

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Tractatus aliquot in libr. de generatione et corruptione -
Cod. Ettenheim-Münster 163**

Dilingae, 1624

Quomodo definiatur anima

[urn:nbn:de:bsz:31-114256](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-114256)

Quomodo definiatur Anima? 7

primus esse quidem perfectione actu secundo, quod
sua substantiam, n. a. in ratione formali actus,
cuius illi actus sit perfectior in ratione actus,
q. minus relinquat se habet in pot. cuiusmodi quod
per se, praeterquam quod actus per ordinatur ad
secundum, baquod ad finem suum, ut colligitur ex
2. de celo. t. 17. finis a. fit perfectior prae
illa distinctio (sicut. n. ut admittere. Entitas
n. et essentia actus i. actuare, n. q. do. actu, sed
tm. actitudine, q. illi actus, q. in sua ratione
formali actuandi perfectior est. Et est esse per
fectior in entitate, et cuius finalis ratio actus
sit actuare, et perficere illi actus erit perfectior
in ratione actuandi, q. perfectius actuat, p. se
ctus a. actuat actus per, quippe substantia
liber, cui sit ipse substantia, hinc ipse a. p. esse
spectatur actus per ut i. opus n. excludit i.
subiecto caretia nisi actus, sicut perfectior
accidentaliter, actus vero per excludit caretia
perfectioris substantialis ad eam maioris unde
primas ex se perfectius actuat, quod per
et argumenta contraria secundum a. h. e. quod
secundum simul cuius primo praesupposito acciden
tialiter nobilior sit, q. ad per sine secundo, n. a.
quod hoc hoc habet per ex propria sua ra
tione praesupposito spectatur. Ad illud vero de
sine de actus per, q. a. opus. sine taliter
nominari, q. ordinatur ad bonum ipsum substantia

§ Tract VII Part 1 sect 1.

sine quo tñ esse n̄ potest. Quod porro tradit
de actu 2º. Tabulari dicit et voluit de actibus
primis, qui sint habitus supernales, à quibus divi-
nitas inferiori efficienter procedant actus secun-
darii, unde id ipsum aperit hab. de actibus

Quæstio

primis, qui sunt p̄ia, à quibus actus in natura
tam et p̄bia producuntur. Si quaeras hor-
loco utrum in aia sit actus primus ut n̄
secundu n̄ involvat actu' p̄bia, sed et aliq̄
concludat, eo quod si opatione careat, sicut fieri
bitur de uris serpentibus, et similibus anima-

Solutio

libus, quæ tempore hyemis in cavernis, sicut con-
sopita cessare aia ab di opatione. Et ad hoc ut
aia dicatur actus p̄ satis esse, quod distinguit
a secundo, de animalibus a illis aia ea tempore
hyemis saltam nutrire humoribus suis viscosis,
quos multos hnt, alioq̄ n̄ cessare ab di opatione,
nisi forte de mescis, quæ p̄p̄ta obstaculantes
vel et mortua n̄ nimis tabularia latitant

Obiecto

aliud dicendu' sit. Dicitur de actibus dicit 4. n̄. quæ
de aia esse inseparabiles à corpore, eo quod
sint actus ipsius, quæ vero separabiles, eo
quod non sint actus, qualis ut aia intellectualia.

Solutio

1º. saltem n̄ in aia est actus. Et ad hoc loqui de
diversis partibus anime 4º. quæ partes n̄ illic
sunt vegetativa sensitiva, sed potestati
eas, quæ sunt diuersa p̄ia, n̄ igitur negat aia
intellectiva esse actu' corporis, sed tñ p̄ia eius,
p̄ia illa, q̄ n̄ e p̄ia organica sicut consensus.

Quomodo Definiatur Anima? 9

Porro anima separata nihilominus est actus, sive
n' actus, n' est n. de essentia actus et licet
actuali conjunctione cum p'ia, sed sufficit ei
habere naturalem inclinationem ad illa, q' q'da' est in
state separationis n' omittitur, unde sicut anima
ad hanc rationem forma, ita et habebit rationem
actus primi, et excludentur forma h' n' sepa-
rata ut angeli, q' n' dicitur respectu ad materiam
informandam sed habetur parvi actus. Si n' de
functione est corporis naturalis organici, q' n' su-
perintelligunt alig' noies corporis materiae infor-
matae ab anima, ita ut anima n' sit actus primus organici
adhaerens, sed intrinsece constituens corpus, inter
quos s. post. alig' a. materiae organicae, seu sup-
partialibus instructa, sine anima utriusq' sano. dicit
se sed ex mente artis n' accipiendum esse corpus
et distinctum ab anima, quandoquidem habet esse
substantivum anima, et animal componitur ex corpore et
anima, sicut oculus componitur ex pupilla et
visu, quae sunt utiq' distincta, nec refert, quod
e. ro. h' opponitur cuius corporis actus sit
anima dicatur n' a. quod abiecit animam
p'ia existens et vivat, sed quod h'c, sensus n. n'
est, quod intelligatur h'c corpus ut includat anima
sed n' ut excludens, a quoq' tale sit, et si actu
anima habeat, ut notat Mand. unde cum corpus mor-
tuum quod abiecit anima simul et contractus p'ia
natione, n' pot' illud anima informare. Sed Dices

Obentio

Tract VI Part I Sect I

Solutio

corpus hic intellectus debet esse organicus n'a.
 est organum sine anima cui oculus sine anima
 n' sit oculus ut habetur t. 9. §. 1. et si oculus sine
 anima n' sit oculus et organum oculo perfecti in
 aliquo t'n modo, oculus in. hic n' significat se,
 cuius instrumentum, sed instrumentum air tute agendi
 prout dicitur, oculum a. instrumentum ad distinctio
 nel oculi sic accepti appellat pupilla, dicitur
 aut oculus esse compositus ex pupilla, et visa
 t. 10. tametsi t. 9. agni coram usurpat oculum
 semel pro sola pupilla, seu instrumentum cui
 ait, oculus esse materia, seu sicut visus, semel pro
 toto composito dicitur aut oculus sine visa n' esse
 oculum, cui t'n materia et sicut remaneat sublata
 forma, quare in definitione intelligitur in
 corpus subtile, quod sufficienter tale fit per
 formas partiales, unde materia et sicut anima
 h' partes heterogeneas, talia varia instru-
 menta, actionum vitalium, dicitur corpus or-
 ganicum: ceterum in ratione organi, quae in
 duplici includitur dispositione, nimirum sub-
 stantiales forme partiales, et accidentales de-
 bilitati temperamenti magnitudinis figurae q'
 e noie corporis naturalis indicat, unde melius
 est discernere a corpore Mathematico, quod
 quidem abstrahit a qualitatibus, hinc a. ut
 iam supra quoque dictum est n' colligitur sicut
 partiales esse de essentia u: g' hinc ita ut res

Quomodo aia definiatur * 11

dicitur pot aia soli mae prima uniri p[er] h[oc]
 n[on] d[icitur] in definitione, quod quod aia sit talis
 actus, qui corpus organicum ex sua aia potest
 sine habeat actus, sicut n[on] ab aia n[on] aia separa
 ta n[on] est aia, et ipse quoq[ue] dispositio acci
 dentales, foras estes h[ab]ent, sicut h[ic] n[on] n[on] sunt orga
 na, si n[on] oculus abiectione qualitateb[us] destituitur, *Alia obiectio*
 n[on] est aptus aia, ut fit in caecis. Dicitur h[ic] ite
 ra si fit partiales n[on] sunt de essentia aia, sicut
 ut qualibet pars h[ab]ent, puta si fit, vel aia
 est homo, nihil n[on] aliud deest, quod calore fit
 partiales, sed hoc e[st] absurdum. Et utroq[ue] em
 primis argumentis contra eos saltem q[ui] et nobis
 admittunt formas partiales, n[on] si ob de
 fectu d[icitur] ut formam partialem essentia
 alia h[ab]ent, digitus vel aia n[on] e[st] homo, sed illa
 partes, quae continent omnes formas partiales es
 sentialis: q[ui] cerebrum et cor erant homo, quod e[st]
 aq[ui] absurdum; deinde negatur sequella, r[ati]o
 n[on] car digitus vel aia n[on] dicitur homo p[ro]p
 ter
 ad, quae alibi d[icitur] de sup[er]o e[st] potest
 ex un[um] modoq[ue] loquendi, licet n[on] organizatio n[on]
 sit de essentia h[ab]ent, t[ame]n no[m]i[n]e h[ab]ent e[st] significat[ur]
 sicut ophalatio estiter e[st] terra, cor t[ame]n usque
 h[ab]ent n[on] de terra, n[on] n[on] h[ab]ent dispositio[n]e, quae
 audito no[m]i[n]e terra concipimus: dicitur 3.
 Potentia vitam habentis, ubi n[on] indicat *habetis*

Solutio

Caro d[icitur] e[st] ead[em] p[ar]te vitam habentis

Quomodo definiatur Anima 13

quae habet propriam virtutem respectu corporis, ne
facile variis instrumentis ad experientias quatuor
res vitales instructas, et ex anima proprio ac tali
corpore fit, ut per se, unum. n. se ita hinc ut aliter
alterum ut possit, sicut fit anima per accidens ex
cava et figurata. Hinc etiam potest anima esse essentialis
tam rationem animati, sicut oculi visus est aqua d.
dilectio potest videndi, sine qua non esset oculus, nisi et qui
voco in hoc lapide. potest quaedam definitio non esse
quiddam animalis cui datur per unum genus et differe-
ntias essentialis, utrum a. univocae conveniat omnibus
animabus contrahentibus, aliqui negat, eo quod anima
rationalis tam sit forma assistens quam a. informans, aut
si sit informans non est ut intellectiva, sed tam ut sen-
sitiva et vegetativa, sed verius est, et fidei catho-
lica magis conveniant, sed hoc quoque definitio
rationis.

Conclusio I Anima est principium <sup>Alia defi-
nitio anima</sup>
quo primum vivimus, sentimus, move-
mur, et intelligimus. Haec est posterior defi-
nitio artis 1. 2. 4. et hoc fere modo probatur
per hoc. n. recte describitur anima per quod ab aliis
formis distinguitur, sed distinctio per actio-
nes vitales, quae per se recte describitur.

Notatio I In hac definitione anima est
Principium quo primum excludit itaque <sup>quid dicitur
principium
quo primum</sup>
solum potest accidentales, et principium materiae

14 Tract VII Part I Sect I

qua quidem et conveniunt ad operandas opatio-
 nes accidentales, sed non nisi aia supposita, adeoque non
 primo. Dicitur etiam: Vivimus, sentimus, Intelli-
 gimus, movemur. Haec particula difficultatem
 faciunt de definitio, aliqui enim putant sola aia
 rationali definiri in sola collectiva sit proprie
 aia istarum et operationum, sed contra. Aia cui pro-
 posita erat aliter nunc describere aia, quae glo-
 aliorum faciente in genere definirat. Alii dicunt aia defini-
 ri in eo copulata. Et cum pro vel ut sensus
 ut aia est vel qua vivimus, vel qua sentimus,
 aliorum qua in tota opposita. Alii accipiunt distributive
 quasi dicatur: Ita est aia, qua vivimus, et illa est
 anima, qua sentimus, et illa est aia, qua movemur:
 sed artes et adiecit particula movemur et
 aliorum voluit distincta aia species significare. Alii fa-
 liunt et sumunt definitiones et modo unius conglu-
 bant, quae postea sic singulis applicanda, hoc modo
 anima vegetativa est, qua vivitur, anima sen-
 sitiva, qua vivitur et sentitur, aia intellectiva
 qua vivitur, sentitur et intelligitur, sed hoc
 negligitur particula movemur quae est appropie
 aliorum artes. Alii dant sensus quaedam conditionata ut
 Manu. Dant. Rab. in hoc modo aia est proprie
 quo vivimus, si vivimus, quo sentimus, si sentimus,
 sed non in posse accommodari opposita speciebus sin-
 gulis aia, in haec definitio generis debeat etiam in
 speciebus verificari, si corpus sit substantia corporea

Pro 2 movemur,
 sentimus in,
 intelligimus pro
 et movemur.

sententia quo
 rationali haec
 re

aliorum

aliorum

aliorum

Quomodo definiatur Anima? 15

Et vivens erit talis substantia, si aial ut vivens sen-
sitivus et hoc erit, et tñ n̄ recte dicere, anima
arboris est per quā sentimus, si sentimus id, per
quā sentimus, qui sentimus. Alij animā aiant in aliorū
genera definire in suppositiones simplici & eas tñ
specie contracta, hoc sensu aia ē principia
quā in varias species contracta animata aliqua
dicunt, a liquas sentit p̄ vel ō principia sub se
comprehendens aia, quā sequamur, quā sentimus
n̄ n̄ apparet quomodo aia famatur in suppositione
simplici in genere, si n̄ accipiat tñ p̄ in medio
suo significato, sed ē prout ē contracta ad sp̄s:
deinde n̄ in dicitur voluisse describere aia prout
est ad species contracta, sed ponat in definitione
quatuor membra, n̄ a. sint quatuor species aia
et infra declaratur, dicit in quo movemur
intelligendo motus progressivus, cuius principia n̄
est definita aia sp̄s ē sensitiva vel ergo in
gatio quādam commissa, dicit idē bis positū, vel n̄
voluit definire animā solam cū respectu ad sp̄s,
sed potius ad operationes separabiles, ex quibus
deinde colligitur quaternarius animatorum
quare dicit commodē posuit n̄ aia ab dicit in cor̄ substantia idē
sp̄s definita ita tñ ut accipiat n̄ tñ quoad
quantitatem suā, sed ē quoad integritatem, in quā
inest oibus speciebus collectivē sumptis, ut sit sensus explicatio defi-
nitionis animā in cor̄, sive in genere sumpta in suis spe-
ciebus oibus collectivē acceptis harū ē n̄ plus
n̄ operationū separabilis sp̄s principia.

Tract VIII Part I Sect 1

Ex his pt tradita definitio n^o esse estim
 ut definitio n^o quanta, et declaratio n^o dia
 sine definitur per species, quae talis inferior
 ut n^o sunt de essentia superioris sine operationis,
 quae consequuntur essentiam. coniungit a. Ariles
 hanc definitionem cu^o priori, et dicit priorem
 secundum declarare quae sit essentia anima, hanc
 vero afferre causam finalem, e. n. triplex genus de
 finitionu^o, quoru^o unu^o quidem assignat rationem
 formalem scilicet ut cu^o dicitur Eclipsis Luna e^o prima
 laminis p^o quadratura rectanguli altera parte
 longioris e^o assignat quadrati aequale spatium
 comprehendens. Altera dat causam scilicet ut Eclipsis
 est interpositio Terra inter Solem et Lunam quae
 draturam rectanguli est intermedia media propor
 tionalis. s. linea, quae maior et minor latus re
 ctanguli mediam, sicut proportione, ut maior
 latus ad illam se habeat, sicut ipsa ad minus,
 quod fit cu^o duo latera in directum iunguntur
 et ducto super ea semicirculo delineatur per
 perpendicularis a circumferentia semicirculi ad
 punctu^o coniunctionis lateru^o hanc. n. perpendicu
 laris est media proportionalis ut hic (Cla. b. b.
 Eucl. prop. 13. et si per tales lineas constituat
 quadratam tantundem spatij comprehendet, quod
 est prius rectangulu^o. 3° genus definitionis
 hic et ratione formale, et causam, adeoq^{ue} medium,
 et conclusionem Demonstrationis dicitur l. 2. poster.

Quomodo Definiatur Anima? 17

Arabit. Demonstratio positiones differens, quae post
 indiget collocacione tunc, ut fiat syllogismus
 demonstrativus, unde prior definitio p[er] posteriori
 sic sibi op[er]e finali, sed quo primo uicinas,
 sentimus, mouemur, et intelligimus e[ss]e actus
 primus corporis naturalis organici, sed actus talis
 q[ui]s. Sicut porro in his definitionibus ponantur
 uocabula actus et principii, quae sunt alioq[ue]
 analogo, t[ame]n cui certo modo restringatur ad actus
 primus, et principii primus, siue ad formam sub
 stantialem commode defendi se definitiones esse
 uicinas, neq[ue] ita actus, aut principii formaliter
 includitur in difficultate contrahentibus actus.

Notatio e[st] ars q[uae] e[st] definitione colle[ct]e Quatuor
 q[ui]a quatuor esse genera finis gradus anima ^{genera ani-}
 torum uidelicet vegetatiua, sensitiva, loc[us] ^{datorum.}
 motiva, et intellectiva, uerum cui animatio
 et sic constituantur q[ui] actus, tria a. t[ame]n sunt ge-
 nera animarum uel actus et tria t[ame]n debent
 esse genera animatorum, tot n[on] sunt constituta
 quot sunt constituta, sicut tot sunt u[er]ba q[ui]
 uerba coloratorum, quot sunt genera coloru[m] s[ed] h[uius].
 L. 2. de aia disp. 1. q. 6. respondet ueritas
 tria debent esse genera animatorum si summa
 nus genera animatorum ab essentiali differenti-
 a constituta, ailes a. ut ita summa s[ed] non
 animatorum intelligit illa, in quibus pot[est] et op[er]e ^{Tria sunt}
 anima sunt separabiles, id est, plura genera ani- ^{animatorum}
 matorum, quot animarum significari, porro et tria ^{genera}
 animarum, et quatuor animatorum genera feruntur ^{h[uius] esse aia}

Tract VII Part I Sect I

philosophi, de prima parte sic fieri retrocinatus Rub.
 1. x. de aia s. de pluralit. animarum, et ani-
 matorum q. i. n. 10. aia op sua propria ratio
 habet esse proprium internum et radicale vitalis
 operationis sed tribus tm modis utilibus e tales prin-
 cipio, qo tres sunt tm animarum genera, amor

gradus 1us
 vegetativus.

1us p^{ri}ncipio, qo p^{ri}ncipio modali qm aia e internum et radicale
 principio operationis vitalis n p modum cognitionis
 sed p modum in se ratio, ad conservanda nutrienda
 et augenda vita, et hic quidam similis e modo opandi
 in animatorum in eo quod fit sine ulla cognitione,

gradus 2us
 sensitivus

2us p^{ri}ncipio, qo p^{ri}ncipio modali qm aia e internum et radicale
 principio operationis vitalis p modum cognitionis
 imperfecta s. sensationis, vel talem cognitionem sensi-
 tivam consequens, ut e actus appetitus sensitivi,
 atq. et motus progressivus, unde habetur altera

gradus 3us
 animatus.

3us p^{ri}ncipio, qo p^{ri}ncipio modali qm aia e internum et radicale
 principio operationis vitalis p modum perfectae cogniti-
 onis n elicita p res loquendo ab organo corporeo
 nec a qda in eo existente in mediate, sed in aia
 inhaerente, et hic modus opandi e aia rationalis,

substantia
 de modo 3^{is}
 in aia

proindeq. fit 3us quoddam genus. Alij defamant
 hunc numerum aliter op modo triplici in mate-
 rialitate sive elevationis supra materiam opan-
 do, qua quidem aia superat reliquas fias p fe-
 ctior n. fite magis elevatur ex materia in materia de-
 cat potentialitatem quanda et impetitione, fia a.

Quomodo definiatur Anima? 19

perfectioris, fca ipse inanimatorum indiget nra
et extrinsecia ad agendum ut patet ex ignis cale-
facit aqua, motus a localis earum potius aforabilis
generanti, primum a. genus anima et nobilissimum
q. rationale nec intrinsecia p. se loquendo, nec ex-
trinsecia eget nra ut patet et eha. et opari extra
omnes nram ficut patet in aia hoi separata
sensitiva vero aia licet requirat nra in ter-
na ut sentiat, n. hi eternal, q. p. ipse in tentio
nates ab obto distinctas illos cognoscit, deniqz
vegetativa aia indiget q. et in aia eterna, sed
qua intro suscipiat p. nra apparet locomotiva
h. habere diversu modu excellencia et eleva-
tionis a nra, q. n. ad 3m modu revocari,
porro in aia rationalis et de genus quoddam
aia in hi fit minima, spai facile, ilgitur
n. fumi hic genus loqui et stuita, sed lapis
re quapiam significatiua, reliqua a. dua
aia et loqui sunt genera, variet. n. sub se
spai continent ut vegetativa, seu aia planta;
dividi adhuc potest in aia arboris, fruticis,
herba sensitiva a. in aia leonis, equis co
u. s. Th. 3 p. q. 2 a. 5. ad 1m animam
sensitivam in animalibus constituta spem
quia consideratur ut ultima fia n. a. n. ho-
minibus, itaqz articul. 2. ad 2m formam
sensitiva in bruto esse completiva speciei n.
a. n. ho. p. nomen speciei et n. fumi loqui
sed physica, pro gradu quoddam anima, huius

20 Tract VII Part I Sect I

in gradibus sensitivis, tam in brutis, quam in ho-
 minibus accedat differentia quaedam inferior con-
 trahens, tunc illa differentia in brutis non desin-
 nitur in alicui gradu animae, cui non habeat
 magis immutabile operandi modum sicut habet
 rationalitas in homine. Si dicatur anima sensitiva
 est vegetativa et anima intellectiva est sensitiva
 quod ista tria genera animarum non opponuntur
 ut membra accidentalia, quae sunt in bona divisione
 non distincta. Sed opponi saltem ut distincta
 membra, si anima vegetativa accipiatur, cui exclusio
 non sensitiva ut est in plantis, et sensitiva cum
 exclusione intellectiva ut est in brutis posteriori
 parte de quatuor generibus animarum sic probat
 tot sunt animarum genera, quot sunt potestates et opa-
 tiones in genere separabiles, sed haec non sunt
 quatuor quod nam quaedam animata sunt, quae
 tunc habent potestatem et operationes vegetativas ut plantae
 quae nec sentiunt, nec progrediuntur, nec intelligunt
 sed nutriuntur et augentur quaedam sunt, quae habent
 vegetativas, et sensitivas simul non autem locomotivas
 aut intellectivas ut conchilia, et zoophita, quae
 augentur, ac sentiunt non tamen progrediuntur, aut in-
 telligunt, quaedam sunt, quae vegetantur, sentiunt,
 et locomoveantur non tamen intelligunt ut leones, ursi,
 et cetera bruta; quaedam sunt, quae et vegetantur,
 et sentiunt, et locomoveantur et intelligunt ut homo,
 licet a potestate appetitiva diversa sit a sensitiva
 non tamen constituit diversum gradum animati, cuiuslibet

obstant

solatio

Subscri-
 ptione
 Alti
 Alti

Alia sunt tamen
 Vegetativa

Alia Vegetativa
 et sensitiva

Alia Vegetativa
 sensitiva loco-
 motiva

Alia loca
 motiva et homi-

Quomodo definiatur Anima? 21

quibus inest sensitiva, p[ro]p[ri]a in se et appetitiva,
 et contra, adeoq[ue] n[on] sine separabilis re ipsa,
 licet item n[on] omnes sensus in quolibet animali re
 periantur, ut dicitur apud Aristotem 1. 2. de anima t. 14.
 et 23 n[on] t[ame]n faciunt diversa genera animato-
 rum, cuius ratio vel alter sensus n[on] sine genus poterit
 esse sub genere s[ed] sub specu[m] continetur
 quod vero est Sophista in loco suo, cui tunc affixa
 dilatare queant p[er] augmentations nihil obstat
 & locomotiva, n[on] igitur hic solus motus progressivus, ^{in loco motivus}
 cuiusmodi habent reliqua animalia, p[ro]p[ri]a porro q[ui] ^{itaq[ue] t[ame]n motu} progressiva
 generativa tametsi sub nulla alia continetur.
 nec ulla alia p[er]petuo conitatur, q[uo]d t[ame]n eius a
 ctio e[st] potius transiens et n[on] immanens seu in ipso
 vivente recepta n[on] ita censetur op[er]atio vitalis, licet
 sit operatio vivens, adeoq[ue] n[on] facit novu[m] genus
 animatoru[m], cui Aristoteles defum[er]it hos gradus a nu-
 mero potentiaru[m], et op[er]ationu[m] vitaliu[m] separa-
 bilia, que in ipso vivente recipiuntur, p[ro]terqua[m]
 quod p[ro]p[ri]a generativa suo et modo conveniat
 in animalibus, ut igni cui t[ame]n animata distingu-
 debeant per eas op[er]ationes, atq[ue] p[ro]p[ri]as, quibus ab
 inanimatis discrepant; si dicat[ur] animatu[m] imme- ^{obiecto}
 diate dividitur t[ame]n in planta[m], et animal q[ui] t[ame]n
 sunt duo genera animatoru[m] & neg[ati]v[us] anim[us] n[on] p[er] solutio
 et immediate distribui in quatuor membra, sicut
 octonaria in duos quaternarios, et quatuor
 binarios; alij et aliunde animatu[m] inmediate
 o[mn]i n[on] divisi in p[re]dicta duo membra v[er]o
 divisionis illo alio modo sumatur.

SECTIO II^a
Vtrum in vno uiuente sit
una tantum anima?

Disputant Auctores ueteres tñ de Hōie, unde tñ
facile colligi queat quid de reliquis animatis
sit conueniendū, sit uero duplex esse questio p̄. utrum
simul sint plures aia sine in eadē parte corporis
sine in diuersis. 2. utrum saltem succipere sint plu-
res aia respondebitur concl. habens sequentibus.

*quodammodo
sexus.*

CONCLUSIO I In Hōie sicut et in reliquis

*In hōie sicut et in reliquis
et in animalibus
reliquis ut sunt
plures aia*

*p̄. utrum
1.*

in hōie sicut et in reliquis
et in animalibus nō sunt simul plures aia i. con. Philo-
sophorū ac Theologorū sententia, ut S. Th. 2. con-
tra Gent. c. 5. Albert Magn. Alensis, et aliorū apud
p̄. utrum 1. quia in 8. synodo generali, q̄ fuit q̄
Constantinop. ita decretuū est, apparet quodā id
temporis in tñ impietatis uenisse, ut duas in hōie
animas impudenter dogmatizent, quos omnes, et
similia sentientes in uota et nouū testamentū
et omnes lictia p̄. una aia rationale operue-
rit sancta, et vltis synodus anathematizata
p̄. hęc uerba synodi Tol. 20. de aia c. 3. q. 7. quas
Greg. de Valent. putant contraria sententiam
uolosa in fide: Conim. a. 1. 1. de Gen. c. 7. q. 21
a. 2. circa fines dicunt nec heretica, nec temera-
ria esse censenda, nec damnata ab Ecclia, sed tñ
minus facta, et a p̄. nequaquam defendendam
synodū. n. illa solam damnate erroris Manicha-
orū, qui in hōie duas aias racionales posuerunt,

An in viuente sit una tm̄. Aīa; 23

informa'tem unā, et alterā assistentem, unā ^{in or. manu} ^{chaos una} ^{animam}
ā pro bono factā, et alterā a. pro malo. p
sed sub. de informa'te aīa q. s. periculi accen-
sat, quia uerba synodi uidentur quācūq; ani-
marū pluralitatem in eodem homine damnare
uoluisse. Itē 2.º q. in Conc. Lateran. sub Juno pbr 2.º
cent. 3.º c. 1.º de nāa humana esse constitū-
ta' eo corpore, et spiritu. / aīa rationali: et (le-
ment. unīcā de summa Trinit. et fide Catholica
Verbu' factu' esse hoīe' p hoc, quod assumpserit
partes nra nāa simul unitas, uidelicet corpus,
et anima' rationales, et in simbolo S. Athan. anima'
rationales et carnes unū esse hoīe', nullā factū na-
ture alterius aīa. 3.º Actiones uegetatiua, sen-
sitiua et intellectiua saepe se mutuo impediūt
in eodem hoīe ut docet experientia, q. n. u. q. Ita
lijs nimis sunt dediti minus digerūt, et crescūt
et qui altā aliquā cogitatione. lapsi, aperti nō
nunquā oculis, et auribus aliquid percipiūt, con-
tra a. uagabundi sensibus, nō possunt Audis, aut
simili rei seria uacare, q' actiones ista ab uno
quodā principio proficiuntur, quod uō sit uirtu-
tis finis uni rei intentus, alteri minus accom-
dari pōt. Sed hōi pōt, tametsi plures essent aīa'
adhuc hōi opationes unius impimento futuray opa-
tionibus alterius, eo quod ad ea' intentus actio nō
aīa 7: q. rationali multi spiritus uirtutes regat,
q' a pharasiā infumantur, ā q' a dependet
anima dum e' in corpore, proinde q' alijs anima-
bus si absēnt sollicitantur, et tūc aliqua assignari

24 Tract VIII Part I Sect II

Si cur hac potius aia raperet spiritus vitales,
 quā altera, sensitiva. n. cui plurimum hi spiri-
 tus deserviunt esset subordinata rationali,
 atq. is nunc videmus si unus aliquis sensus ache-
 nester suo obto inherere alteri aliquo modo
 praepedi, licet alterq. sit pōa eiusdem anima
 sensitiva. 4° Si essent tantū distincta in hoīe
 tū in morte facultate separaretur, prima qdem
 rationalis, deinde sensitiva, et deniq. vegetativa,
 pfectioris. n. aia pfectiores dispositiones citius
 corrumpitur, sed hoc absurdū, n. Homo
 ter moreretur et post aliqua sua morte adhuc
 viveret, nec dici posset cuius speciei brutū esset,
 post abitu. n. rationalis v. cuius speciei planta
 post discessū sensitiva et cur aūquā remaneat
 aia vel sensitiva, vel vegetativa? Sicut aias
 ita dependere ab invicē ut nō possint seorsim
 existere, sed aia sensitiva hoī esset unius
 rationis cui aia brutorū, quae tū existere pōt
 sine rationali. 5° si in hoīe essent plures aia
 tū vegetativa et sensitiva essent corruptibiles, cui
 sola aia rationalis sit immortalis, nec possent nate-
 raliter sine mīa existere, et consequenter in morte
 hoī oīo perirent, sicut perirent in morte plantarū
 et brutorū, hinc a. sequeretur et in morte Christi
 duas ipsius aias fuisse corruptas cui tū verbū nō
 dimiserit, quod semel affirmavit ut docent Theologi, nisi
 hic itorū respondeas ut supra pro formā cada-
 veris, vel admittas in seipso corpus Christi habuisse

pbr 4°

Hinc
 solutio

4° pbr

18

An in viuente sit tm una Aia 25

aita sensitiva et vegetativa, quod e absurdum
vel dicas deniq, aia sensitiva et vegeta
tinae conuata esse in aia rationali quae suat.
ait esse inauditum in Ecclesia quae a vegetativa
ore perire potuit. 6. aia sensitiva in homine
vel hi differentia specificata in se, vel n, si n' habet
habitu q' genat existens sine specie, si habet
ait q' homo brutum alicuius speciei, ad hanc
conclusionem sit

Notatio I Circa numerum animarum
varie errant veteres. Aliq in uno uiuente plu
res simul posuerunt, Gal. n. l. 8. de usu partiu
tres in hoie aias realiter diuersas constituit, ratio
nata in cerebro, sensitiva in corde, vegetativa in
hepate: Quae a. quolib. 2. q. 2. ut refert Eoking
2. de aia. c. 1. a. 3. duas istas diuersas in
sollicitam scit et sentientem. Manichaei duas quoq,
bonam et malam, ut supra diximus, quos fuses et
futat S. Aug. de uera et falsa religione. c. 1.
et l. de duabus animabus, probari a. aia posse
pluralitas aliqua q' si n' sunt plures aia
hoie quae rationalis tu homo in generatione hois
n' producat ulla aia, eritq, imperfectior, quod sunt
aia uiuentia. 5. idel n' aduersatur sibi ipsi, sed
aia sensitiva in hoie aduersatur intellectiua
ut ista appetitia aliud. n. suadet ratio, et aliud
uult appetitus, docetq, in ipso S. Paul. ad Gal. 5
u' ait caro conuiffit aduersus spiritum, spiritus
a. aduersus carnem, haec n. sibi inuice aduersatur
3. Aris. t. 20. docet aias ita inter se esse subordinatas

erro Galeni
aia uiuentia
numerus

error orca

Manichaeorum
error

argumentum
pra pluralitas
aia

2^m

3^m

ne posterior n' possit esse sine priora q' aia ra-
 tionalis n' pot' esse sine sensitiva et vegetativa.
 Argum. 7^m q' id quod est incorruptibile n' pot' formaliter ca-
 re alteri esse corruptibile, ut egr' esse hois sit cor-
 ruptibile n' pot' illi dari ab aia rationali, q' est in-
 corruptibilis q' debet dari ab alia, qua e' corru-
 ptibilis, adeoq' sunt plures anima, ita praedi-
 cata contradictoria n' possunt ab eade' forma
 provenire, sed aia hois conveniunt praedicta con-
 tradictoria, videlicet esse mortales et immortales,
 divisibiles, et indivisibiles, materiales, et spirituales.
 Arg. 4^m q' p' 5° in Ep'la p' ad Thymotheum. ubi cu' distin-
 ctione Spiritus et aia, ut dicitur. 2. spiritus et
 anima factum q' insinuat dixerunt in eode'
 hoie inter aia' rationales et sensitivas. 6° homo
 formaliter e' vegetativus, et sensitivus q' forma
 licet h' aia' sensitiva' et vegetativa' n' tantu'
 solutio quini airtualiter in aia' rationali, sed h' ad p' h' homo n'
 argum. 5^m potest producere, ultra aia' (de quo in infra vi-
 dabimus) n' in alijs longe superaret, adeoq' perfectior
 esse, qua' cetera animata, constare. n. pot' eis
 praestantia ex aia' immortalitate immateria-
 litate p' quam quidem aia' vivere, pot' saltem
 subto, in quo iam precellit, reliqua. n. animata
 hoc n' possunt; deinde quis Angelus imperfectior
 dicat animalibus, tanetsi nec alius Angelus, nec
 solatio q' di alia substantia' p' se producere queat? p' d' s' n'
 nec argum. aliqui maiorem absolute negant, voluntas. n. eade'
 sibi repugnat, ut q' cu' in mari tempestate nate

An in Viuente sit tm̄ una aīa. 27

paſſi exerce e natiuo merus, ut vita certis, et
tm̄ dicitur de illorum iactura: alij a. distinguunt
maiores idem tm̄ idem sibi n̄ aduergatur conceditur
tm̄ diuersa negatur, sed aīa n̄ aduergatur sibi
tm̄ idem, sed tm̄ diuersas p̄as, operationes et obiecta
formales u: q: appetitus sensitivus repugnat uoluntati
rationali, sed ista rāo tm̄ ana' consideratio n̄
obij repugnat sibi tm̄ alia, idem n̄ obiectu' fit esse
delectabile, et n̄ horribilē, unde et probari p̄t, et impo-
bari; alij deniq; negant minore' contrarietas n̄. Et
esse, respectu' eiusdem formalis obiecti, tametsi rāo
eiusdem naturalis dicatur q̄da' in scripturis sibi
aduergari naturaliter, docent n̄. Theologi ex fide. n̄ 3.
p. q. 18. a. 6. in Christo n̄ fuisse uoluntates con-
trarias, nisi mortem uellet, et horreret uolebat
n̄, inquit ut a. p̄ate p̄ce p̄ta' et hominibus
saluaret, horreat a. ut dolorosa', adeoq; ex diuerso
motu formali, hinc ab eadem anima' aliter contra-
rii n̄ sunt ad appetitus sensitivus prop̄quitur obiectu'
tm̄, tanquam bonu' uacūda' uoluntas a. sequit idem
tanquam aliquā lege prohibita' et contra rationi
discordantem, sicuti foles aut focius tm̄ gustu' pro-
sequitur cibū ut sapida', tm̄ tactu' a. refugiant
annūm. ut naldes calidū. Ad 3^m de aīa, uita solū si.
inter se subordinatas esse, sed quoad animatores,
quos et tm̄ aīa. ratio nalis, licet n̄ ad sint alia aīa.
Ad 4^m sic negari maior, nā unitas, cui q: n̄ se i solatio q'
indivisibilis dat tm̄ numero ut sic diuisibilis, si
cū alia uideat unitate iungatur, item simplex
addit' alteri simplicis dat esse compositū, tametsi

ipsa simplex in se n̄ est composita, ita r̄q̄ anima
 p̄t dari composito esse corruptibile, licet ipsa sit
 incorruptibilis, quare d̄ advertendum h̄c est anima
 n̄ tm̄ dari esse composito p̄ suū esse, sed et p̄ suū
 inesse, quod quidē unionem denotat, q̄ n̄ est incorru-
 ptibilis; iam quod affert ad predicata contradi-
 ctoria n̄ ea conveniunt aīa hoī, hoc n̄ nec a mor-
 tali, nec divigibilis, nec māali, composito a. tale
 dī n̄ ab aīa p̄cipue, sed partim a māa, partim
 ab unionē aīa quae est corruptibilis, divigibilis, et
 māali. Ad 3^m in sc̄pturā scripturā distinguat
 anima et spiritus n̄ quod sint duae f̄ae, sed quod
 duo habeantur officia, quae obit eadē anima, qua-
 tarus n̄ dat vita l̄i anima, quatenus a. intelligit
 dī spiritus ut applicat. Theologi in 3. p. q. 6. a. 2.
 Ad 6^m totū considerat, n̄ et aīa rationalis ē filiter
 vegetativa, et sensitiva, aliq̄n̄ homo n̄ est unū
 uocē vivens et animal, sed quomodo tm̄ dī anima
 rationalis eminetur, seu divinaliter vegetativa
 et sensitiva? Ita n̄ loquitur boni auctores,
 ut Tol. 2. de animā c. 3. q. 7. (art 1. p.
 q. 70. a. 3. et 5. Tho. ibidē a. 4. imo ipse
 Scotus t. 2. hoc ipso n̄ voluisse cū dixit in
 sententia contineri vegetativa, licet triangulū
 in quadrato, in quo tm̄ est p̄ia, respondet Mur.
 2° de animā disp. 1. q. 7. auctores hoc intelli-
 gentes esse n̄ de gradu anima vegetativa et
 sensitiva generice sumpto, prout abstrahit a
 māali et im̄ materialis, et formaliter contractur
 in aīa rationali, sed de specie propria aīa vege-

Objectiones
solatio

Solatio 3°

Solatio 6°

An in Viuente sit tm. vna. Aia 29

tabina et sensitua prout e maali et corrupti
bilit, sic m. n. formaliter e in rationali, sed e m.
natura, ac perfectiori quoda modo, quatenus haec
constituit et formaliter vegetativa, et sensitua
a maali, sed spiritali modo. Alij putant in oib, quos alioru
hominib, simul sumptj unica in numero esse aia
rationale, quam quida appetentem, quida et infor
mantem. Deperit, sed est, Ideo fides quolibet hominu
habere propria anima rationale numero ab alioru
animabus distincta, et colligitur ex Ezechiale c. 18
ubi dicit, Omnes aia mea sicut anima patris, et
anima filij et eo Luc. 16 ubi aia Lazari ab angly
in vna abraham deportata est, anima a. Epuloni
ad inferos, definitur et in Conc. Lateranensi in b
leone. X. sess. 8. hijs verbis, Damnamus, et reprobamus
omnes, asserentes aia intellectiva mortale esse, et
unica in carib, hominib, et haec in dabit uertentes
cu illa n. solu uere per se et essentialiter humani
corporis forma existat, uerum et immortalis, et prop
coronib, quib, infunditur multitudina singulariter
multiplicabilis, et multiplicata, et multiplicanda sit,
ipse quoq, Philo 1. Met. 4. 38. ex eo reprehendit
Platonem, qui placas ponebat, quod aia forma
tribueret multis, et ex Met. 4. 1. u. universaliter
negat posse forma aliqua praesidere tempore. Illi
cuius est forma, quod tm. asserarij ut Averroes
alijq, debent concedere, 1. Item de aia 4. 43 et
2. 4. 8. asserit n. quolibet anima informare,
quolibet corpus, sed determinata determinatum
prout ex penimur contrarium in intellectib, quib,
et rationib, cu n. tm. eliciantur, et recipiatur in

Tract III Part 1 Sect II

animā, neq. dependant a cordicis ribus loci, quomodo
 nō essent eadem intellectio, et volitio in bibus
 hoibus? quomodo nō unus idē intelligeret, ac sciret?
 quod alter? uel certe cor eadē nō uel eadē numero
 aīa simul sapientem esse et ignorantem, simul
 operare, posse actus internos uoluntatis, et uoluntatem
 ad tantum, simul in celo posse beari, et in inferno
 puniri, q̄a sunt absurda

Notatio Sc̄i igitur ex dictis constat unica

an aīa sit in uno uel in multis aīa quari hic fit, utrius sit in
 in certā parte corporis, an uero in toto corpore?
 aliqui opinati sunt aīa sū sua substantia residere
 sū in principio membro, sicut in metropoli u. g.
 in corde, uel cerebro, uel spina dorsi, sū in reliquis u.
 membris anima sū sua entitatem nō esse, sed sola
 sū potēs suas, et operationes, ita sensus feratur Tertius
 uoluntatis albert. Magr. et alij, q̄ quid Math 9 dicitur
 ut quid cogitatis mala in cordibus uestris? et id.
 de corde exeunt cogitationes mala, ab aīa sedes cor
 sū abigendi u. g. quia partes aeris uel mē
 ab ipso nō uident, si sū latitudine diuidantur,
 eo quod axilli sint destructi. 3. q̄a idē aliq. mo
 ueretur simul contrarijs motibz, uel simul mouetur
 et quiescit, si n. aīa hōis est in utroq. u. g. manus
 sapit una sursum, altera deorsum, mouetur laepe una
 mouetur, altera quiescit, q̄. si aīa hōis sū substa
 tia esset et in pede u. g. sū tota esset in illo, et q̄o
 abscisso pede tota anima auferretur hōi nec amplius
 esset in reliquo corpore. 5. suppositio nō aīa in abscisso
 pede nō statim desinunt sed sensim, q̄ et aliqua die
 post abscissionem remanet adhuc anima. 6. dicitur de

an aīa sit
 in certā parte
 corporis, an
 in toto corpore?

an aīa sit
 in certā parte
 corporis, an
 in toto corpore?

2^a3^a4^a5^a6^a

An in vno vivente sit tm una Aia. 31

nota animalium c. 7. aia? Regi comparans ait
 oportere in unoquoque esse animam, sed in privi-
 gio quoda' corporis existente, alia quidem vivens, ^{stac omnia}
 quae donata sunt. Sed haec sententia n' e' admittenda, ^{car n' sit}
 n' quidem p'p'a, quia alias vivens tota n' potest dici ^{admittenda?}
 animatum, cum sola etiam a parte denominationis
 totius capiatur, ut h'ois oculati, denotat p' nec quod
 subiectu' potentiaru' oia' sit anima, hoc. n. n' ita
 esse alibi ostendetur, nec quod aia sit actus in-
 formativus corporis organici, ad hoc. n. n' ut v'g' u'
 ut informat organa optica, et ipso u: g: cor est et
 organicu', vel constet pluribus organis, ut p'p'ariis,
 sed p' quae reliqua partes, q' carent anima' haberent
 alia' forma' substantiali', et ultimata', adeoq' p'p'
 differunt, nec potest in unu' p' se coalescere,
 potentia n. aia n' sunt forma' substantiali'. 2. opa
 tiones ex quibus colligimus dari anima' n' solum
 rep'ntari in una parte corporis, sed et in plurib',
 nec. n. tm p'ncipua pars corporis vegetatur,
 et crescit, sed et alia, puta pedes, brachia p' 3.
 quomodo aia in corde residens, et distans ab oculo
 potest p'ia' visiva' in producere oculo sine actua
 et medio? quomodo alias n' daretur actio in
 distans? Dicendum est igitur in qualibet parte
 corporis, quae aliqua' operatione vitales exercat esse p'p'
 stantia' anima, unde p' ad 7. cor occipi in scripturis, ^{solutio ad}
 pro anima, quae p'ncipaliter regit in corde, haec u' ^{actioni p'ncip.}
 fonte quoda' vita, vel p'ro voluntate et intellectu, ut
 p' alim' innotat interpretes, n. n. semp' proprie sumi,
 hoc vocabulu' vel ex Eccl' 31 p' ubi dicitur in ore fatuoru'

Solutio 3^a ad illorum et in corde sapientie 2^a illorum; ad 5^m si vera
 est experientia prima, vel animalis in se factis aut pars
 2^a quanta necessaria ad vitam, sicut capax in homine, tanetti
 ut in illa sola sit vita. Ad 3^m conicitur sequela, neq;
 est absurda in se simul pluribus locis praesente, e. n. l.
 anima rationalis naturaliter in pluribus locis contineri.
 4^a Ad 4^m negatur consequentia, licet n. tota anima hominis sit in parte
 5^a sui substantiae et est in tota sui extensione, unitur n. tota
 in aliis partibus. Ad 5^m dicitur hypotesis illa, quae
 6^a sunt in parte esse in inadaequata, proindeq; negare etiam
 comotivae hypotesis aliam partem, quae sunt
 coniecta, q. univocis tollitur q. absolutionem. Ad
 6^m alig voluntatem ailem ibi locutum fuisse de anima
 n. quoad substantiam, sed quoad partem locomotivam,
 et gubernativa totius corporis in qua n. fit in
 aliis partibus; alig a. aiant plus n. dicere, quod
 anima n. aequi principaliter adesa oibus membris, hui
 n. fit in se a. a. de partitione anima c. s. anima
 n. in oibus partibus corporis organici aequi princi
 paliter residere, sed in una q. l. principaliter, qua
 in altera, unde et hypoteses transmittitur, obis
 n. esse ratio cur facta divisione membrorum anima
 potius resideret in una parte, quae in altera v. g.
 in piteo thoracis quae in pedibus absisteret.

Conclusio & successiva. p. n. e. p. l. u. a. i. a.
 que a. n. i. u. l. r. e. g. a. r. t. u. r. in. e. a. l. i. a. a. i. a. et. p. r. o. b. a. b. i. l. i. t. e.
 est. f. a. b. a. h. a. m. a. r. t. u. r. a. n. t. e. q. u. a. m. a. c. c. i. p. i. a. t. a. n. i. m. a. r. a. t. i. o. n. a.
 l. e. n. p. r. i. u. s. a. c. c. i. p. e. r. e. a. l. i. q. u. a. d. s. e. n. t. i. t. i. v. a. m. e. t. a. n. t. h. a. n. c. a. l. i.
 q. u. a. d. r. e. g. e. r. a. t. i. v. a. m. i. t. a. s. t. h. p. r. i. m. a. p. q. n. s. a. 2.
 d. 2^m c. p. a. l. t. o. n. i. d. f. q. 2. p. a. r. t. i. d. 3. C. o. n. s. u. l. t. o.
 2. d. e. a. i. a. c. 1. q. 4. a. 2. h. a. n. d. l. i. g. n. e. s. s. 8. p. 2.
 p. o. b. d. e. i. n. f. o. r. m. a. i. a. q. 4. e. t. a. l. i. p. r. o. p. o. r. t. i. o. n. e. m. e. d. i. c. i. p. r. o.
 p. o. t. e. r. p. a. u. t. o. r. i. t. a. t. e. A. r. i. s. t. o. t. e. l. i. s. q. 2. d. e. g. e. n. e. r. a. t. i. o. n. e. a. n. i. m. a. l. i. a. n.

Solutio 3^a ad illorum et in corde sapientie 2^a illorum; ad 5^m si vera est experientia prima, vel animalis in se factis aut pars quanta necessaria ad vitam, sicut capax in homine, tanetti ut in illa sola sit vita. Ad 3^m conicitur sequela, neq; est absurda in se simul pluribus locis praesente, e. n. l. anima rationalis naturaliter in pluribus locis contineri. Ad 4^m negatur consequentia, licet n. tota anima hominis sit in parte sui substantiae et est in tota sui extensione, unitur n. tota in aliis partibus. Ad 5^m dicitur hypotesis illa, quae sunt in parte esse in inadaequata, proindeq; negare etiam comotivae hypotesis aliam partem, quae sunt coniecta, q. univocis tollitur q. absolutionem. Ad 6^m alig voluntatem ailem ibi locutum fuisse de anima n. quoad substantiam, sed quoad partem locomotivam, et gubernativa totius corporis in qua n. fit in aliis partibus; alig a. aiant plus n. dicere, quod anima n. aequi principaliter adesa oibus membris, hui n. fit in se a. a. de partitione anima c. s. anima n. in oibus partibus corporis organici aequi principaliter residere, sed in una q. l. principaliter, qua in altera, unde et hypoteses transmittitur, obis n. esse ratio cur facta divisione membrorum anima potius resideret in una parte, quae in altera v. g. in piteo thoracis quae in pedibus absisteret.

An in Viuente sit vna tm̄, Aīa 33

c. 3. locat. nō sūt factus prius, viuere animā vegetatiuā,
 deinde sensitivā, et deniq; rationali. 3°. cur legatur, p̄ 2°
 a. q. vel leo habeat animā animanti facta, et non etiā
 homo? certū a. est ab homine nō posse produci animā
 rationalē, q^o poterit saltem pro diuersa vegetatiua et
 sensitivā, et rationalē deniq; unire, quod est problē
 arguētū, praesertim cū quāsitū fieri p̄t tendat ad
 copulationem speciei. 3°. factus nutritur in utero san-
 grinae Matris et augetur per intusceptionē, quae ad
 omnia membra proportionatim, et periculis p̄bilitatim ā
 sexto statim die, ut scribant, nōp nō ē mouetur
 localiter, quae sunt argumenta citā praesentis, et tamen
 cōis sententia habeat factū nō animari animā rationali
 ante diē quadragimū, si quidē sit masculus, vel
 ante octogimū, si sit femella, quod indicari solent
 leuit. ut. ubi iubentur Matres purificari p̄ dies
 quadraginta, vel octoginta, pro ratione partus. 4°. p̄ 3°
 Theologi iudicant de gravitate peccati eius, qui
 procurat abortum, fructus. n. ēb̄ aient occidēti
 factū animatū animā rationali, quae animā vegeti-
 uā tantum. 4°. capponat hanc nostrā sententiam,
 quamvis dici queat eos loq; eo aliquā vāptā dēns,
 fax at opinione, pro hac conclusio. sic

Notatio 3^a de animabus quae grauebantur quomodo aīa
 rationale in nāa, dicit ut q̄n p̄o species differunt, p̄ 3° p̄ 4°
 ha anima ab oībus animabus plantarū, et brutorū,
 et cū illis tm̄ coexiat in gradu generico vegetatiua
 et sensitivā, compositū a. ex iis nō est appellandū plantā
 aut brutū. n̄. forte lapsus usurper, hoc nominā
 sed Embrio cū utraq; animā. Itaq; alio vegetatiua
 anima tantū est genus ad plantā, et Embriōnem,

et similiter scripturae tunc est genus ad bruta et
embryones, nam planta et brutum significat speciem
quasdam substantiales, quae ex natura sua non dependent
ab anima rationali, neque ordinantur ad ipsam in
productione, anima autem quae in embryo recipit ordinatur

Et haec anima
finalis et naturalis

ex natura sua ad generationem hominis. 5. haec anima simul
non manent eo quod sub perfectioni dispositione, quae
habet sequens anima non potest consistere, et in
vita et merito ad animas racionales ut natura paulatim
ab imperfectioribus ad perfectiora conuertat, prior tamen

Quia si anima
sempiterna aut
posteriori fine
longius, sed a
generatore primo
pulsat

animam non corrumpitur a seipsa, nec a fine sequenti
sed a principali generante, videlicet ab homine qui
in anima seminis impressit, vim quaedam organabilem
permanentem, quae dum paulatim magis et magis
disponit naturam oppositam formam imperfectiorem in
eum perfectiorem, et ideo tunc fracta fuerit praecedentes
fines, non et forma chili non manet ad
veniente fine sanguinis, adveniente fine carnis,
et tunc semper prior facit ad posteriores regere, saltem
ut dispositiones, et accidentia ad ea quae
tunc magis conservantur. 3. Christus ab hac lege

Christus ab hac
lege fuit exemptus

non fuit exemptus, in utero enim virginis mater
perfecta statim fuit ab anima rationali informata,
non praesentibus alijs animabus

Notatio

Quibus, qui con
stantur in quibus
hanc in via sentia
abijcitur

Author, qui contraria opi
natur in quibus Albert. Magn. Marsil. et Alj pu
tant in via sentia, de multiplicatione substantiae sine
capitale, non primo quod nutritur homo in alimentum
statim introducitur anima rationalis sine praevia
vegetativa et sensitiva, quod idem est fieri potest in prima
productione, et saltem hinc apparet animam racionales

An in Viuente sit vna tm. Aia 35

per se loquendo n̄ prerequisite alia aia in s̄bto.
3° prim^o obiectū erat, si essent simul plures ani obiect^o 2°
na hōis fore plura, et bruta, rōm vero negatur
id quod animā vegetatiuā predictā fore plura, vel
quod sensitua fore bruta p. 30. n̄ apparet ratio obiect^o 3°
sufficiens adherendi plures animas sibi inuicē p̄ce,
lentes, viles. n. commode explicari p̄t, quod aia ra-
tionalis infusa corpori primo exerceat opationes rō-
getantes, h̄ virtutes, deniq; racionales, et si quid i-
rit. loci colligeretur, h̄ est equis prius animā sen-
situa haberet, quā equinam, siquidē ibidē dicit
equū n̄ simul fieri equū et animalē cum a. homo
n̄ possit produere animā indicat id magis pro-
natam animā, quā tantā ē, et a Creaturā altiorē
q̄ n̄ possit. experientia p̄t saluari si dicamus
primas nutritioes, quae apparent fieri ab animā
Matris, n̄ ipsius factas, accidit quod valde uariet
de tempore. animationis humanae Rastores, nam
Leuinus Lemius docet. Maris formosē absolui aliq̄
die 30 aliq̄ 35. aliq̄ 40. aliq̄ tm 40. formida NB
uero nunc 35. nunc 40. alias 45. et 50. Hippo-
crates a. carie masculinū ut longissima 30 diebus
formari, femininū ut longissima 42 diebus, idq; probat
ex negatione, quae post masculinū partū durat 30,
post femininū 42 diebus ut longissima, deniq; an-
quā metta a theologiō petita quanta ualeat supra
indicatū est. Sed ad primā h̄ n̄ esset pariter solutio, a
plura. n. epignitar ad primā totius productionis, obiectio.
quae ad conseruationē, uel augmentationē, ut p̄t
in quantitate nasci, cum n. sit pro nutritione suffi-

cians, n. h. sufficeret generationi. Aliq. voluit etiam
 solutio 2^a in retributione praecedere alias animas. Ad 2^m q.
 obiectum. fuisse argumentu ad homines, contra eos. n. erat,
 q. non agnoscebat animas vegetativas, et sensitivas,
 nisi plantarum, et brutorum. deinde anima, quas
 isti ponebat n. erant cu. subordinatione Embryonum.
 solutio 3^a ad 2^m h. n. dari sufficientes responsiones, na. Antea
 obiectum. appropere de animabus loquitur, oppositum a. locum n.
 officit, quia ibi fit intelligi prioritas n. temporis
 cu. utilitatis, siue quoad subsistendi consequentia
 us alique. prodestina aia aliusq. ab h. pro
 babilitate. Jactem colligitur; nutritio vero e. vitalis,
 et immixta, adeoq. n. fit praevincere a. principio
 extrinseco, nisi dicas, n. esse tu. vera. nutritionem
 quod parum credibile. p. Hec est additum de. Tempore
 variationis unum quidem est aliter. aliterq. multos
 sentiri, imo varias esse loci illius ex Lent. oppo.
 sitiones, ut videre e. apud Corn. de lap. q. fere cu.
 vel. sentit, sed quae allata e. habetur patet opinio
 Cor. Argumentu illud Theologoru e. proble. neq. n.
 pro via sentia demonstrationis iactantur.

SECTIO III

Utrum anima sit indivisi-
 bilis, an composita ex par-
 tibus integrantibus.

Sensus quaestiois quae in hac sect. proponitur facile
 fit ex ipso titulo intelligi. si. n. sic primo de partibus estlibus

Notatio I Conclusionem tractus alij pro-

bane ad hunc ex eo, quod oia entia spiritualia sine
 materia sunt indivisibilia, anima a. sic ens spirituale, na Luc.
 23 dicitur In manus tuas commendo spiritum meum,
 et ad Gal. 5 caro concupiscit adversus spiritum
 quibus in locis anima intelligunt, sed ubi dicitur n. ad
 mittitur, quod oia entia spiritualia sine indivisi-
 bilia ubi n. et motus angeli, vel anima rationalis,
 sunt entia spiritualia, et sunt indivisibilia, ut uideas
 apud. Mar. disp. 40. s. 1. n. 11. nisi resurgas pro-
 batione ad talia entia spiritualia, q. n. dependent
 ab alio indivisibili, cu. ubi et motus spirituum per hanc
 si a indivisibili spiritus vero, vel imaginariis. Porro

ratio spiritus
 ha sunt indivi-
 sibilis q. et oia
 anima a. sic
 ens spirituale
 na Luc.
 23 dicitur
 In manus
 tuas commendo
 spiritum meum,
 et ad Gal. 5
 caro concupiscit
 adversus spiritum
 quibus in locis
 anima intelligunt,
 sed ubi dicitur
 n. ad
 mittitur, quod
 oia entia spiri-
 tualia sine indivi-
 sibilis ubi n. et
 motus angeli,
 vel anima ratio-
 nalis,
 sunt entia spiri-
 tualia, et sunt
 indivisibilia, ut
 uideas
 apud. Mar. disp.
 40. s. 1. n. 11.

in toto
 et toto in qualibet
 parte explicat
 et p. hanc
 hanc

quod anima rationalis sit indivisibilis, adeoq. tota
 et toto in qualibet parte explicat ex p. hanc
 presentia Chri in sacra Trinitate licet et recipi
 hoc igne mysterii eucharistici p. anima presentia
 capere alij de farent eodem a. modo concipiunt du.
 rationem vera permanentia coexistere tempore
 sacramento.

Notatio II

Quanta hic contra anima indivisibilitatem diluenda sane, de. n. 1. p. dicitur. 8. Phys.
 1. 28. et 29. intelliguntur. Motus ex eo probat esse
 indivisibilis, quod sunt extra materiam quod dicitur id, quod
 est indivisibile debet ex mente artis esse extra ma-
 teriam, quod anima rationalis si sit in materia n. est indivi-
 sibilis. 2. capere hominum abscissa capita labia move-
 rant, vel oia locata sunt capere alij sine capite
 ambulerent et fortiter quosdam plebeios a magi-
 stratibus flagitantes tot i liberis p. publico p. hanc
 alerent, vel tot i viis commilitonibus vita darent,
 quod ipsi reserbo capite passus essent facturi, indicibus

Contra anima
 indivisibilitatem
 diluenda

obiectis q. a
 obiectis q. a

An. Aia sit Indivisibilis? 39

a. asruentibus ad aliquos deinde passus processisse,
 similiter cui pedes capite pleo rui pinguetia dca,
 eos illi retrahant, quod est indicium hinc partitione alia.
 adeoq; aia hois est indivisibilis, sicut anal. n. partem
 marek in truce, sicut alteram in capite. 3^a f. particula **Obiect 3°**
 carnis de naso abscissa, vel amicala amputata, mox
 tora habite applicatur corpori coalescit, quod si fieret
 nisi in ea parte aia rest. abscissione amangret qd indivi
 bily est, qd aia rationalis relectur in tablo indivisibili, temp. **Obiect 4°**
 in corpore qd et ipsa e indivisibilis, quicquid n. recipitur
 qd de aia t. 42. pro absurdo hi indivisibile conuari
 divisibili, et contra, d. rgr. ut ab aia rationali sit in
 divisibili informari corpus indivisibile. 4° si aia ratio **Obiect 5^a**
 nalis divisi n. sit, quomodo definit informare membra
 abscissa sine retrocessione, et contractione in seipsum?
 6° sequeretur eandem aia ferri motibus contrarijs,
 itemq; simul moveri, et quiescere ut sit in manibus si **Obiect 6^a**
 vers. modo agitatis, item distare aliquis a seipso, aia
 n. pro ut est in pede diffusa a seipso prout est in ca.
 sista, adeoq; esset extra seipsum, qd et esset extra seipsum.
 Sed qd ad qd est collegari qd est ut viles intelligit **Solutio 1^a**
 tias motus esse indivisibiles, quod sint extra aia **Obiect 7^a**
 ma tu hanc sequitur quicquid n. est extra aia esse di.
 visibile sicut nec rebus dixerit, quicquid est homo u
 animal qd quicquid n. est homo, n. est aia **Solutio 2^a**
 hi contigitur aliquo trunci corporis ambulatione, vel **Obiect 8^a**
 motu, et loquelam abscissi capitis p. miraculo, ut qd se ambulati
 uideri dea voluntate ut et recentem in historia **de X.**
 Margara Japonensi scribit Nidarus Trigantius,
 et ut est S. Pauli caput trigemino saltu tres fon
 tes excitavit p. aliquo tu in huiusmodi rebz po. **de locutione**
 huius intervenire opat mali daemony, na' ut viles
 testatur ad loquelam requirere naturaliter arbitria esse,
 na, q. p. deollationem ita destruitur, ut n. sit amplius

Solutio 3^a
obiecti dicitur
de ambulatore

idonea, nisi forte deceptio quædam subinde eueniret,
quod uoces prolata ante capitis abscissione n' uenerit
uix ad audientes, nisi postquam uideret decessum
id caput, species n. audibiles deferantur cu' motu,
progressio uero ad aliquot passus potuit fieri natu-
raliter potuit n. arte ite' tam uehementi imaginæ
et impressio impulsus in pedibus per isto motu progressi-
uo conuenire, ut lex n. illis et dempto id capite se-
xe corpus aliquo adhuc moueret, sicut et oculi ab us q'
da' tactu' asseruit famina quanda' inter ambulat-
dum celeritate delectata' ita ut caput adhuc trullo'
insisteret aliquot p' passus faceret, dum carnifice de-
n' u' propellente uerueret, quod si diutius durat
eiusmodi motio in in uim aliquam superiore' referen-
da, ut uero partes humani corporis tremulo adhuc mo-
tu agitantur, ut labia, nervi pedu' cordis fibrae, id

Solutio ob-
iecti dicitur
de labijs.

Solutio de panes trunci corporis, si quid simile aliquo experientia
debet uaria potuit interuenire deceptio, sed qd si
ita est de plantis et impetis infra respondeas quod in
partibus uellicat adhuc durant spiritus uitalis?
Et hoc dici n' posse dicitur n. se mouent longeq' aliter
quod ut spiritibus uitalibus effectus eiusmodi af-
fribi commode queant, adde quod planta post di-
uisionem adhuc nutriatur, et crescat, q' uera
uitam, an magis presentia' indicant. Ad 3^m ob-
iurgii a iurat particula' oio abscissa' n' posse se uis
suscitantuare capiti posse adhuc si modica' q'
partu' perdeat, quod si aliquo est pars respecta peri-
tus coniungitur. dicendum est requisiti adhuc dispo-
sitiones adesse, et illa' partem se habere, ut cam'

Solutio ob-
iurgii tercia.

Solutio 4^a
aliquo q' nutritione' ad generatur. Ad 4^m negatur
consequencia, a probatione' id illud aprioma n' habere

An aīa sit Indivisibilis

hanc sententiam quod eodem modo affectus esse debet quod
 recipitur, atque id, in quo recipitur, sed quod facto
 plus forma recipi solent, quanto melius e dispositum
 subiecto, alias n. omnes formas si haberent concurre
 re subto deberet esse in corruptibiles, quippe cu
 subto sine ipsa materia sit incorruptibilis, quod res n
 oportet forma, et subto proportionari quod omnia,
 et quod indivisibilitatem, modo q. n. ad h. quod a ha
 bitudine coordinetur n. rase dicitur et n. a. Arles u.
 intelligi p. les indivisibili su aditatis n. substantia,
 sicut est spiritus, et deinde genus est indivisibile
 n. coagulari indivisibili connessivativum. Na ne fm
 ana fm partem respondeat hanc, fm altera autem
 illi parti subiecti. Ad 3. de definire aīa esse in abisso solutio 3. a
 aliquo membro ex ablatione, seu corruptione unionis
 cu illo, ipsa a. n. corrumpti, ne retrocedere in reliquam
 corpus, cu ia ante ibi sit, perire vero illa unionem
 quia post ablationem n. habet amplius debitas dispositio
 nes ad sui conservationem, fit igitur hic defectus ad exm
 fore modis, quo si homo in duobus locis positus in uno
 esse definirer. Ad 6. h. ut supra n. esse absurdum quod
 eade forma contrariis motibus moveatur epitech in
 diversis partibus, et fm inadaquata unione cu subto,
 sicut q. aīa est in singulis partibus tota, cu n. tota
 liber, illa et competere ei p. in alia et alia parte
 alius, et alius motus, n. h. distabit a seipsa ratione
 sui, nec erit extra seipsa licet sit extra corpus,
 in quo quidem est h. eade novis anima p. pau
 latim migrare de subto in subto in nutritione, cu
 alia partem n. a. deserit, alia a. informat.

Conclusio Anima n. a. plantarum sicut anima plantarum
 et brutorum sunt indivisibiles, et extensa, et in alia et brutorum sunt
 sui partem alii parti corporis respondet p. 1. p. 1.

quia experientia docet de plantis et animalibus im-
 perfectioribus partes abscissas vel nutiri et cresce-
 re ut decedat ramos et furculos, vel moveri loca
 liber hinc illuc, dia. utendo, ut caudas remittit
 nec dici ut manere aia in una tm parte, in alte-
 ra a. aia de novo prodari, na' saltan cu' esse
 aequalis dispositiones in utraq, parte n' possat abs-
 queri in qua parte remaneret anima praecedens
 mox a. ad se. ut recurrere, et eius determinationes
 n' habetur philosophice, deinde dispositiones n. g.
 in cauda laetitia n' un' sufficientes ad productio-
 nem aia, ut n. in prima productione n' introdu-
 ci animas nisi plures, id' partes disposita sint,
 praeterquam quod aia laetitia mali se habeat
 cu' illis dispositionibus solius cauda, in qua n' ita
 operare ut operationes ad sui conservationem, aut
 ad quod ex corruptione unius individui nec in
 alijs individuis liceat produci quoad unitatem aliud
 individuum eiusdem speciei, proindeq, frustra in-
 ducitur in animabus, dicitur fortasse in ralla par-
 te manere aia praecedentem, sed non duplicem
 effici, sed contra est, quia si sufficiant dispositiones
 ad productionem aia de novo multo magis suffi-
 ciant ad conservationem. Consentit Aris. I. 2. de
 aia. § 20 q. hoc habet sicut in plantis quaedam
 divisa un' trisere et separata ab materia aliqua
 existente in his animas autem quibus una in una
 quaq, planta, p'ia a. pluribus, sic videmus et cu'
 de alijs differentijs aia accidere, in his quae moventur
 in visceribus, etiam in sensu utraq, partem habet
 et motu in loco ubi docet animas has unitate
 posse dividi, quo pacto haec deinde fiunt, fiunt

Obiecto

Probatur Aris
 sentit.

An Aia componatur ex partib, integ 43

et haec aqua p. divisione unius. Ibi 2o qd am n e pbe 2o
... sunt formae materiales, qd similes materiae indivisibili
... colligimus formas accidentales materiales
... divisibiles ad divisiones subtile, qd ab illo pendet
... suo esse, et eo cuius forma educitur, indivisibilia qd
... quantitatina, sunt et materiae sed in capacitate divisibili
... tatis, unde n est paritas. 3o qd dicitur aliquod d: q: pbe 3o
... aut equus nutritur, tunc vel ex alimento materia edu
... citur aia, vel n educitur, sed hinc coaptatur
... si videtur hoc qd illa aia informabit materia, nec educita
... dependens tunc a materia, n scilicet a aia rationali qd
... erit materialis, si primus qd vel educitur nova pars
... aia, et habetur intentio. (nempe eius modi animas
... esse divisibiles, et habere partes), vel tota aia
... que prima fuit, et sic ea provocatur artea epitemy
... quod est abstrahere in cursu aia. 4o ista fira habet pbe 4o
... operationes suas divisibiles, et dependenter a subtile
... quanto, quod et requirit, neqz extra tales subiectum
... esse aut operari possunt, qd cuiusmodi esse magis
... ne sequatur modum operari, et ipsa forma habe
... bunt esse aliquod extantur

Notatio

animas materiales praesentim aia materiales
... perfectionis sentiunt alig esse indivisi
... biles et inextensas, ita ut sint tota in toto, et to, alig esse aia
... in qualitate parte, in his sunt dicantur, plerq. et divisibiles
... Ferrar. Conimb. Suar. l. 1. de aia. c. 13.
... hinc postremus alius dicitur si opus suu
... de anima utinam curis limet, et notat, qui eoi
... derunt, rationes afferunt 1o si tota aia esse opte
... se, tunc quo maiora esse animalia eo perfectius
... operantur. 2o si homin animaliu aia esse indivisi
... biles, ideo esse, quia dependant a subtile, et educuntur

44 Tract VII Part. I Sect III

ex eius potentia, sed hoc nihil obstat, na' et acci-
 dentia spiritualia et intellectiva, volitio & concordia
 tur e' p'oe alicuius subiecti, puta anima, et tamen
 n' sunt divisibilia. 3° si anima respicit corpus
 determinate magnitudinis et raritatis, ut docet
 Aides 2. de. aia t. 41. et nos quoq; supra tradidi-
 mus q' ois aia est indivisibilis, nam si esset divi-
 sibilis posset fieri additio in infinito, sicut ignis
 crescit in infinito, si ita corpus combustibile appo-
 natur. 4° q' aia habet partes, t' quilibet eius
 pars erit aia, adeoq; ex sua naa corpus quodcuq;
 organice constituitur q' n' poterit esse in parte
 homogenea. u: q' in carae, quod t' fulsum. 5° illa
 forma, quae respicit indivisibiliter tota aliqua
 maam, ita ut in nullâ parte seorsim accepta
 naturaliter conservari queat est indivisibilis, alias
 n' posset conservari in una parte in una parte
 maam in altera in altera, sed aia perfectioru
 animaliu est huiusmodi q' 6° si aia brutoru
 esset divisibilis t' animalia perfecta divisa
 n' mirus videret quae imperfecta, adeoq; posset
 illa anima in partibus separatis aliqua modum
 conservari, quod est contra experientia. 7° par-
 tes viventi divisa n' coalescunt, sicut coalescunt
 partes u: q' ignis q' n' sunt divisibiles. Per unum
 solutio ratio ad p'm h' ubi aia operatur ab aliqua parte, et
 dispositione organica, spiritibusq; dependenter
 fit sane ut animalia magni corporis aliqui imper-
 fectius operentur, quia n' accipiunt a corde sufficien-
 tes spiritus, organaq; minus idonea sunt, ad illas

Solutio ratio ad p'm
 prima

III
An Aia componitur ex partibus, integ 75
opatio res coeundas. Ad 3^m h^{ic} equi subiecta, ^{solutio}
teriale. Ad 3^m h^{ic} eius ad vitam conservacionem, et ^{5^a}
opatio res vitales, videtur organa determinata, ita ^{solutio 3^a}
ut aia neq; in mentis magnis, neq; in minus parvis
corporibus, bene se habere possit, ideo et equi de-
terminatum corpus quoad magnitudinem, et parvitatē
semper conservari n^o posse partem aia divisam
in quatuorq; parte corporis, licet n^o totum corpus in
formetur a tota aia, et pars a parte, t^u non
sit ita conservari pars in parte sicut tota in toto,
quoniam una parte n^o sunt debite dispositioes ut
anima bene se habeat, et saltem vivere possit
suis opationes, ideoq; illa pars aia separata
n^o conservatur, quod et aliqui carnes in insectis, si
n^o dividatur caput latente in neutra parte ca-
pitij remanebit aia. Ad 4^m h^{ic} aia equi n^o q; in ^{solutio 4^a}
carne existentem esse animam quasi partiales,
sive partem aia, ideoq; et esse actus corporis
organici partialiter, n^o totaliter; deinde cum
h^{ic} aia esse actus corporis organici n^o est sensus
quod quilibet particula aia debeat subiective
in se corpore instrumentis praedito, sed solum
connotative, licet sit aia esse actum corpo-
ris organici ad hoc ut foris existat, n^o a. ad hoc
ut vivatur alteri parti aia, praeterquam quod
organicum corpus appellari queat et caro, cum
sit organum quoddam p^{er} sua forma partialem
ad alias opationes institutum. Ad 5^m distinguitur ^{solutio 5^a}
maior est indivisibilis entitate, et simpliciter ne-
gatur, est indivisibilis in ordine ad existantia sepa-
rata in partibus separatim conedatur, aia n^o per

factorum animalium nō ita separatiim et quasi
 frastatim existere, sicut aliquando saltem aīa
 glaberrā et infectiorū, requiritur in subto dispositio
 res magis perfectas. Ad 6^m dī aīa perfectiorū ani
 malium postulare maiorem quandam perfectionē orgā
 norū, et licet divisibilitas inferri possit de illē ani
 mā cuius partes de facto seivunt nō periret ut
 in plantis, nō tñ e contra et inferri poterit indivi
 sibilitas, cū partes nō pnt ita seorsim consistere, de
 in equis, aliunde igitur habebitur divisibilitas et coter
 sio partium, et aliunde proveniet quod realiter di
 vidi nō potest, ita ut amareat aīa in utraq; parte
 sicut ob dispositiones et organizationes perfectiores, imo
 et ipsa anima plantarū, et animalium imperfectio
 rum nō semp manent in partibus quomodolibet factis,
 vel saltem nō tardia, si in sarcula in arboris in mi
 nota fusca coarctas, vel si laevata, aut utrinam,
 aut in planta in medio latitudinis in duas longas
 partes distribuas peribit anima, quae sunt desti
 nata iam organa, et facultas vitales in illis potissi
 mus et principaliter p̄ mediu diffunditur ad totam
 longitudinem per nervos in infantis et pluri
 mū alimonia et spiritus disperguntur in reliquis
 corporis, qui p̄ fissione deinde describitur magis disti
 guntur, et ideo fieri accidit in analogis nervibus
 et p̄sibus in quoru spina dorsi napine resident
 spiritus, quae spina in illis p̄ totū fere corpus in
 longu distenditur, unde cū haec principalia membra

non ē certū
 an talia mem
 bra partes
 glaberrā an
 infectiorū
 nō, Gal. II. testatur, ut refert Averroes 7. Met.

p̄ sectione sunt laesa, citius aīa aperitur. Adde non
 est certū esse, quod saltem ad breve tempus
 nō aīant etiam partes infectae animalium perfectio
 rum, Gal. II. testatur, ut refert Averroes 7. Met.

An aia componatur ex partib, integ. 47

+. +. videtur se Aristotem adhuc vivere abscisso id capite, et arte arboris, arborisq, n' epigio aliquo tempore sine capite per culinas crescat, et aqua tantum; afferunt et hilem ep. 5. de necess. anima. licet ubi haec habet nullu' ex sanguine fructu' aial in frusta dissectu' tempore ut ita dicatur uiuere se aliquo mutatione qz per locu' qua more batur. cu' adhuc integrum. erat et n' recipit hanc quaqu' est particula, ex sanguine. vero, et ex multiplo qm genere nonnulla. dissecta potens tempore singulis vivere posse partibus, qz quin etiam agitari motibus, quibus arbore' alices essent mouebatur quasi dicat Philo partes dant hanc perfectoru' dicitur n' ad hanc longam tempus, vivere, qz partes imperfectoru'. Ad qm solutio 7a. ualde proble' e' in plantis quibusda', et aialibus partes diuisas posse iterum coalere uidetur. n. surculos immixtos in arbore' eiusdem contineri, et ideo dicunt de partibus serpenti, quod si n' semp fiat dispartiones sunt uariae, et n' sufficientes, neqz. n. ad continuationem requiritur ha' homogeneitas forma, sed alia quoqz condicio nes, hinc lapidas u: g: duri duri n' duros continuatur.

Notatio 2. Queritur hic an partes aia diuisibiles sint homogeneae an hetero. an partes aia diuisibiles sint homogeneae an hetero. sub. 2o. de aia 4. 3. 9. 7. n. 198. docet an heterogeneae. qz partes uisus essentia, sed diuersae ratio' responsi sub. individualis, sicut gradus intentionis. Muro. Responsi Marcia. d. 1. 9. 3. ipsius et aia rationalis unione' ponit. individualiter heterogeneae, qz alias non esset

48 Tract VII Part I Sect IV

ita ut haec pars peteret informare hanc parte
 maie, sicut fate organu, et n' aliud, aliq etia
 essentialiter diversas, et discontinuas aia par
 tes, sicut a. mittant. Sed rectius dicitur omnes partes
 esse homogeneas
 unitarias eiusdem aia esse homogeneas, quod
 et sentit in Arist. p. de aia t. 58. ubi contra Em
 arist. sententiam. tanquam absurdum infero dicere tot esse
 aias in aiali, s. tot partes diversae rationis, quot
 sunt partes subiecti diversimode dispositae, et
 t. 68 ait animalia diversa habere aia eandem
 specie, id est, re patet t. 93. postremi a. illi, qui
 contrarium opinatur tollit unitatem compositi,
 et priores tunc sine aia supponere certa par
 tem anima postulare certa partem corporis,
 ut ex se qualibet, qualibet possit informare
 quod vero aia, quae est in cauda vermis n' sit
 apta videre, sed ea solus, quae est in oculo n' di
 manat ex intelligentia propria aia, sed ex de
 ferba organi, proinde diversitas organorum a
 formis partialibus provenit, nec refert quod
 in diversis partibus corporis sint diversae dispo
 sitiones, quae debeant producere diversas aias,
 n. n. sicut aia adaequata, nisi plures simul
 sumpta, quae producant unam animam, et
 ex diversis etia dispositionibus proveniant
 saltem diversa forma partiales, et subordinata,
 ultimata tamen forma, quod possit ipsa eiusdem
 omnino rationis existere informare, partes varie
 affectas, atq; dispositas ptt in aia rationali, quae ga

Quot sint pot^{ae} Anima 4 29
 indivisibilis est n^o pot^{ae} habere partes heteroge-
 neas.

SECTIO IV^a

Quot sint potentia^e anima^e et quomodo ab ea distin- guantur

Hic 1° queritur quot sint in anima propria generatione, sensus, pot^{ae}
 2° queritur utrum pot^{ae} anima distinguatur ab ea realiter
 an alio modo, respondebitur duabus sequentibus
 conclusionibus, sit igitur

Conclusio I. Potentiarum anima quinque, sunt scilicet anima
 generata, nempe vegetativa, sensitiva, appetitiva, motiva,
 et intellectiva, Ita Avicenna 2. de anima 4. 27.
 pro hac conclusione sic

Notatio I. Laborant Auctores in reddenda
 ratione numeri quinque potentiarum, cum siquidem aut generat
 plures, vel pauciores constitui debere, nec si pot^{ae} cognoscere debere con-
 sidera dividitur in sensitivam et intellectivam, cum n^o sit
 et appetitus, qui est pariter sensitivus et intellectivus.
 si a. hic coniangitur in una generale potentia
 appetitus, cum sit sensus et intellectus, Ita in una
 potentia cognoscitiva operatur? S. Th. 1° 2° q. 78.
 a. 1. ubi applicat praedictum numerum ad diversis quomodo s.
 modis operandi potentiarum actualium, sic igitur applicat
 fore habere, ut propria anima vel operatur circa aliquid
 concretum viventi, et intra ipsum vivens, vel circa
 aliquid separatum, et extra ipsum vivens, si 1° habet
 erit modus operandi propria vegetativa, qua operatur circa
 alimentum tantum vegetabilis, si 2° habet pot^{ae} adhuc de
 plures accipere, cum n^o per operationem fiat aliqua con-
 cretio abstracti in potentia, vel ipsius abstracti per sui

40 Tract VII Part 1 Sect IV

specie quanda, et similitudine trahitur quodammodo
 sua sensitiva in sua ipsa, vel sua trahitur ad obiecta, si in
 est modus operari sua sensitiva et intellectiva
 sensitiva quidem si trahatur obiecta in sua ipsa
 sola sunt conditiones et qualitates naturales intellectiva
 a. si etiam in universali et sunt abstracta, sine una
 gines immutabiles, si est modus operari sua appetitiva
 et locomotiva, si in sua trahatur ad obiecta tan
 que ad finem et bonum, est proprius modus operari
 sua appetitiva, si a. tendat ad obiecta tanquam ad
 finem convenit sua locomotiva. App. hoc in sufficienter
 dicitur, si in fuit necessarium dicitur appetitum in
 sensitiva, et rationale, cui a. tendat in bonum
 et bonum est, si licet omnis sua est inclinatio in se
 obiecta per appetitiva non est distincta a aliquo. Per
 more non esse de inclinatione, et appetitu carato
 que quidem habet omnia sua, sed de sua appetitiva im
 mali, que supponit cognitionem et elicit appetitum
 ut operari a se diversis circa obiecta, interim
 fatentur numerum suorum quorum non ita fit
 esse, quia varia consideratione, vel augeri pot
 vel minui. Sicut aliquot partium Naturae subordi
 nationes afferre solent. Vegetativa igitur subdistinguitur in
 principalem et ministerialem, Principalem assequatur
 splendor nutritiva, augmentativa et generativa,
 ministerialisque splendor abstractiva, defensiva, expulsa
 et vitalis. Sua sensitiva subdistinguitur in gubernat
 que continet quinque sensus, et gubernat, quod phanta
 sua habet, et memoria. Appetitiva subdistinguitur
 in sensitiva et rationale, utraque duplex adhuc sta
 tuatur, proficibilis, et concupiscibilis. Locomotiva

Appetitiva
 locomotiva.

Obiectio
 solatio

Sua sub
 divisione.

Quot sint potentiae Animae 55

distribuitur aliq. in ⁱⁿ ^{pro} ^{gressiva} ^{Volativa} ^{Notativa}
phantasia ⁱⁿ ^{Agentem} ^{et} ^{Patentem}
in Agentem et Patentem.

Notatio 2. Potentia vegetativa inest ^{Pot. Vegetativa}
omnibus viventibus oia. n. nutritiva ut constat ^{Vivabilibus inest}

experientia, sensitiva a. et appetitiva inest foliis ^{Sensitiva et}
et omnibus animalibus, et certe nunquam separantur ^{appetitiva foliis}
hae potentiae, nam omnes quod percipiunt rucundum ^{Animalibus.}

et molestum hinc appetitum, quia gaudet vel dolet ^{omnes a. quod hinc sensum percipiunt rucundum et molestum}
saltem tactu, vel gustu, qd. omnes quod hinc sensum ha- ^{bet appetitum, item animalia esuriunt et sitiunt}

adeoque appetitum alimentum, potentia locomotiva proprie ^{Locomotiva}
na convenit animalibus perfectioribus, zoophyta ^{Vivabilibus inest}

n. n. hinc pot. locomotivam quae ex uno loco in alium ^{progrederetur, sed uni loco ita sunt affixa ut tamen}
in illo se nihil contrahere possunt et dilatare.

Pot. illius inest soli homini, nam licet bruta quae faciunt ^{Pot. illius}
taliter et artificiosius et illa p. dita videtur, tamen ^{soli homini.}

in solis faciente p. inclinatio n. a. n. cognoscendo ^{quare ita faciunt neque ita percipiunt quod illis bruta anima}
percipiunt n. q. horribiliter, lacrimis gemitibus alia ^{multa n. agerent quae tamen p. blivae agunt, neque talia}

facile ab hominibus circumvenirentur neque ita se ab illis ^{subiugari poterant, si viri suas propeitas haberent}
in de elephantis feribilibus quasi tandem duras, a u 7.

animalium inter se habeant aut argumetis et ra- ^{tionibus ac aliquid operando persuadeant aut quod}
in quatuor sequi faciunt n. arguunt hinc illum

in lignis, imbuunt n. variis modis adacti, ut tali ^{vel tali oratione aliter se simili posita aliquid}
agant vel onitiant

Tract III Part 1 Sect IV

Conclusio

Sola anima pura
 distincta ab
 ipsa realiter
 distincta
 Sola anima pura entitas ab ipsa
 anima realiter distincta in Magistro Alberti Magni
 Gaudens, Alex. Henricus. Caiet. S. Th. Corinb.
 pbr 1° pbr 2° pbr 3°
 pbr 4°
 pbr 5°
 pbr 6°
 pbr 7°
 pbr 8°
 pbr 9°
 pbr 10°
 pbr 11°
 pbr 12°
 pbr 13°
 pbr 14°
 pbr 15°
 pbr 16°
 pbr 17°
 pbr 18°
 pbr 19°
 pbr 20°
 pbr 21°
 pbr 22°
 pbr 23°
 pbr 24°
 pbr 25°
 pbr 26°
 pbr 27°
 pbr 28°
 pbr 29°
 pbr 30°
 pbr 31°
 pbr 32°
 pbr 33°
 pbr 34°
 pbr 35°
 pbr 36°
 pbr 37°
 pbr 38°
 pbr 39°
 pbr 40°
 pbr 41°
 pbr 42°
 pbr 43°
 pbr 44°
 pbr 45°
 pbr 46°
 pbr 47°
 pbr 48°
 pbr 49°
 pbr 50°
 pbr 51°
 pbr 52°
 pbr 53°
 pbr 54°
 pbr 55°
 pbr 56°
 pbr 57°
 pbr 58°
 pbr 59°
 pbr 60°
 pbr 61°
 pbr 62°
 pbr 63°
 pbr 64°
 pbr 65°
 pbr 66°
 pbr 67°
 pbr 68°
 pbr 69°
 pbr 70°
 pbr 71°
 pbr 72°
 pbr 73°
 pbr 74°
 pbr 75°
 pbr 76°
 pbr 77°
 pbr 78°
 pbr 79°
 pbr 80°
 pbr 81°
 pbr 82°
 pbr 83°
 pbr 84°
 pbr 85°
 pbr 86°
 pbr 87°
 pbr 88°
 pbr 89°
 pbr 90°
 pbr 91°
 pbr 92°
 pbr 93°
 pbr 94°
 pbr 95°
 pbr 96°
 pbr 97°
 pbr 98°
 pbr 99°
 pbr 100°

Quomodo potestas aëris distinguatur 53

non sunt activi sequitur et ipsas potestates plus quam
realiter modaliter differre. 5° est paritas quod lib. 5°
rationis in alijs formis, quae non sunt principium
immediatum sicut operationum, sic in elementa
habent potestates supradictas ad motus locales, puta quia
vitalem, et tenuitatem, neque agere in quodam modo
nisi per virtutes adiectas, puta per calorem,
frigus, et siccitatem in mixtis et in alijs opa-
tionibus a potestatis realiter distinctis, unde in her-
bis, gemmis, et similibus alijs rebus eiusdem speciei
non est semper eadem vis et potentia cuiuslibet sit eas
deus sita subtiliter, quae in his habet heterogeneitatem, vel
specificam, vel individuales.

Notatio Thomista cui dicitur non posse
animam immediate concurrere ad actus vitales,
sicut nec aliud quodcumque substantia ad suas operationes,
confirmat hoc et partim ex eo quod potestas et actus
sunt in eodem genere actus autem non sit substantia, adeoque
nec potestas, partim ex eo quod diversus actus sunt di-
versarum rerum, et extenduntur oia ad potentiam divinam
ita ut ne per absolutam quidem deus potestas veline dari
posse substantiam, quae immediate per suum esse sub-
stantiale operatur, adeoque visio liberet. Dari accidentia
quae mediant ad actiones. Sed non ut in hoc ipso alio
sciendum problemis est in non implicare contradictionem
ut aliqua substantia possit esse immediatum principium
suarum operationum, quod fere contra alij censent
contra Tertulianum. Nam saltem ipsae potestates proveniunt
ab aëre immediato, vel alijs in infinitum abeunt,
unde quod cuiuslibet substantia immediate producere
potestas non est quaelibet alias operationes potestates sunt

Thomista
et alii
posse
concurrere
ad actus vitales
confirmat
potestas
problemis
substantia

54 Tract II Part 1 Sect IV

transcuntes, saltem q. divina et absoluta poam. (.)
 confirmationes a. aduersarioru' qua' sunt praecipue
 Cuius nihil est concludere na' ad prima' dicitur
 esse contra ipsos Thomistas actus, et poas debere
 esse in eode' genere, sic n. nec substantia potest produci
 nisi ab alia substantia talis q. a. poa, cui tamen
 calor u. g. et fm' illos sit poa ad producendum
 ignem, quae quidem duo n' sunt in eode' genere,
 neq. offert distinctio Carete. quae hic offertur
 tui' scilicet esse poa' et actus in eode' genere, quod
 poa' esset ordinatum ad actus, calor n. vel or
 dinatur esset ad producendum ignem, vel n. si
 ordinatur habentis intentus, si n' ordinatur
 q. calor n' erit instrumentus ignis ad productio
 nem ignis, et dici poterit nec illud esse instrumen
 tum aia' esset ordinatum ad ilgerendum, quod si
 oro inter axiomatica Phi. creetur poas et actus
 esse in eode' genere ilgi et de ma' et fia, quae
 conueniunt ad constituendum aliquid substantiale, adeoq.
 sunt in genere substantiae, ad eam confirmationem
 de' et poas vitales esse nullos actus, et tui
 esse eiu' aia'; quod a. sub. ait poas ad op' d'
 tui' praesupponere essentiam ultimo terminatam
 et completam modo q. actus esset proinde q.
 esse quod accidentale, cui adueniat Ent. ka'
 in sub. essentia constituto, ipsa met. et diluere
 debet nam pari ratione potest producere poas
 vitales praesupponit saltem. naa' essentiam
 iam ultimo terminatam, atq. completam in suo
 esse q. poa' vitales n' ab aia', sed ab accidente

Responso
ad
an. dicitur
satis in con
firmatione

Responso ad
gam

Quo do pōa aīa distinguatur. 55

pro ducitur, et hoc dicitur ab alio accidente, adeoq; in infinito

Notatio 2^a Nam ad arguenda eorum respondendo, q̄ pōa realiter ab aīa n̄ diffin

giat, ut sunt Nominales, 1° igr̄ dicit aīa et in obiecto 1^a

mediata p̄cipū pōarū p̄ sua subtilis q̄ eēt opationū. 3° subtilis eīa mediata p̄ se p̄cipua

q̄ eēt activa. 3° eadeī fīa accidentalit̄ habet quod sit fīa, et pōa q̄ nullū magis hoc habebit

aliqua fīa subtilis, quippe q̄e longe p̄cipua accidentali. 4° dicitur commode soluari p̄nt abiq; sup addit̄ potentis q̄e fīa multiplicatur

etia; 5° de essentia aīa p̄cipua dicit esse vegetativa, et de essentia aīa p̄cipua esse sensitiva

q̄e pōa vegetandi et sentiendi est de essentia hānū animarum. 6° dicitur q̄ aīa si oculus

esse animal, tū aīa ipsius esset visus, et t. 10. docet ita se habere visus ad oculum, sicut se

h̄t aīa ad aīa, atq; alibi saepe pro eodeī usurpat nomen pōa et aīa

7° S. Aug. 10 de Trinit. 5. 11 sic scribit, h̄c tria Memoria, Intellectus, Vo-

luntas quoniam n̄ sunt tres vites, sed una vita, neq; tres mentes sed una mens, ides res sunt tres subtilis, sed una subtilis, quo pacto optime applicatur quo

modo in aīa rep̄nt sit imaginē. 55. Trinitatis, item de Spiritu et vita aīa una eadeīq; aīa s̄m diversas

pōas fortitur diversa vocabula, pōa n̄ ipsius alius n̄ sunt, quā ipsa aīa, et pacto p̄nt pōa et vites eius ides sunt quod ipsa dicitur l. 9. de Trinit. et t

Intellectus, Memoria, et Volūtatū in aīa consistere subtiliter n̄ sicut accidens in subiecto u. g. color in

subiecto

subiecto

1^a

2^a

3^a

4^a

5^a

6^a

7^a

corpore. S. Bernard. d. serm. 11. in Cant. ait in anima
 tria ut ratione, voluntatem, memoria et hor-
 tria ipsa anima esse sentiunt omnia que ambulant
 in spiritu et I. de interiora domo anima est glia
 anima est voluntas, anima est Memoria, in tria anima
 sed una anima, et tres potestates. 8. si potestates disparent realiter
 tu potest potestates non: quod nisi separari ab anima
 et poni in lapide, ut quod aliquo vel ligno sed hor-
 um falsum quod non sed ad 1. quod negat. conseq. tametsi
 in subtilia creatura ita sit limitata ut non pro-
 ducat immediati omnia accidentia sua, tamen non est
 ita limitata, ut nulla penitus producat, colligunt
 a. ad posteriori quam nam sunt, et est magna dispa-
 ritas inter potestates operationes, potestates. n. anima semper
 ipsa comitari debent, et pertinent ad ipsorum comple-
 mentum in actu primo, operationes a. nec debent semper
 comitari, nec pertinent ad complementum anima, propterea
 est inductione aliarum rerum, quod operationes non im-
 mediate proveniunt a subtilia, licet proveniant in
 qua in conaturali statu perpetuo aliquo ad se re-
 vertit, nec probabiliter ratio dari potest in elementis
 sicut ut quod motus sursum et deorsum (sicut et ipsa potentia
 motiva) non proveniant immediati a substantia
 quemadmodum ab eadem sunt prima qualitates nisi
 dicamus esse aliqua limitatione substantia. ad 2.
 negat conseq. pati non. licet aliqua imperfectione agere
 a perfectionem, unde licet substantia materia possit imme-
 diate pati, non tamen illico et potest substantia fieri
 immediati agere, imo nec materia immediati omnes
 formas recipit, sed mediante quantitate, quod est pro-
 pium subiectum actus, ut absolute in materia.
 ad 3. de quod sunt accidentales non tamen ad esse, sed it

Solutio ob-
 iectionis 1.^a

Solutio 2.^a

Solutio 3.^a

Quomodo p^oa a^oia distingua, 57

operari immediate ordinatur, et sunt accidentia
 propina, et sine principii forma a. subtilia
 t^o remotu et radicale, ut alibi e applicatu. Ad
 4° h^o a. Ita comode oia salvari posse, quod suffi solutio 7^a
 dicitur p^ota ex probatione data Conclusionis. Ad
 5° h^o in di Vegetativa, et Sensitiva, esse de sp^oa solutio 1^a
 aia planta et bruti n^o igitur subtiliter, sed radice
 liber, i. n. fia subtilia principii radicali. Ad 6° di solutio 6^a
 uilem uelle, quod oculis uideri p^oa constituitur
 uisus, et in propina ad uideri p^oa constituitur
 sicut aiat constituitur p^o aia, quod u. noia confu
 dat prorenit ex defectu propriorum uocabulo i^o
 aut ob magna similitudine, quod habet p^oa u^o aia,
 n^o a. inde cogitur realy, istarum reru identitay
 Ad 7° putant alig sanctos p^o solus uoluisse t^o solutio 7^a
 aia p^oa, n^o esse tres subtilis realiter ab aia disti
 ctas, n^o a. negasse esse saltam realiter disticta
 accidentia, alio aiat n^o accepisse ipsos tres p^oa
 formaliter, sed radicaliter et causaliter pro for
 te fiat, unde quidam p^oa, sed sane citata uerba
 aigri oio uir eiq^o modi ex positioy admittare
 unde sanctis illis patribus contrariu forte san
 ctentibus opponi possent alia auctoritates san
 ctoru Hieronysⁱ et Augustini ut supra retulim.
 Ad 8° fideri p^o p^o ex eo, quod realiter disticta solutio
 tur p^oa ab aia n^o sequit separationes partes. n.
 continui realiter inter se distinguntur, et tri
 ne per absolute p^o p^o potentia p^o o^o oio se
 parari cu sequeret infinitu acta. 2° m arguer^o
 to proposito uno p^ont considerari, uidelicet separa
 p^oa, et positio in lapide. Quatu^o ad quinu^o putat
 caut. p^o p. q. 54. a. 4 impossibile est separationem

Tract VII Part I Sect II

quia pota habent in mediata et istem quando con-
 nexione, ac dependentia in aia qua dicitur supple-
 re no queat, itemo, quia sequeretur alios animam
 simul esse intellectiva, et in intellectiva, ut n. sepa-
 rato ee. Illu adhuc in rationali sit erit pariter in-
 tellectiva, et ea pota intellectus amplius n. habeat
 n. erit, sed contraria opinio probabilior ut ut aia
 censet Suar. 1. 2. de aia . . . si loquamur sal-
 tem de potentij, qua realiter distinguitur a sua
 forma, passionis. n. qua facte sunt pota quada si n.
 differunt realiter ab essentia (ut sunt passiones
 talis) n. possunt separatim existere, itaq, si
 modi sent conjuncto a. pibe sententia quia pota, se-
 paratas existere n. magis repugnaret ut, quakua
 fibate m. q. a. passio n. ab illa inmediate di-
 manans posse existere sine aia, quod tñ fit in n.
 teris facta eukhia deuse licet ad certitatem rei
 naturaliter semp sequatur. Passiones et proprie-
 tates emanatione, p. tñ dicit suspendere sicut
 suspendit emanatione substantia a n. a in huma-
 nitate Christi n. habente propria substantiam
 et tñ eimodi entitas, multo maiori conexione
 habeat in aia qua pota, et aia, quippe in illa
 sit modus substantialis essentia pota n. sicut tñ acci-
 dentia, ad rationes accidenti ut, ad priore q. de pota
 n. habere istem conexione in aia, ad pota n.
 re vero separata pota illina posse adhuc esse aia
 intellectiva radicaliter n. formaliter, sed posit a
 tñ eimodi separationes aia erit in actu uo-
 luto, si nihil ei divinitus supaddatur, et absq,
 emanatione alterius pota conservetur e. n. ipsi
 ablatu aliquo debito ab agente extrinseco ipsa
 contrahente, n. n. aliam potam emanatione.

Quomodo pōa aīa dīstīng 59

provinceret nisi impediretur. Quare hoc loco ut videtur
ipse pōa ita ab aīa separata in statu violento
maneat? negat Casot 1^a p. q. 83. eo quo
una quaq; creatura habeat pōam obedientialem
respectu D^ei, adeoq; nō patiatur violentia, ut nō
sit contra naturā? inclinatio nō, sed sic nulli
creatura posset a D^eo violentia inferri, quod tū
cōtra rejicitur, si m. lapis u. g. sursum a D^eo pro-
jiciatur, q; neget motu illud esse violentū? ut non
minus sit contra inclinationem naturāli gravi-
tatis, quā si lapis ab homine moveatur? Obiectū
tūc itaq; pōa nō tollit violentia? sicuti nec tollit
inclinatio et resistentia naturāli? alij ppa nō
putant pōam separatam esse in statu violento
ga violentū, sicut illud quod ē contra actualē
vel formale inclinationē, nō a. contra solū
passivū, volūntē, in hac rellia? actualē, nec esse
chūc nec formaliter procedere a natura accidentis,
sed solū passivā a principio passivo apto eadē
recipere, vel ga inclinatio naturāli ad actualem
inherentia compensatur modo aliquo perfectivū,
q a D^eo tribuitur, quo eadē multo perfectivū
impleatur et terminatur accidentis, quā per
inherentia, sic exemplū afferunt de humanitate
Christi, quae licet propria substantiā careat,
ga tūc subsistit substantiā verbi infinita per
tam magis patiatur, quā per propria, itaq;
requiritur isti ad rationem violenti, ut res prius
atque debito, et id ē quod fit naturāli prout ab
nō suppleatur p aliqd alioius Ordinis, alij vō sub
opostimant de accidentis separatū a subto esse in

statu violento, sed abstrahendo a quaestionibus
 metaphysicis utrum videlicet detur modus ille
 persistens superadditus, utrum efficienter procedat
 a natura substantiali subsistentia, et a natura
 accidentali actuali inhaerentia, utrum esse quaestio
 de nomine, si n. violentum sit quod fit contra qua
 cumq. inclinationes sine principij activi, sine for
 mali, sine materiali, et passivi, adeoque fit a principij
 extrinsecos, pro nihil conferentia sunt statum pro
 separatum separatum violentum, quod magis et
 consequitur, si dicatur inhaerentia effectus pro
 cedere a natura accidentali, nec compensari altiori
 illo modo persistens, si a. violentum sit, quod
 e contra impetum intrinsecum, seu vim agentis,
 tum si inhaerentia non efficienter fit ab ipsis potentijs
 vel certe altiori modo respiciatur non sunt statum
 violentum, quia separatum existant. Quod tum ad seculum
 quod erat de positione sine separata in alio subto
 u. q. in lapide, vult sub. implicare contradictio
 nem et inde probat, quia impossibile est formaliter
 alicui subiecto, et si tum tribuere effectum formalem,
 sed illud non potest tribuere effectum formalem lapidi, quod
 n. n. potest lapides facere formaliter intellectuum
 aut formaliter potentiam elicere intellectus, cum
 eiusmodi effectus ipsi profus repugnet, sed non affert
 hic implicatio, et non eo ipso quod aliqua forma recipit
 in aliquo subto confert illi omnes effectum formalem,
 seu denominationem qua potest conferre alteri, quem
 plus late de gratia, qua creatura quod rationale
 facit acceptam et gratam pro non potest et liquet, si
 non eo potatur, item de unione hypostatica, qua

In quo subto sint poæ **Aix** 65

Christum (sicut et quodcuq; alius hoies si nãa eius
 asseueretur) constituit factum, iustum, et ut
 est homo filius nãale dicit, quod tñ n̄ fieret si p̄
 sona aliqua diuina hypotheticè asseueretur nãam
 leonij, nisi rigetur in nro casu. Lapis, aut lignum
 habens intellectum n̄ tñ in collectiuo, aut intelligere,
 vel habere p̄a asseuerat n̄ tñ videns, utru' a. p̄a
 quacuq; sic separata p̄t elucere suu' actio p̄a
 habet qd̄ is, que infra dicitur.

SECTIO V^a

In quo subiecto sint poæ
 animæ, et unde effectiuè
 procedant?

Queritur p̄ quod sit subiectu' potentiarum
 anima in quo inharant. 2° quo nã efficiant sensus rationis
 et proueniant, adeoq; hic agitur de. cãa mãali
 et effectiue, constat. n. quod aia sic finalis p̄a
 et quod formalis esse n̄ possit, sunt a. ipse aliquot
 p̄a forma informatas animarum.

Conclusio Potentia spiritalis, ut p̄tius, p̄a spiritalis
 voluntas, subiectatur in aia rationali, p̄a a. mãali mãales
 terialis, ut visus, auditus, subiectatur in corpore
 mediã quantitate, n̄ in toto composito, ut alij uolu
 erant, conclusio hæc oĩ p̄tate p̄t sufficienter
 ex is que alibi dicta sunt de subiecto accidentis
 quod spiritalia sic soli formæ, mãalia a. nãa
 et quantitati inherere s̄t iã

Notatio I in p̄a mãaly hæc ema
 nare ab aia, et principiu' emanationis idem
 p̄a mãales
 dicit emanare
 ab aia dicens
 de toto sup̄p̄to

esse subiectum effectus, ille autem in hoc de toto sup-
posito quod in emanatione, id est sit causa efficiens
et materialis, tametsi in alia intentione parte in effi-
ciat, in alia a. recipiat, unde sicut agens operum
sua de agere ab actione quod non existit in ipso, ita
anima de videns ab actione quod non habet sed organo
corporis inexistit compositum in contrarium dicitur
videns ab actione quod alicui saltem parti inhaeret.

Post tractu
anesthe destrui
est per medice

Ex his a. consequitur destructo vivente destrui
et intracte, potest materialis et organicas, licet
contrarius sentiant qui potest ab anima valider non
distinguant, sed quod modo facta organica erant,
si absque organo existere possunt. Destrui a. fit eo
eo quod pendet a subiecto corpore et ab efficiente
anima, ita ut utrumque principium conveniat
possit, in resurrectione in reprodacenta
suo nec actus materialis in toto composito imme-
diatim infans licet Aristoteles multis in locis affirmet
huiusmodi actus nec esse corporis nec anime, sed
totius consistens, ille. n. habet effectum, non
subiectivum, immediatim igitur inhaeret in potentia,
et hoc mediante in quantitate, ut materia.

Notatio Potentias non esse omnes in

non omnes sensus
sunt in qualibus
animali

omnes sensus in quolibet animali recte docet in
alys Bandinus l. 3. de anima t. 63, quod frustra
essent, nec apparent organa debita ut facile
constare. sic de cochleis, et similibus. non possunt
esse organica sicut habita salva vita
degenerandi ut docet idem Bandinus. l. 2. t. 173.
et Aristoteles, quia sunt organa ita destrui ut non sit

sed organica
sunt habita
salva vita des-
perdi potest.

In quo subiecto sint pōa 63

amplius apta subiecto pōa, unde q̄ si vere cavi,
 aut veri sunt, vere auferunt pōam uisua, uel
 auditiua, quibus a. tm̄ aptentur in locali pōli
 cula, quā dicitur uisus uideri q̄eant, uel qui
 ob humoris forte deflaentes audiunt n̄ sūt, quibus
 tm̄ remotis lenno audiunt n̄ sunt uere cavi, uel
 surdi. Quare a. hic uera potentia sint in omnibus
 partibus animatis sicut aia. an. tm̄ in aliquibus? *Quare pōa in
 partibus animatis sicut aia. an. tm̄ in aliquibus? Quare pōa in
 pōas mōales et organicas n̄ esse nisi in illo organo organico
 in quo possunt operari, na' alibi frustra essent, et q̄ n̄ in quo pōt
 pōa gustandi faceret in pedibus? uel pōa uidentis
 in auribus? quare et in supplem. S. Th. q. 32. a. 5.*

ad 1. recte dicitur corpus aq̄ui n̄ esse totū in
 ungerendū aptamā unctiōne, quod a. n̄ in toto sint oēs
 pōa, sed in certis organis. Consentit grand. digest. 5.
 24 tametsi pōas tm̄ formaliter differunt ab
 aia ex distinctione. Et n̄ s̄q̄tur quod ubiq̄ sit
 pōa ubi est aia uti uult sub. immōdali a. *Immōdali pōa
 pōa ut s̄tū, sunt ubiq̄, cu' aia, cu' n̄ pendent
 a certo organo, et ex aia, quae indiuisibilis est,
 talia pōprietates inherentes inmanent, sed
 uidetur contra. hanc et pōa procedere quod paulo
 ante allatu' est, uidelicet sic frustra fore pōa
 ubiq̄, cu' n̄ ubiq̄ opōtur, et qui et credit pōam
 intelligere? nihilominus tm̄ credibile redditur
 proposita sententia ex eā et doctrinā quae est de
 corpore in duobus locis constituto, illud. n. ubiq̄
 habet eadē accidentia ab extrinseco provenien
 tia, quae a loco n̄ pendent, illud a. inuenit ab
 intrinseco, et a loco n̄ pendet, q̄ ubiq̄ aia
 consequitur, sed pōa mōales pendent a loco saltem*

mediate, quia pendet a certo organo, quod nō
 abiniū ab aia, sed tm̄ in certo quodā loco, effert
 igitur fructuā pōā immāalē, si aliā rāō illarū
 presentia nō exigeret et ibi ubi nō est op'atur, exigit
 autem q̄.

poā effectiva
 profleunt a
 aia emanat
 hōm̄.
 pbi

Conclusio 2. Poā effectivē profleunt
 causatur a subto cui est propriū, sed poā sunt
 accidentia propria aia, quā n. aliq. proprietates
 habet; deinde forma impletiores efficiūt suā pro-
 prietas ut aqua frigus cu' illud amissū restau-
 rat generante p̄dicta destructo q̄ et aia p̄fectior
 habebit vim efficiendi suās passiones, praterquam
 quod et dicitur ab ea aia q̄e triplicē aia passionū,
 māle, finale, et efficiētē, nec v̄fert quod aqua
 amissū frigus reficere possit, aia a. poām amissā
 nō potest (q̄ n. cecus seipsum illuminet?) quia
 disparitas quada' est quod ad produciendū frigus
 nō prerequisite certa dispositio māle, sicuti
 prerequisite q̄ productioem poā māle de-
 bet n. esse organū certo modo dispositū, quod q̄dem
 nō in p̄tate aia, nō igitur naturaliter tolli potest
 impedimētū, puta destructio organi sicut natu-
 raliter tolli p̄t impedimētū aqua modo eam
 ab igne remoueat; quod si oculus denerit, ite-
 ru repararetur modo aia in illo per emanatiō-
 nē iterū produceret aliā numero poā videndi.

Emanatio per
 qua profleunt
 poā ab aia
 vera actio
 modaliter disti-
 nta a pōis.

Notatio I Emanatio illa per qua' pro-
 ceunt ab aia poā est vera actio modaliter
 distincta a potentia, imo esteductio ex poā subti,
 sine aia, sine corpore, prout videlicet poā

Inde procedant potentia 63

vel sunt spirituales, vel naturales, tametsi nō sit mutatio proprie dicta, aīa nō nō praesupponitur existens sub privatione, sed ipso instanti sua ori gine pōit illas. (plerasq; saltem si nō omnes ob defectū forte dispositionū in quibusdā organis ut in oculis cataractam.) statim producit sicuti sol p̄ creationis sue instanti nullo laen. gravat, cui a. hī sū primū vivere, ut ilgerēda de vitā vegeta, tūc ante aīa rāonalis advenit. Porro cū dicitur nō sit aliud quā actualis dependentia effectus ab Agēte, et productio aīa ac emanatio proprietatum ab aīa sine plures dependentia realiter distinctae ab Agēte. (neg. n. Quae reales Entitates quarū una nec sit motus nec pars alterius pōint dependē re ab agente eāde dependentia distingueretur et realiter hae actiones. Tu' de quod dicitur fīa, dat consequentia ad fīa nō est accipienda quasi semp det immediato inflaps, sed mediato, vel immedi ato, unde productiones pōa generanti tāquā eā remota ascribi nō repugnat.

Notatio Anima in productione pōarū hīc in pro nō est sū instrumentū generantis, ut vult sub. actione pō tanbiarū on sed eāā principalis cā sit multo nobilioria pōpali pōit, nec appareat rāo cur illi negetur sufficiens usq; ad eas producendas. Quares ut cū pōa ema nent aliquo ordine ita ut essentia sit immedia ta eāā prima cognitionis, habet autem secunda pōa nō ordi et sic deinceps, nānt in Logicā dicitur de In re aliquo collectivo, admirativo, et simili? hīc cū Maro dyp. componant q. 3. Rub. et alijs omay immediate ab aīa dicit ab hīc

Tract VIII Part I. Sect VI
 proficisci, abstractendo ab ordine perfectionis,
 quo spirituales perfectiones sunt sensitivae, et haec
 vegetativae pro logica tunc una alterius causa dicitur,
 quia unus actus praesupponitur ad actus alterius
 ut quod ex illatione rous effectus nascitur ad mi-
 rabile & Physice a. loquendo potius ille et admi-
 randi eadem est, una igitur alterius causa esse so-
 lit, ut causa et effectus debeant se distingui.

SECTIO VI^a Quomodo specificentur potes et Actus Vitales ?

Sunt hic duae solennes apud Philosophos quaestiones de spe-
 cificatione videlicet potentiarum alicuius, itemque actuum
 ad quas duabus itidem conclusionibus respondetur,
 additisque quibusdam de productione rerum eandem sit

Loco alicuius specifi-
 cationis per respectum ad
 actus et obiecta
 potest
 pro 1.
 2.

Conclusio I Loca alicuius intrinsece specifi-
 cari per respectum ad actus et obiecta, ita S. Th. 1. 2. q.
 77. a. 3. et alij permulti, quibus quod dicitur t. 33.
 dicit potius vegetativas non posse definiti nisi per actus,
 et obiecta, aliam quod potes sunt instrumenta animae
 quae naturaliter ordinata ad tales actus circa talia ob-
 iecta quod pro diversitate et actuum et obiectorum di-
 versitate sunt potes, sic enim et videmus diversa artis al-
 cuius instrumenta esse, quae ad diversos actus des-
 serviunt, ut scilicet, securis, non proterquam quod
 ordi ad proprium finem, ad quem res naturae suae or-
 dinatur, sicut ad effectum eius

Hinc et obiecta
 sunt delectabilia
 postquam

Notatio I Haec sententia non debet intelligi
 quasi velit actus et obiecta ipsa esse de effectibus potiarum

Quomodo p[ro]p[ri]a specificentur, 67

ult. n. t[er]m[inal]ia e[ss]e habitudine et respectu
 ad actus et certa obiecta, unde diximus in conclusio[n]e
 intrinsece specificari p[ro]p[ri]as p[er] respectu[m], tanetsi enim
 p[ro]p[ri]e sint qualitates absolute ad secunda[m] speciem
 in categoria qualitat[is] p[er]tinentes, nihilominus si
 in adu[m] respectu[m] translatenda[m] ad actus et ob[jecta].
 Adhuc p[ro]p[ri]a s. dicit. p[ro]p[ri]a alia e[ss]e actiuam t[er]m[inal]ia, sicut alia dicit
 quod est nutritiva generativa. in alia final[is] et
 p[ro]p[ri]a cuius actionem p[ro]cedit aliqua passio,
 sed perfectiva n[on] corruptiva, puta p[ro]p[ri]a p[er]fectiva
 circum, quod sunt p[ro]p[ri]a cognoscitiva, utraq[ue] la.
 respiciat actus et obiectum, sed dicens t[er]m[inal]ia modo
 p[ro]p[ri]a n[on] t[er]m[inal]ia respiciere obiectu[m] ut fine[m], vel
 finem per eas productu[m], vel ut ma[n]u[m] vitia qua[m]
 quomodo alimentu[m] dicimus e[ss]e obiectu[m] p[ro]p[ri]a nutriti
 ua, p[ro]p[ri]a vero passiva respicere obiectu[m] p[er] modu[m]
 principij motu[m].

Notatio de specificatione p[ro]p[ri]arum sicut
 qui existunt in Scoto in 2. dist. 16. quoniam
 a posteriori cognoscere solentur, unitatem et di
 stinctionem specificam per actus et obiecta n[on] t[er]m[inal]ia
 ab his extrinsecis proprie specificari, sed a diffe
 rentijs suis intrinsecis, q[ui]a sunt entitates abso
 lute q[ui]a et habent differentias esse absolute, neq[ue]
 nec ordinari ad obiecta vel actus distinguuntur
 1. q[ui]a sunt specie distincta p[ro]p[ri]a q[ui] t[er]m[inal]ia habent actus
 et obiecta eiusdem speciei ut p[ro]p[ri]a uirgine hominis
 et brati, qua proficis utitur a specie diversis
 animabus, et animalibus. 2. q[ui]a eade[m] p[ro]p[ri]a habet
 s[er]uare actus et obiecta formata specie diversa
 in eode[m] n[on] illa p[ro]p[ri]a e[ss]e actus scientia, opinionis

quidam enim
 cognoscit
 specificatione[m]
 actus ut dicitur
 in differentijs
 intrinsecis
 probat q[ui]
 2.
 3.

68 Tract VII Part I Sect VI

9° fidei. 4° quia actus sunt posteriori potentij
 igitur pnt ab ipsis specificari. Sed ad 1° de pōis
 ad 2^{am} ad 3^{am} ad 4^{am} ad 5^{am} ad 6^{am} ad 7^{am} ad 8^{am} ad 9^{am} ad 10^{am} ad 11^{am} ad 12^{am} ad 13^{am} ad 14^{am} ad 15^{am} ad 16^{am} ad 17^{am} ad 18^{am} ad 19^{am} ad 20^{am} ad 21^{am} ad 22^{am} ad 23^{am} ad 24^{am} ad 25^{am} ad 26^{am} ad 27^{am} ad 28^{am} ad 29^{am} ad 30^{am} ad 31^{am} ad 32^{am} ad 33^{am} ad 34^{am} ad 35^{am} ad 36^{am} ad 37^{am} ad 38^{am} ad 39^{am} ad 40^{am} ad 41^{am} ad 42^{am} ad 43^{am} ad 44^{am} ad 45^{am} ad 46^{am} ad 47^{am} ad 48^{am} ad 49^{am} ad 50^{am} ad 51^{am} ad 52^{am} ad 53^{am} ad 54^{am} ad 55^{am} ad 56^{am} ad 57^{am} ad 58^{am} ad 59^{am} ad 60^{am} ad 61^{am} ad 62^{am} ad 63^{am} ad 64^{am} ad 65^{am} ad 66^{am} ad 67^{am} ad 68^{am} ad 69^{am} ad 70^{am} ad 71^{am} ad 72^{am} ad 73^{am} ad 74^{am} ad 75^{am} ad 76^{am} ad 77^{am} ad 78^{am} ad 79^{am} ad 80^{am} ad 81^{am} ad 82^{am} ad 83^{am} ad 84^{am} ad 85^{am} ad 86^{am} ad 87^{am} ad 88^{am} ad 89^{am} ad 90^{am} ad 91^{am} ad 92^{am} ad 93^{am} ad 94^{am} ad 95^{am} ad 96^{am} ad 97^{am} ad 98^{am} ad 99^{am} ad 100^{am}

Quomodo pota specificet 69

potas ab actibus et obiectis n̄ debet intelligi, quod in ea
 dicitur specie conveniri habeant Entitas, pota, actus, et
 obiecti, nam color v. g. est in predicamento Qualitatis
 rationabilis qualitas, pota a. visiva n̄ est, sed ad eius
 genus pertinet, licet vero potentia ex suo genere n̄
 possit ut actus vel obiecta, a quibus specificatur pota
 stant actus vel est ut sint possibilis, cu' intellectus
 sapienter de eis possibilibus agat in specie tñ pota
 n̄ ad exercitum actus vident obiectum n̄ solum possi-
 bile, sed et actu existens, n̄ in se, vel in sua specie
 mo enim cibo tñ possibili nutritur, nemo sonu percipit
 qui n̄ quod fuit, neq. species sui intentionalem religit.
 ad 4^m dicitur actus esse posterior potentis in genere
 cōs efficientis, n̄ d. in genere cōs finalis

Notatio 3

Notandum sit obiectum adequatum alicuius potentie. *Obiectum adequatum*
 brevisiter dici potest estimandum videri ex generalissimam pota affi-
 ratione, quam attingit aliqua pota in suo obiecto, ita videtur ubi ex
 ut una ad illa pota spectant, quae cu'q. sub illa ratione generalissima
 continentur, hanc a generalissima ratione deprehendi potest, quae attingit
 sit ex imperfectissimo actu, quae elicit pota, observat
 n. qui nam pota male applicata, aut valde distant
 participat, et illud quod sentientur erit sine dubio ratio
 adequatum, et specificans potam, exempl. pota videt ali
 quid in magna distantia, neq. tamen cognoscere
 potest utrum sit caeruleus an albus, percipit tamen
 colorem, ita in audio alicubi sonu percipiari, nescio
 tamen an sit ex terrae motu, an ex tonitruo. n̄ et
 tamen sonu percipio; itaq. ultra colorem potentia
 visiva non tendit, neq. ultra sonu pota auditiva,
 unde coloris latè sumpti ratio cōs erit, et adequatum
 visui obiectum, et ratio soni auditui. Ex tali datam

ad gen

ratio, quae attingit pota.

exemplum

Tract vii Part 1 Sect vi

obiecto ad aequato sic deprehensio facile et investiga-
 tur quisnam sit actus ad aequatus, si videlicet ab
 oibus actibus abstrahamus eorum rationem actus versa-
 tis circa generalissimum obiectum, sic actus ad aequatus
 proa visiva est visio coloris et color est, et actus
 ad aequatus imaginativus est perceptio tactus sensi-
 bilis, ut sensibile est; interim actus non eodem modo
 spectatur ab obiectis, quo specificatus proa, nam id, quod
 est obiectum formale, et ad aequatum actus v: q. albus
 nigrus est ad aequatum, et materiale proa visiva
 proa n. plana includit, quod actus. Nam hic etiam
 aduentus quo sapiens et perfectior proa ad plana se
 semper obiecta extendat, quod inferior et imperfectior
 sic n. nigrus tm. coloris, auditus tm. sonus, phantasia
 a. n. modo verus, sed et cetera oia obiecta sensibi-
 lia percipit, quare obiectum ad aequatum proa infi-
 rioris sit esse ad aequatum superioris. Porro de pro-
 ductione quidem notandum constare et ex supradictis,
 de productione a. actus dicamus nonnulla iam infra

Actus vitalis
 specificatus ab
 obiecto sit.

Conclusio Actus vitalis non specificari
 ab obiecti forma, pro explanatione sit

Notatio 1 Conventio Philosophi actus n
 perinde specificari ab obiectis, atq. proa solent, nam
 per se actus albi n. q. distinguunt specie a visione ni-
 gra, et alioquin omnes singularem proa actus
 forent eiusdem speciei infima sicut ipsa proa est,
 quod de actibus tm. Notis dici n. sit; et a. hic sermo
 de specificatione morali actus, sed de Physica mo-
 ralis n. definitur a speciali quadam honestate, et
 convenientia vel a speciali deformatate, et discre-
 tentia cu. dictamine recte rationis, unde q. sunt
 diversae speciei, speciei Physica actus sunt nihilominus
 moraliter esse eiusdem speciei, et contra, exempl. gra

Actus n. p. m.
 ab obiecto p. m.
 f. d. q. p. m.

appetitum inordinatum auri, et appetitum inordinatum
argentum habent eandem speciem malitiam videlicet aca-
ritiam, physice tamen in specie divergent. Ita quod hic
videndum est ab obiecti forma diversimode specificari, ab obiecti
actus, alij n. dant formam obiecto, alij a. ab eodem actu
prient formam actus q. dant formam obto, ut nutritio
specificatur ab illa obiecti forma qua per actum
acquirunt, n. quod prius habuit; nutritio n. h. n. is,
quasi fit e. g. n. a. g. et calco, et pise u. g. et
nitato n. est eisdem speciei licet obiectorum forma
diferant, itaq. contra nutritio h. n. et calco, qua
fit ex eodem cibo est, diversa speciei licet forma con-
veriant, actus vero, qui accipiunt formam ab obiecto,
vel illa imitando ut sunt actus potant cognosci
finaru, vel in illa inordinando, ut faciunt actus
appetitus specificatur ab ipsa forma, qua in se
habet obiectum, ut visio ex albedine, nigredine, fla-
veridine. n. in ista tamen n. sufficit forma obiecti, sed
requiritur et ratio formalis sub qua, nam circa id
obiectum formale quod versari potest actus speciei
diferentes puta opinionis et scientia n. (un-
vero actus aliter specificatur, qua pota ratione
actu, et quod accipiunt ab obiecti sua speciem
mediante actibus, actus a. immediati respiciunt
sua obiecta, quemadmodum igitur ab eodem u. g. lumen
procedant diversa specie actionis aquosum ut ca-
refactio, et applicatio pro diversitate terminorum,
ita et ab una specie pota vitali procedere possunt
actus diversi pro diversitate specifica obiectorum,
unde multo magis specie divergentibus actus, q. sunt
a diversis essentialiter potant, ut intellectus, visio,

Ab obiecti
diversimode
specificatur
actus.

Actus aliter
specificatur
qua pota co-
ha pota co-
quod quoru
actus d.

Actus vitales
in diversis
numero sunt
partes

Auditio. Ceteri actus vitales in diversis nu-
mero subiectis, seu potentis inhaerentes realiter
et differunt non tantum numero intellectus Petri non
est intellectus Pauli, cuius idem numero accidentis natu-
raliter in diversis subiectis esse non possit, idem sen-
tiendum est si actus diversis et interrupto tempore
circa idem obiectum eliciantur, agens enim naturale potest
semel ab uno effectu producendo cessare, eundem
reproducere non potest, alias a tempore non interrupto
poterit unus numero actus continuari, et con-
servari ad longum et spatium a potentia vitali, ut si
continuo per horam aliquam aspiciat, aut velim
videntur hic aliqui actus vitales tam potentia cognos-
citur, quae appetitivae habentur divisibilitatem
et extensivam: quae solis materialibus convenit et
intensivam (quae convenit et inorganicis) et obiecti-
viam sive in representando, sive in obiectum aliquod
divisibile proportionaliter quod continuo crescat vel
decreseat non erit necesse, ut quoties aliqua pars ac-
cedit vel perit toties et novi actus a potentia vel
appetitiva vel visiva eliciantur, sed prius elici-
ta ita continuantur, ut instar obiecti crescant
et decrescant quoad divisibilitatem obiectivam.

Actus vitales
in diversitate
potest fieri

Notatio 2. De productione actuum vitalium
advertendum est immediate ipsos produci a potentia
absque ulla immediata influxu anima, cuius in alijs
quoque actionibus et effectibus non requiritur concursus
immediatus ipsius substantiae ut iam alibi diximus
interim a licet anima immediate non influat
sed per potentiam suam instrumenta divi nihilominus
poterit etiam principaliter, sed et ipsa potentia

Quomodo pōa specificetur 73

erunt aliqua causa principales, si effectus pfectiores
causā nō cedant, si nō operant nō erunt ut sic in
nutritio, ubi effectus d' aliquid substantiale pōa
vero est aliquid accidentale. In Sed difficultas
est utrum actus vitales produci possint a solo dō. <sup>an actus ut
soli a solo</sup>
pro decisione, et declaratione adventare potes
in actu vitali spectari posse vel ipsā Entitatem
sui substantia actus, vel eiusde' vitalitatem, quā
in esse denominatio extrinseca a principio vitali
libertate ipsi viventi in quo recipitur actio, sicut
libertate actus e' denominatio ab agentis indifferentiā,
sui hanc a. denominationes vitalitatis in sensu com.
posito nō pnt actus vitales creati procedere a
solo dō, hoc ipso. n. nō essent vitales, unde ultroq
proceditur ad Entitatem actus, et in hac ipsa
consideratur, vel actio, quā fit, vel trius, qui
fit ut e' verbum Mentis u: q. Actio q' procedit
ab aia nō pōt a solo dō fieri, dicit n. esse or
dine, et respectu ad suū agens q' mutato
agente adaequato vno mutatur Ille respectus,
solum igitur questio est an illa qualitas, q' est
trius actus vitalis possit a solo dō p' aliam
actionem parari? ad hanc questionem q' trius actio
nis vitalis exempli gra verbum mentis pōt a solo
dō produci tam extra pōam vitales, aut aia,
quam intra, talis. n. trius nō est modus rei, sed
aliqua Entitas absoluta rez, apparet contradictio,
ut per reliqua e' dependentia aia efficientis pōnt
suppleri a dō, quod si a. pōt producere dōs huius //

an actus ut
soli a solo
dō produci
pōnt?

74 Tract VII Part II Sect I

modi entitatem extra p^oas, et aia^s, car. n^o
 et intra? cam. ad hoc plus n^o requiratur?
 imo sunt, qui putent de facto terminu^m visio
 nis beatificae in beatis absq^{ue} ullo physico influpa
 ipsius intellectus a solo deo produci, in quo tamen
 communiter a Theologis n^o recipiuntur. At vero
 si huius ita productus sit a solo deo aiat aliq^{ue}
 subiectu^m huius posse intelligens, aut videns, noⁿ ad hoc
 n^o et subiectu^m constitua^{tur} formaliter ilgen^s
 aut videns n^o pertinere ipsam actione^m, qua^m pro
 ducitur huius, sed esse effectus formale^m solius
 formeni, sicut murus formaliter fit albus per
 albedinem n^o per dealbatione^m, haec n^o per se
 ad hoc albus remaret, nihilominus t^u nomine in
 collectionis, aut visionis n^o solus huius, sed etiam
 actio ab intrinseco proveniens concipi solet, et
 significari, cu^mq^{ue} adeo intelligere aliquid dicim^{us},
 aut videre actione^m aliqua^m de rotam^{us}, quare
 lapis n^o q^{ui} in quo poneretur verbu^m martis in
 rigore n^o intelligeret, haberet t^u formalem no
 ticiam obiecti, et p^o huius esse quatio de noⁿe,
 veru^m talis imago dicenda fit vitalis, adeoq^{ue} vi
 taliter informans lapide^m, vel et intellectum
 si absq^{ue} concursu ip^sius a solo deo illi collocatur,
 aliq^{ue} in. ad vitam formale^m requirunt ut proce
 dat a p^oncipio vitali, quod huius n^o fieret, aliq^{ue} d^ui
 posse volunt vitales quatenus est talis forma, q^{ui}
 petat ex sua sua produci a potentia vitali.
 Ex his colligere huius posse deo et ponere t^um
 o^{mn}ij diuini in voluntate, illa n^o entitas non habet

Quid sit Corp⁹ Vegetatiu⁹ ?
 nobilitas aliqua moralis nisi ea sit a voluntate li-
 bere operante unde quatenus est potestas tali Entitas
 nihil actat a se efficit, nisi tamen ideo voluntas dicatur
 esse. Unde, ut patet ex iis, quae paulo ante sunt expli-
 cata: teriq; potestas aliqua separata poterit elicare
 sua actionem non anima nisi immediate influit in
 ipsum actum, sicut ergo reliqua accidentia et potestas, etiam
 illa cuius sunt accidentia non existente primo prout
 esse effectus suos saltem supernaturaliter in genere
 causa vel principalis, vel instrumentalis prout fue-
 rit nobilitas effectus. Ita et potestas animalis; sed de
 re de nomine quare sit animalis actus sit a potestate separata
 ratione productus dicendus sit vitalis? si non denomi-
 natio desumenda tamen a principio radicali vitali
 sive a vita substantiali utiq; non erit actus vitalis,
 si a. sufficiat productus esse a potestate vitali, et ex
 ratione sua exigente esse dependere ab anima
 erit vitalis.

PARS II
De Corpore Vegetati

UO
 Inter species Corporis animati per loco occurrit
 Vegetatiuam, quod in hac p. Ita tractabimus, ut
 eius nobilissimum, potentia explicemus, quae ex
 anima Vegetatiua profluit, utley del ijs agit
 l. 2. de vita a 1. 33. usq; ad 51. et in ipso Jure
 preter

SECTIO I
Quid sit Corp⁹ Vegetatiuum.
et quanam eius potentia ?

Quoniam hic 1. de corpore Vegetativo, prout est
 tale, quod est maxime planta et completum
 quod in categoria substantia directe collocabile
 unde ostenditur Embriorem cui aia Vegetante. 5.
 De potentij. Vegetativis, et in genere, nam in fine
 magis infra explicabuntur.

*Corpus Vegeta-
 tivum p. aia
 vegetantem
 ad habitum.*
Conclusio I Corpus Vegetativum constituitur
 per aia vegetantem, qua operatio Nutritio-
 nis, augmentatio-
 nis ad experere fit

Notatio I Tale corpus est planta, qua
 Quod fit plantae describi solet vivens insensitivam, sine vita
 constans corpore organico et anima solum
 vegetativa, reg. n. sensitiva aliquo modo habent.

*Obiectio neg.
 ad solutionem*
 Si dicatur se odio aliquo, vel amore, prosequi vitali
 gendum est hoc de odio vel amore naturali non elato,
 adeo q. de antipatia et sympathia si item latari
 vel tristari locutiones utiq. sunt metaphoricae,
 Sophista vero, qua et sentiuntur n. idem appellant
 Ventralia plantae, quod proprie, quod in plantarum
 seriem referenda sunt, cui sine simpliciter ani-
 malia, sed quod loco suo plantarum more affixa
 manent, et nota progressus n. de nomine dicitur, sic
 et nomine potius plantae est qua visum arbori illa
 qua videtur vocant, quaeq. ad hunc vel alterius
 alicuius auctoris ramos contrahit ad usum iterum op-
 plicat q. n. pp. impulsu aere sentire tactu
 vel si vis plantae est crumali forte contractio,
 et applicatio q. antipatia exponetur, quo modo
 et grafica vultam fugere dicitur; aqua
 Carrii de quo scribit Barius in commentario
 anni 1504 quicq. est capite, oculis, auribus, pelle,
 ac sanguine agnoscentia, licet radice terra n. fixa

Quid sit Corp⁹ Vegetatiu⁹ 77

foreat, tandem uivens, quādiū circa se herbas
 quibus pascatur habet, heru' atal' e' n' planta
 idem sentiendū de radice quādam Baar dictā,
 qua in Iudaea prope Macherontem Castellū nasci
 et reperiri, ubi quoddam emittere scribitur difficulti
 ma' capto, quippe quae in secentes fugiat, rerū
 naturis neque eo querepersa consistat, nisi et hūc
 dicere velis, huiusmodi planta' fugere ex anticipatā,
 stare a. ex sympathiā, illud a. fabulosū est, quod fabulosū
 scribit Dioscoridē in Geoponicis si Agricola acuta
 bipenni instructus venerit ad arborē sterilem
 despicenda, et amicus quipria' praesens, pro eā ro,
 gauerit, ut fidei asserit de fructu agni in segete
 sty, illius eam fructiforam epistola: ut nullo
 is farina illud sit, quod refert Plin. l. 17. c. 25. *heru' fabu'
 bulosū.*
 de planta, quae se capi sentiat, et insi dīs appetita
 mouetur inter cornu, ita ut acies ferri habeat, qui
 caele a. ista appropia in lapidem colore e' mutato
 transformetur, quod si quid simile accidit forte magica
 fuit, cui u. aiunt solia quarunda' arborū in regno barbari
 delapsa pediculis ambulare, nihil tū esculentū su
 mere, usq; ad octauū diem, quo et moriuntur, furi gē
 ut post casu uermiculū nascatur, uel aial simile,
 quod foliis, colati somnolū sub seui' trahat.

Notatio Corp⁹ eiusmodi vegetatiu⁹ in qua Corp⁹ ve
 tron quorūdam speciei distribuitur, tanta in arborē *vegetatiu⁹ in*
 Fruticem, subfruticem, et Herba' arbor arborice *quatuor spe*
 aseruit albiū simplici trunco habens tū ramos *cias diffusi*
 rudes, circulos id et pyrus, frutes pluribus trun
 cis a radice attollitur, sed n' in tantam altitudinem
 et crassitiem, quanta aruitur in arbore exemplū
 ut rosa, rubus, Sufferutes unius est caudicis ficut

78 Tract VII Part II Sect 1

arbor differens in parvitate. Herba ut plurimum
 a radice emittit plura folia, quae duo, duo crum
 folia plerumq; alia planta non ut in semine pella
 sunt protrudunt, et deinde in altioribus candidis exorant
 cunt; in a. d. h. planta q; hinc una distat et f. hinc
 vel in quibus oia nullu' apparet foliu', ut in rancis
 et a. h. d. deo fungus ad herbas resorberi debent. Haec species in lepu
 famulig a diffenitum a differentibus essentialibus, sed accidentalibus
 anty libu' unde fieri potest, ut eadem planta ut q; nycthes
 sed accidenta libu'. diverso tempore sit suffrutex, frutes, et arbor,
 vel in uno loco sit frutes; in altero arbor et d. hinc
 sitatem videlicet soli hoc est terra, vel cultus, diffen
 rentia certi essentialis plantarum nobis occultissima
 sunt, et mira est varietas in arboribus, herbis, floribus
 quorum diversissima elegantia pulchre et d. hinc
 Leonard. Lib. de providentia naminis. Partes plan
 tarum integrantes plurima sunt, sed haec potissima
 renerantur Radix, quae sumit alimentu', hinc q; 3
 figitur planta. (An deo sea TANCUS, q; istar fru
 nos d. hinc corrigat plantam, Rami ut folijs ad
 ornatu' ad productione' fructuum in maiori copia
 ad defensione'. Ad Flores, q; semen aut fructum
 nunciunt, vel saepe elegantia sua habentur, licet
 absq; subio et vix quaedam occultiores possideant
 Fructus q; dividuntur in mala Semina, roba, baccas,
 vix, et filices, quae longiore cortice istar rasine
 aliquid continent. Calices, semen, cortex, vera lignu',
 medulla, sive matrix, succus, q; istar sanguinis
 et familia, quorum oia usus aliquis saltem ex parte
 facile considerati poterit, ubi et multiplicata
 apparatus a d. h. tribuitur in rebus et reglaris a,
 et quo modo hinc est. Nutriunt planta eodem fine, quo animalia,

Janus ad Her
 ba arbor

Haec species
 famulig a
 anty libu'
 sed accidenta
 libu'.

Partes planta
 tarum integrantes

facile
 apparatus
 et quo modo

Quid sit Corpus Vegetatiuum, 79

et cohaerent proportionaliter modo, elementum est ex terra
et radium, velut per os in trunco, et in ventram
pasciunt, et y joam attractiva assument, ac postea
in ramos, et folia dividunt, quae sunt verae partes in
tegmentis plantarum, unde in hyeme ob defectum
humidi et caloris arborum, is carent, n' habent omnes
suas partes, n' a pura Elementum est pro plantis
alendis, si quae planta aut vivitur aquis, aut in pu
ra sunt, et Siciger aut in camelo, antequam bibate
aqua pedibus, turbare ut magis plantantur, excremen
ta plantarum, vix maxime in cortice extrahi, dabit
et in plantis praecipua aliqua pars, quae in
Artem: est medulla, per quod intelligere ut vel me
dulla, vel aliquid circa, aut prope medullam
quod per longitudinem plantarum diffusum est. De
Augmentatione huiusmodi virtutis patere fit ex
Nutritioe; p'ia. Generatio plantarum colligitur
ex semine, generatur a. duplici ratione modo, Generatio
ex semine videlicet, et ex corpore, et iterum vel narrant
in corpore, vel n' si narrant de Generatione quomodo
germina ex truncis et ramis procedunt, si n' narrant
possunt propagari vel in humatione, vel nimirum
homo im mittitur et radices agant, et aliqui etiam
sponte de stipite dependentes rami novae quasi ar
bores in terra serunt, vel in sitione, vel feroculus
vires plantae decerpit im mittitur in arborem
eiusdem, vel diversae speciei cui adnascitur, quibus
de rebus copiose q Hortensia tractant; aliqui plantae
dix sponte nasci sive semine, quarum via quae nam
sit assignanda fit ex alibi dicitur; sequitur in plantis
proprie n' i, sed t'm improprae, vel illa nimirum

Tract VII Pars II Sect I

virgines, magis dicitur cuius superiora sunt maioris
 molis, et virtutis, cui planta solem sectatur et
 caelo cubilo et de nocte in sympathy referri fit
 vires plantarum pertinent ad medicos, de quibusda
 plantis mirabilibus vide Carolus Clusius in opusculis
 Pliniorum, et alios.

Conclusio I Quae aia vegetativa sane

Quae aia vegetativa sane
 duplices, alia principalis, quae a natura
 vegetativa sane se intenditur, et alia ministerialis, quae
 alia principalis propter aliquid aliud intenditur, pro exempli
 ministerialis ratione huius conclusionis sic

Notatio I Quae principalis vitae cen-

Quae principalis vitae cen-
 sentur tres nutritiva, augmentativa, et genera-
 tiva; ministeriales a. quatuor, nam 1. cui alimentum
 quod est obiectum vitae nutritivae extrinsecus accipitur
 Attractiva opus est aliqua vitae attractiva, quae illud intra ipsum
 vivens ducat, et in animalibus quidem in stomacho,
 quae de universalibus attrahens toti viventi praeter
 quod in particularibus attrahit singulis partibus eius
 in omnibus istis, unde inter se non videntur distingui,
 nisi ratione connotatorum. 2. cui alimentum magna ex
 parte sit humidum, et facile fluat, opus est alia
 Retentiva vitae retentiva, quae alimentum retineat, quousque
 sufficientes alterationes ponatur, et transmutari
 possit in substantiam aliam. 3. quae alimentum quando
 attrahitur est valde diversum in qualitatibus
 a complexione viventi adhibenda est et potentia
 Concoctiva. concoctiva sive digestiva, quomodo fit in sto-
 macho ubi alimentum primo uritur in substantiam
 quandam albam, quae dicitur Chylus, et deinde in
 hepate transferatur in sanguinem, quae proxima

Quaeritur an aia Vegetativa sit

mae Nutritionis. 4.º quæ partes elementis sunt heterogeneæ, reg. et omnes aptæ ad nutritionem. Sicut et pulvis, quæ à partibus nutritivis expellat et pulvis id quod est inutile, illudque resolat in sudore, et alia excrementa; discretiva a. p. a, quæ aliquid addit nisi necessaria, satis. n. præstat p. a attractiva, quæ utili attracto inutile relinquit, vide Baro. II. 2. de aia lig. 36.

Notatio Tres p. a principales aia Vegetativa sunt vera p. a et n. tm calor naturalis et prima qualitates elementorum certo modo combinata et apte adhaerent, quamvis prima qualitates nullæ faciunt ad dispositionem alimentis, præsertim calor, cui et aia, aliquid dicitur opaco, ascribit, n. ut soli vel potissima p. a, sed ut notissimum, dicitur a. præter hæc qualitates veras animæ vegetativa p. a probari potest, t. quia agens debet habere instrumenta sibi proportionalia, cum itaque videns multo sit nobilior Elementis debet n. habere instrumenta Elementorum, sed perfectiora obtinere, t. quia p. a nutritiva hominis differt specie a nutritiva leonis, vel platani et nutritiva n. hominis erit aia rationalem certam partem, et nutritiva leonis producit partem leonis sed calor naturalis et temperamentum qualitates n. differunt specie in hunc et leone, t. quia Aristoteles 2. de gen. animalium docet p. a nutritiva efficiere instrumentum utendo caliditate, et frigiditate quod erit qualitas quædam sine p. a utens primis qualitatibus, adeoque ab illis diversa, quod si actiones vegetativæ fierent t. a primis qualitatibus t. aia Vegetativa nulla

Tres p. a principales aia vegetativa sunt vera p. a et n. tm calor naturalis et prima qualitates elementorum certo modo combinata et apte adhaerent, quamvis prima qualitates nullæ faciunt ad dispositionem alimentis, præsertim calor, cui et aia, aliquid dicitur opaco, ascribit, n. ut soli vel potissima p. a, sed ut notissimum, dicitur a. præter hæc qualitates veras animæ vegetativa p. a probari potest, t. quia agens debet habere instrumenta sibi proportionalia, cum itaque videns multo sit nobilior Elementis debet n. habere instrumenta Elementorum, sed perfectiora obtinere, t. quia p. a nutritiva hominis differt specie a nutritiva leonis, vel platani et nutritiva n. hominis erit aia rationalem certam partem, et nutritiva leonis producit partem leonis sed calor naturalis et temperamentum qualitates n. differunt specie in hunc et leone, t. quia Aristoteles 2. de gen. animalium docet p. a nutritiva efficiere instrumentum utendo caliditate, et frigiditate quod erit qualitas quædam sine p. a utens primis qualitatibus, adeoque ab illis diversa, quod si actiones vegetativæ fierent t. a primis qualitatibus t. aia Vegetativa nulla

Epbr

82 Tract VII Part II Sect I

habent propria p[ro]p[ri]a, nec proprietatem ab elementis
 differentem cu[m] omnia t[ame]n mixta praeter primas
 qualitates habeant et proprietates alias, et eade[m]
 r[ati]o dicemus sensu esse pariter primas qualitates
 ut instrumenta aia, adeoq[ue] omnes p[ro]p[ri]as e[ss]e medio tolle-
 mus. Sed contrae[re] tri[us] illa p[ro]p[ri]as p[ri]ncipales realiter
 distinctae in uno eode[m]q[ue] vivente, ut p[ro] diversitate
 dantur officio[rum] diversi nominib[us] officiantur?
 & videri distinctas, ut et docet S. Th. q. 78
 a. 2. et q. 79 a. 7. (Aet. Regis. Alberti Magni,
 Bonavent. Fernelii, Gandavii, et alij, quod declarat,
 et probatur ex indigentia quadam viventi, na[m] cum
 vita maxime consistat in calido et humido, ut
 Ailes docet, cu[m]q[ue] humidu[m] calidu[m] continuo absolvere
 soleat, ne vita o[mn]i deficiat opus erat facultate p[er]
 qua[m] humidu[m] calidum restaurari posset, quod quidem
 fit a p[ro]p[ri]a nutritiva, cu[m] v. vivens in prima sui
 productione, nequeat habere tota[m] magnitudinem
 qua[m] debetur indiget et p[ro]p[ri]a quadam augmentativa,
 sua qualitate. scilicet viventi adauget, et de-
 his, quae videntur haec v[er]a s[un]t corruptibilia, neq[ue]
 eadem numero conservari queant auctore. debet
 p[ro]p[ri]a generativa, ne saltem species pereat; Adde
 quod tres illa p[ri]ncipales s[un]t habeant obiecta
 formalia diversa, Augmentatio n. h. f. 47. resp[icit]
 vero alimentu[m] prout est quantu[m], nutritio autem
 prout in potentia est id quod nutritur, et deniq[ue]
 generatio prout est in p[ro]p[ri]a aliud, praeterquam
 quod aliqui videntur opinari quidem fieri n. v.
 fritione[rum] sed t[ame]n n[on] v[er]a augmentatione, vel e[ss]e
 contra, sic n. aliqui per aliquot annos parvi crescunt,

Tres p[ro]p[ri]as p[ri]ncipales
 mixtas p[ro]p[ri]as
 etc.

Sub hoc

Tres haec p[ro]p[ri]as
 habent obiecta
 diversa.

Rux pōa aīa Vegetatiua 83

optime a. nutriuntur, q. eod. p. ex bono illorū
habitu; alij vero tempore Agritudinis u. q.
multū exasperat, ubi tū n. in fieri bona Nutritio
cū calor sic debilior; de diffinitione porro Genera.
tūa pōa et liquet, hē. n. hac diversos actus ui.
tales, quosdam obiectū formale et adequatū,
et generū dēiq; producit illis, uim aliā ripens
organizandi sē primit, quos utiq; n. congruit pōa
Nutritiua uel Augmentatiua. Inq; ita potentia obiectio
conueniūt et rebus alijs q. n. solij uiuentibus, q. nec solatio.
sunt proprie aīa Vegetatiua. & diversimodē con.
pōtere uiuentibus, et n. uiuentibus, q. nec
de nutri, q. noua sēp mīa addita in ipso
uertitur; uicētia a. nutriuntur q. in tūcense
pōrem, similiter lapides argeri dūc tū per
iusta positionem, et Generatio uicētia n. dēq;
pōa, uicētia substāli, sed quā i. a pōa
conspicuo, ut infra applicabitur. Cū tūc t. q. r.
aīa eandē spē pōam Augmentatiuam et
Nutritiua uel illic ut uult S. Doct. q. pōa
nutritiua ipse aīa uegetalem, de quā 434:
dixerat spē prima, maximeq; cōm, et eius
operationes spē generare, et uti alimento, uel
nominatur hē pōa una quādā, quod ad eam
deī spectant pōam generica aīa Vegetatiua;
pōa diuersi et rationibus conueniūt a mō
duendam spē substāli pōa Nutritiua et
Generatiua, prior n. opatur circa mōa ab eo
tūcense aīa pōa posterior a. circa mōa al.
ipso mōa dēq;am, sed iterū dēq; tūc tūc alio obiectio.
sic Augmentatio q. ex alimento plus conuertitur

obiectio
solatio.

obiectio
solatio

alio obiectio

64 Tract VII Part II Sect 1°

in substantia alia, quod sic dependit, ratio hoc
 fit a potestate nutritiva, quod haec duo facultates
 sunt 2° differant, item eorum ut quod generat alium
 equum, qui similis est nisi in ratione vegetativa,
 sed est in ratione sensitiva quod potestas generativa in
 equo non est proprietas anima vegetativa, sed potius
 anima sensibilis. Et ad 1° quidem augmentatio
 non fita esse in concussione alimenti maioris,
 sed in acquisitione quantitatis sive materiae animatae
 et si adhaeretur tamen partes alimenti vivere a non
 extenditur non foret propria augmentatio. Ad 2°
 solutio 2^a a potestate generativa in vivente est ad producendum
 simile, non quidem ipsi potestate sine gradu, ratione
 cuius facultas generativa competit, sed quod
 fit simile ipsi totum in quo reperitur talis potestas
 talisque gradus, unde aliud est quod fit gradus
 cuius est proprietas potestatis generativa, et aliud
 quod sit gradus in quo debeat generari simile,
 ut non est ubi, illius totius, in quo est potestas genera
 tiva, tamen rade viventi conveniat equo produ
 cere sibi simile, quippe cum hoc gradus ipse vivens
 postulat.

Notatio 3 Potestates ministeriales habent se ut
 assignatae sunt supra, licet a calore faciat ad con
 coctionem, tamen non est sufficiens, nisi fit eiusmodi con
 coctio, nisi calor sit rade, cum anima concurrens
 alicuius anima non est immediatus, sed mediante ali
 qua potestate. Ceterum vero haec ministeriales facultates
 realiter et inter se, et a potentibus principalibus di
 stinguuntur, quod inter se differant indicat imprimis
 maxima diversitas operandi, ex qua in physice
 distinctione alioque colligere solemus, sic potentia

calor non est
 sufficiens ad con
 coctionem.

Potestates ministeriales
 differant
 a principibus
 realiter.

Quæ pōx aīa Vegetatiua 85

attractiva, et Retentiva applicant obiecta coram
se, ut si pōx transmutativa nō applicent sibi obiecta
Atque, sed iam applicata supponant, et potentia ignis
combustibile, item attractiva. hō dixerunt notū est Ex
pulsiva, quæ positive expellit, Retentiva quoq; ut ebe
diversa ratione ab attractiva, sed nō Retentiva aliquid
dū contrahitur officia aliquorum vasorum, aliquid fit in
alijs partibus p̄ diversa instrumenta: adhibentur nō
in corpore simpliciter generis villos. recti, alij nullifut
recti et oblongi, alij transversi, recti ad angulos re
ctos recantes, alij obliqui, qui recti ad angulos non
rectos coniunguntur, item vectorū officia est ut attra
hant, quod quidem faciunt dū contrahuntur, et bre
viores fiunt, cāq; rāe quod remota est quasi addu
cant, transversis nō sē se restringunt, totū vas in
angusta corrigunt, atq; ita quicquid ē subter pro
pellunt longius, et pōx expulsiva deservit, Tertij
a. nulli dū intransibitur nāle? quanda' vasi aqua
libilitatem seruant, et ita quod in vase continetur
nulla in partem elabi sistant, unde cū sint adeo in
multis saltim partibus diversa organa probabili
ter et diversa sunt inter se potentia. Jam quōd Mixtura
ministrantes distinguatur a principalibus quod
Generativa quida' et Argumentativa p̄t, de Nutriti
vā vero probat ex eo, quod attractiva, et Retentiva
interveniunt illi, ad applicandū alimentū, neq; aqua
aigeant in oibus partibus, sicuti viget Nutritiva,
Carotina a. ab eā difert, et namq; facultas
quæ est in stomacho ad conficiendū chylū, et in
hepate ad conficiendū sanguinē, nō eorū modo
in alijs partibus ad transmutandū alimentum
neq; satis explicari vñ p̄ calorem, aut alias quali
tates q̄ sint in illij partibus magis intersa, licet
nō calor alibi inferior esse, tñ non faceret illos

pbi

pbi

Mixtura
les et disti
quā, asprin
cipalibus.

factus, alioq; n' arseri et virtus adagexta.

ad quos me-
dici Vitalem
adiungunt.

plex facult.
ta; n' animalib;

Notatio 4 Ad enumeratas habentis potas
adiungunt medici adhuc aliam, quae Vitale appellat,
ea indiget applicatione. advertunt Itaq; in Galeno
partiu' c. 17. §. triplicem esse facult.
tatem in animalibus, Vitalem, Vitalem, Animalem,
ut et meminit Aris. l. 3. de partib. animal. c. 4.
ad facultatem Vitalem pertinere vitam seu
vivendi, Augmentandi, et Generandi, ad Vitalem
Pulsatice Cordis, Respirationis, et procreantia spiri-
tus in corde, ad Animalem potas sensitivas, et
facultati Vitale inferre dicunt venas, Vitale arte-
rias, Animalis nervos, nam per venas deferitur san-
guis cordis, per arterias, arterialis sanguis per nervos
spiritus animalis, vitam Itaq; Vitalem attribuit
alia Vegetativa. Advertunt §. duplicem notum
Cordis, (q; Pulsus nominatur.) unus Cordis motus dila-
tationis seu altero Restrictionis, hos vero consequit
motus et arteriarum, arteria a. vis a. cordis digerit
part, nisi quod venae deferant sanguinem crasso-
rum alimento inferre. Nam, arteria vero magis
terrem, unde et a. nra magis communiter vna
intima aliqua et vna tunc re fiat sanguis
facile exiret, qui aliq; quod spiritosus sit etia
spiritus dicitur posse: quia vero spiritus quos ad mem-
bra. dechunt a. corde sumant, fit ad motum cordis
moveretur et arteria mota et pulsu quoda cordis,
et cu vita maxime dependeat a. corda pulsu
ille arteriarum certus et rancius bona vel mala
dispositionis, quae promde medici explorant velox
n. pulsus indicat magnum cordis calore, tardus
epiguum, medius moderatum, Valegus notat omnem
in aequalitatem pulsus provenire vel exopila-
tionibus, et compressionibus instrumentorum, puta arte

Qua pōe Corporis Vegetativi 87

uariū, uel ex humorū multitudinē, uel ex cordis
 uariā uita imperie, unde sit uita constitutio res
 medici ita aliqui accurate colligunt, ut hora etia
 mortis praedire possint. Aduertunt 3° praeter pul
 su ad animā uigilantiam pertinere et respira
 tionē, respiratio a. fit in spirando et expirando
 aërem p. arteriam asperā inter quos contrarios
 motus intercedit aliqua quies, sicut et in pulsu
 cordis, et arteriarum, inter uentū respiratio
 medici fere assignant diaphragma, quod e mus
 calorum costarū, thoracis uentris distin
 gens, illud igitur aiunt eleuando thoracis cū
 esse cur pulmones quoq. eleuentur, ne fiat inter
 dilatatus thoracis, et pulmones uacui letar, et
 probet, quia ueluerato, et aplo pectore tū are tho
 racis sicut motus pulmonū est, item, quia ideo
 nimia cibi repletio difficiliorē facit respiratiōē
 uentris n. impletus motus diaphragmatis aliquo
 modo in pedis, sed Ariles sū respiratiōis organū
 constituit pulmones, cū n. cor nouo semp. sangu
 ne impletur, inde sanguis irrum pit in artēriā
 pulmonū, quas plurimas habent, fitq. adeo, ut ex
 ui calidi sanguinis aduenientis inflantur et ab illi
 tur pulmones, cū sint substantie tenuioris, quae a
 uehementi calore facile peruatitur, hinc de ha spon
 giosi sunt pulmones multū in se aeris accipiunt,
 tū uero frigidus aer p. meatus et artēriā pul
 monum ad cor perueniens totū cor refrigerat
 sanguinisq. ac spiritus calores reprimunt ite u
 uentur pulmones, aereq. quae susceperant
 extrudunt, eo modo, quo in foliis uideamus
 accidere, uero alio postmodū adueniente calore

pulsu cor
 et respiratio
 et expiratio re
 fit.

mus phragma
 in Aluastam
 respiratiōis.

Ariles sū
 organū
 sū pulmones

versu attollantur et inflantur, atq; ita semp
 hic motus progreditur, iam ad hunc primu
 motu pulmonum sequitur et motus thoracis, et
 diaphragmatis, n. e. contra, qua vero in contrariu
 affertur iam tm probare ad inspiratione concurrere
 aliquo modo diaphragma et thoracis, quod sane ita
 se habet pp consentione partiu et vincula m
 nade, cu. n. mouetur pulmores, tu partes quoq;
 propina, eodem modo mouetur unde fit, ut si
 de ligetur thorax aliaque rae istius motus im
 peditur, puta ob largiore cibum, laesionem dia
 phragmatis, et pulmonu quoq; motu totaq; respi
 ratio proculseu sua obtinerse n. possit, neq; n.
 attolli, aut deprimi queant pulmores, quoniam si
 aut attrahatur, et contrahatur thorax, cuius
 cu. praecipuu organu sit diaphragma respi
 ratio tota et a diaphragmate pendere, dicitur
 aperto a. thorace, aereq; subintrante n. mouetur
 pulmores pp nimia refrigeratione, cu. ad motu
 suu calore postulent atq; hanc sibi sententia
 et quibundam Medioru placet ut Gregorio Hostio
 de humana naa, q. n. negat ipsis pulmonib;
 fibras quasda per quos seu partes musculosas
 motus operari possit. Ceteru ex his explicant
 can inter uientia ea, q. calidiora sunt
 pulmores habeant, quia nimiru indigent re
 spiratione, q. aialibus pro refrigerando corde
 ut attributa, animantia n. parua et modici
 caloris, quaeq; promde p bene uita habent
 salu ab aere ambiente refrigeratur; quae uero
 sunt uita longioris et ptes caloris obtinent ut

Aequalia cal
 du pulmonu
 bus praedita

Quana pōx Corporis Vegetat. 89

apud ad septem et annos provenientes et quae apud vivunt
causa sunt ut soarebatur, vel paucitudo
naso maiore refrigerationi possit, unde in
istis nas tenem membranam septo transverso
adicit; his aliq. existimat elisione aeris ad nos
brant fieri etiam foris illis siue strepitum
quod ab huiusmodi animalibus exitari videtur
propinquata inquit meridie potissimum et tempore
calido importunius strepant, quod tunc maxime
egant refrigeratione, nallatq. membranam
ob aere commoveat nuda et vel paucitudo
mouetur magis murmurare solent ex mo-
tu .n. calefiunt, hoc tñ n. est proprie respiratio
qua concedit tñ animalibus sanguines et pulmones
habentibus, de Delphinis testat Philo L. 6. de ani-
malibus . . . et eos dormire aperto sup aquas ca-
pita, ut respirare possint, aquatilia aere q. pulmo-
ribus carent n. aere refrigerantur, sed aqua per
branchias immista, qua post refrigeratione rursus refrigerantur.
siccatur. si quare, utra respiratio sit nota, realis
et esse atiq. prout reale opponitur violento, n.
est ab aere, et p. organa a nas tributa, prout a.
natale opponitur voluntario esse nota partim natale
partim voluntarium, natale quidem, quae fit et nobis
nihil cogitantibus, imo et dormientibus, nec possumus
nos, nisi ad breue datur spatium prohibere, n.
voluntarium autem, quia vel alerius, vel tardius
respirare licet, et saltem ob coarctationes cum
notu hic phragmatiz nra voluntati saltem dñ,
pōa .n. locomotiva nobis subiecta est, sicut visio
per se quidem n. subiacet, sed rāe tñ locomotivus
caus habetisio possumus vel claudere oculos, vel

90 Tract VII Part II Sect I

alio acertare ne videamus, quod n̄ libet. Foris
 motus Cordis, et arteriarū, et respirationis inter
 se hnt n̄ epignat̄ connexiōem, id̄. n̄. cor dilatat
 sanguinem a venā quā sicut dicitur in septum
 sinum evocat, et recedentem aërem ex pulmonibus
 haurit, sed cū deinde contrahitur aude aërem
 id̄ calefactū, rursūq; et caliginē, et excrementa
 exturbat, arteria vero, quæ ad loca pertinent similes
 motus habent, cū motu elevatur, motu deprimitur,
 cū. n̄. se cor applicat, applicatur quoq; arte-
 ria, cū se cor contrahit, et arteria contrahitur,
 licet aliqui velint arterias applicari dū cor con-
 trahitur, id̄ pulsus cordis et arteriarū cum re-
 spiratione in eo consentiant, quod præcipue sint
 instituta ad recreandum cordis calorem, hnt enim
 easdē fere naturas ac differentias, unde qualis
 in calidius respicitur, et pulsus habent
 magis concitatus, q̄ vero plus aëre fugient atq;
 motus segriores sentient; dixerunt si est inter
 hos motus, quod respiratio potissimum inserviat ad
 refrigerandum cor, pulsus a. arteriarū ad le-
 vandum spiritus, quorum procreatio ascribitur
 a medicis facultati vitali, probabiliter in cor-
 de elaboranti. Advertunt q̄. in animali a corde
 per totū corpus diffundi spiritus quosdam, q̄ sunt
 corpus aliquod quasi aëreum. (n̄. tñ illud ele-
 mentare, et simplex.) et vapori simile, atq;
 nihil aliud esse quā quidam tenuissimus, et pe-
 rissimus, maximeq; spirituosus sanguis, conficiunt̄
 a. hi spiritus in corde ex sanguine hoc fere modo
 cordis vehementi calore, et actione. sanguis depre-
 sive a venā sicut dicitur ita alteratur, et

Rux vox Corporis Vegetativi. 91

Ab eo spiritus transmittitur in finem sistitur, hi
spiritus mox per arterias distribuitur habentq; nat
tu' caloris cu' humiditate adiunctis, nam n. prop sua
intensione utitur tu' crassioribus tu' tenuioribus
sanguinis partibus, sanguis crassior per venas diuisus
ingerit pro nutritione tenuior a. siue spiritus
per arterias diffusus inferit ad alias aia op'as,
parum is multa aliquid ceperit si spiritus crues
modi deficiat, sic post contemplatione, et studium
aialde intensu' videtur nobis habere caput quasi
asphactu, et uacuum, membraq; oia languidiora
ad multi sicut spiritus sine absumpti. su' et potentia
uisu' debilitari nonnunquam uir abiq; ulla organi
lesione, cu' spiritus pp humores impediens et libe
rum habent iter, et transmissiones. Aliq; ut Auerroes
apud Galienus dicit spiritus statuerunt pata r'iale
uitalis et animale, r'iale tu' coiter reici solet,
nihil ad esse aliud uideatur, qd ipsa non uega
taria, uitalis a. et animalis admittatur, q ad
op'ationes aia sufficiunt, nec inter se differunt
substantialiter, sed tm accidentaliter, unde fit
subinde, ut hoc noia confundatur, licet alig op'
ostendere esse reuera differens aliquod substantiale
nam a corde spiritus qui dicitur uitalis, eo quod
ad oia uita uenera seruiat transmittitur ad cere
brum glares. n. arteria a corde in caput asurgunt
et praecipua uident ad sinus cerebri q illa herio
arteria spiritus ad cerebrum contendunt, quibus
illud ut pote frigidu' foretur, et spiritus accipit
quos eo se generare n' fit, atq; in cerebro formatz
spiritus aialz, du' n. uitalis a corde emissi nte
uicis cerebri sinus p'adunt humiditate, et op'ate
refrigerata, ut misceantur ad sensus ac motus, q spiritus

Tract III Part II Sect I

magis temperatus potestatis, quae alia operatur vitali
 quae longe maiore indigere calore, hinc ipsi spiri-
 tus vitalis ad sensum notumque facientes dicitur fieri in
 cerebro, quia ab eo accipiunt temperies, et temperati per
 nervos ad organa sensuum emittuntur, unde ligati
 nervi vel obstructi, qui a posteriori parte cerebri
 descendunt estat motus, quod sicut spirituum vita
 licet descendit, impediatur, hinc id praenotatis dicitur
 aliquid quod vitalis re distinguere ab alijs partibus ve-
 getativis, difficile est. ut a signa ad quae potest re-
 vocanda sit et potest vegetativa servantur per se soli
 vita, vitales a. scilicet sensationi, ac denique hinc distin-
 cta ab alijs organa puta cor, arteriae, et hinc
 hinc regant sequi dicitur potest principales quatuor
 a. vegetativa, nam vitalis haec potest a quadam
 generali potest inferens, tam a vegetativa, quae
 vegetativa, residet. n. in corde, in quo efficitur pulsus
 dilatationis, et restrictionis, sine quo vita consi-
 dere non potest, item elaborat spiritus, qui aliquibus
 partibus ad vitam tenenda calorem denotat, spiritus
 a. faciunt et ad a. sensitiva, et ad vegetativa
 cuius quae non habeat operationem, quae dicitur distinctum
 aliquod gradum stenationis, et sic ordinata ad op-
 ationes aliarum partium non constituit visum quod
 neque videtur ad sola vegetativa, aut sensitiva
 sed a potest generalis, sine qua viventia quae perfectio-
 ra operationes suas exercere non valent, quod a. videtur
 modis facultas non sit hinc quod a. vegetativa
 inde patet, quia nulla sunt, quae hinc quod a. vegeta-
 tivam non hinc tale potest vitam, sic enim non solum
 planta haec non indigent, cum res respiceret, nec pulsus

potest vitalis
 inferens ta
 vegetativa
 quam sensitiva

Qua pōx Aīx vegetatiua 93

res spiritus habeant, sed et n̄ pauca aīa, q̄ ut
supra dictū est nec propria respirat, nec spiritus
habet et pote sanguine, distillata Plantarū a. quibus
calor, sufficienter ab aere ambiente refrigerari potest.
Porū si n̄ probabiliter saltem aque probabiliter diu
in pōam hanc vitare n̄ esse a pliq̄s distinctam
nā ad procreationē spirituum sufficere ut calor
cordis, vel saltem virtus q̄da concoctiva, q̄ sic in
corde, quemadmodū n̄ virtus concoctiva q̄ in he
pate maior ē, quā ea, q̄ est in stomacho, sic illa
quā ē in corde poterit esse maior, quā ea, q̄ ē
in hepate, adeoq̄ ad generandos spiritus ab ille
potens in diffusio a. spirituum p̄ corpus fieri potest
vel a virtute attractiva, quā in arteriis, vel
arte ab ipsis spiritibus, p̄ quāda quasi compressi
onem, cui n̄ in sinistro finit. cordis, praesertim
p̄ motū constructo contineri omnes neque ante
vintz admodū rari, et laes epita p̄ arterias
quaerant, et imō se invicem protrudant ad hunc
de novo ely aliq̄s generentur. De pulsa cordis
et arteriarū de illo p̄t procreare ex sanguinis
in corde ebullitione, y. n̄ cui sit humidus ubi ad
cor venerit nimio ipsius calore ebullire incipit, et
dilatari, eoq̄ ita tumentente cor quoq̄ et arteria
ter dilatatione quanda tollunt, at vero cum
interea frigidus aer ad cor subintrat, quoq̄ frī
gore contrahit mox cordis et arteriarū p̄p̄rio
coroq̄, depresso a. cor calidū, et feruens, Aerū nullam
maḡ et tollit, adeoq̄ continuū motus pulsy dilatationis
ac depressionis exoritur, de respiracōe porū quomodo fieri tali pōe
fiat et dictis constat p̄t

SECTIO II^a

De Nutritione

Circa nutritiones, quae ad animas vegetativas tantum, quae aliquid admodum principale pertinet, multa sunt dicenda, et ea potissimum, quae huiusmodi fore conveniunt, ex quibus tamen reliqua facile intelliguntur, quae ad cetera quoque viventa spectant

Nutritio consistit in unione animae cum materia per cognoscendum tamen in obliquo unione materiae alibi cum materia alimenti, tanquam alteratione corruptione, et assumptione in se ipsa quae requirit absolute ut de novo radicatur pars forma et materia, cum nutritio huiusmodi sit vera et essentialis nutritio, neque tamen pars animae rationalis adveniat, sed a parte indivisibilis animae, quae iam praesens in alijs partibus fit et praesens per novam unionem partibus ad generationem, ac tota nutritio essentialis patitur ab ipso vivente, et a gente naturali, tanquam dicitur quaedam vitalis et subtilis, quae proinde debet habere partem substantialem, et quidem talem, quae distinguitur a termino aliarum transmutationum substantialium, ut fit in proposito, nutritio enim differt a generatione, quae nec unionem materiae, nec est corruptionem aliam alterius essentiae postulat, differt item a nutritione, quae requirit quaedam unionem materiae, et est corruptiones sed utitur, nutritio, cum tamen nutritio tamen exigat destructionem alimenti. Porro autem nutritio fit successiva, et continua, aut est in instanti resolvendum eodem modo, quo dicitur est de augmentatione supra

CONCLUSIO Nutritio in essentialiter consistit in unione animae cum materia per cognoscendum tamen in obliquo unione materiae alibi cum materia alimenti, tanquam alteratione corruptione, et assumptione in se ipsa quae requirit absolute ut de novo radicatur pars forma et materia, cum nutritio huiusmodi sit vera et essentialis nutritio, neque tamen pars animae rationalis adveniat, sed a parte indivisibilis animae, quae iam praesens in alijs partibus fit et praesens per novam unionem partibus ad generationem, ac tota nutritio essentialis patitur ab ipso vivente, et a gente naturali, tanquam dicitur quaedam vitalis et subtilis, quae proinde debet habere partem substantialem, et quidem talem, quae distinguitur a termino aliarum transmutationum substantialium, ut fit in proposito, nutritio enim differt a generatione, quae nec unionem materiae, nec est corruptionem aliam alterius essentiae postulat, differt item a nutritione, quae requirit quaedam unionem materiae, et est corruptiones sed utitur, nutritio, cum tamen nutritio tamen exigat destructionem alimenti. Porro autem nutritio fit successiva, et continua, aut est in instanti resolvendum eodem modo, quo dicitur est de augmentatione supra

Nutritio differat a generatione

a nutritione

De Nutritione

95

E. b. p. 3. sect. 3. iam pro hac Conclafione

melius intelligenda sit

Notatio

In hoie. hoc fere modo agit in toto hoc
Nutritio cuius cibum ore percipitur comminuitur plerumq; ^{modo nutritio}
ut facilius a stomacho concoquat ut h. n. se ost ^{pergitur.}
ad stomachum sicuti coquis ad tolla, in qua non eror
niter magnas, sed comissas partes inijcit, cum a.
sic committitur cibum et aliqua tula immutatur
ori calore, et salia, deinde p gula in ventricu
lu, seu stomachu trajicit, et audente interim
epirotide, arteriam aspera, ne quid in ea im
missum respiratione intercludat, calor porio
Stomachi naturaliter alterat cibum unde albescit, et mutatur <sup>Calor in Stoma
cho alterat
cibum</sup>
in succum, q di diluit, eo quo fit id, quod e sibi
utile ventriculus attrahit, reliquum quasi sibi
grave in intestina demittit p inferius orificium,
quod pilorum dicunt, d. a. succus p intestina
longa quada circuitione lente darduritur a venis
Meseraiis, que sunt in Mesenterio, et intestinis quam
plurima impulsiuntur, expugitur, ita ut quod profu
et inutile in intestinis residet p recessus deniq;
eijciendum, quod a. utile datur ab ysteri uenit
Meseraiis ad Hepar, ut ibi pfectius concoquat,
et quia n' omnes eius partes sunt eiusdem partem
sempre ideo tenuiores, et uehementius e par
defectus demittunt in folliculos fellis, crasiores u.
magis terrea in lienum, reliquum uero humo
ris gulo minus ex parte excoctum de pituita
quod a. pfectius concoctum respectu aliorum e
sanguis, sed q necesse est pfectius ac maturus
transmittitur in uenat caudam adhuc aqueosior,
ubi illud aquosum finit in bile subtiliori, quae illud

penetraverat ope rerū excernitur, reliqua a
 sanguinis partim ad eorū traductur partim in
 alia membra dividitur p̄ uenas, q̄ sunt quasi
 sarcoli quidam uena cauda, cuius ita p̄ totum
 corpus distribuitur simul et loquitur ac magis
 p̄fici ut nutritioni inferuire queat, n̄ tamen
 defertur in uenas sanguis sine aliqua adiacentia
 portione pituita, cholera, et melancholica, uti pa-
 tere potest in sanguine reueter emisso. Jam u. licet
 sanguis uapine faciat ad nutritionē, tñ interueniat
 adhuc aliquot mutationes antequam in substantia uicentis
 concertatur, na' obseruat Anatomici in extremis in-
 terioribus, et ossibus, et ceteris humani corporis par-
 tibus esse humidiores quaedam substantias, q̄ ad p̄fectam
 membrorum uia et complezione uicem p̄ueniunt,
 q̄ dicitur humores secundarij, et quatuor sic enu-
 merantur, cu' quatuor et distinctis modis deprehensi-
 sine. 1. n. fit aliqua mutas, Alimenti in extremitatibus
 minimam illarū uenarū, qua capillares appellat
 ac se se ad membra poros et cavitates sistant
 ut hoc deinde rāo alimentū ad membra disper-
 gatuz, ibi concertitur sanguis in substantia quada
 alba, qua ab aliquibus dicitur humiditas sanguinea,
 et ad nutritionē uia uia, 2. fit alia mutas
 dū alimentū in ipsa membrorum superficie suscipit
 tur. n. in alba et p̄spicua substantia rōi simile
 mutatur, primūq̄, hoc dicitur ob similitudine q̄ arua
 p̄modum dicitur. n. ros herbas, sic ista substantia uia
 membrorum superficie uigat et madefacit. 3. alia e-
 mutas dū per poros, et meatus membra uti dicitur
 alimentū, autatur. n. in substantia magis densa, et quoad

aliquae et accidentia membris similiora, q̄ humor
 si fames eius generatio, quod per eam conpropter
 substantia reparatio fiat, et sic quaedam quasi nutritio,
 q̄ deniq; contingit. Nutritio, in hoc subtile membro
 magis conuicta generatur viscosa, quaedam et tenuis
 et ad formam membri suscipiendam nappine idonea,
 quae pro glutine appellatur, ad a. ta' multas nutices
 mediante calore. Sicut partes quaedam subtiliores
 in uapore abeunt, et q̄ poros cutis exprimit partes
 a. alia magis aquosa, quae p̄fecte n̄ potuerunt concoqui
 frangi bili per septa p̄ poros emittuntur. Ex q̄b; ut
 oibus colligi sit nutritio fieri cu' ma' sic multi
 pliter diuisa reparata informatur ab aia, sitq; ut
 pars carnis, uel opis, uel alterius membri, ad a.
 nutritio fieri p̄ susceptiptionem respectu totius
 uicentis alimentis. n. poros ingreditur, sed in
 singulis p̄ poros fit nutritio p̄ raptu positionis
 q̄d opusque particulas carnis u. q̄. quae uos poros
 intersequant n̄ ingreditur alimentum, sed ut tu
 seors appositu' adhaeratur, interim pori alij apu'
 queat actione caloris humidus resoluentis, sicut uia
 in glacie ad fornacem positam nullas q̄d
 enati, ad a. Nutritio fiat in solo Corpore, nullum
 p̄oia nutritio p̄t esse omnes partes corporis ani
 matus, omnes n. ita nutritur, nutritio a. subie
 ctus est ubi unio caatur uidelicet in illa tota
 parte qua de novo animatur.

Notatio Z In scriptis Nutritionis modus
 melius adhuc ex sequentibus intelligatur, sed hic h̄i contra Nutritio
 quaedam contra illam opponi p̄t 1. a. q̄ri cu' cibo n̄ obijetur
 aliqui glutine n̄ p̄t imponant stomacho extrinsecy
 res aliquas esulentas, et alia q̄d q̄d uaporibus

per poros deinde attractis nutriantur, similiter
qui longu' iter fecerunt sine cibo solent v'v'
quam ibi fatigati pedes immittere in vas vino
oleo vel butyro plenas, quae attrahuntur a corpore
ut fit apud uale apharsto q' n' requit ad nutritiones
concoctio cibi in Stomacho. 5o si sanguis fiat in hepate
n' p'nt ibidem et generari tam distillati humores,
ut sunt pituita, et bily utraq, puta flava et atra
sive cholera, et melancholia, hepate n' in unius cuius
lib' temperamenti sin' omnes partes, mo' Arley dicit l. 3.
de partibus animalis c. q. et 3. de historia

Obiectio 2a

Obiectio 3a

Solutio obiectio
nis prima.

Solutio 2a

c. 19. sanguis in corde fieri, n' in hepate. 3o
animalia quaedam carent liere, et alia carent felle,
ut ceruus, Delphinus ad nec tm carent hepate, cu' q'
quatuor illi humores in hepate conficiantur, quomodo
utraq, bily in sua receptacula recipitur. 2o ad p'
ex appositis esculentis aut uero, butyro, uapore,
uel p'ny in stomachu' penetrare si nutriant, uel
tm spiritus vitales aliquo modo roborari, n' a. agru'
propria nutiri; quod si et sine stomachi ore nutiri
contendas dici p't eius concoctione' esse tm uiam
obis solidioribus n' a. quibuslibet, nam et aliq' putat
sumptu' vitellu' oui huius in stomacho concoqui, sed
post brevissima' mora' ad hepar mitti ut sibi imme
diatè in sanguine' conuertatur. Ad 2m d' possit
diversos humores generari cu' ma' n' sit eius dem
raois, ut et supra indicatu' est, partes n. chily
in hepate attrahitae sunt ualde digestibiles, unde
ex alijs fit sanguis, ex alijs pituita, et pituita tm
saltem in perfectione' in gignit etiam. aliquando in

Stomacho ex cibis nutritoris, sic ille color in alia ma-
 teria producit Melitiam, in alia darditiam, quod ad
 Ailem attinet reprehenditur in a quibusdam quod
 dicitur sanguinem in corde conficit, sed intelligi potest
 ha sanguis arteriali, seu spiritibus vitalibus, qui
 quidem in corde fiunt, et supra dictum est. Ad 3° de solutio 3^a
 huiusmodi animalia nihilominus utraque bile coagere
 in hepate, sed vel non in copia, eo quod alimentis
 utantur non biliosis, vel statim eiectione, sicut canes
 purgare licet perora in porto et absinthio, vel denique
 in corna et squamas effundere. *Quaestio*
 hinc utrum generis nutritiva sit eiusdem speciei in
 omnibus viventibus, vel saltem in unico vivente re-
 spectu et diversarum partium, puta Carnis, Ossis,
 et in viventibus quidem speciei diversis esse potest. *Solutio.*
 Nutritiva speciei diversae cum causent actus admodum
 eos speciei diversos, et alimentum in substantiis specie
 discrepantibus conveniant ut quod non nutritiva hominis
 in substantia hominis, et nunquam in substantia leonis,
 vel equi non in unico a. Vivente tametsi forma
 partialis differat inter ea tamen non ut respectu illa
 non est diversa generis nutritiva, quia principaliter
 non tam inducit formas parciales, quam forma vi-
 ventis suppositis, id est formis partialibus per modum
 digestionis, cum igitur homo ut quod una forma totalis
 habeat omnes partes eiusdem rationis, et heterogeneitatis
 oriatur solum a formis partialibus, tamen generis
 nutritiva, quae inducit forma totalis licet non totaliter
 erit eiusdem rationis in omnibus partibus, quae nutriuntur
 in quibus vivit, et diximus tamquam in subiecto, et idem

Nutritio ad re-
parandum humi-
dum radicale
requiritur

quoque proportionaliter dicitur de reliquis vicibus
Notatio 3 Nutritio requiritur ad reparandum
 humidum radicale, cuius ratio non intelligitur sola
 illud, quod in initio generationis est habitum, sed illud
 est, in quo conservatur vita, unde colligere erit
 quomodo contingat mors naturalis, quae distinguitur a
 morte violenta sicut ab ea, quae procedit ab agente
 extrinseco, cui item aliqui vitam habeat longiorem,
 alij breviorem. Et etenim hoc oritur, quod vita
 maxime servetur in calido et humido, cui bene
 inter se se sunt temperata humidum a. duplex est alter
 ut aereum, et minime idoneum ad fovendum calorem
 vitalem, alterum aereum, et pingue aptum ad fovendum
 calorem, habent a humidum et calidum debito modo est tem-
 perata, sed si humidum sit multum, calidum vero parum facile
 calor extinguitur, si a. humidum sit parum, et calidum multum
 statim calidum resolvit humidum, et evanescit, his vero
 vite longioris vita est diuturnior, quae longior habetur
 propter generantem, sed quia calidum continuo agit in humi-
 dum, debet per alimentum restaurari humidum, cui autem
 fit ista restauratio semper aliquid portionis calidum
 ab alimento, in quo sunt fit in existentiis. Multae
 sunt partes contrariae, quae in calido temperari
 nequeunt, humidum et a. suo statu naturali dimovetur,
 semper enim manent partes magis terreae discedentibus
 subtilioribus, ut fit in luto quando calefit, et quia
 partes illae magis terreae minus aptae sunt ad fo-
 vendum calorem fit ex hac humidum explicacione et ca-
 lidi extingutione vel non remaneat temperies debita
 dispositio ad vitam, adeoque consequitur mors, quamvis
 aliquid calor (sicut et aliae qualitates) sit etiam in

Mortis dicitur
per.

formis partialibus, quae post mortem superveniunt
 Porro ab aere deservitur mors definitio quadam
 caeli hanc est extinctio caloris, formaliter tamen sic
 definitur quod Mortis est destructio rationis animae
 cum corpore, adeoque nihil positivum est, sed mera
 vita privatio. Ippo adverte quod Aeternae definitione non vi
 veri adaequata, aliquando contingit Mors momento propter
 separationem alicuius partis principalis sine qua vita non
 aliter conservari potest, cum enim non amputatur caput
 subito moritur per ipsam discontinuationem, ut docet Forz.
 et Nat. c. 4. q. 4. s. 6. ad 3. tam cito a. omni ca
 lor amitti non potest. Adverte quod diminutiones caloris fieri
 a tribus potissimum causis internis scilicet ab aliis membris frigus
 dioribus, 2. a visceribus ut notavit Hipp.
 3. p. disp. 60. n. 12. nam membra in primis frigidis
 ra agunt, deinde cibis intus dissimilis est viventi
 et contrariis qualitatibus affectus, de quo a vivente
 consequitur magis et eius vires nihil immixtae,
 remanentia denique in membris ex alimento residua.
 quia dissimilis saepe natura corporis temperata immixta
 tant, quod a. addit pass. respirationem vivam esse
 ad comparandam eorum actionem, adeoque hanc laqueo strata
 galatam ab ipsis occidi non videlicet, nam communitur
 frigidiora sunt membris, unde per frigus agunt, et re
 spiratione non indigent, praeterquam quod respiratio
 dirigatur ad cor, cum tamen in aliis et membris sint por
 tes illa residua. Adverte quod Mortem illam quae Marcor
 dicitur et e a causis internis praefertim ob defe
 ctum caloris non invenire fandi naturaliter, nec ullam
 medicinam prohiberi posse, mortem a. quae est ab ex
 trinseco huiusmodi violenta et alio etiam vocabulo extinctio re

qua fit ab aperto hoste, videlicet ex calor, vel nimio
 frigore superatur ut in congelatione, vel per nimium
 sanguinis affluxum exhaustum, vel ab externo ni-
 mio calore in vapores resolutus exhalat, et aliquo
 et modo extinguitur ut in combustione, vel per
 nimiam humiditatem obruitur et in nigritate
 tene, vel per interclusam transpirationem suffocatur,
 sicut inclusus ignis ut in suspendio deflexione ca-
 tarri, submersione in aquis in Interim tunc omni-
 bus respectu forma est aliquo modo violata, quatenus
 nimiam eius inclinationem repugnat, forma in contra-
 ritur, et quamvis quidem per se defendit. Adversus
 te quod probabile est, quod tradit, hanc optima membra
 corporis coetera prius mori, quam interiora, cor a. o. i. v.
 postremo, adeoque, notam totius corporis non semper esse
 multatam, sed et successivam, mortis a. imminentis har-

Mortis signa sunt observata: nuncia op defecta caloris vitalis
 profecta, nimia si color faciei in agro hominis propter
 solitum niger aut viridis; raris acuta, et quasi vacantes
 tempora collapsa, aures frigida, et contracta auri-
 culae illarum, versae; cutis in fronte dura, tensa,
 et arida, oculi concavi instabili, tremuli, lamen-
 te fugientes, maculae aspersi, palpebrae inter dormi-
 tandum cornucentes, albo translucens, labia, nares
 unguis, digiti lividi aut nigri, genas contractas
 aut nimis laxas superior corporis pars in pedes dela-
 ta, brachia et crura saepius nudata, vel haec
 illuc iactata, pilos vellentia circa faciem nasos
 capillaria, caput in omne latus flexum, os hians, caput
 altius a lecto surgendi, vel resurgendi, defectus sensus,
 inopia retinendi excrementa, optima membra frigida

De Nutritione 103

stridor dentium, gelidus sudor, multiter a. hoies ore
sore hiante, quia inferior mandibula p se gravis
est, et in ab aia n' subleuatur sponte decedit.

Notatio ^{in libro in libello de vita et}
Morte r. 1. vita deservit quod sit permansio ^{non deservit}
aia nutrienti cu calido illo qd et solus gradus ^{plio}
vegetationis sufficere ad vitam, et Nutritiones ad eadem
maxime facere, n est a. fatig si aia sit qd modo liber
cu corpore habente calore, sed accipi debet permansio
aie vita anione quada substantiali cu corpore,
quod sit habitus qualificatus, et dignositus, ideo autem
caloris potissimum fit mentio, qd est et vita instrumens
ta' principium, et op qualitatibus notionibus permansio ^{in vita de}
et n' tm sanitur pro duracione successiva, sive ea q ^{calor permansio}
respondet Tempori, cu in instanti quodq, vita daretur
si aia p vitam tm informaret corpus, neq' i' offit'
definitio saltem pro ut iacet, na' et maie, a' aie
ut si aia esset ei divinitus unita, tamen nullo
calore instruita foret, hic porro advertit p. longi
tudine et brevitate vita abstractendo a causis ^{longitudo}
ipturacis pendere potissimum a calore et humiditate ^{et brevitate}
de quo ia' supra diximus modo, atq, hinc intelligi ^{vita pendet et}
posse eos qui frigidiores sunt et frigidiores citius vita ^{a calore et hu-}
sua perire ut absolute, unde et puerorum pra ma- ^{miditate.}
tura prudentia iudicium i' vita n' ab eo dicitur. N
na prudentia n. nascitur ex aliqua frigiditate,
et merito proinde ille
odi adolescentes praecoxi generi
hinc et planta humidiores et pinguiore ut palma
cypripus, oliva. diutissime vivunt, et quaedam sunt,
qua nec hyeme frondes mittunt, ut bery cu' folia

104 Tract vii Part ii Sect ii

decidere soleant ob siccitatem, hinc et hoies infulani
ob aere humidu' uicarietate longioris uitae putant
et q' frigidus ad septentriones regiones incolant longe
uictos sunt is qui ad meridies habitat, hinc ab aere
no calore citius exsiccatur, illi uero per artip' uasim

Ordo comple
mentum.

plus habent interni caloris, ficut completio a.
uiscissima e qua sanguinea dr. hu' cholera
deinde phlegmatica, et deniqz melancholica. Ad

ad uita' con
gruam
plurima
est sequentia
aeris
spiritus
cor
poris.
Caritas.

uerbe 5. ad conseruanda uita' plurimu' conducit
aeris ita 1. aeris temperat' seu locu' calidum diuturnu
orig habitatiois bene constitutu'. 2. spiritus ali'
quod corporis n' nimis uisib' seu moderatu'. 3. casti
tatem et temperat' a libidine, in temperat' enim
ualde excreuit et mirae uita'. 4. Animi securi

Gaudiu'.

tatem et gaudiu', cura n. et perturbatioes et sollicit'
tardius multu' decerpit, unde et medici salernitani
Si uis melancolicu' uis te uicere sanu'
Curae tolle graues, irasci crede profanu'.

Moderatio
in actu.

et experitur hoies aliqui q' in curis male ualent
a uita' gubernare cupaqz uentos ad bona ua
letudine' uerere, q' moderatioes in uictu, unde
et uerficuli

Pone quae metas ut sic tibi longior aetas
Esse capis sanas fit tibi parca manus.

quod ipse confirmat sacrae literae Euclap. 37.
Ips' crapulam ualbi obseruit, q' a. abstinent' e
adiciet uita', hinc et ex uita olim inter aspectu
na est uerunia uita' integra' ultra centu' annos
produceret na' S. Paul. uixit annos 140, e
quibus centu' circiter in Eremo. S. Anthonius annos

NB

De Nutritione

105, e quibus 90 fore in solo pane et aqua, S.
 Hilariion 87. S. Simon Stilites. 109, S. epiphanius
 110. S. Hieronymus 80. Venerabilis Beda ab anno
 aetatis septimo usque ad nonagesimum secundu[m] in religione
 S. Romualdus 120. o. quibus tendit solidos in religione
 ut refert Leonardo. Less. in suo hystorico sive de
 conservanda valetudine n. 35. tradit u. idem Author
 precepta quaedam, quae apponere visus est ut fruantur
 fortasse quibus praeterea .x. aetatis, roboris, complexionis, aetatis, et
 laborum, occupationum, et diversitatum nihil adeo certi
 consueti potest uti p. nunquam tamen cibi vel potus sume
 dum ut appetitus sentitur extingatur, et nihil amplius
 sapiat, sed cum aliqua fame a mensa recedendum. 2.
 qui post aliquot tempus a cibo sumpto non est idoneus
 studijs vel alijs functionibus et elatos in caput fu
 mos sentiat quoque languore, et gravamen in corpo
 re concetur fore debita mensura excipienda. 3.
 bilibus, et ad senium vergentibus, et literariis studio
 deditis putat Less. pro uno die sufficere unam cibi
 libra[m] computando simul panem et opsonia, cui pari
 fore quantitate potus. 4. admodum nociva est sa
 rictas ciborum, tum quia nona quaedam illecebria fa
 nec iam satietatem provocat sed plus aquo consumit,
 tum quia chylus ob eam diversitatem valde intempe
 ratis gignitur ciborum in alijs citius, alijs tardius
 concoquuntur. 5. caeterum ab ijs, quae experientia
 nopia dicitur, qualia sunt fere pinguis, optima
 et sanissima concetur particula ex pane et aqua
 aut carnis reiculo simul coctis, quae paratellae
 nominant, unde et Sap. non immerito dicit Eccl[esiastes]
 29. initia vita hominis aqua et panis, ut in quasi

Principia
 aetatis, roboris, complexionis, aetatis, et
 laborum, occupationum, et diversitatum nihil adeo certi
 1.
 2.
 3.
 4.
 5.

hilus iam coctus et acrissima sanguinis aca,
 Dant ut auu, quod facile quoque digeritur, ut
 in sanguinali abie, aliqui talia quae lapideas circum
 talendat ois repletio mala, pdris a. pessima, sed
 uiri docti putant irrepissae uitae Librariora et pro
 pane carie substitui debere, har. n. Difficily conuol.
 6^m 6° modus, cuius cui aliquis affuetus n. hatur, sed
 paulatim nutandus est, et minuerendus, subita inu
 nutatio noxia. 7° n. talis dieta obseruari n. possit
 corpus his in aaro, puta in uere et aeternu a no
 xis humoribus rursus, tanta n. aliq. uoluerit
 utra. aaru uau' aut albura colligitur, et facile
 aliquot mensuras aquae, unde patrefouet in corpore
 et meatus sanguinis obstruunt, aliq. corru pane
 sanitate, quae quidem debitam henuu' propor
 tione' in quantitate, et qualitate portulat,
 et porositatem corporis ralis obstractionibus
 praepedita, ut spiritus et sanguis liberu' habeat
 dispersu'. Praeterea 3° differe' inter se carum et
 longearu', saepe n. carie hois naturaliter citius
 ueriu'ur, quae debiles et morbidi, Gal. testat
 hois quendam, qui singulis hois aia' afflaturu
 uidebatur ad 88 annos aripere, rae a. e. ga pte
 quis habere paru' caloris et humiditatis, ideoq.
 breuioris esse uitae mbarim tm possidere consti
 tutione' bene temperata, et sanas promoe uiuere,
 alius a. ob contempie' aegrotare, sed ob multitudina
 caloris et humiditatis hinciu' uita' protrahere,
 tametsi n. r. quae inde oriatur har, quod sani
 uiribus n. r. consp. paru' cauti sint in taenda

Differe'ne
 aaru et lon
 gearu'.

De Nutritione 307

ualeant, & contra a debiles, qui ex ipis subinde
 et nimis timide quaevis uitant; obseruata a iure
 huius longaeuae haec fere signa, statura mediocri, signa uel
 tanto incremento aucta; cerebri, cordis, ac Hepatis,
 taquam praecipuarum partium bonas constitutio. Cruribus
 crassior, pectus amplius et latius. Partes corporis
 superioribus maiores inferioribus. Extremitates membrorum
 quadrangulae, color rubeo albus, et niger maris.
 Vox magna, lenis, et uariis; dentes multi magni
 solidi. Sex praeuiae uita partes seu aetas constituitur
 solent. 1^a est Infantia usque ad annum septimum, uel
 et ultra cui uetus ratio incipit. 2^a pueritia usque
 ad annum 14^m uel 16^m. 3^a Adolescentia usque ad
 20^m uel 25^m. 4^a Iuuentus usque ad 30^m uel 35^m.
 5^a est Aetas uirilis usque ad 50^m uel ultra. 6^a se-
 nectus usque ad annum 65^m usque uel amplius.
 septima. denique aetas decrepita usque ad finem
 uita. Aduerit 4° olim homines distinxerunt praeuipere,
 quae uunt ad annos uidelicet 800 et 900 et scriptura
 testatur, ubi n^o intelliguntur anni Lunares, s. menses,
 ut quidam n^o uel arbitratu sunt, sed solares, cui approp-
 je haec littera designant menses et annos, sed tunc
 talis longaeuae fuerint homines cui aliquot afforui queunt.
 1^a est bonitas primaria complexionis et temperamenti
 corporis, quae fuit in hominibus primis. 2^a uigor forma
 fructu, et auctoritate, quae initio creationis sua fec-
 rant uiraciora, succulentiora, et efficaciora, quam
 iam sunt cui forma est quasi effata, sic n. uideamus
 agros aliquos a cultu esse vacare debere, ne minus
 efficaces reddantur, accidit quod est diluuium generale.

Huius longaeuae
 signa uel
 se gaetia.

Sex Aetates
 1698

Sex Aetates
 Similes dies
 uerunt.
 affeclat, regno
 res host

nulla forte inbecillitas attulerit. 3^a Jobra-
 tas primorum hoim, qui nec carnibus, nec uino u-
 tebantur id autem magna e passim intemperantia,
 tu in uictu, tu in alijs quoq; rebus, et uide promue
 plinij abi uoluptas uicere cepit uita desijt, praena-
 tura et coniugia raro inueniuntur, unde et proles
 gignitur debilior, et Ariles in Soliticijs uenit queres
 ante annu 35 contrahere, praeterquam quod ob pe-
 cata iniqua uelutia fere uita habentur, quafi pra-
 uidat. 4^a scientia Adami, qua alijs communicauit,
 qua epactis herbaru, fructu, metalloru, et ceteras
 uirtutes reru nouerat, Namq; quae copia, quiblia in
 re. De peculiarijs quoda uoluntas et cooptio ut hoim
 citius propagarentur, et scientias sibi inuicem
 traderent, et cognitiones Deo ac Creationis posteris et
 remotissimis, unde Lippomannus longauitatem pri-
 moru hoim diuino potius uoluntate, qua nra ofori-
 bit, nullus tñ attingit annu millesimu, ut uideren,
 ait Tornellius in cap. 5° Gen. est longissima uita
 in hoc mundo nec punctu quidem esse ab aternitate
 mille n. anni cora Deo tant quasi dies hesterni
 quae praeterijt psal. 89. si quaedam utru ualiter
 dita in perpetuu propagari, quae at h. negativu,
 e. n. perpetua, quoda reactio ciboru, q. cum uita
 e diuersitas partiu heterogenearu, qua agunt,
 sunt alia complara, et extrinseca, qua uita ante
 ritu machinatur, quaeq; impossibile est oia curare
Notatio 5^a Quae ex Nutritione uita primo
 colligatur quae hic fit et solet quae nam partes
 in uiuente, et potissim u. in homine. de reliq; n.

facile erit per proportionem quandam intelligere.
 nec miratur saltem, aliosq; vitam sine sensu esse? ^{Haec partes}
 sunt hic aliqua dicenda, de quibusdam partibus ^{hominis}
 certum est apud omnes quod vivunt, ut de. Cordis Hepate,
 Carne, Nervis, Venis, Arterijs, Musculis, Offibus, in
 cuiusmodi via ferre nutritur. 2.° Sanguis
 vivit ut sentiant pleriq; contra. Cavet Gal. Mendos. ^{Sanguis non}
 et alios, quia non est aliter in venis, quam aqua in
 vase, profundiq; nec continuis partibus, videtur is,
 ut docet Avicenna 2.° de partib. animal. c. 5. Item
 non est pars corporis, nisi secundaria, prout aliquando
 accipitur a partibus, et deniq; alimentum, quod carni
 debet in nutritione, et acquirere vitam q. ante
 non habuit, aliq; simul eandem vitam et ageret,
 et amitteret, cuius ratio de Levit. 17. Anima Carnis
 esse in sanguine non est sensus, quod vita sit in san-
 guine formaliter et substantivè, sed quasi carnis
 soliter quatenus sanguis conservat vitam, cuius
 Avicenna alibi ait sanguine animari intelligi potest
 vel quod sanguis per nutritionem acquirat vitam
 licet non maneat sanguis, vel metaphorice, quod
 sanguis ita agitatur ac ebulliat, ac si viveret, sicut
 motus aliquem appellamus abgentem ut q. vivus, hinc
 potest nec tres reliquos humores, scilicet putra cholera,
 phlegma, et melancholia, nec spiritus item vitales
 et animales, quod non anima essentialiter a sanguine de-
 serere. 3.° Lac non vivit, siue est hinc differat a ^{Lac non}
 sanguine, siue sit accidentaliter, ab eodem ferre carnis, ^{vivit.}
 ob quas vita sanguini negatur, sicut a lac ordinaria

fieri ex sanguine, menstruo a fordibus purgato
 nam fluxus sanguinis menstrui effat post con-
 ceptum factum, ut foetibus eo factu coaguletur et
 alatur in utero, edita a. ia. prole. adhuc tñ effat
 majori ex parte, quam in. lac manat, quia et in
 videlicet sanguinem, ut suã attractiã p. uenas,
 ubero. ad se trahere, et candora, ac dulcedine alijsq.
 affectionibus imbuit, post secundã quoq. conceptionẽ
 rursus lactis affluxus desinit, quia nãc iam facti
 carnis rãcia est, nisi aliqñ sup sanguinis abundantia
 et lac effus potit, et alimentũ proolis. Andreas Fosalus
 L. 5. c. 8. fortatur uoxisse se viros complere, qui lac
 habuerunt, et habuerunt, similiter scribit Baro. in Brasiliã viros
 adeo lactis esse feraces, ut ipsimet prole sua alere possent
 quod et Cardanus de alio propitiã memorat. (atorum
 lacte solent nãcqua infantes et nutitiũ affectio
 nes imbire, et de quodam, qui ceruã lacte nutritus
 erat, scribitur tantã hori ueroris uelocitate exallisse
 ut ipsas et ceruas affragaretur, constare a. lac di-
 stibus fore partibus phta. butyro, caseo, et sero,
 semen nãcqua. semen nãc est animata, quia nec nutritur, nec
 augetur proprie, sed tñ p. iusta positione sicat san-
 guis, et nã continuatur in corpore animalis, sed e-
 tiam talia aqua in uase, praeterquam quod et tñ
 ait 2. de aia t. 10. semen esse pã corpus ani-
 mata, fit autem in animalibus ex eã sanguinis par-
 te, quae est capflua nutritioni et necessaria Cere-
 rationi, quãq. in locis destinatis altera, alteratur,
 et in spiritibus partibus permixta uim capie generan-
 di uicem similem pã speciem. Sicut semina stirpium

Viri complere
 et lac habuerunt.

Infantes ad lacte
 naturalis affectio
 imbibunt.

Unde semen
 fit.

Obiecto

vivant quia illis inharent, nutriuntur et augmentantur
 omni dimensione per intuitu receptione quod est
 semen animalium. Et semina stirpium possunt finalis solatio
 et esse fructus illarum, et partes quaedam, quae vi-
 dentur per aliqua saltam epigulam fibratam con-
 iungi, quod est semen vim generandi habet, quod
 est proprium aere vegetativa, et ideo hinc videtur
 hinc. n. vim instrumentale tunc, et impressa ab aere
 mediante propria Generatione; porro in Aere lac
 et semen appellat experimenta sanguinis duplex quod
 dicitur experimenta intelligi fit, utile sicut et inutile,
 posterioris generis est sudor n. g.; prioris autem lac
 et semen, n. quod inutilia oio sunt, sed quod non
 ita necessaria, vel certe ad alios fines ordinata,
 quae propria a nutritione operantur. 5. Adeps, ^{Adeps, lac,}
^{medulla, n. vivunt, n. adeps est per se, n. medulla}
^{u. vivunt,}
 quibusdam concretis quia ex sanguine pinguiore
 et tenuiore a venis exsudante, pauloq; magis cocto,
 unde circa partes carnosas per maiorem calorem
 calore, a quo densatio prohibetur n. adnascitur
 saltem tunc pinguedinis; Pand. ait eos, qui multo
 pinguescunt cito senescere, seu eadem est ratio,
 seu n. ut adeps in ho differat sui Ailem 2.
 de partib. c. 5. quod quorum animalium sanguis
 est crassior, et terrestrior (cuiusmodi sunt corni-
 gora ut bos ceruus) seu potius habent, alia
 a. potius adipem, et n. seu magis terrestre, unde
 a modo fibrosi sanguinis concretio, quorum vero
 animalium sanguis est aquosior (cuiusmodi sunt
 utrinq; delectata, ut homo, porcus.) loco seu habent

112 Tract VII Part II Sect II

adipem; qui ex humidione, mirasq; terrestri san-
guine conrefcit. ha medulla di esse alimentum
quoddam adipem, et nihil aliud quam succus crassus
rem, atq; albu sanguinis, ex coctione generatum
est a. primo de medulla proprie dicta, nat' aliaq; et
cerebru' appellari solet medulla, et quod est in spina
dorsi eiusde, ut putant cu' cerebro substantia,
sicut in vera medulla osibus, ita hoc variis et spu-
na continentur. 6. Cerebru' vivit, quod mirantur
plurime verae, quae ob ea' fine ad illud pervigile,
ut vabulu' subministrant, praeter qua' quod habe-
atur inter partes primarias, videlicet, cu' d'iles
sit 2. de partib. animaliu' 5. 7. cerebrum nec
exire metum esse, nec inter partes continas nune-
rari intelligi. fit quod negat cerebrum sensibilitate
continuari alijs partibus, quae nec medulla spinae
dorsi, quae est ipsius cerebri quaedam propago, et
per vasa nutritur. 7. ha cute et quaritur utru'
vivat? ubi adverte duplici assignari eam, una
est externa, quae cuticula appellatur n' abfimili
sepaeu' pellucida, et n' nunquam cu' sensu doloris
detrahitur, altera i' interna, quae et panniculus
carneus dicitur, et coria, et instituta est ut totius
corporis sit tegumentu' quoddam, imo et tutamen
a multjs iniurijs externis, de hac n' dubitant, quin
vivat, de cuticula autem et affirmandu' un, cum
nutritio et crescere possit, rir. n. maiores certe habet
cuticula' sm' omne' Rincanone, quae infans habuerit,
nisi forte aia' destituta velis in ijs partibus, ubi
valde callosa est, et arida, ubi et i' iustapositione
auefisse aliquid fit, ut in plantis pedum, si dicat

Cerebru' vivit

Cute utraq;
vivit.

De Nutritione 113

Hiles 5°. de. p. a. d. l. a. s. cuticulae tñ fieri
 ex vaporibus et operimentis corporis apte nō fr
 gōre solidatis nō assignat operimenta pro materia
 cuticulae adqueatā, hūq. nō ostenditur ab ioccat op
 jō tñ fieri; hanc. de cute hōis notat ea esse tñm ^{hōis cutis tñm}
 generatissimam. Natimq. ropia sentire, ideoq. et forā ^{maxime.}
 iorem quā sit in reliquis animalibus, unde et hiles
 foralre p̄cipit probl. 29. sect. 10. utem; hōis esse quasi
 affibione quanda carnis, et rebati cruda sup̄ rem
 in pulte, nō alijs vero animalibus esse partem ob
 transitalem. scilicet nō quod aliq. ut aliqd. distin
 ctū auelli nequeat, quod p̄t in ijs, q. exorūantur,
 de sensarū Rego. q. p̄cipim scribitur de inhumano
 fauore humano. utem pro foratiz pellucidis
 usq. p̄p̄re. 8°. de pilis, anguibz, co. inibz, den
 tibus et pennis nō probabile et uenere, de pilis ^{q. nō uenire.}
 locat S. Boet. in q. dist. 44. et 7. p. 9. 27. a. 2.
 aliq. permulti, unū nō crescere s̄m omnia di
 mentionem, licet multo perceptibilis s̄m longitu
 dinem, tñm continetur corpori ut sine colore
 nō exellantur, uideamus et folia arborū uiuere,
 quae quasi pilorū uices agunt, et flocci laterales
 in p̄cipis aiaū uiuant, ut postea dicitur, q. tñ
 aliq. pilis epiliores sunt s̄m latitudine, mi
 nusq. perceptibilitate cresunt, sunt et in floribus,
 in herbis, ut feniculo u. g. apparq. nō minora
 quanda quae uiuant, nec adeo perceptibile in uenere
 tñ habent s̄m latitudine sunt uenulae minutiss
 mae in oculis, pedunculi in fornicis, pullicibus,
 imo uiuant poros in ipsis pilis deprehensos esse,
 et q. nō ueniantur obfusioris sunt initio, postea autem

114 Tract III Part II Sect II

parlatum iterum succurrit et fit in plantis,
 que usque ad priorem se se figuram restitunt,
 adhuc pili nigri sunt remotiores aente partes
 incipiunt nra adquam. carere ut tñ nigredine
 suam partes ceteri viciniore adhuc se idem, quoniam
 commota fieri dicitur per lentam aliquam partem
 ab intrinseco dati subtractionem, desolant a
 pili, adeoq; calvus fit homo cu' humore calido,
 qui in pilis aperit destituitur, unde eparsus
 sunt pili sicut folia in arboribus, hoc humore
 inopia in quibusda' et ita a cur barba n' habeat,
 quam et nimia aliqua cutis circa genas vel den-
 sitas, vel raritas impedit, hoc in nimis ampla
 habet spiracula, q' quae nra exolat, illa autem
 poros nimis angustos facit, et apertus nra pro
 pilis pracludatur, ^{hanc} sicut pili aia n' tñ
 vegetatiua, et distincta quadam et uoluit dur.
 sed aia totius sp. ratione in hoie, neq; absurdum
 est quoties abscinduntur pili toties aliqua partem
 uereptam amputari, neq; ut tonsoris pro ma-
 filatoribus haberi debent et multa minus pro ho-
 micidis, n' n. vel membra aliqua d' ut dictum
 tollunt, vel hoies occidunt, et quoties ipsius parti-
 culas aliqua' cutis n' sine sensu a uellimus? qui-
 bus partes animatae desolantur? cu' pili resti-
 tuta crescant nihil est in commodi, alias nec
 rarius in locu' alterius succurrere possit, n' est
 a. necesse. et omnes partes uiuentis ab initio
 statim sunt in uiuente, et s'm specie, sicut n'
 sunt pili, dentes, cornua, n' nra nec in plantis

De nutritione

ita res habet, ea n' adfint saeva fructus, cu
 vero magis crescant pili debilitata tñ facultate
 Nutritiva in partibus, ceteris ut pñ in agris et se
 nibus hui' sit plus tu' alimenti superfluo pro pilis,
 et quia horu' generatio n' eget tanta elaboratione,
 uall' pabulo tam exquisito, faciliq; et in morbis ac
 senio generari qeunt. In ungibus, cornibus, rostris, ^{in unguibus, cornibus,}
 dentibus, et penis quod uiuant indicari in in quibus ^{rostris, dentibus,}
 animalibus in quibus, ungues sñ partes anteriores ^{et penis uiuunt.}
 sunt ualde acuti, epiles, et graciles quoad crassu
 tie, crassi uero fiunt cu' conuerse ut pñ in
 unguibus accipitur, et in rostris et ciconiarum, ^{ubi de unguibus}
 ac cornibus bonum, quomodo a illa anteriores
 partes ad tantam crassitiam ueniunt nisi
 crescant per intransuptione? na' si solum ex
 parte ea, qua' cuti adhaerent inuolumentum suu
 auiperent tu' partes anteriores protruderetur qd
 et longiores fierent, sed n' crassiores, deinde in timo
 unguis apparent radices, uerui, et uenulae quibus
 alimentum attrahitur, hinc et dolor si abellat;
 deferitur a alimentis n' qd' pars, quo retruuntur
 primariae partes, sed impuro, quod fit quasi
 residuo eius, quo utitur perfectiores, de ab eis
 repulso tu' quod impuro sñ tñ oio inutile. Expe
 n' tu' aliquo modo dici pñ si macula quod a m
 cardilla sab uno ungue protrudat tantum
 indicium est magis crescere in longitudine, qua'
 sñ latitudine, aliqñ idem dici possit de plantarū
 fibris, et filamentis, auerit quod et uiles afferat
 in 3. de historia animalium. c. 11. in quibus
 animalibus ungues nihil differre ab epilibus,
 quae uolunt uerere, cu' p' intransuptione n' crescant

in omnes partes quod declarant ossa infantis et
 veri, ceteri est fere ratio de dentibus, quoniam in infante
 dentes aruantur in latitudinem anterioris partis sunt valde
 exigui, in sabdo hinc partem in nata maiorebus
 sunt crassi et lati, quod si tunc crevisset prople
 positionem noua partis ad illa, quae est intra
 mandibula longiores quidem ex apparet sed de crassi
 ores, licet in te uim uel negatur quia et alteri quod
 dentes, ualde latiores quod, rase aliqua fiunt. Deane,
 autem aiunt in medio amputatas hancu serpsas
 accere in extremis, quod fieri negat sine mibus
 susceptione alimenti, item pulsi aueris in nitio
 nondum habet ita crassas penas in alijs, cui pot
 mo de augentur sicut et flocci illi laterales,
 qui recipiat alimentum per poros calamonu, neq
 hinc penas quidem uteris, uel in pilos, quia
 penas magis sunt uita animalibus, puta ad
 holandis in uo si e necessitate rationi reris atia
 spiritibus animalibus, ad uitalibus ipsis, a de o
 sanguini uita concedes, quod si poros in hi non
 ably, carnas uel rase, uel nec in nodo lignu
 a: q: uin, nec in alijs quod plurimis rebus, qua
 tu uiuant, his uero dictis uel obstat, quod uide
 antur capilli et unguis crescere et in mortis,
 nam id uel contingit per actiones aliquas uita
 lem, sed tunc quod carna, et uita condensata contra
 itaq unguis et capilli magis extant et appa
 rent ut notat Palesius, neq impudibiliter for
 sake dici queat sicut in mortis resoluta uer
 at, ita uel posse darsi anima regulatam in
 aliqua parte, distinctam tamen specie ab aia

Dentes aruantur
 hanc uerunt

16

plantarum quae sit principium huius augmenta-
tionis capillosum et similia, nisi lapsa de eis
significatio per vocabulorum inopiam ex modo dicto
quod res plantae appellare libeat. Item his ita
dissentantibus Theologi ostendunt quod partes corporis
humani a perhibito inno im mediati a se mpta
sunt, de sanguine absolute affirmant hypostaticas a sua
pta, esse non sit pars vivens, et primaria sed fecund
larial, de reliquis tribus humilibus idem fore dicant.

Conclusio

Nutritio vivas in vivo nutritio in
ita: The 2 contra Gent. c. 97. in arte 1. de gen.
+ qd 2 de aia + 47. et in libello de somno et vi-
gilia ubi ait facultati nutritivi non advenire somnum
unde Alexander vacationem a sensu officio esse somnum
vacationem a. ab Altrice facultate et somnum esse mortem
nam vita consistit in calido et humido, calidum est op
ationis vitales, humidum a. requiritur ut abulit calidum
sive que resolverentur calidum, unde hoc humidum
debet esse viscosum et pingue, sic n. molius calore
fovet, difficilius, resolvitur, et aquatilia sava, que
humidum quod quidem multum habent eaque tra-
nscunt vita, quia in calore et tempore, ex parte
resolvit humidum non potest manere debita tempore
calidi, et humidum nisi resolutio humidum, a calido
sapor, n. a. quasi reficiatur conversione alimentum
in substantiam, ad hoc, continuo nutritio proprie
in multa et cae optima consernent ad humidum
digni rationem, in aere n. est ita intelligendum quasi
semper id sit preparatum alimentum, et in substantiam
nutritivi concentratur, res n. vivum, sed semper
aliquid saltem fieri debet ad nutritionem requisitum

ne corpus alimenti attractio

Objectiones contra
neophilom. Nutri-
tionis.

Notatio I contra nutritionem in istam

recessitatem opponi se q. multa sunt animalia, quae
sunt nutritione vivunt uti verberum de vris, et alijs,
quae tota hyeme dormiunt; in Brasilia etiam arietibus
sunt arietibus tota in arboribus. inserso sep in agro, nec
sunt verberum traduntur, et de Hominiibus India longis
et timore, capis complures sunt historia: Albert. p. 100.
ait se Colonia famina Nilipe, quae trigesima die
diebus nihil gustavit. 2.º si calor coarctat. famina in
animalia calidiora citius continguntur, quam in
calida, aridiora, famina erunt longiora vita
qua n. res, q. calidiores censet, sed hoc e contra
Artem 1.º. 2.º. de longitudine et brevitate vita. 3.º
si calor alimenti coarctat, et ad nutritionem, vitam
invenit, quomodo idem in calor humidus alimentum
ad nutritionem animalis digerit? 4.º si nutritio effect
vita in ideo effect, ut repararetur humidus, q.º
calore consumptus, sed calor n. agit in habitum
ageret n. in seipsum, q.º. reverus ad 1.º. famina
ita illa capere quidem ab alimento externo, sed hab
interno, abundant n. copia indigebit humoris, et
pituita, quae coarctat idem modis magis concoqui
et in sanguine converti invenit certis humores
das partes, ut difficiliter e calore absumatur, simile
quid huius est de famina, quae humores abundant
habeat in frigiditate intemperant, et ex historijs liquet
eum nutrantur alij homines modis tolerare, q.º. hab
cultu nihilominus bene habiti, imo et d. non ali
mentu occulte subministrare q.º. ut Ludovicus
Africanus in peregrino Laurentano quendam armatum

Solutio 1.º

De se scribit in re et quâ causâ laqueâ carapae
 imitacione seipsetu, quos uiderat tingendo, dicit
 ne in se faceret quaedam inuentione sicut fume
 res nobiscum se praestant plu confect, quâ alia
 curacionem aggesta, aliqui miraculo mente tolerata
 si nimirum SALS cui calore natius, q humidu depagit
 si concuerat, vel alio quoda modo alinau exerau
 conperse, sic S. Nicolau apud Heluetio uiginti anni
 cibo abstinentia sola secula inuicta natus. No 3° de
 corpora calidiora distins prouidere, quâ obitabi
 caleris uino melius concoquitur alinitam, et maior
 humidu conuictu renarant, miruq, et excrementu
 efficiunt. Ad 3° n est absurdu si idu calor disponat
 nâa ad aia introductione, et in p accidens, quâ
 interuenit aliqua, et conuersionem cu alijs caty,
 nimiru potica tempore agat, et disponat et ad
 in teritu, n. a. hooz inuictu a nâa, rai e per
 accidens. Ad 4° di fieri actione ab nâa parte
 uicentis in alia p dissimilitudine qualitatw,
 sic spiritus, qui sunt solidissimi fauere huius et
 resolutionem, et uapores et uiginosi et excrementa
 sibi, huius illuqz uapores, uabe solus per accidens
 calor sit esse caia interitus uicentis et sui, quâ sit
 absumit pabulum, sicuti sit etiam in tharâ.

2^a

3^a

4^a

Notatio

hoc alimento, quod humidu uidi cale. Alimento
 uitaare debet, conueniunt filis Hippocrates, Galen. quod humidu
 et ali debere partim esse simile, partim dissimile sicuti
 quod dupliciter accipi pot vel ita salicet ut dicatur
 esse dissimile, ante concoctionem, post ea a. simile sicut
 dicitur in filis, vel ita ut antequam concoquatur partim
 radicata, et huius
 est debere partim
 esse simile sicut
 partim dissimile

sit simile, partim dissimile, si. r. oio, estet dissimile.
 n. respectu adeo pp distatiam magna conuolui, unde
 Galen. dicitur inter Medicamentum, et Alimentum
 quod Medicamentum, quod tale est, magis agit et alte-
 rat substantiam, quod alteratur, quod et ob rem dicitur blis-
 ca corrigenda est aliqua qualitate temperata, alimentum
 uero quod tale magis alteratur, et in substantiam uerit-
 tis conuertitur, hinc si aliquid idem esse sit et Alimentum
 et Medicamentum, seu hoc quidem ut alterat, illud ut alte-
 rat, et quanto aliqua plus agere potest quod pati-
 tanto longius ab alimentum rari discedat, ut stratio-
 nes ferro uasculum, et alia quaedam animalia per
 pentibus et rebus uenenatis, imo et in hoc habent
 aliquid horum ut de Mithridate legitur aduertendum i
 diuersissima esse in uenestibus temperaturam, ut quod
 uni proinde dissimile est, et regnum alteri posse esse
 simile, et alimentum, quaedam tamen putant concoqui
 non posse, ut feru, sed uidi pater auide et laos
 feruere a stratione de uorari, nisi diure uel
 uel oio, uel magna saltem ex parte iterum eici
 uti galina lapillos solent; uenenam p. affectum
 sit in hoies facere similitudine aliquam requisite,
 sic paulatim ita alterari complerit, ut reddat
 similem alicui, cui antea ualde erat dissimile,
 quomodo fore. quod aliquibus animalibus
 sunt uenena, pp disparitatem, et contrarietatem
 alios esse. queant alimentum pp cognationem quaedam
 quod habeat. Elementum parum uiciter non admittit
 pro alimento, ut uiles in de Gen. 1. 50. et de
 sensu, ac sensibili c. 5. habet in efficacioris quod

differentiam inter
 alimentum et me-
 dicamentum.

stratio-
 nes ferro

18

Elementum parum
 alimentum non
 admittit.

plantas, quae à vicatate sapienter possunt, nec obtant
 planta, camaleon, Salamandra in planta. n. non
 nutritur solâ terra, sed ferro quodam, camaleon non
 solo aere, ut putant Plinius, cuius quod idem fortassis
 sui in memoriam dicitur, rore araneis, muscipulae uisat,
 Salamandra proleu n. pt pinere, in igne, et ram
 alibi dicitur, utro n. ita facile comburatur pp
 humiditate in qua et friguitatem. Porro odorem in odor nutritur.
 trino negat Ailes de p. et sensiti, et Pythagorid
 proude q. hoc affirmant reprobandit, cui a. op halo
 tiones odoriferâ refocillare hoies prouenit id, q. in
 cerebrâ abundantas et calida maxime in se ptire
 possunt ad mouendos spiritus, quibus a. fm n. improprie
 ut eas facere, et ad restauratiorem et generatione
 saltem spiritus, si n. deteriorantur, in quiant in aere
 per respiratiõe ad pulmone, et heipde. ad cor po,
 ferant inibi cu' sanguine exogui et in spiritus
 conuerti, cu' multi dicant spiritus restaurari
 aere cu' sanguine commixto, et respiratiõe non
 solum fieri solâ refrigerandum sed et ad procre
 andos spiritus; quos Plinius aliq. memorant popu
 los aliquos totâ uitâ nutriti odoribus inter fabulâ
 censendi. Jam alimenti conditiones enumerat Pars.
 1. ut sit proportionatu' cu' substantia uicenti et
 calore, quo sapari queat. 2. ut constet m. a. i. i.
 cu' alito. 3. ut sit mista, et aliquo modo contraria,
 utiq. calidâ et humidâ acta, uel uirtute. 4. ut sit
 substantia, seu quomodo fm p. sacramentali et
 corporaliter nutriunt qua sunt fm accidentia. 5.
 cu' quantitas sit subiectu' reliquorū accidentiū in qua

Alimentum con
 ditiones.

18

113

agens facile agere potest (calefit in sacra hostia, in
 quiescit) et stomachus introductat contraria quae
 sitatem, sabbiam raris, ita ut ea, si adfertur non am-
 plius permaneret. Legitur in ipsis esse corpus Christi
 et creatur a deo sua vel non sui, vel prius deum
 non reprodacitur, quae quantitate facta est, in qua
 sua est induitur forma illa, ad qua introducta
 dispositiones praecedentes sufficiebant eade species,
 sacramentalis tamen ratiunt prout habent iam sua
 sua et aliam formam, adeoque ratione sabbiam, cui
 inhaerent non praecise qua species sunt.

Notatio 3 Alimētum proximum et viles
 animalium sanguine. praedictorum ut esse sanguis,
 quod docet Arley 1. 2. de hist. animalia c. 12.
 2. de partib. c. 3. et alibi care, necesse est enim
 ut alimētum sit dulce, quod habetur 8. de animalib.
 c. 1. et 2. et de sensu. c. 4. solus a. sanguis
 inter humores est dulcis, non flavus. bily est amara,
 atra a. est acris et acida, pituita denique est insipida
 nec bene cocta, quae tamen inservire queat ad nutritiones
 si magis excoquantur, et in sanguine mutentur, unde
 et hinc pituitosus facilius cibi abstinentia ferre
 Hippocrates tradit, quod interpretatur Galen.
 quia hic humor in sanguine verti fit, atque ad nutri-
 tionem servare, cuius sanguis de alimentis proximum
 non excluditur mutationes illa in cambium, horem
 in qua sanguis abit, quae putant nec a se distin-
 qui specie cui eadem pars habeant accidentia
 tamen magis aut minus intensa nec est a sanguine,
 cui solus colore, consistit, et similibus differant

ossa e neruulis alimentu' capere possunt, ut ea
 sint ex sanguine, ut dictu' est, quod si qd. velle
 ossa a neruulis duntaxat humectari, h' autem
 nutriru' n' facile conuinceri possit. Ventericulus n'
 ut chilo nutriru', sed h' ventericulus ex hepate ad se qd.
 neruas, p. quas sanguis defertur, nec vero u'
 fert, quod tanta sit uarietas membroru', q' n' ui'
 deatur posse nutriru' ex una substantia, praesertim
 cu' quaedam partes sint sanguinea, quaedam
 pituitosa, quaedam terrea, et sicca, q' da'
 pituitosa et humida, na' ipsa membroru' diuer-
 sitas facit, ut applicatus sanguis diuersimode
 modo in hanc, modo in alia' natura' fauisset, quod
 minus es miru' uideri debet, cu' in sanguine
 quoqz sint partes crassiores et tenuiores, nec
 hi licet exanguis uideantur, tamen ex uenis
 attrahunt sanguinem, ex Galeni et Gentia.
 S. Greg. Nyrenus in l. de officio horu' c. 30.
 declarat re' eleganti aliqua' similitudine, fr'
 uigz aut in h'ore ut in hortis, in quibus ex eade'
 irrigatione, et eodem succo uaria proueniunt,
 sic d. habet, idem in absynthio conuertitur
 amarore', in acornito piceus efficitur, q' in te-
 ritam affert, in alijs aliad u. g. in Troco,
 balsamo, papauere, na' in hijs uim calidam
 acquirit, in illis frigidam, in alijs temperatam,
 in lauro, in iunco odorato, in alijs humos di-
 fragrantia' habet, in fico et pyro dulcitudinem,

in vite convertitur in botrus ac vinum, et commu-
latur in succo Mali, in ruberitate rosa in splen-
dore lily candorem, in carulea viola, in purpu-
ra hyacinthi colorem, deniq; vicia quae tunc pro-
fert quaedam ab uno eodemq; humore procedunt
aut finitissima tñ efficiuntur, sive figuram
sive speciem, sive qualitates singulorum partos.

Notatio 4 Circa nutritiones quatuor de-
notat pto de fame et siti, quas licet difficilius
malis tñ fore et explicare, quā pati, Avicenna
l. 2. de aia t. 28. famem describit quod fit
appetitus calidi et siccī. sitim vero quod
fit appetitus frigidi et humidī, cū appe-
titus vna ptenent ad aia sensitiva, appetitus
n. sensitivus regitur sensu, sunt fame, et sitis
sensations quatuor fuitas, i qbus fame i in ventriculo,
sitis a. n. tñ in ventre, sed sit in esophago, et
fameibus. de aia huiusmodi sensationū sunt variae
opiniones apud Pand. 2. de aia ligre. 11. advertit
fit zplex esse humidus in ventriculo, unus quidem
chilosum, quod ex alimento exprimitur, altera actum
viscidū, quod ex potu habetur, et 3. deniq; in aetio,
ac subtilia ventriculi mētū, in quo vita consistit, id
fame vis esse appetitus humidī chilosi, si. n. chilus et
alimenti deficit, agente ita calore naturali, tum ventris
constringitur et sicatur, maxime a. eius orificiū
arde consequitur sensatio tritris, et appetitus
humidī chilosi ad malū illud tollendam Galeni
docet quod ex defectu alimenti et actione caloris
humidū deficiente fiat in membris exinanitio qda

hac opus
fuit famis et
sitis

ex qua attractio membrorum operatur a partibus vicinis
 quae attrahunt, atque hinc sequi distensionem ventriculi
 et aeri quodam modo, tunc quia alimentum habitum
 corrumpitur, tunc quia tractio reliquorum membrorum
 tandem terminatur in ventriculo, membra enim trahunt
 ex venis, sicut vena a. ex hepate, et hepata lenis, ex
 ventriculo, quae cum graviter offendant ventriculo
 sequitur illa sensatio tristis; verum ut haec ita
 aliqua eveniant, tunc in aliquis appetitus alimenti
 sine his est prope contingere, tametsi enim non fiat
 exinanitio in reliquis membris, puta cum est nulus
 sanguinis in venis, adhuc tunc est fames, si deficiat
 humiditas chilosa in ventre, et vix humidi defectu
 succatur, unde praecipue statim sequitur fames;
 acetosa autem propter similem rationem potest acere
 famem, quae pungunt aliquando ventriculo, et ad
 cibum appetendum movent, quo illa sensatio miratur,
 medici dicunt famem aliquam nasci ex aspersione
 humoris frigidi, in ventriculo, qualis est praecipue
 melancholica, quae pungit ventriculo, et corrumpit
 facit, nisi velis in antiperistasis referre, quae
 calor accendatur. Cum nulla est cholera famem
 causare dicitur, itaque si deficit chylus, ventriculum
 enim exsiccatur, adhuc a. oia sequitur appetitus
 alimenti et tristis illa sensatio, quae ex his nasci
 solet, leniatur, quod si quis nulla oia haberet
 alimenti notitiam non appeteret quidem illam actu
 elicitam (ignoti enim nulla cupidus) sensatione tunc
 aliqua haberet. Sic est citius consistit formaliter
 in appetitu humidi, et frigidi, cum enim deficit succus

De Nutritione 127

quam alias potus corpori subministrare solet
deficiantur membra, unde oritur sensatio tri-
stis in ventriculo, et maxime, et in oesophago, ac
faucibus, ad quae de pellenda sequitur appetitus
potus, sive humidus, frigidus, potus porro per se
est alimentum, neque nutrit, nisi ille sit sicut
potus, et cibus, ut est vinum, cerevisia, pro alias
a. causas adhibetur, ut siccitatem inest concoctione
que habet ablationi, sed elipationi similis est in ven-
triculo, ad quae requiritur humor vade ordinarius
horum non est, multum quidem comedere, parum u. vel
nichil bibere, sed debent hoc se proportionaliter
comitari, ut potus sit saepe aëthicalu cibi, nisi
ille aliunde compensetur, puta per insulsum
Cataru famem, et appetitus calidi et siccitatis
quod alimentum debeat abundare siccitatis, ad pro-
prium debeat esse humidus, et siccus, sed in com-
paratione quadam ad humidum, siccum, et frigidum,
cuius defectu oritur sitis, quae est appetitus
humidi et frigidi, et humidus quidem requirit sitis,
ut restringatur, non tamen ita est frigidus, appetitus
a. a nobis potus frigidus, ut siccitatis illa in-
ferior, quae est a calore oritur sitis temperatur,
unde pite cura sitis calido potissimum temperati
alocubatur id. n. Stomacho in cubit, suorum an-
dore, ille inflammatur et exsiccatur; potus frigidus
sensui quidem acceptior est, sed forte non utilior,
Sineses certi ut testatur Nicolaus Trigautius
l. 1. c. 3. utuntur potu calido, quo et consequi
putantur ut calculo non laborent. De aëno pite quo

Potus non
nutrit.

vitiaaliter calida et mēra (orgus et actualiter
 sitim restringat nisi omnia eius sit copia, cui n. aliqñ
 epidiaria fit. Interdum somnus lenat sitim, eo n. tempore
 fieri solet bona conuulsio tab hili in stomacho, quā
 sanguinis in hepata ac spiritus in corde, q post modum
 q membra distributi ea ipsa irrigant, et tumescunt,
 fitqz et ex eade costione ac salsus humor, q officiu
 stomachi parte somnu irritauerat postea diffundit,
 qui valde tenent et ad suppliciu ducuntur sitire iur
 ipa, quia sanguis et calor pp timores deperit partes
 anteriores et ad posteriores se recipiant, promdeq, in
 flammant, et exsiccant. Hydrofici licet multu ha
 beant humoris roridi in imo ventriculo, tñ officiu
 ventriculi q antipertinatia inflammari fit, pra
 sertim, quod agra requirunt, minusqz refrigerat
 membrana et ventriculi et vere affecta sunt humo
 re quodam salso, unde inflammatio, et sitis, tempa
 tia tñ pertinatia legelli fit humoris illa copia, et
 de quodam aiunt, qui malus est a medicis cond
 matus et annua siti digressit, aces parū bibis
 ob lapiores pulmones, quos habent, et ait Senil.
 et quia ab aere multu refrigerantur pueri
 et femina, magis fama quā siti laborant, quia
 nimirū plus habent humidi roridi, quā solidi.
 Juuēnes a. magis sitiant, quia humor roridus ex
 parte iam exsiccatu et nil caloris, tenes licet pa
 ra habeant caloris, tñ potu et, et vini praesentia
 amant, sed ut nutrimentu, fera potius quod caler
 faciat cu sa sentiant pp caloris nū inbecillita
 tem agra cibo solido tutiua, hinc vna iam
 dicitur hoc seruū appellatu est: fauo et sa pro
 quē Dicitur mēdit, curi ab hoibus vñm vna

amatur, qui ut tradit Arles 2. de aia 4. 29.
 pertinet ad alimentum seu conimentum quoddam.
 Homines sani solent post sumptum cibum frigidum, in
 membris extremis, quia calor ad interiora quasi
 cecur, ad cibi digestionem ut quod migrare de
 beat de subiecto in subiectum, sed quod spiritus aut
 cor, et sanguis ad hepate non nihil attrahatur, et
 de nobis accerit non a cibo statera, spiritus
 n. et calor subrahuntur: nocivum est. Item vehe-
 mens exercitium corporis, ut est discursio cum sa-
 dore, evadit itaq. post mensam quasi aliqua
 unde versus.

Post mensam pausa, nec stas, nec cas sine ca.
 quod intelligunt de praedio, quod sequi deinde
 queat exercitium aliquod, diurnum ad convales-
 centiam faciendum, nam post curam propter somni vicini-
 tatem aliqua quasi coctionis preparatoria requi-
 runt hoc ventiscolo.

Post curam stabis, aut ^{pausus} mille meatis
 pro quo ultimus legitur alij eodem genere sensu mole
 meatis, cibus supereminet quasi solent ut melius he-
 prima tunc pyra, caseus, et similia, rases et am-
 gdala, sauleteru post pyras ut descuritate sua
 aquea, piscium rases, castigere, et calore cono-
 stione cadent hinc versus.

Post pyras rases, post carnes, caseus adsit.
 Viris a. p. rases haustum de admodum ladere non
 nos, et cerebrum; quod dia homo sine cibo esse
 possit in certis et 7. 8. vel 10 dies, membra
 tabescent plerumque ex aliqua saltem parte
 adhuc nutritur. Plurima de patitur proprie

fames, attrahant a. alimentu sibi praesens ra-
 dicibus suis i. terra, s. animalibus famas erat
 convenientior, qua n. habent alimentu ita pnc,
 sed appetitu proinde quodam indigent, qui deter-
 minat virtutem motiva ad illud gaudendum, in
 ijs n. ex offensione venenali sequitur dolor, hanc
 percipit phantasia, et alimentu proponit tanquam
 conveniens appetitui sensitivo, appetitus a. sensiti-
 vas dicit desideriu alimentu

SECTIO III^a

De Augmentatione.

Prorsus de Augmentatione, qua hoc pertinere
 possunt, et ab alijs copia s. d. impatori solent, dicta
 sunt, eaq. ex occasione a libi, et praesertim tract. s.
 p. 3. p. s. 3. hic duo quaedam breviter porro
 applicabimus, 1. ad Anty, 2. de gen. 4. 35 licet quae
 eaq. partem augeri s. forma quidem possibile
 e. s. m. n. a. n. d. m. quid n. o. f. i. a. d. n. a.
 intelligendum veniat. 3. quomodo in Augmentatione
 idel. numero visens maneat.

Conclus. Nomine forma partiu q. for-
 malia intelligi pnt partes viventis s. proprias
 organoru figuram, nomine a. n. a. e. partes s. s. n. i.
 s. h. e. n. e. s. u. a. m.

Notatio. Mens Anty accipitur partim
 ex Graeco noie idos quod est in textu, et figuram
 denotat, partim ex allato exemplo de aqua, si enim
 aqua s. d. n. t. u. l. i. q. u. e. i. c. o. d. i. c. i. o. f. l. u. a. t. n. o. d. o. q. u. e. l. i. c. o. p. i. s.

De Augmentatione 135

sior, modo a. minus copiosa, fit ut illa dicitur uno
maior, aut minor creabit, id est tunc nascitur, et fi-
gura eius de ratione aqua tribuat, tunc illi, qua copio-
sior, qua alteri, qua minus copiosa, fit et in Aug-
mentatione licet, materia perpetuo fluat servatur
tunc eadem figura in singulis partibus, prout natura
viventi requirit.

Notatio *Quod 4. 38. dicit Ailes Vivens,*
augeri trans mutato alimento in eadem forma
subsistat, nam et hic nomen forma sumi potest pro
figura, quod si tunc est figura, velis pro forma sub-
stantiali, ut alimentum substantialiter trans mutetur
nihilominus in ea quoque fit augmentatio, qua in
partes organica augentur et crepant, in eadem
figura, ea est accipiendi forma substantiali viventi,
alioque ab aia informantur, plura vide apud Conim.
1. de Gen. 2. 5. 9. 12. et Tol. 9. 9.

Conclus. *In Augmentatione manet idem numero vivens saltem amada quate,* pro applica-
tione sit *tionem manet idem numero vivens.*

Notatio *Si dicatur idem numero vivens vivens quoad*
manere in Augmentatione quoad eandem ois entis *substantiam in*
tamen fieri sane non potest, nam si est omnino idem *Augmentatione*
Entitativum, tunc nihil est ei superadditum, quod tunc *non manet.*
est contra rationem Augmentationis, similiter ab-
lato quocumque non potest hoc sensu idem remanere ut fa-
cile fit. Aliqui, qui ponunt omnes aias indivisibiles
dicunt idem vivens manere et accedente quacumque
vel defluente tota materia, eo quod saltem maneat
eadem anima, sed hoc videtur esse contra communem
hominum sensum, qui non affirmant idem numero vivens
ex sola identitate anima, Ita ut nullo modo

Tract VII Part II Sect IV

maneat eade[m] ma[ter]ia, ut eade[m] organa, et si aia
bucphali u. g. tolleretur a deo et trans,
ferretur in alia ma[ter]ia de nouo organo adam,
ho[mo] equi[us] ita de nouo constituetur ad faule die
remas eade[m] numero cu[m] bucphalo.

Notatio Z. Hec itaq; dici uideatur
in augmentatione idel[is] numero uicery manere
saltem inadequata, quia licet alia, et alia par-
tes accedant, tamen priores n[on] o[mn]i deperditur, et
post singulas certe nutritiones ex maiori parte
retinet easde[m] partes, certu[m] est autem sicut in au-
gmentatione, sicut in deperditione, sicut in nutritioe
eae[m] partes quae da[m] resoluntur cauedu[n]t t[er]t[er] alia,
manere semp[er] idel[is] numero uicery moraliter, sicuti
idel[is] flubius per aluen[us] decurrens cerceur, et si
alia et alia semper aqua affluant, eade[m] nauis
et si modo hoc modo illa tabula mutetur, eade[m]
urbs, et si noua domus identit[er] seruetur, aut mutet[ur]
eade[m] Respub. et si dicere hoies proboscantur
sub eode[m] genere politica; ut u[er]o post multas
nutritiones idel[is] phisic[us] remaneat uicery ut ex
eo genere, aut semper retineat quaso ad partes
ma[ter]ia in his generationis acceptis, quae primige-
nias, uel spermaticas, et seminales appellant[ur]
ad phisic[us] n[on] identitatem eade[m] partes ma[ter]ia
indeterminata requi[er]i alibi tradidimus, uero
sententia est semper manere idel[is] phisic[us] uicery
ob eade[m] partes primigenias, quae nunquam omnino
consumuntur, quod praesertim in ossibus uidere licet, quae
ca[er]i succiora sicut n[on] ita resolui possunt a calore, et in
seribus aduertimus eos si pen[us] carne absumpta ossibus

Idel[is] uicery
post multas
nutritiones
manet.

si nihil fore diminui, unde et sit caro hoies n' t'at' u'
 de crescere. soleant, quantu' augeri et crescere, sic etia'
 convenientius dicitur Corpus Christi tametsi fore nu'
 tribu' fuerit, et aliqua' r'ate perfectu' ides tunc semp'
 mansisse, et id in cruce passu', id in sepulchro depositu'
 tu' ad quod e' S. Virgine Maria e' natu', praterquam'
 quod verbu' diuini' nu'quam' dimisit totu', quod assumpsit.

SECTIO IV^a

De Generatione

Agimus hic de Generatione. prout inuentibus com-
 petit; distinctio eius a reliquis potentis anima
 iam supra applicata est, sicut et cau' efficiens et
 finalis, nunc alia q'da' adiuuanda sane sit igr

Conclusio 1 Generatio est origo
 uientis a uiente conuincto in similitudi-
 nem, nae saltem in specie ita S. Th. 1. p. q. 27

notatio 1 Dicitur in definitione 1.
 origo sine processio, n' a. Mutatio ut et mysterio
 ss. Trinitati conueniat, na' processio Verbi trini
 est uera Generatio et tu' n' est Mutatio. It' 2. uien-
 tis a uiente ut distinguatur a Generatione
 uisim et late sumpta, qua' in rebus quoq' inanimatis
 reperitur, imo et productio animalis ex patu' ma'
 u. g. ranarum aut uermium n' est generatio pro-
 prie dicta ut hic definitur, licet aliter sentiant, qui
 admittunt individuum uagu'. It' 3. conuincto lat'
 significatur generans uitale producere factu' n' ex

334 Tract VII, Part II Sect IV

nāa proorsu extranea, sicuti ignis e ligno producit
 ignem, sed proorsu sua substantia saltem ex parte
 du' aliquid de suo decipit in semer ventit, et nāa
 prober facti, atq, ita se illi coniungit. Hic q. s^m
 similitudinem nāa n' sufficit a. qualiter similitudo
 unde calq, proueniens, sed ex vi talis actionis, prout a tali
 pōa procedit, unde in SS. Trinitate processio filii a Pa-
 tre est Generatio, quia procedit per Intellectione m-
 gatis, Intellectione a. est propriu' assimilare co-
 gnitu', et cognoscens per imagine' Verbi in quantum
 fit; processio vero Spiritus sancti a. Patre et filio
 n' est Generatio, nec ipse Spiritus e filius, quia li-
 cet utriq, sit similis in nāa tñ n' est ex vi sua
 processiois sicut amoris, hanc n. e inclinare non
 assimilare. Hinc si me efformante de cera V. q.
 masculu' aliquid faceret ex illo s^m vera' hōie
 n' esset vera' mea generatio, cu' ex vi mea Actio-
 nis homo verus n' produceretur. Si dicitur productio
 mula ex asino et equa e vera Generatio et tñ n'
 habet similitudine' nāa. Hic fit vel hoc esse per
 accidens, et ex admixtione diuersoru' secundum
 specie' principioru' seu diuersaru' virtutu', vel
 e in generatione' hoc tenet ad similitudine' nāa
 ad qua' saltem tendere possunt Equa et Asinus ut
 simul generantes, vel deniq, n' esset proprie genera-
 tioe' uti et dicit Rub. q. 7. Hic s^m saltem in
 specie' n' n' praestantior sit similitudo in nāa eade'
 numero frati est in diuinis ubi Pater et filius
 habent eadem numero nāa' praestantior e etiam
 generatio, ad similitudine' a. requiritur qd' distinctio
 suppositoru', qualis e et in diuinis n' tñ dicitur nāa.

Notatio Ep his colligi quada' profant 1. <sup>ova' si sunt ge-
nibus hat in the-
ratione.</sup>
 Adamu' a suo n' faisse genitum hac generatio ne
 nec sua' faisse genitum ex Adamo, quando ex eius co'ra
 formata est, promissaq; adam filia' appellari n' potuisse,
 Adamus n' actine ad illa' n' concubuit nec ma'ra
 ordinaria' sine seminale' prae'bit, et sua n' procreatio
 ad similitudine' adam, nisi mira oculosa potuisset n.
 2. 1. ex eade' illa' co'ra ligna' quoq; fa'ra aut la-
 pidam aut aliq'ud aliud. 3. Gallina' cu' ova. qua' <sup>Gallina' n' ge-
nerat proprie
cal ova n' repe-
ritur.</sup>
 n' reperit excludit proprie n' generare, nullis n' illis
 excludit n' tribuit ma'ra, et n. Ariles testatur 3. de ut excludit.
 generat. aialia' c. 2. et in ovis semen quoddam
 quod continet vim efformativa' factus, qua' proinde
 n' accipiunt ab incubata dantur ut gallina', sed a ma'ra
 illius specie, cuius sunt ova, hinc ex ovis, qua' pariunt
 gallinae sine gallo n' p'nt excludi nulli, interim t'ra
 ne pereat videtur illa' feminali' in nobis ovis, fouenda
 et calore quoda' extrinseco, et excitanda, sine iam
 calor ille sit a gallina a sole, sive a ferro, sive
 a fimo n. hinc gallina' ovis pavoni' incubans
 n' excludit volucres sua' specie, sed pavon' ma'ra
 n. pro ipsi' efformandi' virtutem habet, et S. Hier.
 c. 7. heronice scribit cu' perdix alieni' ovis
 incubavit excludit pullos, a dicit potius,
 et sequi voce' illius avis, qua' ova' reperit, qua'
 sua' quasi nutrice: Ariles 6. de hist. animalia'
 c. 2. ait syracusi' potatore' quenda' ovis factu'
 nis n' tavia' positu' t'ra' diu' rep' potare, donec ova
 factu' adherent, et colligunt aliqui ex eode' ibidem
 semen genitale volucru' esse. albugine' ovi, utallu'

autem celere pellis in nutrimento, similiter fore de
 diabolo in cubo proprie, et generare hoies, cum
 ex semine surrepto gravidam efficit ut fieri posse
 docent Petr. 1. 2. Idig. Magicarum c. 13. Mol. in
 1^a p. q. 50 a. 1. et nos, sed alibi indicam.
 3° vivencia quada, ut rana, nures, et generari
 pnt duplici via, puta ex semine, et ex putri
 ma, et sole, tanquam in nutrimento prima causa
 nihilominus in sunt eiusdem speciei, tanquam actione,
 vel cae different, sicut calor ab igne, et calor
 a sole productus in eadem specie continentur, alia
 vivencia perfecta, ut homo, bos, equus, et generantur
 tñ ex semine, eorum, quae ex semine, fiunt alia
 quidam requirunt concursum duplicem, ut equus,
 talia v. respiciunt seipsum, ut planta, quae sepe
 carent et producantur ab uno tñ generante, ut
 et dari animalia sepe carentia, de quibus dicitur
 4. de Gen. dialio c. 4. et 4. de hist. c. ult.

*namque, mero, p
 duplici modo
 generatur.
 ut qd dicitur in 11. de Colo
 in soluta p. ditione*

*3° Generativa
 e in illa parte
 qua semen efficit.*

Conclus 2. 3° generativa est in illa
 parte, qua semen efficit, et tñ se habentia, sed pro
 intelligenda tñ et applicanda conclusioni. sic

notatio 1. Subiectu 3° generativae
 voluit Hippocrates, et alij quidam, casu illo esse in
 animalibus omnes partes, cum ex oibus partibus
 semen decidatur, et ad oia membra formanda vim
 habeat, sed n^o est credibile ab oibus partibus semen
 decidi, quomodo alias manus n^o generaret n^o cu?
 et claudis claudis? cum n^o haberent maia a mem
 bris decidat oibus, imo semp generari debet et henna
 phroditus, ut argumentatur Mure. cu^o et alior sepe
 sua similiter potabant maia, ut postea dicitur, et ad q^o

*3° generati
 ut pnt n^o sunt
 oia membra.*

Sect II

De generatione 137

alios rāa delictet certa vasa comprehendere, servanda in
 nasc. ut testes, et qua inde vasa spermatica sūt?
 cui a debilitatis accipit in toto corpore fieri p̄t, q̄
 partes, qua efficiunt semen attrahunt post amissionē
 continuo sanguinis et spiritus, adeoq̄ reliqua mem̄
 bra detrahunt suo alimento, ad quod debilitata m̄
 consequi oportet; porro virtus illa ad oīa membra
 efformanda accipi p̄t in uno determinato loco, ubi
 respicit p̄a generativa. Alij subiectū generativa generativa p̄a
 possunt esse semen, sed sine loquatur de semine p̄a n̄ ē semen
 loquendo, sicut de femine deciso p̄a generativa
 est in proposito vitalis, adeoq̄ debet esse coniecta
 eū suo principio, à quo emanat ḡnialiter n̄ p̄t
 esse in subiecto n̄ vivente, cuiusmodi est semen
 interim generatio ipsa n̄ recipitur in viente
 à quo procedit, n̄ si fimas pro effectione seminis
 in illō ipso inest quod fames n̄ vivit in animalibus,
 si a. pro productiva vi genita. id utiq̄ ponitur
 aliquid aliud à generante. Superest sententia Arist. sententia Arist.
 et Medicorū, Arist. ait p̄a generativa esse in vena circa hoc.
 et arteria, qua tendunt ad vasa seminalia, Me-
 dici a. esse in testibus, Arist. vult sentire ut si de pro-
 creatione animalium, qua testibus carent sic serpens, ser-
 pentes n. itomq̄ pisces et oīa animalia, q̄ pedibus
 carent, carent et testibus, ut docet idē Arist. 1. 3. de
 hist. animalium c. 1. et 1. 5. c. 5. Meatus tamen
 habent, in quibus semen, sibiq̄ simile possunt produ-
 cere, si vult loquamur de animalibus, quibus mirat̄
 testes, refertur opinio medicorū, ijs. n. lamifis vel
 refrigeratis animalia redduntur infecunda, licet meatus
 ac vasa illas retineant, itaq̄ efficitur in ijs semen.

ex sanguine, ut supra diximus, quod quilibet he par
 tas certas veras ad uasa seminaria transmittit
 a mixto spiritu uitali ex corde et cerebro, unde sunt
 duas quasi partes, una tenuior, qua habet uim
 actiua, altera crassior, qua habet maam, et partes
 primigenias, ut appellant, uide aduertere. est in
 seminibus plantarum, quorum uis actiua est fere
 in acutina, unde simpica cu' grana frumenti
 in sua horrea recondunt apices praeuolent, ne sub
 terra posita germinant, et frumenta saepius uersuti
 ob deieptos apices seminatio in incertis esse dicitur.

N

Notatio

In animalibus
 utiq; sepis
 semina habet.

In animalibus utiq; sepis
 semen aliquod habet, ut probant Medici ex simili
 tudine, et morbis fetuum, quos habent cu' matribus
 saepe communes, Itemq; ex organo praecipue isdem
 a naa destinatis, quae uide de diuersa sint dispositio
 ne, utriusq; a. conuenit, et effectiue et materialiter, ac
 hi inde consequitur unum separatim posse efficiere
 fetus, quia est caa fm maam quata, potius mater
 uis supant aliqui u' requiri simpliciter, et uisio
 sed sufficere ad fructum Matris, si sanguine possit
 pro maam, cu' b'sima uero uere facit Mater, e
 cuius purissimo sanguine corpus Christi spe spi
 ritus sancti formatu' dicitur, sed in contraria
 fm sententia ut ait suar. dici deberet nullam
 uisio uindicationem acci dize, qua' habet Richardus
 Mendos. et alij quos ipse citat, fuit a. Christus
 postea ualuit miraculose, illa sa profus Matris
 uirginitate, que uirtus et corpus aliquod abbe
 quidatem requirit, uidelicet in mare, ut uolunta
 die semen nunquam emittat, nec commiscat cu' alio

De Generatione * 139

in familia autem ut mater hoc et alterius eius
integer permaneat, hoc egressu proly hanc voluntate
ria reaptione aut recuperatione, aut dilatare, unde
virginitas semel amissa est irreparabilis, non ite
casibus, nihilominus fuit Christus, verus naturalis
filius beatissima virginis, licet in naturali modo rety,
quia filius non dei a paternitate, sed a generatione
qua fit in utero, non viri naty id est filius, et
si etiam ex utero Materno exire debet, nihilominus
est filius naturalis. Alterum in generatione anima
liv' sanguis accedit, et is, qui non in semen mutatus,
ex coque fieri pariter carnosas, sanguis a.
membra effi per se non fit vitiosus, sed sola qua
titate reducens in sana ut testatur Galenus, sanguis non
trahit ex longiore mora
in utero, ad que veluti ad sentinas undiq, humo
res conflant, et sanguinem illum inficiunt ac cor
ruptant, optima enim inquina abeant, et bona viri
cito vitiantur, ac in pessima abeant, ut bona viri
in aere autum, et humani corpus temperatissimum
post mortem pessime olet: hinc vena natus vocant
hunc sanguinem Plin. et Columella, cuius contactu
vites exstinguunt, germina in hortis exuruntur, specu
la inficiuntur, et hinc sanguis canes in
rabien agere dicitur, ex hoc item in utero vitiatu
qui fatali in alimentu caesit provenire aiunt
morbu pericolaru, ille enim impuritas sanguinis, quo
infans nutritur in utero postmodu p illas variolasy
inter nulli defacatur, nam impuritatem eam fo
ras propellente, si nulla sit conceptio corruptas
sanguis ille tanquam excrementu singulis mensibus
ejicitur, unde hoc menstruum appellatur, et hinc appa
ret quomodo hinc gossit, quod alibi indicavimus

sanguis non
trahit ex
longiore mora
vitiosus.

ex uaccâ eligi hominem in Belgio natum, si enim
 in integro fetus a damore supposito fuit, et pu-
 tat belgius, fuit saltem alterius et repus, accessit
 ope damoris mæa, unde utraq; id humana exiit
 et dicitur ad uterum uaccæ ad formanda car-
 membra; alimentum a. interim a uaccâ subministra-
 tum, unde utriusq; mæa concursus, et efficientiam
 uicem et indicare. animalia, quæ ex diuersâ specie
 nascuntur, ut muli, ex equo et asina, dicitur. n. asina u.
 equi potius gignit, quæ muli, nisi quia sua etia
 mediante mæa conuenit: nutrimentum eximè et fi-
 tribuat, tñ hoc solus non facit ad constitutendam
 diuersam specie. Sed dicitur si solus adamus, et non eua
 peccasset nihilominus illius culpa. in omnes posteros
 transfusa fuisset, at si sola deliquisset quæ talis posteri
 nequaquam fuissent infecti, eo scilicet, quod eua propa-
 ganda uis et efficacia ad consequenter culpa trans-
 fundenda sit peres marem quod femina non conuenit
 active. *Quæ* Cor. de lapid. in c. s. ad Rom.
 et Reg. c. 2. d. 133. Iustitia originale soli
 adamo talis capiti humani generis commissam
 esse a deo ut si præceptum sibi impositum obser-
 uaret in posteros ad transfundere posset, si autem
 uiolaret ipsi originale tribuere nulliusmodi serio
 pactum si ex eua fuisset initium tñ licet in gene-
 ratione hominum conuenit talis modo passiuè præ-
 bere in posteros tñ ita transfundere potuisset,
 sed eua hoc factum de facto non facit eua
 ideo rectè et communiter docent Theologi eua sola
 peccante posteros non fuisse ipsi originale con-
 tracturos, unde ille concursus ad generationem
 hominis effectiuus uel naturalis est hoc in re inptius

breuio

no

solutio.

de Generatione 371

Notatio 3 formatio factus mirabile quod
est opus, unde et apud Job dicitur *MARUS* factus
fecerunt me et plasmanerunt me, totus in
circuito, in more et industria tñ humana
coligi potuit sic fere breuiter describitur ab An^{formatio}
drea Laurentio Merico. Mater factura ut fere in
utero permixta est semini inest uirtus quaedam
formatiua ab ipsis generantibus impressa, et potissi-
mu parti illi spiritosa, qua uelatur circa pab^{formatus}
tem crassiorum sanguinis circa matrem, ea uirtus postquam
calore et ingenita uteri proprietate suscitata fue-
rit qua plures quasi sopita latitabat distrahit
mas in varias partes, quas ad diuersa membra
conformanda sciens, et mox partes seminis tenuis-
simas et calidiores se se in utero recipiunt in medram totius
mole, crassiores uero et debiliores, illas ambient
e quibus et quaedam tunica efficiuntur, ut ipsae quasi
seppimentis semen circumuallentur, ne ob tenuitatem
evanescat, reue tunica factus aliqua ueteri duri-
tia cadatur, nempe tunica, seu tunica, qua imme-
diati factum inuoluit mollissima est, et agnina dicitur
a, appellatur a faroimenis figura Allantoidea,
qua factus n^{undiq}, ambit, sed solum inter zona
tertia lateri cingit, prior tunica dicitur esse re-
ceptaculum faroris, altera uero urinae, tertia de-
nig, tunica uocatur Chorion; tegmina haec tria
sibi mutuo connata una ante constituere, quod
Latini secundaria, uel secundina dicitur, aut quod in parti-
endo ultimum sit, aut quod secundum sit ab u^o
tero factus domicilia. His tunicis obuallata seminis
inferior ac praestantior pars auicinis quasi forma-
tione aggreditur, uagatur itaque tunc temporis

142 Tract VII Part II Sect IV

p tota seminis mole spiritus, et primus quilibet seminis
 moles alteratur et disponitur non eodem modo
 nento partium omnia spermaticarum, ut scilicet, rerarum
 nervorum in prima statura in doribus quasi lineis
 simul et simul adumbratur, tunc tunc apparent am-
 nulla, quasi gutta pellucida, similes his bullis, quas
 aqua pluvia suo in flammis, magis suscitatur, haec
 sunt radimentum principum partium, puta cerebri, cor-
 dis, et hepatis, deinde subicitur mille filarum
 vasorum, et spermaticarum partium, veluti quaedam stami-
 na, quae septimo circiter die a conceptione figurata
 appere incipiunt, uti seprehenditur ut si in aqua
 fiquidam incipiatur his ita ractis spermaticarum par-
 tium fundamentis singula in suo quoque ordine perfi-
 ciuntur donec absoluta prima formatio, quod fit in
 masculo quidem die fere trigesimo, in femella autem
 quadragesimo, aut quadragesimo secundo; atque haec
 factus conformatio, tota est ex seminis corpulen-
 tia, quae cito mole non excedit, si in utero scribitur
 de hist. animalium c. 3. in gelida coarctatur
 formica manusculae magnitudinis non superabile,
 densatis nimirum quibusdam partibus in opa; altera
 factus conformatio est ex altero generationis princi-
 pio, sanguine scilicet, ex quo per vim formativam
 et finguntur partes carnosae ut in femine sper-
 matica, hic a sanguine prius et affluit, quam deli-
 neatae sint omnes spermatica, affluit a pereram
 umbilicarem, quae est propago quaedam vena porta
 spatia inter fibros uacua, quasi trinas expletur ut
 Pandicij in l. 2. de aia digr. 28. et alij
 volent omnia membra provenire ex semine et san-
 guine non ab exitis permixtis, ut hoc in discrimine

Seclv

De Generatione

quod partes, quae sunt spermatica largiore
 habeant naturam seminalem, reliqua vero potius
 abundant sanguine. Porro simpliciter carne distinguunt
 medici 1° quae innascitur visceribus, et perenni-
 ma dicitur. 2° quae nupulorum fibris adhaeret, et abso-
 luti caro appellatur. 3^a quae reliquis partibus peculi-
 aris est, hinc cui obijciuntur cor et hepar esse partes
 carnosas non igitur ex semine, sed ex sanguine provenire,
 & ea membra consistere duplicis generis partibus, quae
 vel alia sunt parochimata, alia a subitio semina-
 lis, iam hoc prius ex semine, illa posteriori ex san-
 guine fieri, unde cor, et hepar sunt partes carno-
 sae tamen inaequales. Quaeritur hic utrum in feto ^{quid} ^{formetur}
 prius formetur cor an cerebrum, an hepar? aliqui
 adhaerent primo omnia formari simul. Dorsum, tanquam
 carinam in navi, et organa, et fundamentum domus,
 demumque amblicum ut Medici forte, et centrum
 quae sunt opiniones a plerisque reiectae. Galenus sic
 hoc effragi hepar, nec caetera simul fieri, quia natura <sup>Galenus pu-
tar hepar.</sup>
 tanquam architectus a fundamentis incipit, et a fa-
 cilioribus et imperfectioribus progreditur ad difficiliora
 et perfectiora: item quia nec in stirpibus omnia simul
 fiunt et illius membri formatio praecedit, quae est
 facilior, facilior est a hepatis, ex sanguine, quam coris,
 aut cerebri, et lenius quia cor et cerebrum hepatis
 auxilio indigent a quo videlicet accipere debeant
 sanguinem. Ariles putat cor ante omnia formari, quia Ariles cor
 hoc tanquam principium vitae debet. in omnia alia calorem
 diffundere quod sine corde illa consistere non possunt,
 et quia item cor ultimo moritur: Hippocrates <sup>Hippocrates
putat cor ante
brubet hepar</sup>
 L. de liata ait tria illa membra omnia simul

144 Tract VII Part II Sect IV

formari, saltem quoad inflectiones, esto quoad
 perfectionem deinde aut altero citius observatur
 quod minore sicut elaboratione indigeat. Hoc vir
 libertaria probabilior, qua est et Andrea Laurenti,
 nihil enim prohibet vim formativam, quoniam in
 ovis formationem simul incubat, praeterquam
 quod et experientia constat fetus septimo, vel decimo
 die creatus habuisse etiam ovis partium, quarum
 non aequo abique conspicua delineatione, deinde fetus
 irritatio nec hepatis nutritione, nec cordis calore aut
 pulsus, nec cerebri sensu indiget, sed suo, et matris
 calore fovetur, postea a. accedit a Matre sanguis
 menstrualis, quod non est necesse, ut unus ex his tribus rem-
 bus alterius tempore precedat. Galenus, cum ait
 vidisse se fetus, cui erat hepar sine corde
 oppositi sit arteria, qui postea vidisse se factum
 cui erat cor sine hepate ob parvitatem enim
 et molliem facile in sectionem vel excisionem
 fetus modo hoc modo illa pars perire potuit,
 simile illud de architecto non videretur hoc
 facere, rectius enim comparatio institui potest
 cum prima imaginis alicuius delineatione,
 in qua rudi calamo omnia prius lineamenta
 et membra a pectore designantur donec singula
 singula coloribus exponantur, hoc ipsum in pro-
 posito nostro facit natura, atque et in procrea-
 tione stirpium uti diligenti aliqua observa-
 tione deprehendi poterit, hoc vero ratio
 ne etiam in hac ipsa sententia

proceditur ab imperfectioribus ad perfectiora,
 nam membra quae sunt ualde parua, debilia una,
 nam postea uero argentur, solidantur, replentur,
 cor tunc non indiget subsidio hepatis, ut sanguinem
 inde accipiat cuius uis habeat sufficienter a matre.
 licet a. ultimo moriatur in non est necesse arte alia
 omnia uivere. Quam hic et sic de nutritione fetus
 utrum fiat alimentum per os trahat, et an solo sanguine
 nutritur? dicit Andreas Laur. l. 2. q. 33. ^{factus in uero alimentum} ^{umbilico attra-}
 non trahere alimentum ad se ore, sed umbilico, et arte ^{hit.}
 illud alimentum sanguis maternus, et lac, saltem prio
 ribus mensibus, et semina uterum gerens, ob hanc san
 guinis sui detractionem pallida creditur, postquam
 uero morari incipit fetus existimat Hippocrates ex
 modico et lactis frui e matris dependente, neque
 obstat quod creditur in luce infans mos ore fugere in obario
 cipiat, hoc enim non facit ex quadam in utero contracta
 consuetudine, sed ex instinctu naturali, et quod illis famis solutio.
 dolor, maxime urget; sanguinem maternum putant
 aliqui prius ad stomachum fetus deforri, et in chylum
 conuerthi, sed rectius alij non esse opus istam chily
 confectionem cui fetus sanguinem accipiat iam a
 matre exortus, quamuis deinde perficiatur, ma
 gisque excoquat, tum in maioribus, tum in epulis
 ualis fetus. Quare denique, an in utero respicit fa
 tus, et spiritus uitales conficiat? negat Laurent. ^{factus non re-}
 l. 2. c. 14. a fetus in utero thoracem distendi, ^{spirat in} ^{utero.}
 et contrahi, cui spiritus uis non ducatur, nec uitales
 ullos spiritus progignat, maternos enim illi sufficere,
 quos accipit per arterias umbilicas, sed neque cordis
 ac pulmonum motu indigere, addit ibidem arterias fetus

146 Tract VIII Part II Sect IV

pulsari ad pulsus cordis Matris, adeoque virtute
non propria sed aliena, quandoquidem et spiritus
vitales, qui sunt in arteriis facti à Matre comuni-
cantur, etiam a. cui non respiceret factus esse, tu quia
nec indiget cor respiratione, cui non dicitur cogat spiri-
tus vitales, tu quia non potest respirare tot membranis
inclusus, et quasi aquis innatus, sic non aere attra-
hendo simul et aquas traheret, praetera et aërem
naquam habere. laqueus ad fatum, et pulmone
factus adhuc esse valde crassus, viscosus, et immobilis
sanguineus crasso per vasa simplicia terica habet
tia delato alii Hippocrates in dicit l. de natura
paeni in perio carnis, umbilicus feceritur per quem
spirat et in crasso capessit factus, et alibi umbili-
cus per quem et alimenti et aëris facti oleo via
est, et ingressus solus à reliquo corpore matri co-
haeret, perque hanc viam introeunt in corpus per
tunc sic factus, nisi per aere spiritus vitales
intelligere velis, res hoc non videtur certa, et pla-
num quod ab experientia, praesertim cum
concedat itatibus laudantibus, et in ipso Gregorius
Forstius spiritus in animales. (ad quorum con-
fectionem requiritur et ut ipsi volant attractus
aer) confici in cerebro factus, ut a. maior appa-
ret ratio hoc afferendi, haec animalibus, quod de vita-
libus, sic non aliter et mater suppeditare spiritus
animales ad motum, nisi dicere placet spiritus Ma-
tris vitales ex quo deinde postea a factu in animales
Notatio. In factu et generatione ipsius
sic reperitur quaedam similitudo cum parentibus spectari
una est species, altera sexus, tertia individui, quo

De Generatione

147

ad effigie quam, et figura cotinua. Similitudo
do specifica oritur a natura ipsa specificam partem
qua determinat actionem illorum, ad tale effectum
in specie. Similitudo semper maxime a ab ipsius semi
nis temperamento, si n. utriusq. partibus semen sit fir
gidius et debilius, semella generatur, si validius, et
robustius magis, uti docuit Hippocrates. In simili
tudine nihil vidu ali, quoad figura et similia
sic aliquando ut proles audeat simili, Patri tm
vel Matri tm, vel Patri, et Matri simul quoad
alias, aliasq. partes, aliquando. a. neutri respon
deat, sed a quo, vel et a quo, causa patant cu
Andream Laarctio l. 2. q. 30. et ordinariam et
extraordinariam, ordinariam qua et semper agit nisi
impedatur, est insita quadam vis ipsi semini la
rentur, qua promoveatur prolem ipsius effi
cere similem, Patri quidem semen Patri, Matri
vero Matri, unde iam hoc, iam illud prevaleat,
iam utriusq. aliquid praestat, id est a quo redit
species, quod lateat in nobilioribus seminis partibus
quandam a quo vis, qua in Patri vel Matri Gene
ratione impedita prodire non potuit, sic scribit Ge
ptalius sect. 10. prob. 14. quendam in partibus
candidis similem evasire. a quo suo Althiophi, nisi
forte in imaginationem referre velis, extraordi
naria causa est cuius ordinaria a fortiore aliqua
pro a. q. ad imaginativam, cuius sympathia ubi
seminalis subordinatur impedimento habet, unde
sic ut longe alia figura facti imprimatur, sicut
n. ex hac fantasia signa quaedam alia, puta naves
sicut in prole cernuntur. Ita et totius corporis
figuratio mutari potest, quod et insinuavit. Artes

sect II. probl. 12. ex hac notitiâ Quintilianus olim defendit à crimine. Matrem, quæ Æthiopem ex marito candido peperit. Quæ res hinc quo modo sunt simul gemini, trigemini, vel et plures facti, Ariles, 4. de Gen. animalium c. 7. licet hoc fieri aliquando à una conceptione, ob tantam mæ abundantiam, quæ pro pluribus sufficere possit, aliquando fieri non à una sed pluribus conceptionibus, cum videlicet una embryonaria inchoatio nona fit feminis conceptio, quæ superfatatio hæc, hinc, qui putant pluralitatem factuum provenire ex distinctione quædam et pluralitate cellularum in utero falli oïo vix, cum sit una distincta cavitas receptiva factus, quæ nullo septo discriminatur, ut notant Medici, quod si mæ illa sit eiusdem oïo rationis tunc fiunt gemelli eiusdem sexus, si a. sit diversæ rationis, diversi quoque sexus proveniant; addunt alii sexus diversos diversis quoque secundinis obvolvi, ut item eosdem, hinc Jacob cum fuerit eiusdem sexus cum Esau, pro- fuit ipsi supplantare, ut habetur in Gen.

Notatio De motu, situ et Tempore Infantis in utero Materno hæc adverti possunt. Pro ad Motu pueri iuxta Hippocratem movetur tertio mense, femella, a. quarto, ut adeo sit certa quædam proportio inter conformationem factus, et eiusdem motu, duplex. n. fore spatium intercedit, cuius pueri formatio, quoad membra spermatica perficiatur die 30 movebitur 90 et cuius femella formatio absolvetur die 40^{vel 42} movebitur 100 et 120 circiter. Pro ad situ advertunt Medici cum esse fore huiusmodi fetus infans quasi conglobatus sedet in utero, manibus apprehendens genua, nigræ caput

De Generatione

149

de mittis ut oculi utriusque manus pollicibus velut stixi
habeant, rasi vero inter genua procedat; aliqui tñ
dicunt fetus habere manus artius complicatas, in
stas pugni, et hinc apparere, in terioribus illas manuum
plicas ac rugas, e quibus Christus natus uestigari
solent, sed ea nihilominus provenire et possent ex
apprehensione genuum, in hac. n. e quaedam pariter
plicatio, porro hac figura conglobata commodior e
ad partu, perfectis etiam, firmatisque, oibus partibus
fetus iam grandior effectus copiosius alimentam
postulat, quam mater per umbilicum subministrare
possit, nullaque, item liberiore aere perfusi, ac refi,
gerari, ob incrementu caloris illius influentis, quare
caloritrando membranas quibus involvitur dirumpit,
et impetu, sa quodam convolutans, epitua tentat, u,
terus a. maternus ea distensione delecte ferens,
quanta et fit ut expulsiua conatur sarcinam
reponere, unde et ex fetus et ex Matris conten
tione, prodit in lucem infans, n. in pedes, nec obli
quo. (si modo fm natiã prodeat) sed in caput,
he bronchia diuariantur et laxantur, grauior
res. n. sunt partes superiores, quae in egressu p̄pon
derant, qui in pedes enasuntur à ueteribus, diti
sunt Agrippa, aliqui et q̄q̄ reatus argutiam
uel alia caia impeditur infans, quominus possit
ex utero exire, unde, saepe, uel ipsi, uel Matris
p̄ uel utriusque, epitua est et mox, qui epimuntur
caso matris utero Caesare dñi, atq; ita olim Caius
Julius Caesar exortus dicitur, quod aliqui fieri
posse aiunt uiaã adhuc et sup̄stita Matre.
Hoc ad Tempus partus in hoie n. habet a deo car
tam, na uel septimo, uel octavo, uel nono, uel

NB
Pudor, p̄p̄m ob
fatum, tñ

350 Tract III Part III Sect 1

decimo vel undecimo et nense editur fetus, ante
 septimum uix unquam alius emittitur, sed fit abor-
 tus, mensis a. cunctur ab Hippocrate pro diebus 30
 neq; ultimus semp pro completo habendus, sufficit si
 sit inchoatus, qui nascitur mense septimo hinc ple-
 usq; esse robustissimi, et. hinc prouinare, et. Item,
 qui octavo, cuius rei causa Pythagorici in numeros
 sectulerant, Astrologi a. ad sola sidera, sed uita
 Medici opinari uicr mense septimo partu pleriq;
 perfectu esse, et ideo egressu attendere, felici qhel
 subiectu si see fatu robustu, sin miru irrito conatu
 hinc si octavo statim mense iteru eude egressum
 mediatur ex priore adhuc collutatione habilem
 facile emori, si uero expectat nouu mense uicr
 reparari ac uiuere poit, post mense undecimu
 diuitur prodiere mota, ea describitur ab Andrea
 Laurentio Caro quada otiosa, infirmis, et dura
 ex senire imbecilliori, quod conformatione qdem
 membroru aggreditur, sed sanguinis copia obrutu
 fixe suu obtinere, n. fit, et animalis loco carne
 generat, de ipse a. undecimo nense dubitatio
 fuit apud quosdam utru qui eo mense post mor-
 tem patris sui in luce est editu, haberi possit
 pro legitimo, negarunt aliq Jurisperiti cu Alpia
 ro, et eiusmodi filiu ab hereditate excluderit
 rectius ta Hippocrates et medici tale quoq; fatu
 legitimu esse posse prouitiant, quibus hac in
 re potius credendum, etq; hac de Generatione
 lista sufficiant ad gloriam et honore illius, cuius
 generationem celeberrimus Marini, Christi reipe
 hominis facti.

¶

PARS III^a

De corpore sensitivo.

Corpus sensitivum dicitur oia in multis contemplare
phisica dicitur aut compositis phisicis, quod aial
appellant eius hic maxime potentia, cu adivinitis
quibusda alys consideranda, qua quidem n omnes ai
sensitivo conveniant: sed intra latitudine tamen
aia sensitiva continentur, qua in hac vel illâ
specie plures vel pauciores habet eius modi potes,
iam. n supra indicavimus n omnes v. g. sensus
caelestis oibus animalibus, quis n. in cochleâ audit?
in spongia visus?

SECTIO I^a

De animâ sensitivâ et Animalî.

Quaedam hic explicari possunt p. de animâ
sensitivâ, et eius proinde potentis in coi.
2. De animalî quod per animâ sensitivâ con
stituitur, qui est quasi ingressus quidam ad hanc
tertiam partem. Notam de corpore animato
sensitivo.

Conclusio Anima sensitiva est actus
primus corporis naturalis organici po
tentia vitam sensitivâ habentis, da dico
modate ad definitiones Arly, q ipse de aia generativâ

152 Tract VII Part III Sect. I

attulit, et nos iam supra explicavimus, tñ
ad uberius intelligendū sic

*Amor sensitivus
est hie phisicus*

Notatio I. Aia sensitiva generatim
habet triplex potam, puta Cognoscitivā, appe-
titivā, et Locomotivā, quatio hie a. est a n.

*R. an. pota sen-
sitiva sit passiva
vel?*

potā sensitiva, sit passiva? quod sane docere
vix aries, nā 5. de aia t. 5. v. moveri esse, sentire
et pati. et t. 5. ideo sensus nō sentire seipsum
quā nihil patitur a seipso t. u. 59 et 62 prin-
cipio sensationis dicit esse extra, ad hanc quatio-
*Janani respon-
sio*

nem putat Jananus dari sensum quendam duplicem
videlicet et Agentem et Patientem, sicut aliqui
cetero asseri solet de intellectu, iam sensum
patientem esse potam pure passivā, sed contra,
est quod cū aries sensum appellavit potam passivā
admixerit etiam potam a virtute externa, puta
ab obiecto ad actum reduci, unde dici non pot
actuari a virtute internā. / a sensu agente
praterquam quod et spēs sensibiles (de quibus
infra.) vix immediate produci queant ab
obiecto, unde frustra poneretur sensus Agens,
*Alia respon-
sio*

alia est a. rāo de intellectu uti suo loco vi-
debitur, alij ponunt quidem univā potentia
passivā, volunt tñ illud esse, quere passivā,
nec aliter ad sensationes concurrere, quā re-
cipiendo species impressas, sed ita sensationes
nec essent operationes vitales, nec immoventes
contra ariem 9. Met. t. 10 essent n. totaliter
et adequatē ab obto in genere. Cū efficienti
producta, praterquam quod et spēs recipi

Quid sit Anima Sensitiva 153

fit sine sensatione n. g. cu' quis apertis oculis
dormit, tu' n. n' fit visio, alij dicunt sensus alia
esse poam pure passivam, neq' tu' solum
obiectum efficere sensationem, sed recepta id
specie concurrere insuper aiam, sed sic aia
ageret immediate, adeoq' frustra assignaretur
poa ab eiusdem Entitate distincta. Itaq'

5. Th. et alij coiter rectius opinatur poa, ^{poa simul}
sensitive esse simul et passiva et activa, ^{sunt activa}
passivas quidem quia recipiunt species, activa ^{et passiva}
a. quia etiam effectivè concurrunt ad elicendam
sensationem, qua perceptio, est ipsa opao sensus
et distincta tu' a poa tu' a sola receptione.
specierum sensibilium, unde Arles comparavit
sensus potentia militare, sed cur simpliciter no-
mineat poam passivam? Ad distinctionem ^{Phueto}
quandam poam aie vegetativa q' quidem cui ^{Solutio}
sua obtu' operent rationem ead' effectivè,
agunt n. in alimentu' illud immutando cum
tu' poa sensitive obiectu' suu' relinquat, nec
circa illud aliquid efficiant, sed patientur
potius, et inde species recipiant. Porro cu' ait
Arles de poa passiva respondero potentiam
activa, n' recte colligitur sensus agens, ad acti-
vum diversimode sumi potest, aliqn. n. dicitur prin-
cipiu' notus in alio et aliud et tu' potentia passi-
va, et activa realiter distinguitur, quomodo
obiectum in sensatione. fit huiusmodi aliquid acti-
vum appellari, aliqn. a. accipitur latius et conve-
nit et ei quod et agere. potest et pati, unde n' e' neceffe.

154 Tract VII. Part III Sect IV

hinc inen quoddam reale statueret, cui dicit philosophus principium actionis sensationis extra esse intelligendum est de principio in ad aquato, qua est et doctrina peripateticorum veterum, nam alexander philosophus de anima sensationem ait ab anima appellari passionem, tamen sit actio, quia nimirum non fit nisi procedente aliqua passione in organo, quod idem asserunt alij ut Averroes, Theophilus, Simplicius.

NOTATIO

de potentia anima sensitiva ac praecipue de cognoscitivis ad huc quaedam ad generalia huiusmodi notitia ponuntur. Omnes potentiae sensitivae eiusdem nominis sunt et in omnibus animalibus eiusdem perfectionis essentialis, licet non potentia ut quae visiva. horum et bruti procedunt a diversis animalibus non minus et eiusdem essentialiter censeri queat, quae calor, qui est ab igne et qui a sole, unde non sunt proprietates quatuor modo cuiuslibet anima sensitiva, si non actio pro animalium essentiali diversitate ipsa quoque potentia essentialiter differunt, sed procedunt ab his animalibus quatenus conveniunt in ratione quaedam anima sensitiva generica, interim vero non negatur diversitas perfectionis accidentalis, nam homo ut ceteri tradunt medici habet perfectiorem tactum, quae bruta ob temperamentum praestantius quoniam ipsi quoque dicendum non de gustu cui non iniquat perfectiori alimento debet esse habere gustus perfectiores, ut quoad particularia quaedam obiecta sunt quaedam deinde bruta, quibus in his quoque cedat, unde stare adhuc poterit, quod vulgari aliisquin versicalis dici solet.

Omnes potentiae sensitivae sunt et in omnibus animalibus eiusdem perfectionis essentialis

non deest tactus talis

Handwritten notes on the right margin of the adjacent page.

Quid sit aia sensitiva? 155

Nos a per auditu, liap visu, simia gustu,
Vultur odoratu, praecellit aranea tactu.

In reliquis sensibus homo simpliciter a brutis se
eratur, quae diversitas referenda e in diversitate
tampamentorum organi. Porro cum quinque sunt sensus
externi ut dicitur consensus et auctoritas doctorum vides desu
ad vulgi ordo perfectionis inter hos, de se mendus ^{matur ordo}
ut ex abstractione modo, quo in se obiectu con ^{perfectionis}
tendant, et quo minores obiecti approximatione ^{sensuum.}
postulant, hinc visus est auditu nobilior, auditus
autem olfactu, qui deinde superat gustum et
tactum, quia veris in gustu et tactu illa di
versitas non reperitur certare isti inter se se p^{er}one
de praestantia, sed praecellere tamen ut tactus, precipit
in non tamen qualitates secundas ut gustus verum
et prima. Adverte hic numerus sensuum externorum
quinarius, qui probari solet ab experientia ^{numerus}
quod nemo fideliter expertus sit actus, qui non ^{sensuum per}
in illorum aliquos pertineat, posset tamen per poam ^{divinae p^{er}ia}
divina augeti et optandi, ita ut plures sensus
produci queant, cum nulla inviduatur contra
dictio, cum enim posset h^{ic} producere sensum
aliquem, quo influentia caelestis, aut virtus
attractiva Magnetis perciperetur, quod non
percipiuntur? cum enim et posset alia et di
versa genera obiectorum sensibilis creare, per
inperfecta sua p^{er}ia? vel cum non saltem
plures olfactus numero diversos in eodem ani
mali condere? ex illis vero quinque sensibus ^{Homo et perfectus}
homo et perfecta animalia omnes habet, in ^{animalia h^{ic}}
^{des sensus.}

perfectissima a. habent saltem sensum tactus;
 Artes, arte ex eo quod animalia habeant
 sensum probat de habere tactus, quasi tactus visus
 scilicet oibus competat, debent. n. fugere quae sunt
 nociva et quaerere quae sunt utilia, adeoque delectari
 discernere, quod fit mediante tactu, unde ob id
 deus et ratione probabile est oia animalia esse
 quoque praedicta gustu, quod Artes tradit & de
 partibus animalium c. 17. ubi ait oia ani-
 malia habere aliquam partem quam percipiunt

loa sensitiva
 externa n. fit
 tactu sensu
 de percipere
 vel directo
 3. p. a. sensitiva externa n. fit sua sen-
 satione percipere. vel actu reflexo vel directo.
 de actu reflexo coiter sentiant philosophi cu. s. th.

i. p. q. 78. a. q. ad 2. m. Tol. 3. de aia q. 5.
 allertin. 1. p. p. philosophico. coroll. 14 n. 10.
 Murria. Rubio, et alijs contra quosdam, q. puta-
 runt n. solum sensationes percipi ut quod a suis
 sensibus, ut et reliqui concedant sed et ut quod a
 sibi a. imprimis, ex Artes, q. c. 2. de sono et
 signa oppressa negat sensum aliquem, puta visum
 videre sua visione, et alibi ex eo quod sensus
 externus n. cognoscit sua sensatione, probat
 dari sensum internum commune, deinde probat
 ex ratione, nam si visio est invisibilis, tu ea n. tm
 quis in seipso poterit videre, reverentia alij
 visione visam, quod est contra experientiam,
 n. obstat a. si Artes deat 2. de aia quod visus
 videat se videre, docetq. visione esse colorata,
 visus. n. quater immittit species sua in sensum
 internum, vel saltem illud determinat ut producat

de reflexo p. b. 1.

p. b. 2.

Quid sit Aia sensitiva? 357

in seipso species di ab arte. mediata sensu interno
 percipere sua ratione. In actu directo contra se actu
 eos, qui licet admittant. n' posse se sui acta. di. dir. pbr.
 directo et reflexo percipere sua sensatione volent
 tri posse cognoscere eodem actu directo, probari p
 quia. scire aliquid vel audire, vel videre, et tri
 aduertimus, nos adire vel videre, hoc autem
 fieri n' potest si eodem actu. sensus externus co
 gnosceret sua sensatione, qua cognoscit obiectum
 natura quod hic di de sensu externo, di. et p
 de. interno, qui nec actu directo, nec reflexo sua
 sensatione sentit; de reflexo sic insuper probat s. th. pbr. 2.
 quia sua sensitiva ex sua natura cognoscit p immu
 tatione organi sui ab obiecto externo, dicitur n'
 sua sensitiva, et sapientia quiddam transeuntia q' n' p
 sentire sua sensationem, cui n' possit a suo ori
 gano vel a se, vel ab ijs, qui in ipso existunt
 proprie immutari, qua ratio et facit pro
 sensibus externis, interim sensui interno con
 uertitur reflexio aliqua impropria, n' quidem
 supra sua sensationem, sed supra sensationes
 sensuum externorum, quorum differentia percipit.
 3°. Sua sensitiva n' potest tendere in obiectum ab
 terius sua, neq. n. oculus percipit sonum, aut auris
 colorem, mo ne per absolutas quidem h'et suam
 id fieri potest, sensus. n. sicut et reliqua sua speci
 ficatur a suo obiecto adequato q' extra illud n'
 potest fieri sua, qua de re facit Suarez. tom. 1.
 in 3° p. disp. 17. sect. ult. alia. n. est eadem
 sua ex hypothesis, et n' est eadem, quia haberet
 diuersas specificationes. Hinc ita colliges n' posse

Sua sensitiva
 n' potest tendere
 in obiectum al
 terius sua.

158 Tract VII Part XII Sect IV

ullu' sensu ita elevari, ut hunc, vel angelum
cognoscat, id quod coeteri tradunt S. Th. 1. 2. q.
1. 12. a. 3. Palud. Scot. Suar. Vasq. 1. 2. q.
1. 12. a. 2. probantibus hunc ne quidem per
absolutam suam posse videri oculis corporis, quod
accipi fieri sit dupliciter, vel scilicet quod hunc
ut sit obiectum per se sensibile ac proportionatum
visui corporali, ut certissimum est et ex S. Paul.
ad Timoth. 1. et ad Rom. 6. hunc n. n. est
corporis, vel quod oculus corporis, neque hunc
habet hunc concursu ad visionem obiecti spiritualis
elevari queat, ut ostendit id quod dicitur, quia
nulla pars sit ferri extra latitudinem sui obiecti
aequali, cum ab eo sumat sua essentia, in corpore
a. hunc est extra latitudinem obiecti sensus, alioquin
et visus, qui pro obiecto habet colorem tunc, latitudinem
acceptam, quo argumento et probat S. Th. nec
interius quidem sensu hunc hunc videri, aut co-
gnosci, unde asseritur divina semper in aliqua
forma sensibili contingerat. Sed cur hunc sit eleva-
re aqua a. q. baptismi ad proinde dat Physica gratia
et non oculis et ad videri hunc formam? aut angelum?
aut hunc? et ratione esse id assignatam, obiecta n.
sunt, a quibus pro mediatis actibus essentiali sumunt,
ita ut mutato obiecto alius visus hunc fiat, effectus
a. Physici non ita sua principia specificant, et dis-
crimina hanc difficulter determinatur, actus n. a quibus
immediati desunt species sua sensus dependent
ab obiectis, cum a. Physico minime dependet ab esse,
ita, ipsa sane vasq. fatetur ex eo quod dicitur
posse rem quamlibet creatam assumi a sensu, ut interius
mentis ad quocumque alio effectum (quod tunc ipse refutat).

hunc ut sit vi-
sari oculis
corporis cur

Obiectio

Solutio

& incredibile dicit quod fama divulgata i Centauros
 fuisse, neq; fictos, atq; pictos in corpore depi-
 ptione Meadates fuisse, et addit onocrotaurum huius
 ora et promissa barbâ persimilem esse, simulq; rollas
 humeros, brachia, et pectus, humanam gerere specie,
 dorsum a. ventris et posteriore, pedes asinum et colorem
 cineris referre, manus item ut manus ad curru
 dum esse habiles quod ad prehensendum, si rapiatur
 mens se conficere: S. Hieronymus in vita S. Pauli
 Erasmia et Antonij dubitat saltam dæmones fue-
 rint centauri illi an vera animalia. De Saty-
 ris testatur idem S. Hieron. se quendam vidisse,
 et sub Constantino alexandria aliquos etiam vicum
 delatum esse, Ptolomæus apud Cæsarum tom. 1.
 meditationum hystoricarum c. 71. aperit multos dari
 in libia recessibus, qui sine humana effigie, sum-
 ma pernicitate, et modo corpore erecto, modo qua-
 drupedum vultu decurrant, Plutarchus scribit
 Satyrum quendam in dormiret captum ac Sylla ob-
 latum, quidam i Rabinis inepte hinc fingit Faunos
 et Satyros esse creaturas imperfectas, eo quod tres
 vesperâ Sabbathi præventus eas oio absolvere nō
 poterit. De Sphynge tradit Perierius reperiri facie
 virginâ, alas et unguis habere utat harpia, et
 se Verona eiazmodi sphingem vidisse, Solinus Sphyn-
 gas accenset similes, Ludovicus Guicciardini memorat
 ante annos quadraginta; et aliquot repertum esse Tri-
 tonem in mari phœnicis hominibus consimilem, nisi quod
 barbâ reliquoq; capilitio esset admodum fetosus lev-
 aspreuifra cibis nris, sed ferociore tñ manifeste,
 et post aliquot deinde annos populari morbo extitit

De Satyris
 cad. de Libionia

Exat. de Sphyn-
 ge.

De viuento sensitiuo 565

esse, subruat et anno 531. in mari Norvegico
 captus esse aliquod monstrum habitu, et figuram
 eternam eam quam in sacris Antiquitates comparare.
 Sicut, idque Regi Polonia oblatum, cui a cibis omnibus
 respuerat triennio tunc uixisse nisi fides quibusdam suspi-
 ciosis. De Sirene narratur anno 540 3 uisum
 esse quendam in Belgio a lacu quopiam Hollandia addu-
 ctam, qua deinde esse parisi, et lactis multos annos
 prouiperit, et quamuis muta uero tunc ac uoces
 formare didicisset. R. 3. Centauri, Hippocentauri
 et similia monstra tametsi figura aliqua hu-
 mana sunt quid referant, tamen uicem habent animam, <sup>Centauri
 uero tamen animam
 habent</sup>
 et formam bruti, non enim componitur animal ex
 duabus naturis, puta ex humana et equina non fit
 multa, Eo phito, tametsi in figuram plantam re-
 spondeant, tamen ueraciter animalia sunt, possunt a-
 beri certa animalium eiusmodi species, quae seip-
 sa propagare queant, unde non est necesse dicere
 Hippocentaurios nasci ex specie humana et equina
 sicuti mulus non quod nascitur ex equo et asina,
 crediderim, et figuram eiusmodi animalium non esse
 omnimode eam, quae exhibent pictores et Poetae,
 quos aliqui putant de hippocentauris occasionem
 sumpsisse a primis equitibus, equites enim cum equis
 infident eam aliquo modo speciem referunt, ut semi
 homines et semi equi uideantur. Similiter reliqua
 uero prodigia Satyri uidelicet Sphynxes, Tritones,
 et Sirenes non ueraciter hominibus eam ueneranda, figu-
 ra non conuincit, nec loquela aliqua, nec formatio
 uocis, nam quae species hominis in similia est gesticulatio?
 ductaque membrorum motiones et quae in propriis uerba?

162 Tract VII Part III Sect IV

p[ro]fita cu[m] quenda[m] Cardinalis ap[osto]lici referunt symbo-
 lus Ap[osto]loru[m] dignitate[m] no[m]i[n]e, et alteru[m]
 cu[m] ap[osto]lica caveam sua[m] uoluitaret u[er]itate[m] in equa-
 te sac[ra]menti Thoma op[er]e articulat[is] inuocata, quod
 cu[m] et deina. Baliam per miraculu[m] locuta est
 Numerosus 22, poterat q[uo] Salu[r]us uoluntate
 B[ea]t[us] peculiari s[an]cti Antonii uia loquendo demontha-
 ra, animal nimiru[m] alioqui multu[m] r[ati]o in commo-
 du[m] uiri sac[ra]ti, aliasq[ue] ob eas quada[m] diuinit[us]
 eloqui doctus, quod si tamen in huiusmodi suffici-
 entia r[ati]o[n]is signa inueniretur (qualia haec
 forte nunquam inuenta sunt) u[er]o deberet rare
 ab ho[m]i[n]u[m] sensu excludi, cu[m] uita Siluestri, aut
 marina sub aquis nihil alioquin obstat, ferunt
 n[on] quosdam, quos constabat esse ho[m]i[n]es tanto fuisse
 sub aquis deperdi appetitu[m], ut agre extra ipsos
 uincerent, et ad quingenta aliq[ua]nda stadia natando
 perseuerarent, respiciendi a necessitate potuit
 non nihil mitigare aqua frigida uic[u]m fusa,
 Volateranus refert in ap[osto]lica quenda[m] adeo
 paulatim marinis fluctibus ac bellis absue-
 uisse, ut qui antea Nicolaus dicebatur postea
 Colapsus c[on]f[us]us fuerit appellatur. Quam sit
 animalibus irrationabilibus, siue brutis aliquis
 saltem discursus concedi possit? R[ati]o discursus
 rationalis ideoq[ue] r[ati]o utiq[ue] n[on] potest concedi brutis,
 sunt tamen, qui attribuunt ipsis discursum,
 quenda[m] imperfectu[m] circa obiecta mere sen-
 sibilis, n[on] a. circa honesta, in quo arbitratur
 sufficienter adhuc hominem discurrere, sed ab-
 stinendu[m] o[mn]i u[er]o a no[m]i[n]e discursus et nos id supra

in brutis
 discursus con-
 ceditur?

De Aia Animati

363

+ . 3 . p . 5 . s . 3 . conl . 2 . docuimus d'ugere
 animalia ratione destituta proprie propter
 fine. Sed diu fiunt multa ab animalibus
 que sine discursu explicari uix possunt? & ^{obediens}
 plurimij sunt exempla pauca, hirsutines, pasci
 res nidi sui in d'asore foramine arturiceus obstructo
 ita concluderant de fame, tabesq; amoris delerent, unde
 uertente deinde anno ostra tantum modo pascere sunt
 inuenta, Cleanthes Philosophus teste Alciato l. 6.
 c. 50. ex obsequio aliqui sefiteret uidit a formicis
 quibusdam formicas albas peregrinas reuocari mor
 tua ad domicilia, cuius ipsa indigena erat de feru
 es ante fores constitui ab alijs a aliam in socijs ad
 uertissent pro mercede baiulatoibus uermiculus esse
 oblatu, tanusq; in interiora susceptu, que res Clean
 tham impulit ut formicas ratione praeditas affirmare.
 Just. Lips. cent. 1. epla 44 (ane Louanij falsis nar
 rat, qui literas nullo sine collari infectas eodem
 die Brapellam et ferret et referret; alius Nam
 qui e macello carnes reportaret sterneret propagare
 contra inuasores si posset, seu minus partem et
 ipse de preda abripere. Plutarchus memorat
 canem amphora olearia infidiatem lapillos
 in eam miserisse dum paulatim oleu' asurgeret
 et ad os redundaret, ut lambeba lingua possit
 Simius quida' cu' ad focu' catareas uideret feri
 litur eas apprehenso cato tanqua' bacillo attra
 pisse, alius cu' in morbo heri famulos uasa diu
 pore cererent pileu' et ipse purpureu' Cardi
 naliu' insignie induisse, quo spectaculo herum
 ia' ia' morituru' ad usq; Ita commouit ut in
 pta uomicu' feritanti fit restitutus; Elephantem

obediens
 plus conat' pro
 hare antea
 hata uic iase

1^a

2^a

3^a

4^a

5^a Bunt
 Camu talu
 lignetij

6^a

7^a

8^a

scribit Luff; et Cant; . epla ro nas ubarid
 foraminosa in flauid immerfigne & aqua
 naufigre ut exploraret fideliterna a fabro fer
 raris esse refectus. Iuuius l. 2. hieroglyphic.

9^a

alio quendam ait negiti opera suataq; in
 ductu ut somam quo mitebatur ab Emaraetle
 Lusitania Rege libenter proficisci uellet, cum
 antea eiusdem magistri fraudibus ab itinere

Solutio res. detingeretur, Veru' hoc et similia exempla
 plus n' configiant qua' in animalibus tari
 sensu' aliquo' interna' quo mediatte hic et nunc
 apprehendunt tale' actu' ut sibi conuenientem,
 n' cognoscendo interim formaliter eu' esse me
 diu' ad tale' fine', prouide agunt animalia
 ex instinctu quoda' naturali qui diu' fit firmus
 aliquis actus phantasiae utio ab animali
 elicitus posito tali uel tali obiecto, hoc uel
 illo modo disposito in quo actu appetitus ani
 malis determinatur ad fuga', uel progre
 sione' alicuius rei, in' elephas ille uas in aqua
 explorauit potuit hoc ante ab Haro domi facti
 talis uisibile exde ipsius fantasia ad talem
 deinde actu' permota, sicut et de simijs scri
 bunt quod imitantur qua' fieri uident ab ho
 minibus, ut prouide saepe a uenatoribus ocreas
 in ipsoru' conspectu mouentibus et ex uentibus
 ac pice deinde perspersas relinquuntibus capiunt

Animalia alia
 Terrestria, alia
 Aquatilia, alia
 Aerea.

Notatio Animalia diuiduntur pro
 fereat coillar raone locoru' in quibus uersantur
 ac degunt in Terrestria, Aquatilia et Aerea,

didafralis multigulis, altum quod est solipes, et si fides
 habens angulam coloris albi, capite purpureo, oculis
 nigris, cornu superius purpureo, inferius albo, in medio
 nigro ut describit Alianus l. 16. c. 20. et hoc genus
 dicitur apud Indicos apud Arabes Alianus, et Arlem l. 3.
 de partibus animalium c. 2. 3^m et quod describit
 Plin. l. 8. c. 2. regium habens cornu et pedes de
 phanto simili. 4^m affert Blasius Magnus l. 21. c. 10.
 quod est gifyis Monoceros in plagâ septentrionali.
 Rhinoceros cui habeat cornu in summitate narium
 id est idem quod monoceros nisi generatim, quo modo
 aliqui hoc vocabulum usurpant, habet n. monoceros
 cornu in fronte media, Acenerus et Paulus Ve-
 netus fabulâ putant quod Monoceros capi nequeat
 nisi in fira Virginis, Cornu monocerotis sponte heredit
 sicut ceruis, et ita reperiri tradit Joëus, id vero
 contra venena et varios morbos, variis coloribus, ac fi-
 gurâ ab auctoribus descriptum, advertit a. Comens
 multos adulterinum hodie Cornu pro vero sine here
 dicitur, n. esse signum infallibile quod unicornis se ge-
 nuum, si vino mictur bullig, vel lingue ad lobum
 adheret, cui idem præstant quævis cornua asta,
 maxime ceruina. Sunt et alia animalia quæ
 remedia præbent contra venena et Lapidibus in tra-
 se natis, et potissimum hircus ille in Corasone, et per-
 sita, de quo Carolus Cuvier l. 7. quodicornus c. 40.
 in eius n. ventriculo reperitur lapis obilissimus,
 quæ Beruar appellatur ab Hebrais dictus Kalkar,
 quasi Hircus veneni, scribunt vero in Meditullio
 huius lapidis in ueniri palea quædam, vel aliqui
 aliquid herbe sicca aridæ quæ lobuolatur quasi
 trachia quædam ceparu ritu interne esse copro-
 num, et pulvere eiusdem substantie maximeq; effica.

Lapidis dicitur an-
 malium boni con-
 tra venena.

De Vāvente sensitivo * 367

ceteris plerumque; Nicolaus Monardus sic generari ait
 apud Cūsiū, hirci, seu caprae illae in speluncae her-
 partes anhelite extrahunt, eosq; deuorant, deinde
 moalescentes aqua se immergunt donec ueneni uim
 extintam sentiant ab aqua potu interim abstinere
 sed his aquis egressa saluberrima quassa et insignis
 facultati herbas per arua de partu eius, quas nati
 m hincba ueneni terere norunt, eaq; ratiore nati
 caloris auxilio ex ueneno ab illis deorsato, et de partu
 herbis lapides isti generantur ueneni aduersi, nota
 porro epini labora lapides ex hirci montanis, u. a.
 in plano degetibus, in plano. n. carere herbis illis pla-
 tiferis, quoru maxime succo conerescant plura de-
 libo animali, et eius lapides pertinet ad medicos.
 In terrestribus alijs animalibus nulla fuit adhuc ad
 miratione digna, Leo sanctissima aliq; bellua ignem
 in hinc et fugit, quod Hieron. se clare foma ac
 florentia conspexisse affirmat, scribitur id metuere
 galli gallinacei, praesertim albi, cuius caudae refert
 Aquilonius l. i. Opt. in rubra galli cristae, quae ait
 suo rubro colore auentore oculis, et per terra facere
 leonem, quod aliquo modo ad ignem auentat, rubrum
 uero in albo positum magis lucefcere, sed si ruber
 color auentat oculos, cur n. facit et cristae gallinae
 tamen si sic minor, aut parus aliquis ruber? pot-
 n. ab obiecto rubro nihil terreri, aut trepidare di-
 solo cartu gallinacei? potius igitur referenda u. rāo cur Leo
 rāo in natalem quādam anticipatiā, si tamen uis fingat
 uera ē experientia, monachij. n. saepe galli leonibus
 oppositi sine ullo trepidationis signo disceptati sunt.
 itephas ad grunitu nouelli torge uentore memo, elephas
 ratur, hypotamus ad ignem, adeo n. tunc fugit, ut
 teste Nicolo Codigno l. i. de rebus Abyssinorū c. 11
 puerulus unus facit auentat ferus multa coru millia
 hypotamus

NB. vide
 hic diligenter
 precedentium
 Puer de au
 malibus

Leo

Sectu
 Soli
 alio
 et ha
 liba
 col des
 et p
 l. n. c. u
 tibi
 hāc u
 e par
 e a no
 fatus
 ai con
 hāc h
 y, a
 mos, n
 e a G
 ne lib
 aze se
 que d
 me a
 alio qua
 dibus
 pōre, a
 ond c. q
 dibilij
 itibz
 re d
 alpel ali
 acta qua
 eia cap
 mag; op

568 Tract VII Part III Sect IV

Lepus in fuga dedit. Lepus lapidibus concussa abigitur, fia-
dunt in ea parte, qua lapidibus tactus e' et omnibus pu-
trefacere, addit Gesnerus un' n' miras, quod leones ignem
metrere, atq; hinc viatores e' lapidibus colligis contra lapi-
occurru' igne' exultare solere, imo tympana ac tibias
facit. *Cynocephalus* aiunt nira' habere cu' luna sym-
patria, na' teste Gesnero ea hora, qua' luna nulli illam
nata candore soli coniuncta transit, nobisq; nri peritius
evanuisse *Cynocephalus* ipse quoq; visu depleit, nec mte
vix cibum carit; sed humi prostratus aqre h'e quasi
luna rapta' in genisat simul a. Luna caput illud cofa-
ra, et ipse visus participes fieri incipit, id' aial' dicit
ca utraq; aequinoctiu' vernu' fiet, et autumnale cu'
ingoti circuli duodecies de die p' interalla aqua
mittit, qua us occasione' dedisse putatur ut alibi
diximus die' in v' partes distribuendi, quibus dein
de indi candis varia sunt ingeniose horologia ex aqua
arenis, rotis, umbris, et epocogitata. *Camelion* aial'
et teste Gesnero l. 2. de quadrupedib. figura et
magnitudine n' valde dissimile crocodilo, sed acu-
tior' t'n' spiram curvatura et cauda ampliore, hor'
aial' n' solo aere vivere id' supra indicavimus de
struictione, cu' purus elementu' alere n' possit, nec
piscis aut serpentes vivant nisi aqua exhalationib;
saltem plurimum mixta et succo foventu' impuro;
credibile t'n' et camelionte, quia animal frigidiss-
mu' epigui sanguinis posse valde diu sine cibo
extremo vital' tolerare: de eodem camelionte scribit
Aulus l. 1. de Historijs animaliu' c. 11. quod color
mutet n' t'n' in oculis, sed in toto corpore, et cauda,
cu' oculi concolores fiat, aiunt a: movere ovis
color, quod propine albrigit p'tor rubros caridos

Cynocephalus

Camelion

Sect IV
De vivente sensitivo, 369

habet hanc posteriorem Aliam et conservat eas har
de videre liana apud Corimb. l. 1. de gen. c. 4.
q. 1. a. 3. ipsi referunt in quibusdam transparentibus
quod habeat corpus Camaleontis, sed cur n. Ita et
color ruber, translucet? cur variat mutationes Came
leon in eodem loco? cur Polypus (qui similiter de colo
res mutare, p. 2. quando suscipit colore rugini cui ad
haeret, modo a. n. suscipit, Aq. r. l. 1. Opt. prop.
q. 1. opinari problemis in esse camaleonti plures hu
mores, diversi coloris a natura datus, qui pro va
ria deinde fantasia sub extrema cute, si forte q. 1.
nec tenuissima e. ut pellucida m. h. lamina cor
nata admodum queant, et transparare, sicut vivam
habet sanguine ad genas affluente crebescere, Ita nig.
gallinae Indicae, unde et p. 1. cur respicit camaleon
corpore colore rubro, e. n. modici valde sanguinis,
deleg. aiel et timidi simu, idipsum a. nullo magis
dicitur de polypo, qui sanguine oio caret. De Hoff Basiliensis.
l. 1. qui latius regulus de vel quia serpentes h. 1.
est, vel quia coronatus habet caput, ut vult dicitur
cena d. 1. e. persuasio in n. r. ex ovo galli anno 1.
quod ut ait Galenus Lemnius l. 4. de occell. n. 1.
t. 12. anno septimo, nono, aut ad summum deo
mo quarto praefert mensibus, et hinc, et hinc
fideiis exorta ex putrefacto foemine apertamento aut
hemore collaie congelatu forma n. oblonga sed
orbiculata colore modo luteo, modo bupeo fla
referta vesficolora ad eum modi sane generatio non
videatur omnino incredibile est et bufo, u. g.
ex putrefacta sub fino anate aut serpiones ex
herba que basilica appellatur possunt enasari.

Tract. VII Part. III Sect. IV

Veniunt hic et inter reptilia in quaestione Viperæ
 utrum nimirum Mater sua cui parit enesent? de his
 Ita Plinius l. no. 62 Viperæ Mat. caput inserit
 in os femina, quod illa abrodit voluptatibus dulcedine
 tertâ die intra uterum catulos excludit, deinde sin-
 gulis diebus singulis parit, viginti fere numero, itaq;
 lateri more impatientes prorsumpunt latera occisa
 parente in partu ut ait Herodotus ultioris, id est tradit
 alij complures, et ex SS. P. Basilij Athan. Gregor.
 sed huic opinioni repugnare vix experientia, refer-
 rant. n. Plinius, et Ferdinandus de Cordoba clarè
 deprehensit esse viperas nasci sine utriusq; parentis
 damno, nisi forte sint diversa species, quarum alia
 mansuetiores alia a. crudeliores, SSos. Salsus ait Toletus
 in c. 3. Luc. annot. 22. apud esse pro afferendo
 exemplo in gratitudinis moribus, instituentis opini-
 onem horum vulgata, vides certa n. ano in loco asserit
 viperas ova intra se parere, et excludere catulos
 a. abrodit deinde membranis prorsumpere nulla facta
 mentione laese vel occise parentis, hinc et viperæ
 dicit quasi univiperæ, quia scilicet solè inter serpen-
 tes ut unum animal edant n. a. quasi qui parit.
 50. qm ad animalia aquatilia multa sunt in his
 miranda, de quibus p. tueret citatos prolige et agit
 ac differit Simon Maiolus tom 1. colloq. 9. Philoso-
 phi maxime disceptare solent de Echeneide seu
 Ramora, et de Torpedine. Ramora pisciculus est
 pedalis vel semipedalis longitudinis, qui integras
 rotas atq; naves tanquam cantibus affixas continet
 quod Plin. scribit verissime Antonio in pugna
 illa Acciacâ, sed n. improbable videri debet
 quod alibi diximus è Helvio, q. putat id casu duci
 statat accidere potuisse, Conimb. l. 7. Phys. c. 2.

Ramora

De viuento sensitivo 373

9. a. s. aiant nauy ab Echeneide retineri
 nec amissa qualitate aliqua occultas, qua nauy
 prioris impulfus hebetatur, et extinguitur, quod
 quadrare, et possit uis magnetica cogitatur. a. a. a. a. a.
 te n' abeo magno fornu' castrolo maury kalide tatti
 posse, illud a. quod de metu pueni quida' afferant
 quod faret felicitet si Echeneid a nauigio duelleratur
 m' u' ad p' faura quod na' n. nauy in mari te'
 menda' ubi non remato ano corpore pnt succedere
 aqua? De Torpedine ex Nicolas Godino reatling Torpedo
 a sibi stupescere miro quoda' modo piscatorij na
 ra, rotant in torpore illud breui euanescere, quality
 stupescerent u' u' frigu, sed alia quada' peccata
 neq. n. oia pnt ad manifestas qualitates deluoi
 ut aduertit Scaliger aperit res contra Cor
 lanu', ubi ait hoc esse. Gamma impudentia. 3o aquila rep
 quod attinet ad animalia. aerea principatu' obli
 nec multiq. nominibus admiranda est Aquila, de qua
 suscipime scripsit Alrophandus, na' Phaniidm
 cui aliq. p'ntas attribuit probabilitur e' n' dari Phaniid
 saltam talem, qualis uulgo describunt, qui sic uni
 cas, et post annos quingentos se se ipsos combu
 rent, reseminet nato p'nt e cixeribus uermiculis, q' in
 ano' postea euadat, quaquas n' est plane inuic
 dibitis hac resaminatio, quia uires alioqui naa' n'
 superat, licet n. Phaniid sit animal aliquod per
 se stans, potuit tu' deus ob rades peculiare cine
 ribus ipsius uim quanda' dedisse, qua rebus infu
 per alijs aueditionibus in noua uolantij stantibus
 labore, sed auctores interim, qui de Phaniis scri
 pserunt ea' sunt uarij, ut apud graecissimos quosq.

372 Tract vn Part m Sect II

Felicanus huiusmodi animal merito sic suspectus. De Felicano aliqui dicunt eum rotas importari a pulvis impeditur repercutere, et illos imprudenter occidere, deinde a. post lachrymularum sanguinem vulnera, suorum sanguine ad vitam revocare, alij hoc facere sicut cum pulvis occisi sunt a serpentes, alij volent felicanus pullos suos sanguine suo nutrire quod in Aldroph. et Ges. proprium putant uulturis, qui e vulnerato sibi molli more pullos suo sanguine pascit et felicanus e Aldro. phando idem quod Trochotatus ta uastus alij ut ferunt bat paraulam in quodam Athiopia fuisse reperta Plinius psalm. 100 de Felicanus solitudinis, quod etiam inhabitat et paludes ab hominibus consuetudine remotas, oia felicanus ait ut Aldroph. carere medulla, de Felicanus in censo a venatoribus nudo cum suo et periculo alij concubis calor et igne quatuor se accitire, unde occasio forte fuit plura de Felicani erga pullos amorem dicendi, aut sanguini.

Notatio 3 Celebris est et alia diuisio

Animalia diuisio in sanguinea et eosanguinea

Lucy

animalium, qua distinguitur in sanguinea et eosanguinea, 1. Itaq animalia continentur sanguinea Homo, bos, leo, quadrupedia in Item feras, uiciorum, ut Felina, Felpling. Item aq. 2. diuisio vel rade pedum in eas, que planis sunt pedibus ut Anseres anates in in eas, que multitudine ut sunt reliqua aues, vel rade quadrupedia in maiora, ut e aquila fignus et in mediocri ut est Gallina, columba, et in minimas, cuiusmodi sunt passer, hirundo in aues aut sunt oripara et duorum sustinet pedum, carent renibus et uiscera, sunt Amphibia modici potus Amphibia habeat pulmones et in aqua dormiant respirationis eia os uentis uel extra aqua emittunt. alia ex his sunt quadrupedia et Cito, colubus, rana, alia reptilia, ut natrix, alia bipeda.

De Anima Animal. 173

simul et volucra et enas mercales. 3. animalia animalia
expanguia distribui possunt in mollia, crustata et expanguia
liqua, et in pta quibus adduntur zoophyta, se hie
oibus accurata foris et fase pliffus Aldrophan.
Mollia sunt habent, qua neq; spinae habent, ut pisces, Mollia q.
neq; appera, seu crustaceam sententia, ut cancri, neq;
tanteu, tegameta et conchilia, sed velut homo mollia
sunt. carent a mollia ossibus et uisceribus, salte disten.
Atq; licet aliqui habeant, quod ossiu' rici' aqat: se
pisc. n. habet ppiu, loligo habet gladiolu, q referit
altera parte galerul altera perna, utruq; hor
animali humore quendam in se continet similem tras
neato. Arily l. 7, de partib. c. 5. de sepis ait cul
metu tenetur hoc effuso ha more aquas infuscant
ut se abscondant, habent mollia caput intra uentris
et pedes, qui fere octoni sunt, in capite os e, et in hoc
bini dentes, seu pronasides, lingua caret, et uoce:
Polypus, sive mops est inter mollia, plurimu, cui quod polypus
da' habuisse caput ad magnitudines doli, aliaq; hie molla.
uult aliq; epirefere ad mole' lati, ita robustus et
firmiter, ut hore' facile brachys suis e nauis extra
hat ad saga adnataq; ipso' mterudu' calores induit
et pisces copiose affluentes hoc solo rapit. Crustacea
uaria diuiduntur ossibus, carent, fori e uita
integuntur pedes habent octonos in obliquum
plepos, quibusda' et ut cancri sunt bona brachia
mhar forisq; ex his deplu' brachiu' plerumq;
est maris ut notat Arily q. de hist animal. c. 3
caput habent paru' distinctu', unde aliqui uoluerat
crustacea oio esse acapula, cornua qida' habere ad
iter explorandu', quia agre uident, oculi sunt pra
duri, quaque uersu' mobile' sine palpebris mcedu'

Polypus
sive mops
hie molla.
Crustacea
1?

fere tm ad latuy obliquo nota n' natant pedibus, et
 pennis more volliu' sed cauda uoce carere et re-
 spiratione, crassa subinde epuant quod de locustis
 asperit dicit alians abbe Gustauca lana de rapel
 te et de ressiere. Aldrophand. 1. 2. de cogan quibz
 c. 1. ait in canocoru' capite lapillus reperiri fi-
 gurâ placu' qui accennio aeto n' uictus motum
 Testacea habent marifera. Testacea dura quâda' testa
 integuntur, et alijs sunt concha, conchilia, ostrea, imo
 et testudines, concha, et cochlea aliqñ funt pro
 genere testaceoru', aliqñ pro certâ specie, aliqñ
 pro solis testis sine integumentis, aliqñ pro tubâ,
 uterqz n' ut notat Aldroph. ante tubâ in uellam
 cochleis et conchis ad buccina' dicit uterbat'ur, fi-
 gurâ et uarietate n' testaceoru' eleganter descriptis
 Plin. 1. 9. c. 33. Conchilia quâdam ait Strabo
 in xilo magit' idem, Aldrophand. ait binos illos del-
 tes esse, et pro lingua' canosul' aliquid in ore, oridein
 propinquu' esse Aschachu' qui fit corpori proportionat'ur,
 post uentrem autem esse intestinu' simplex usqz ad
 caudâ, unde fit in huiusmodi animalibus imperfectis
 ubi n' tm organoru' apparatu' repiri, quantum est
 in animalibus perfectioribus, locus ubi communiter
 gignuntur testacea, est fere in aquis, et limus, uir-
 tu' posse et naturaliter nasci in fapis, humida uide-
 licet aliquâ nâa pnt, et astroru' quoqz influentijs
 concurrentibus, u' a. sine nâa frigida n' indigent
 nullo alimento, sed fo' hâ more u' fesso tantisper se
 sustentare pnt experientia' aliquis constare fori
 sunt conchilia n' pauca in summis et alpiu' iagis
 reperiri et Antiscipia in marmore quodam dicitur
 budo adhuc uicuz n' uentus dicit, in h' h' dicitur n' ita no
 sapia i mari extrahuntur quinquaginta et plurimum

De Animā Animalī

librarum, quae maleis fracta pisciculos delicatissimos
 exhibent, utrosq; etiam, et aliam aiginti, aut plures,
 quorum singuli singulis quasi miculis sacis aliquo
 mbeusticio digerentur habentur, datur et concha
 fopiles in agris, et alimantur his subministrari pte
 pporos corporum illorum duriorum. Insecta sunt
 ex sanguine quaedam, quae ferre, murguras quaedam
 parte sui spirantia vel pirona, vel utraq; habent
 alijs anantola, aut ragofo dicitur, varijs, diuinijs
 sunt. n. quae pedibus carent, et quae habent pedes
 ac saepe quidem plurimos, sunt quae in aquis de-
 gunt et musca pluuiatiles, et quae in herboris et
 lambrici, et quae in libris ac vestibus ut tinea, latta
 quae item in arboribus, animalibusq; ut terebinthi,
 pediculi pulices, in numeris oio sunt exercitibus
 huiusmodi insectorum quae multiplici mter se fi-
 gara, forma, magnitudine, generatione, alijs
 nibus distinguuntur, pelluntur insecta fii-
 gore, fumo, sapore aeri in alrophand. scribitur
 fumo e pennis apupae exitato muscas, araneas
 scorpiones ac similia fugari; Apes pua ceteris
 miratus fectur Aristomachus quida, Sic enim
 duode sexaginta annis id anu regit et eorum
 labores, moresq; cognosceret, et sine saae in illis,
 ficut et in formicis plurima stupenda, de qbus
 egregie alrophandus; apu effectus aliquis eon-
 setur, mel, sed hoc ipse probabilis non faciant
 sed tm comportant, ut et indicat Ariles l. 5.
 de hist. animaliu c. 22. mel. n. nihil aliud
 esse ur, quae succus quida ortus ex rois cui apha-
 lationibus bona certaq; permixtione, q p m-
 tio fit partim a calore naturali florum, qbus
 ros infidet, partim a sole, interim n e negandus,

Insecta

16

Apes

Apes mel n
 faciunt
 unde q dicitur
 deo nulla in
 mitoris

176 Tract VII Part III Sect II

quin dulcoris ille humor ab apibus collectus, ab
 ipsis deinde in alvearijs magis quasi exopto
 tur, et perficiatur, nec potius ament confusum
 à putrefactione, tradit. n. Columella l. 2. ca.
 14. dicitur hoc mellis opus ad multos annos immixtum
 permare, surculi et arborum in melle lemersi
 sunt reantes, i regione in regione transportari,
 ut n. mel fm patetas aliquas fictorias ut calidior
 res habere vim calefacientem, et exsiccandi solis
 humidum supfluum, et asiditum, de reliquo vero
 siccioris ita contringere ut humido crina
 to, et conglutinati via ophalanti obstruat
 unde et ipsa deinde putrefactio praepeditur
 mel optimu' di' fud'u' petere sicut et mellem
 in uino et summu' in oleo praestantissimu' calsetur,
 nam mel illud optimu' putant quod factari in
 star concreuit, mirusq; fluidu' est, ac suo adco
 pondere leuissu' contendit uini a. nesi' idcirco
 fortasse procellit, quia quod magis aequu' in uino
 fundum petit ob grauitatem, quod uero supremu'
 est nullu' debilitatur ob partes meliores continuo
 ophalantes, unde quod e' nesi' suo in uigore ariet
 e' n. nimiru' ophalatione impedita e' supremu'
 ni oleo leniq; fannu' praestare hic, quia quod opti
 mu' est maxime est delectatu', et aereu', ac
 consequenter maxime leue. De scarabaeo Ludouic
 Pallaster l. 2. c. 2. hierologia et Aldrophar.
 Scarabaeus l. 4. de insectis c. 6. narrant hoc admirabile
 scarabaeus excrementu' lebulu' nactus id sibi pro
 futuro pignore elabora' di' sumit, proinde pillu
 las ex eo conficit, quas ab ortu solis in occasum
 posticis pedibus perpetua' qua' de' rotatione in pellic
 ipse intrem auresq; ortu' prospectans, pillulas a. ita

De viuento sensitiuo 377

fabricata, terra infodit, et per dies viginti octo
 occultat, sed vero ita consecretur in terra ani-
 matur primu in vermiculos, ac deinde paulatim
 in scarabaeos, si modo tamen adhuc veluti folliculo quo
 praestitutus, die a. vigesimo nono pater e nichilo
 prodit, pillulas egerit, et singulas in aqua prout
 ait, quae sic mollita paulo post aperientur, ac factus
 emittunt, huiusmodi scarabaeos appellare in Albro
 phand. pillularios, seu finarios, nascitur autem
 ex solo latre sine matre, unde et Aegyptii patrem
 eum expressum scarabaeum pinxerunt quod Hieris
 testatur: Romani quoque militibus scarabaeum pro signo
 fuit, ut scilicet animi viribus ad morentur, scribit
 porro singulare est scarabaeis cui sole anticipatio,
 sole n. oriente oculi ipsorum sensim incipiunt he-
 lectrores fieri usque ad meridiem ubi vero iam sol de-
 clinat lenius ac lentius currunt, et acutissime cum
 sol die occubuerit. De araneis curiosa questio
 ne applicat Joseph. Planc. in loca Artis Math. Aranea
 mathematica ex l. 9. de hist. animal. eo. 7. libro 299
 sic habet Philosophus: aranei statim cum editi sunt,
 fila mittunt, ne ab intrinseco talia excrementa
 ut democritus ait, sed ab extrinseco de suo cor-
 pore veluti cortice aut more corum animalium
 quae suos fillos iaculantur; quaeritur quoque utrum
 fila mittant aranei ab intrinseco ut democritus
 voluit, an ab extrinseco ut Arles? Plancano placet
 opinio Democriti, scribit a. se diligenti observatio-
 ne certissimo deprehendisse araneos fila sua emitte-
 re ab intrinseco, atque ut acutius cerneret araneum
 quando opaca cuiusdam rei apposuisse, et in tempera-
 ta illa lae clarissime vidisse filum ex secessu
 aranei prodire, sed adit araneum non continere

Aranea

intra se filu' ullu' uerui humore quenda' uisposi,
 qui ob lentorem in tenuissima fila fit ualle de
 stili, uti auidere uidebim' in quoniam id uero se
 didi esse i' sectione ararei, in quo humor quidam
 lentus apparuit, uale n' requiritur ales magna,
 copia pro filis admodu' n' p'ltis, qua uideam' in uru'
 conglobata minima quenda' uoleam' efficere, ut proinde
 prodigiosa antiquae forma magnitudo cerise da
 cit, ex qua Helidgabali in seui collegere decem
 millia pondo ararearu', si quidam de telis intelligi
 hoc tm' queat: certe si ararei fila desunt et
 suo qualesi extrinsecu cortice ab operatione sup
 flugis mae uel ut ex humoribus adhaesentibus
 factis cur per exesum emittere uari. Cur non
 mutatur macula et color in arareis? nisi di
 cere placeat quod aliqui dicunt circa secessu'
 magis conspicua esse filorum detractionem, quod
 ibi plures particulae mae illius concurrant
 et a pedibus posterioribus maxime ad turtura
 accommodari debeant, itemq; cortice illu' esse ual
 de tenue, et transparentem. Sed hic altioru'
 queritur quomodo arareae fila ex una arbore
 in alteram longe remota deducant p'p'tim
 cu' intercedunt uel duneta, uel aqua? putant
 aliqui arareae se ex una arbore suspendere
 et ad alia deinde uento deferri, sed quid si uel
 nullus afflet? experimur. n. nihilo miru' dieb'
 et maxime tranquillis huiusmodi telis duas
 arbores copulati, easq; equitibus impedimento
 nonnunquam esse, alij dicunt arareas per
 aërem uelut p'p'tes per aquam quasi natant,
 quod quidam inel mihi confirmare uolebat quod

De viuento sensituo 179

in matutino, tam prope, ut aer ob vapores calidior
est fieri uiderit, sed huiusmodi opinione res si
sua digna existimat Planc. l. c. uera igitur opi-
nio uel sic aranea filum non simplex sed ra-
morum quorundam ac multiplex emittere,
quod lenitate quadam sua hinc inde na-
tet ut facile una aliqua pars alteri alboni adhaereat,
unde cum hoc aranea sentit facile habere tras,
cursum et ulterius et telas suas reticulatas et plicatas
pint, sed nec illud uis improbabile est, quod alig
aspernare inesse uidelicet araneis uim quendam
idolatoriam, quae se se ex uno loco in aliam
uibrent, quod aliquo modo aldroph. quoque ex aille et
elinio eliere est, ac n. fieri nonnunquam in ara-
neis ex arbora in caput subiecti serpenti magno
se impetu deorsum librat, itaque eius cerebrum
commoueat ut melto et stridore enoni cogatur
Zoophita aliqui uel ad has propositas, quatuor Zoophita
sanguinis species reuocant uel noua aliquam
constituunt ea inter plattas et aial nra qua
si ambigunt ut est urtica, uua marina, pullmo
quonia uides quibus aldrophodis, urtica sic urtica
dicitur est, quod manu tangenti adurit sicut
urtica herba datur a. Et urtica aliquod genus
sua uitem p. de historia animalium . . .
quod se pro libitu a sapie liberare pot et hor-
matur Zoophita haberi n. debet, sicut n. par
mare more cochlearu si uirga aut baculi
urtica soluta perungatur noctu laque
aiant ac si fales essent auensa, id est et alig
tradunt de pulmone, Penna marina Zoophita Penna.
quoddam habetur quod simile e pennis magis,
quae in pileis gestari solent noctuq, stalla atar
replendet

SECTIO II^a De speciebus sensibili- libus *

Corpus sensitivum exercet operationes suas
per potas sensitivas, adeoque per sensus, q. prom
de n. parum considerari solent et debent cum de
corpore sensitivo agitur, sed est tñ p. quod utile
et necessarium ut quaedam oio de speciebus sensi-
bilibus praemittantur sicut in progressu patet
de his igitur in hac praesenti sect. q. quas con-
clusiones disputabimus.

Sanctus
sensibilis

Conclusio I dantur species sensibiles
est cor. sentia gravissimorum tñ Philosophorum
tñ Theologorum, Sancti thoma 1^a q. 9. 55. a.
alexis. Albert Mag. Scoti, Richardi, Agrii. Thom.
Conimb. 2. de aia c. 5. q. 2. Suarez. pagim
Vaeq. 1. p. disp. 38. Muro. mend. sub q. utas
ic 2. 55. Patribus Augustinus anselmus, Damasc.
censet pro hac conclusione sit

Nomen species
quod in
gatur

Notatio I Nomen species n. accipitur
hic ut in illo Logico, quod sub genere est eod
formas quaedam, et qualitas, quae vim habeat
representandi obiectum p. vitali sine tanquam
imago eius, sive tanquam instrumentum quoddam
arbitrium; appellatur huiusmodi species 1° sensibi-
lis in proposito, vel quia e. a. rebus sensibilibus,
vel quia ab intelligibili specie distinguitur 2°
intentionali n. quod nihil reale sit, sed quod
per illam p. tenet in suo obiecto. 3° p. n.

Species
sensibilis

Cur
n. l. i.

De speciebus sensibilibus

tualy n' quod sit extra maam, sicut a maam oia
 libera, ut op ipsa maam p'ca educatur, sed
 quod referat p'ca ad obiecti utilit' quasi eius
 conditionibus maatibus sicuti cera anuli aurei
 vel auri impressi, figura quidem recipit, sed a
 maam p'ca auro ipsu' aut auro quod a p'ca p'ca
 dicitur t. 1. 1. q. 1. de typis quod obli' similitudine. Cur typus?
 sensu imprimat sicut typi literas solent. sicut, Species dicitur
 dicitur a. communiter species in impressa et expressa in
 impressa est, qua ab obiecto imprimitur, expressa a.
 quam ipsa p'ca efficit, et quasi opprimit ut visio u. g.
 vel auditio, atq; hic obiter p'te adhiberi n' posse quod
 docuit Plato, nimirum in visione n' accipi species, sed
 ab oculo ad obiectu' usq; emitti spiritus quondam vitales,
 et ipsu' ita obiectu' praesens quodammodo fieri, sic. n.
 daretur saepe penetratio corporu', ut et corpora q'da
 sint spiritus illi vitales, si in formica u. g. clausi
 esset in vitro aliquo pellucido deberent transire spi
 ritus per vitru' ut visio percipi posset, deinde cul'
 sic aliq' maxima distantia oculi ab obiecto (quod
 p'te de sole et astris reliquis) deberet maxima q'da
 spirituum vitaliu' copia effundi ut obiectu' p'ca visio
 na coningeretur.

Notatio

quod dicitur species sensibilis ut dicitur in
 sic probari solet 1. de arte, i. n. l. 2. de anima
 t. 5. q. 9 ait p'caam sensuam ab obto immutari, quod
 quidem optime applicari p'te p' productione' species.
 t. 1. 2. et 1. 2. q. 1. docet sensu' habere a se accipi
 oculi fias sensibilis, absq; maam. t. 1. 1. 5. uult obli'
 immutare maam et maam ipsa p'caam. 3. de aia
 t. 38 dicit sensibilis n' esse in aia et in sensu,
 sed fias ipsorum, utiq; n. equus u. g. aut lapis n' e
 in aia et sensu, sed species equi, aut lapidis. l. de

tractus p'ca sensibilis p'te 1.

182 Tract VII Part III Sect II

memoria c. 1. quarens cur absentis rei recorda
 ri possimus, respondet id fieri ob similitudinem
 seu formas que in sensu interno retinentur. U. de
 sensu. c. 2. hocet imprimi ab obiectis in sensu
 fieri aliquas, que absentibus et rebus sensibilibus
 p. narrantur, et sunt c. 2. p. n. g. q. d. p. r. t. q. u. a. n.
 at supra vidimus aserat p. o. a. s. s. e. n. s. i. t. i. v. a. s. e. s. s. e. d. p. a. s. s. i. v. a. s.
 u. a. s. et ad actum reduci ab obiectis 2. p. b. r. ab ex
 perientijs, nam res aliqua u. g. aeris in aqua
 existens maior apparet, quam si esset in aere et
 eo scilicet, quod species p. diversa media, p. u. t. h. e.
 p. aquam, et aliam transmittentes diuersi modo
 representant obiectum, p. quod et r. a. c. i. o. n. e. m. a. d. r. e. s.
 maiores cernendas iuvant. Solemus p. i. t. e. r. a. o. c. u. l. a. r. i. s.
 l. a. r. i. s. in quibus species refringuntur, item cum
 baculus in unam partem ut in aqua in alte
 ram a. in aere apparet quasi fractus, quia spe
 cies n. recta feruntur, sed refracta, ut docent
 optici, p. r. a. t. e. r. e. a. s. o. n. u. s. q. u. i. d. e. m. a. u. d. i. m. u. s. a. u. r. i. b. u. s.
 a. u. e. r. s. i. s. c. o. l. o. r. e. m. a. n. i. d. e. m. u. s. a. u. e. r. s. i. s. o. c. u. l. i. s.
 c. i. u. s. r. e. i. d. i. s. p. a. r. i. t. a. s. n. f. a. c. i. l. e. r. e. d. d. i. t. u. r. s. i. n. e.
 s. p. e. c. i. e. b. u. s. a. c. c. i. d. i. t. q. u. o. d. i. n. a. q. u. a. c. o. m. m. o. t. a. u. i. d. e.
 a. m. i. u. s. u. n. u. m. a. l. i. q. u. o. d. o. b. i. e. c. t. u. m. a. p. p. a. r. e. r. e. u. t. m. u. l.
 t. i. p. l. e. x. q. u. i. a. p. a. r. t. e. s. a. q. u. a. c. o. m. m. o. t. e. u. t. n. m. a.
 n. t. a. s. i. n. e. a. d. e. m. s. u. p. e. r. f. i. c. i. e. p. l. a. n. i. h. a. b. e. n. t.
 s. a. a. d. m. o. d. u. m. p. l. u. r. i. b. u. m. s. p. e. c. i. e. r. o. n. u. m. 3. p. b. r. p. r. o.
 s. p. e. c. i. e. b. u. s. m. u. l. t. i. p. l. e. x. e. s. t. u. t. r. a. o. n. a. m. o. b. i. e. c. t. u. m.
 s. a. p. e. a. s. e. n. s. u. p. l. u. r. i. m. u. d. i. s. t. a. t. u. t. i. g. i. t. u. r. o. b. i. e.
 c. t. u. m. c. o. n. c. u. r. r. e. d. e. b. e. a. t. a. d. s. e. n. s. a. t. i. o. n. e. s. u. e. l.
 p. r. o. d. u. c. t. u. r. a. l. i. q. u. o. d. a. b. o. b. i. e. c. t. o. i. n. m. e. d. i. o. u. e. l. n. o. n.
 s. i. p. r. i. u. s. t. u. i. d. o. p. t. i. m. e. a. s. i. g. n. a. b. i. l. i. t. u. r. s. p. e. c. i. e. s. s. i.

2° p. b. r. ab ex
 perientijs
 1°

2°

3°

p. b. r. 3° na
 tionibus
 1°

De speciebus sensibilibus.

2a

posteriori. dabitur actio in distant; deinde poa
 sensus debet determinari ad hoc vel illud sen-
 tiendum u. g. poa nigra ad percipiendum u. colorem
 uel nigrum. uel uiridat, sed obiectum n. pt im-
 mediate sensus determinare, faciet. n. hoc uel
 affectum, uel tanquam conditio qda ut nimirum
 sic praesens, n. prius quia agit in distant, n. et
 posteriori, quia saltem hoc dicit n. pt in sensu
 interno, qui se extendit ad obiectum et absens, imo
 et iam prius dicitur ad, et unde fit cur ima-
 ginari aliquid nobis n. possumus puta imperatorem
 tuorum si nunquam uiderimus, possumus a. si
 uiderimus? nimirum sensus internus p. speciem
 quandam immutat, et saepe recordari solent
 sensus abstracti ob eandem speciem in nobis remanentem.
 Porro qua contra species opponi solent ad finem
 huius sectionis respiciemus, cui solutio sequen-
 deat ex applicatione uerborum specierum.

Notatio 3

Species ante dari in oibus sensibus
 externis et internis. Quoad sensus externos
 de uisu quidem et fere et de auditu ex
 patet, quare tunc cur species audibiles de-
 ferantur cum tempore, n. item uisibiles, experimur.
 u. g. audire nos tonitruum bellii fragora, qui
 explosione moram, Mend. et alij coetero aiunt spes
 uisibiles n. dependere a motu sicut audibiles, cui
 haec fiant a sono, qui quidem ex aeris diuersione
 nascitur, reliquis sensibus regant aliqui auctores
 sensus species, sed Arist. in 4. 121. itemq. 123.
 et 124. de oibus affirmat, et licet gustus et ta-
 ctus sint admodum materiales, adeo ut n. determinentur
 ad sensationem nisi habeant obiectum praesens, q. tunc

Vari species
 dantur in oibus
 sensibus exter-
 nis, ut patet
 n. 3.

Quare?

Solutio

sunt altioris elevationis supra naturam, quae pro
 nutritiva debent et perfectiori quodam modo
 sui obiectu attingere, nimirum per species in-
 functionales, praeterquam quod nullus sensus videtur
 atque habere sufficienter obiectu praesens, tactus
 .n. aerem externum sentit et per eas partes inter-
 iectas, quae sensu saltem caeant nec commode
 ratio assignari queat cur tactus calorem sibi in-
 epitantiem, similiterque gustus saporis et ol-
 factus sui odorem non percipiat, si ad sensationem
 non requiruntur species, quas quidem in proposito non
 habent. Quoad sensus internos unum si ex se et
 indeterminate et indifferenter ad percipiendum hoc
 vel illud obiectu sensibile quod praesentia est species, quae
 rationem internam determinet. Sed potest de illis
 asserunt et contra dari tam in humano, quam in
 angelico species improprias, de humano probant,
 quae Aristoteles ait 1. 3. de anima 4. 2. ita esse esse
 quod dicitur pati ab intelligibili sicut sentire a sen-
 sibili, et illud quantum est esse cui sit indifferens
 ad quodcumque percipiendum postulat aliquod prin-
 cipium unde determinetur, quod erit species
 intelligibilis, sicut .n. se habet sensus ad suam
 operationem ita intellectus ad suam, neque sufficienter
 phantasmata, sunt .n. haec materia et intellectui
 non proportionata, non sensus ac ipsa obiecta materia,
 unde non possunt illud effective determinare; adde
 quod habet Scotus in 1. dist. 3. q. 6. ubi phantas-
 mata sunt in corpore non a. in anima forte magna
 quaedam natura intellectualis imperfectio si non in se, sed
 in corpore, hoc est in propria sensitiva corpori in ha-
 rente nobilissima sua operationis principium habent

De speciebus sensibilibus.

185

De illis Angelico Theologo alij docent auerispe
angelos à Deo in instanti creationis sua odis
species, ut S. Th. cum suis, alij a. ut Scotus uoluit
aliquos saltem species à rebus desumpisse, sed de
speciebus tñ uisum probatur, quia in illis creatio cre
ata nō fit sine concursu aliquo obiecti, re
uel per suam species, seu obiecta, quae sunt ab An
gelo ipsa intelligente distincta nō habent con
cursum per seipsa q̄ per species, nā de ma
terialibus patet hoc ut ex dictis. de spirituali
libus a. et intelligentijs reliquis ita conuincitur
quia subtilia creata, et fixata nō p̄t alieno illi
illabi, et cum illo sic intime coniungi ut fiat ueluti
fias intelligibilis illius, hoc. n. est proprius diui
nae nāe interim docent Thomista quod Angelij
seipso nō cognoscant p̄ species cum sit sibi ipsi intime
praesens, et p̄ suam subtilitatem satis ad suā cogni
tionem determinatum, ac proportionatum, quippe
ens aliquod spirituale, uerū aīa rationalis
tametsi sit et immāalis, et sibi intime praesens
ac proportionata, tamen in hac conditione cum
est unita corpori habet in intelligendo dependē
tiam quandā à phantasmatibus, et consequenter
à speciebus, quae sunt à phantasmatibus acceptae
hanc a. dependentiā uidetur afferre illa unio,
de separatiōe a. anima rāo proposita p̄ et pro
cedere. Caterū sicut sp̄s sensibilis quae sunt proprie
suorū obiectū dantur in sensu interno et externo,
ita et dantur sp̄s intelligibilis eius dñi cre
atarū in illo odis. n. re creatae sunt obiectū illorū
et ab aliquo primum illis creato intelligi pōunt
cum u. obiecta illa uel nō sint proportionata ut ma

De speciebus sensibilibus 187

Species dicitur sensus reduci in actu ab objecto qd obiectu concurrens effectivè ad sensationem, sed non immediata cu sepe plurima distet qd p speciem quanda a se profluentem

Notatio Obiecta cu producant species for Obiecta cu producunt qd sensibiles sunt iia principales ipseru, n. n. apparent qd sensibiles sunt iia pui apales.

alia, et obiecta perfectiora sunt, quae species, neq. n. refert quod species dicantur minus, maale, quam obiecta, a quibus affluunt, huiusmodi ex in nomenclationem, ides dicitur acceperunt, qd in gra de essendi maale et corporeo sunt entitates qualem dimidua, proindeq. dicitur minus, maale, qd dicitur quasi deficient ab esse maale, quod intra la titudinem esse corporeo perfectus est, sic relatio p: q: similitudinis qua fundatur in nigredine dicitur minus esse maale, quae fit ipsa nigredo, n. quod habeat in se aliquid elevatum proprie supra maale, et fit aliorum eadem ordinis, sed quod habeat entitatem quandam minorem passim. n. relationem minima entitatis habeantur apud philosophos, ut suo loco diximus. Aliqui pro eia species (ne hoc ad addatur) assignarunt Angelum, alij a sensu agens, sicut ob simile finem datur ut velut illius agens, sed neutra sententia admitti potest, na quoad priorum Angelus op. vi. ob opinionem p se nihil potest producere per motu locale, et qua ad illu pertinet ad qd species superant ipsius virtutem, p. h. Angelus quilibet sine bono, sine malo, ut obiectum exterrum sensibus proprio unde deservant species, ut in novitate species in phantasia latitantes commo, vere ut videtur nobis audire, aut videre aliqua, quae tamen a parte rei nec audimus, nec videmus.

alij pro eia species assignarunt Angelum, alij a sensu agens, sicut ob simile finem datur ut velut illius agens, sed neutra sententia admitti potest, na quoad priorum Angelus op. vi. ob opinionem p se nihil potest producere per motu locale, et qua ad illu pertinet ad qd species superant ipsius virtutem, p. h. Angelus quilibet sine bono, sine malo, ut obiectum exterrum sensibus proprio unde deservant species, ut in novitate species in phantasia latitantes commo, vere ut videtur nobis audire, aut videre aliqua, quae tamen a parte rei nec audimus, nec videmus.

quo ad posteriores abiectu sensibile et sensus, in fine
 eiusdem ordinis et satis inter se proportionata non
 requiritur. sensus agens, sed obiectu p se sit sensum
 immutata imprimendo videlicet illi aliqua species,
 quae producit, aliud e a. de intellectu, obiectu in regula
 n est ipsi proportionatu unde indiget auxilio illius
 agentis, de quo infra, accidit quod passim docet Aristoteles
 sensus ab obiecto pati. Sicut species impressa in esse
 inmediate tota ab obiecto, ita ut n. producat una
 species altera, quod aliqui fieri uoluerunt, ut fere de
 dependentia ab obiecto ut Albert. 2. de aia, vel cu
 deper. deia ab illo ut Rab. 4. de speciebus sensibilibus.
 q. 10: de specie directa probari sit a paritate
 de lumine producit n. a sole n. q. utrum aliquid
 lumen continuu in toto medio continuo go et species
 a suo obiecto, tametsi si mediu per quod diffunditur
 sit species diversum ut aqua, et haec possit ipsa
 quoque produca species numero multiplicari, simi
 liter a. probabile est dici in de specie reflexa, cu
 ab obiecto videlicet incidit in speculo et inde re
 mittitur. ca. n. est ab ipso obiecto, n. a specie, unde
 n. facit quod aut Rab. cu ait obiectu a tergo
 positu n. sit inmediate per species ab obiecto pro
 ducta uideri, cu obiectum recta ad organu uisus
 tendere nequeat go a speculo producat alia
 quaedam species.

Species impressa
 tota ab obiecto

Notatio Species sensibiles tametsi produ
 cantur ab obiecto tñ probabilis in eis non ita ab
 obiecto depertere in conservari, quin possint ad
 breve aliquid tempus sine illo presente existere,
 si sit obiectu saltem uolentius ut Lucius in ita
 n. S. Aug. Genesit. 1. 12. de Trinit. c. 2. et Vaz.
 1. p. 157. 28. n. 9. fauentqz n. parat appetitua

Species sensibiles
 depertere in
 obiecto conservari
 possunt

De speciebus sensibilibus 189

nam species audibiles prius accipiuntur, ut ad idem p[er] se esse
fore exp[er]tos est tormentus, item qui ut ait S. Aug. p[er] se esse
citat[ur] in tanti aspectu caru[m] caru[m] que perfusus sta-
tim atq[ue] oculos laedat eosde[m] caru[m] et in for-
bis uideri, pro qua re idcirco un[de] aliquid ipse quoq[ue]
Artes c. 2. de somnijs ubi ait si serpens de sole
in opacu[m] conuertatur ex affectu, que
ut n[on] ut nihil conat, propterea quod compo-
tio, qua e[st] a lumine projecta est oculos adhuc
possideat, item si quid albu[m] aut uiride dicitur
apparerimus ad quoscuq[ue] aspectu[m] un[de] deferamus
concolor illi un[de] albede quod feru[m] canter, aut
carbo cui in gyru[m] agitur uideamus circulum
quenda[m] quasi ignem, qui quid erit aliud, nisi
species ferri aut carbois? na[m] feru[m] saepe, aut
carbo n[on] est ubiq[ue] in illo spatio circulari, confir-
mari res fit in lapide quoda[m] Bononiensi ut ap-
pellant, is n[on] solum aliquandiu[m] appositus ita in-
bibere luce[m] dicitur, ut in locu[m] deinde obseru-
illatus uideri adhuc p[er] aliquod tempus inter-
uallu[m] possit, sic mathematicoru[m] nonnemo (Cesari
Matthiae nomen sui laudis literis expressu[m] ob-
fatis nimiu[m] cura partibus alijs qua[m] uiter cara-
stros in lapida designatos reliqua erant.) in
conclauo ostendit. Alij tamen dicunt haec rade
species n[on] dependere ab obiecto conseruata, sicut
neo impetu a proyiciente pendet, quod fit con-
tra eoru[m] sententia[m], qua[m] licet uelint, uip tamen
confirmant ex S. Aug. cui ait species esse uelut
in aqua impressum quonda[m] destigium, quod
tam diu est quandiu ip[su]m corpus, quod imprimi-

190 Tract VII Part III Sect II

quod loquor
aut ab obiecto
duplice aut
velut emareat

inest visibiles .n. a momento quo abest corpus
e narrefere et uestigium, sicut aqua successione
confluitare, Ita ut saltem per aliquod breve spa
tium uestigij quaedam imperfectior forma re
maret; Aquilarius L. 1. Opt. prop. 52 duplicem
ait ab abiecto actionem in oculu dimanare in
functionalem una, et productivam specierum, qua non
maneat sublato obiecto, realem altera, qua sublato
et obiecto remaret, et caa fit huiusmodi experi
mentorum, sed si applicari iniqua qualis sit illa et
alij actio, ut quid per illam proditatur, quod vi
deri queat nisi lumen fortasse, cui visio de can
cellis agit, alij facultates nigri, cancelli a. lucidi
apparent aut vacuitates idlo nigras uideri, quod
lup per illas ingreffe partes oculi sibi responditas
destruxerit, unde ob prauid affectionem non appa
reat lup in illis partibus, sicut in alijs bene costi
tutis, sed sic si totum obiectum fuerit lucidum sicut
sol, adeoq; in totum oculum lup uenerit non apparebit
quid lucidum sed benebricosum, alij dicunt palpe
bras esse nihil perspicuas, et p. poros saltem lu
men ac species imitti posse, iteo facile nos oclau
sis oculis aduerbere si quis lamini manuum foris op
ponat, sed huiusmodi experientia latetur et re
moto obiecto, ubi sane obiectum per palpebras non pot
induere suas species, alij in phantasia erro
rem referunt, res improbabilius diuotus .n. ad
aliud obiectum oculum illud non bene percipit, por
tim quia sensus externus operari nequit sine con
cursu phantasiae, ut tradit Suar. tom. 2. de
religione l. 2. c. 14. n. 2. atq; phantasia
proprie obiecti consideratione ueluti desipa mirg

De speciebus sensibilibus 191

attentis ad obiectum posteriori, partim quia spiritus
 vitales ad actum requisiti, priori actu vehementer
 sunt abstracti doro laty affluant, in phantasiam
 igitur et reiciant, cui apperimus post longam aliquam
 vacitatio nem eandem nobis in quiete obveniat, sed hanc
 aliqui (quod apperientia docuit scolyppim semel
 usquam. dicitur hinc in oculo circumferant? n' im
 probabile fortassis est ex actu vehementiori re
 lin qui in organo tu quibus n' species, sed aliam
 reale qualitatem, qua sentitur

Notatio 3 Species sensibiles ab obiectis
 productae, et in organo receptae realiter et effecti
 ue concurrunt ad sensationem, cuiusmodi causa qd
 instrumentales, n' a. principales, quod docet ac 5th. ^{Species concurrunt ad for.}
 1. p. q. 56 a. 1. Scot. in 1o dist. 30. q. 7. Corin
 c. 6. q. 2. a. 3. Nav. sup. q. 6. q. 6. q. 6.
 nam ut iam sapius dictum e artibus, quae sensus ali
 que reduci ad actum sentienti ab obiecto, si a sola
 species efficeret sensationem, tu haec n' foret aliq
 uis, et immutans, et omnes concurrunt illi
 concurrere ad producenda intellectio q: id
 et de sensu afferendum, promulg, species non
 erunt causa principales, praeterquam quod species
 impressa e imperfectio, quae siel appropria, quae
 productae, appropria enim nra sua produci
 potuit p actione aliqua vitalem n' atom
 impressa, nihil a. imperfectio, pte affuere aliqd
 perfectius, tanquam causa principalis. Porro species
 dignitas recipi in organo, quod ex alibi viam
 disputatis constare fore. pte n' fabricatus aeri,
 sentit materialis absolutum e quantitas, et cum

et II
 in organo
 vitales
 sunt abstracti
 doro laty
 affluant
 in phantasiam
 igitur et reiciant
 cui apperimus
 post longam aliquam
 vacitatio nem
 eandem nobis
 in quiete obveniat
 sed hanc
 aliqui (quod
 apperientia
 docuit scolyppim
 semel usquam.
 dicitur hinc
 in oculo circumferant?
 n' im probabile
 fortassis est
 ex actu vehementiori
 re lin qui in organo
 tu quibus n' species,
 sed aliam reale
 qualitatem, qua
 sentitur

species, quae sunt ab obiecto proflaentes in aere
 in Quantitate subiectentur, cur nō etiam in
 sensibus sint in Quantitate? ut pote species nō
 discrepantes? unde nō apparet quādāmodo
 loquatur hōc Naro, qui in alibi ex communi
 sententia docuit Quantitatem esse substantialem
 accidentiū, spes tñ in Quantitate sed in potentis
 essentia collocat, nec pro se citare potest s. th. quem
 nihil Thomista uoluit pro subiecto accidentiū ipsū
 totū statuisse, Conimb. tñ pro potentis dicunt vno
 species intelligibile recipiuntur in pōa illius
 qd et sensibiles in pōa sensitiva, sed artes docent
 esse pōam sapiam et reduci ad obiecto ad altū,
 quod falsū est si obiectū nō imprimeret speciem
 pōa, quā in ipsa pōa recipitur. Sed si ad
 pōa quidem, dixerim esse inter spes intelligibiles,
 et sensibiles, illa nō oīa sunt spirituales, adeoq;
 habere debent subiectū spirituale, cuius modi
 pōa illius. ad 2. dicitur Artes pōam sapiam
 accipere conflatū qd op pōa et organo in a. s. d.
 pōam qd emanat ab aīa rōe rāy id est
 sensū dicitur pōa actus immāre; facile op hōc pōa
 species videri de pōa subiecti tanquā rōe qd
 accidentia, et absurduū profecto ē asserere, quod spes
 sint subtilia, ut aliq. totū s. Aug. dicit esse
 hōc, aut aliquid de subtilia dicit si in ha subtilia
 spirituales sint sequitur aliquid spirituale in
 quo esse dependere tā māle cū spes sensibiles
 absq; obiecto māle neciter sū conseruari neque
 aut, si a. māles sint seq; vōi penetrationem
 corporū n: g: cū spes sensibiles transmittit q; vtra

cur n̄ ipse cognoscens et videns redigitur? sed
 affirmativa sententia valde probabilis n̄ nā
 dicitur imprimis l. 2. de aq. t. 21. docet autē
 imprimere potū suas similitudines eo modo quo
 sigillū suas imprimat in cerā ubi sane sunt
 imagines. filer, licet hīc dicitur quod dicitur esse
 esse positū in immāritate quādam nā in forma
 utate, sicut et explicant de similitudine t̄m ut
 tuale, vel specie expressa, cu' ait t. 62. sequuntur
 patiendo a similitari suble et t. 39. S. Th. t̄m p.
 q. 12. ad 2. et talibi saepe speciem vocat
 similitudinem, quā obiectum aniat cu' potentia
 unde ad argumētū contrariū h̄deri potest, nec ad
 cognitionē intellectiva, nec ad sensitiva sufficere,
 imagine speciei impressa talis, q̄ incho n̄ ē qualis
 cu'q; imago et similitudo sed t̄m imago vitalis
 cuiusmodi quidem n̄ est species impressa, quā ē
 de caā nōp̄ quodcu'q; mediu' in quo recipitur
 species sensibile dicitur, cu' n̄ habeat speciem ut
 tale, et solū sic similis speciei impressa in repr̄
 sentando nā a. in d̄endo; certi si consideratur spes
 videtur potest, ut cum per focalme' exiguit̄ in ob.
 seuum cordane, immittantur, quā de re infra
 n̄ ē admittendū esse sp̄s esse firmates imagines
 obiectoru, licet aliqui agnoscant quidem formales
 imagines, regent tamen esse obiectiva sensus ut
 quod sed t̄m ut quo.

Conclusio 3. In speciebus sensibilibus sic ḡp̄
 qua dam indivisibilis considerari, nimirum sub
 iunctiva obiectiva et intensiva pro delecta
 ratione Conduzionis sic

In specibus sensibilibus dicitur quod similitudo ḡp̄

De speciebus sensibilibus 195

Notatio 3 Quatuor autem divisibilitatem sub
iectivam quod nempe species sine divisibilibus et exten-
sa ad extensionem subiecti inde colligi potest quod hanc
speciem sunt accidentia quaedam naturalia, sicut quod aliqua
accidentia naturalia extensivum ad extensionem subiecti
puta albedo ad extensionem partium, color ad
extensionem ignis vel aeris, ita et species, imo ut
notat sub. q. 8. repugnare ut saltim naturaliter
ab agente indivisibili, ut est indivisibile, quale in pro-
posita est obiectum providere effectus oia indivisibilibus

Species extensa
subiecti
subiecti.

Notatio 5 Divisibilitatem obiectivam, quod
Species scilicet extensa sine et indivisibile quod divi-
sibilitatem obiecti qualem est admittit sub. q. 10. dicitur
div. ut de aia resp. 5. constare ut inde quod hanc
ea species, quam producit hanc partem obiecti n. q. A
n' producat ab illa parte obiecti, qua est n. q. B
q. per species huius partis A n' ut pars illa ob-
iecti, sensibile n. n' percipitur nisi per species a se
emissam alioq. per unam speciem partem ab albe-
dine vel nigredine emissam possunt videri omnes
albedines, vel nigredines, quod si dubium, absurdum.
Si dicatur in qualibet parte, necesse videtur totum ob-
iectum q. totum obiectum representatur in qualibet
parte mentis q. species tota erit in qualibet parte
mentis, ut in toto mentis, alioq. indivisibiliter se
habebit. Et idcirco videri totum obiectum in qualibet
parte mentis, quia omnes species penetrant simul
existunt in quacumq. parte mentis, neq. tamen faciunt
aliquid inter se nisi sunt accidentia, q. habeat
diversas officia una. n. species representat unam
partem obiecti, alia aliam, unde ablatam una
parte obiecti asportatur et ex eadem parte mentis

Species extensa
sine divisibili
ad obiectum

Obiectis

Solutio

Handwritten notes in the left margin, partially cut off.

partes speciei, quae parti obiecti ablati respon-
debant, reg. n. ut experientia docet percipimus
amplius illam partem, cui a. videmus aliquid de
obiecta minutissima si sine conuicta puto, grana
in tumulo tritici, quae separata v. videremus,
fit hoc quia obiectum seorsum spectatum ob paruitatem
sua non est proportionatum licet aliqua etiam
sui speciem emittat.

divisibiles
infinitas
et continuae

Notatio 3. Divisibilitas specierum inter
sua se expliciter intelligi potest quod spes sensibilis
est in se ipsa sic divisibilis in intentionem in
ordine ad obiectum, quod obiectum esse videlicet sit
vel intentionis, vel remissionis. 5. quod species
idem obiectum aequaliter intentionem puto albi
ut res possit vel intentionis, vel remissionis reprae-
sentare. in pto priorem sensu dicitur obiectum inten-
datur intendi id ipsam speciem quae est imago obiecti
et sine albedine, u. q. cuius intentionis speciem
cadere ut, quod albedine manus, u. nisi dicere pla-
cat in intentione vel remissione obiecti pri-
ore speciem perire, et non potest produci, ubi tamen
in speciem obiecti habeat partes pro-
portionales infinitas infinitae specierum produ-
centur, et conuidentur. Iuxta posterioris sensu
dicitur unus quodque agens naturale agere uniformiter et ipso
modo quod non de ipso tantum modo accipiendum quod
habetur contrarium, sed ut de ipso, quae sine contra-
rio potest actionem suam diffundere per totam sphaeram
admittitatis in instanti, ut fit in lumine, ut ipsum
a. ut et constare experientia, nam quo quis magis
accedit ad idem obiectum in se inuariat idem, eo fit
festius videt obiectum ob perfectione speciem, reg. n. visio

De speciebus sensibilibus

197

perfectior aut imperfectior referri potest debet
in propinquitate, aut distantia, sic. n. etiam di-
cere licet licet lignum u. g. aliquod tantum magis calidum
fieri, quia magis propinquum est igni, n. a. quia ignis
efficacius in propinquitate agere potest, obiectum
quod agit perfectiorem effectum. s. spem in proposito
procedit in minori distantia, n. potest per motum
distantia, sed per perfectius principium. Ex his quae
satis facere iis quae communiter contra species oppo-
ni solent, nam 1. ut dicant si spes ad sensationem
requiritur, vel requiritur tanquam conditio quam
satis quae n. vel tanquam formalis imago et similitu-
do obiecti, vel tanquam aliquid concurrens, ut instru-
mentum ad effectum efficiendum una, cuius ratio sensatio-
nem, sed nihil horum dici potest, n. 1. quia aquae
facile dicitur obiectum sufficere, et requiri tanquam
conditio, sine qua non, nec 2. quia differet
a se eiusdem essentia cui obiecto quod est absurdum,
nec 3. quia sensatio est actio ipsa immans, et vitalis
quae debet effectum procedere a principio intrinseco,
et vitali, deinde si spes ad sensationem concurreret
instrumentaliter, tunc obiectum concurreret ad eandem
ut causa principalis, quod est absurdum, quia. lapidus
u. g. videre dixerit? & spes requiri ut instru-
mentaliter conveniat ad sensationem, inde tunc ob-
iectum n. erit causa principalis, licet hoc alii admittat
sed sic effectus potest fieri u. ut ipso obiecto, ut pote qui
sit ordinis altioris, ut a. sensatio dicitur a se ipso
vitalis, et immans n. est necesse ut ad aequatum
suis principis, sic vitalis, sic. n. et iuxta proba-
bilem multorum opinionem ab habitibus (qui tamen

argumenta
contra speciem

solutio

vitalia principia n' sunt. Vitalis multi actus
 quo ad suam quoque substantiam procedunt. 2°
 dicunt si sp' s' sunt potenda in una p'ca, tu it
 in oibus, quod tamen falsu' u' in tanta n. q'nta
 et obiectu' obiecta sufficienter erant seipsis
 applicata, item in actu non sunt semper u'ria
 sp' in intelligibiles, cui angeli cognoscant suam
 substantiam absq' specie sup'addita 3° et in sensu
 n' semper species requirentur. Ex alio modo obiecta
 sine speciebus non esse sufficienter unita, item ob
 iecta sensu' non esse ita proportionata p'ca
 nec ita seipsis conuicta ut est substantia aliam
 angeli, unde indigent adhuc aliqua re, qua' re
 dilante proportio rectur, et uniatur p'ca. 3° fl'it
 te uento perpetuo mutatur aer q' et perpetuo
 species u' q' u'ribiles mutabuntur, nisi dicere
 uel' species negrere de subiecto in subiectum,
 unde n' poterit re stabiliter uideri. Ex capem
 proposito semper quidem sp' nutari in u'rio, id
 tamen n' ita a nobis percipi u' productio earu'
 semper continuatur, quatenus aliq' curuatur
 sic aer, licet ita turbatio caere queat uisione'
 aliqua' u'ria distinctam. 4° si p' unu' aliquod
 obiectu' uideri sine specie, tu poterunt et alia,
 sed p' lux per lumen sine sp' sup'addita 5°
 nec d'perit lumen esse speciem luci u' lumen
 sic eiusde' essentia u' lute, lumen n. solis intendere
 p' luce' stellaru', species a' sunt diuersa essentia
 ab obiectis. Ex lucem n' uideri per lumen, sed
 sicut reliqua obiecta uniatu' potentis p' suas
 species, ita et u'ri luci p' suas. 5° Veritas

Solutio

Solutio

Solutio

De speciebus sensibilibus 199

namque operatur ad distantiam aliquam certam et deter-
minatam, species a. si darentur produeretur in
distantia quacumque, quod inde patere queat, quia
id quod in aliqua distantia non fit percipi a pro-
babiliore poterit tamen a perfectione, item eadem naturae
agent uniformiter difformiter adeoque in parte pro-
pinqviori deberet obiectum melius sentiri, cum tamen
saepes contrarium accidat, nam res nimis propinqua
imo et oculis supposita non videntur. Et species oculo produci
ab obiecto ad distantiam aliquam certam non sicut ad
lumen a luminoso, hinc igitur si duae species visuales
iniquales ponerentur in aliquo loco extra sphaeram
utilitatis obiecti, tunc sane neutra obiectum videre
posset, si vero poneretur intra sphaeram tunc unum obiectum
ab illa specie, cui species proportionata tamen re-
missa posset esse species ut non sufficeret pro ulla specie
vel certe tamen pro perfectione, unde et patet si obiectum
sufficiens species transmitteret per spatium aliquod
infinisum posset speciem visuale videre obiectum in finem
distans, ad id a. quod est obiectum de difformitate produ-
ctionis specierum de obiecto ceteris paribus melius
percipiunt est propinquius, tamen producitur species quae
intensior, interim tamen aliunde contrarium accide-
re patet quod si obiectum sit deo propinquum, ut radii
quos emittit non possint in eorum coeum, vel arte
si vocant non faciunt angulum proportionatum
eiusmodi speciebus. 6. optici in suis demonstrationibus
non supponere radios visuales provenire ab oculis
in obiectum quod ab ipso obiecto nihil habetur quod
aeque species. Et ad demonstrationes opticas pariter
referre a quoniam intermedia illud quod est inter
obiectum, et speciem praeuat, unum tamen aliqui fuisse in

soluto

6. m.

soluto

200 Tract VIII Part III Sect II

opinione veterum, qui voluerunt inferiores et sensa-
 tiones reliquas fieri pota aliquid in obiecto exstante
 n. a. ab obiecto patiente quem forte loquendi modus
 fecerit sunt et alij parum solliciti de ista rei illius
 intermedia. 7. si darentur species tu a multis ob-
 iectis procedentes confunderentur in oculo, proinde
 nihil distincte videri poterat. & spes n. confundi
 que per diversas lineas rectas ad oculum contine-
 rentur, obiectis representant, n. est a. absurda plu-
 res spes esse in eodem subiecto, si sint diversa illa
 rum officia, quod et ob causam demittendum est duas
 eiusdem profus rationis species esse in eodem subiecto
 et tri ex illis n. fieri una aliqua inter se, tanquam
 aliqna intermissione n. respiciant, sicut mirabile e arti-
 ficium huiusmodi in uno aere diversissimas species,
 et quasi picturas collocare, quod pulchre consi-
 derat Keplerus. de aspectu. Mentis in hunc modum
 i. 2. his verbis addit. quod est in admiratione
 dignissimum, et solius huiusmodi sapientia proprium, quod per
 eandem partem aeris, impmixta et simul hauriant
 innumerabiles colorum species, qui sub noctem lu-
 cente luna in loco aperto et edito positis stellas
 in caelo, et campos in terris floribus plenos et si-
 milia domos arbores, animalia, et alia id genus,
 multa conspicit, regere n. poterit rerum illarum
 omnes species in aere. illo sibi propinquo simul
 contineri, et in permixtas contineri, at quis hor-
 intelligat, quis capiat? quomodo n. fieri potest
 ut res tenuissima tantam formam varietate
 simul contineat, et quid si eodem tempore et loco
 resonent cantus auium ab una parte, et ab alia
 quoque murmur cadentium aquarum norres simul
 in eodem aere necesse est recipi cuius tot formis

De speciebus sensibilibus, 201

colorum et illos omnes sonos, aut omnes eorum sonorum
 species? quis hoc facit aëre? Bellarminus aia
 mea, nisi conditor tuus, qui facit mirabilia ma-
 gna soles. 8° si daretur species. Si gemini oculi
 viderent res geminas, seu duplicatas, haberent
 et geminas species et visiones. sicut aliqui ides tñ
 vident unum obiectum, quod fit una sola visio, a,
 alij aiant unam, una est data pat visio nem,
 alij, qui visiones alij existimant in corde ner-
 vorum. Opticorum volunt ibi species, et visiones
 sed contra 1^m est, quod sicut in hoie. duo sunt orga-
 na visus distincta, ita et duae potentiae, ut
 recte docet sub. de visu q. 8. praeterquam quod
 alias oculi distincti non possent res cerpere
 duplicatas, quod ides est et contra 2^m, contra 3^m
 ubi probabiliter visiones non fieri in nervis opticis,
 et ut fieret nervi tñ optici in quibusdam hominibus
 sunt duo distincti, imo nunquam in uno aliquod fo-
 ramen copulatur, sed ad summum se attingunt,
 ut anatomici scribunt, quare melius responderi
 ur ex optica quod licet duae sint potentiae et con-
 sequenter duae visiones, utriusq. tñ oculi pyra-
 midis aequaliter lapses in unum obiecti punctum
 conveniunt, pyramides a. sine conus appellant
 radios omnes, qui ab obiecto in nervis oculi conveni-
 unt, huiusmodi pyramidis basis est ipsu obiectu
 cuius a. in oculo et apic deniq. media pyrami-
 dis linea, quae quilibet res distinctissime represen-
 tat, res in radiata figura ptt

9° oia uir posse saluari sine speculo, per obiectu
uidelicet, aut lumen. sic n. facile dicitur in speculis
quibusdam inuenias uideri facies, quia lux in
habet inuenitur, item uideri res maiores, in uno
speculo, quod in alio, quia colligitur, aut dispergitur
lumen, et multa similia applicari queant per
lumen, uel refractum, uel discontinuatum, uel
interfusi uel unicum in q. frustra assignantur
spes sensibiles. & in hoc die satis commode saluari
per obiectu aut lumen, et octo aliqua dici queant,
in pertinent fore tñ ad spes uisibiles, ueterim non
obsciditur, quomodo reliqui sensus maximeq. inter
nos possit se ad actum determinare sine super
addita specie, cui in obiecto ascribi n. debeat, quod
est super. absens, aut destructum, et si in uno aliquo
sensu spes concedantur cur n. et in alijs?

solutio

SECTIO III^a

De obiecto sensuum in communi siue de sen- sibili *

*H*anc sectio explicabit aliquid de obiecto sen-
suum in eoi, sed ex arte praemittere est
sensibiliu aliud
et se aliud
et accidens. Sensibiliu aliud esse per se, aliud a. per
accidens, sensibile per accidens aut esse illud,
quod est antepos. sensibili per se, et per accidens
dicitur, quia ipse n. sentitur, sed accidit illi
quod sentitur, unde ab huiusmodi sensibilibus
accidens nihil patitur sensus in ea sensus n.
opprimat, sed tñ quae sunt coniuncta, epoplo

204 Tract VII Part III Sect III,

numerus quinarium, proindeque reliqua ad eum re-
ducuntur, unitas non reuocari pro alio numero,
uel quantitatem, asperum, et leue obtusum ad fi-
guram, Tempus ad Motum, distantia ad Quantita-
tem. Quod de rebus. Porro Motus licet non perfecte percipiatur
nisi ab intellectu, qui conferat inter se partes,
preteritas et futuras, tamen materialiter et per modum
Quod de quocumque fluentis et sensu percipitur. Quietis notio
non intelligitur quatenus formaliter sumpta, prout est
carentia Motus, sed et sic non sit aliquid posituum,
sed priuatio, sed accipitur quasi fundamentaliter
quatenus nimirum res aliqua dum non est in Motu
habetque ubi permanens producit alio modo spem
Quod de Magnitudine qua produceret in Motu. Per magnitudinem seu
Causam quantitatem latius acceptam probabiliter opinari in
Materia sumi ab Arte extensionem illam Entita-
tiua localem, qua ea sit in Entia aliquo materiali
et sine vera Quantitate, nam aliterdum u.g. na-
turaliter sane uideretur si iam Quantitate
spoliata extensionem nihilominus localem obtineret,
sub. tamen et alia quidam existimant ipsam Quanti-
tatem intelligi, nam si Magnitudo accipitur
ex mente Mathematicorum tum etiam subtilia, qua est in-
tuitualiter extensibilis, erit per se sensibile (cum quod
est contra Philosophum, qui 4. 65. docere in subtilia
nullo modo esse per se sensibiles, item si proprius
sensibile per intuitionem extensionem sentiri potest
sine aliqua uera extensione quantitativa sequi
quodlibet sensibile proprius per sua intrinsecam
extensionem modificatiua sentiri absque uera spaci-
tate potest uisus percipere aliterdum u.g.
Christi in sacra Eucharistia existens, est. n. aliterdum sensibile

Quod de Magnitudine
Causa

Philosophico

alia

206 Tract VII Part III Sect III

coniungi, cui n. de distincta specie n. posse fieri
 unum numero illud est quod unum ad alterum
 ut n. se habet ut terminus ad terminatum
 nec ut actus ad potum, at spes sensibilis (cōi)
 habet se ut actus ad spem sensibilis propriam
 quippe modus ad modificatum. Modus porro
 sensibilis (cōi) potest continuo mutari remanente
 in eadem spe sensibilis propriam, ut si coloratus
 aliquod subiectum ostendatur, ubi dicendum
 est, modum continuari n. seipsum ac ipsum
 tempus, tametsi sub. modos admittat, atq. in
 finitos, si tñ infinita figura spe diuersa
 in una se succederent n. possent sine continuari
 necq. n. esset una alterius actus, aut tñ
 sed negatur posse dari infinitas a parte rei
 figuras. Cui a. supra Quadratus u. q. conti
 nitur triangulus quomodo n. unum latum po
 terit esse eōdem ueriq. figura, atq. utraq.
 continuare, nisi dederit entitatem quidem qua
 titatis esse continuat, n. tñ ipsos modos figu
 rarum licet hoc sensus n. discernat. Quod a. de
 ita est de Modalis spe impressa sensibilis cōi
 id est ut dicitur de specie expressa, uidebitur
 in hac correspondere modus representantem
 sensibile cōi, qui sit supradictus spem expressam
 sensibilis propriam, utrobique a. id est in spe expressa
 et in impressa erit modus aliquis eundem
 rationis, licet ipsa spem inter se essentialiter dis
 crepent, sic n. erudit et ratio est, ubi quod in co
 loue at quod in sapore.

Notatio 3 obiectum indiuisibiliter u. pitem

De sensibili 207

.i. vel in uno puncto, vel toto in toto, et totum in
qualibet parte, sicut Christus, et in sacra Eucharistia
non est naturaliter sensibilis, nisi per se produere se in
divisibile, quae est ratio, cui debet produci in
extenso et divisibile, non mirabilem tamen contrarium
sentiant, dicuntque et naturaliter visum in Christo in sa-
cra Eucharistia nisi Deus impediret per meritum nostrum
fidei, sed facta fingitur perpetua miracula,
praesertim cum opposita pro grandi semper mira-
culo habitus fuerit, videlicet cum corpus Christi ali-
qua in Eucharistia visum est, iam non in divisibiliter
epistans et non potest naturaliter sentire obiectum epistans
modo divisibile, nisi sit perceptio naturaliter
abque consensu obiecti, et obiectum cum tali potest con-
currere requirit, quia non potest agere naturaliter nisi sub
vires localiter non extensum, est enim modus epistans
di in loco qualitativus, condicio quaedam ad
actionem recepta, ut experientia probat, sic
igitur Christus in sacra Eucharistia non videtur naturaliter
duplex coem Theologorum sententiam obiecta externa,
licet aliqui velint Christi oculis potest videre suum
corpus sub hoc sacramento epistans, et tamen ipsum
modo percipi. Quod ad potestatem vero absolutam
probabiliter in potestatem obiectum in divisibiliter epistans
potest videri, itaque potestatem videri. Ita Scotus
pronavit. per q. Hales. qui ait de Virgine
de facto Christum videri in Eucharistia: Rubens et
alii cum volent implicare contradictionem ut
Christus in sacra Eucharistia aut aliud quodlibet
corpus, in divisibiliter epistans videretur sic ferre
rationem solens quod obiectum ad aequatum sensum
possit.

Obiectum non quam
obiectum non est habitus
obiectum non est habitus
obiectum non est habitus

18

non naturaliter
obiectum in divisibiliter
obiectum in divisibiliter
obiectum in divisibiliter

obiectum contra
quod obiectum in
obiectum in divisibiliter

ect in
no se fan
ad albe
ratione
ly cor
no pri
porro
noble
dorato
vadam
fem
atq. in
nat. se
ontinu
ut hui
ate rei
consti
latu pro
hang
qual
figu
ad h. h.
bilibi
ai dicit
entom
proprio
epistans
videtur
er dicit
ad in co
atq. epistans

208 Tract VII Part III Sect III

exteriori est res aliqua extenta qd sensus non
potest percipere corpus quod n est extentum
sed tm presens indivisibiliter nulla n. p^oia
Alia obiecta fertur exte obtum sibi propriis. 2° si cor
pus quod est indivisibiliter p^ois uideretur tm
delectat et uideri ipse modus indivisibilis pres
sentiae cui visio fit sensatio quadam intuitiva
et n abstractiva, quae abstractat ab indivisibili
et divisibili, sed hoc est absurdum, quia modus
ille existendi e supernaturalis q. rei naturali n con
gruit, item quia modus ille indivisibilis nec
est subiectus sibi proprius, quippe cui n fit
color nec et c^oe, cui nullum fit ex quinq. nu

Solutio prioris
in abstractione
meratis. Sed ad 1^m di. Obtum ad quatuor p^oia
sensitivae n esse res extentam si p^oam ad
iuncte d^ors ludo fit ita de facto et natura

Solutio 2^{ae}
liter. ad 2^m di. negando imprimis quod
debeat uideri ipso presentia indivisibilis,
presentia n. n est ratio uideri, sed e tm
condicio nra obti uisibilis in uisione natu
rali saltem ign per diuinam p^oam uideri
potest obtum sine presentia, deinde e no
sentiatur et concomitatur modus ille presen
tia indivisibilis n tm inde uidebitur ipse
modus in sua Entitate, neq. requiritur sensus
facere uera abstractionem licet n. ipse modus
indivisibilitatis in se ipso n percipiat n tm
percipit rem abstractendo ab esse divisibili,
et indivisibili, sed ut res indivisibiliter existit
sicut u: q. Quantitas di uideri uis uideatur

plur 2^a par

absente p^{er} se et soleant naturaliter aliquamdiu a Deo conservari: de p^{er} se DEUS nulli s. th. cui in sacra eucharistia n^{on} aliq^{ui} Christus sub sp^{iritu} p^{er} se, vel cui apparet caro aut sanguis, re-
representari t^{em} p^{er} sp^{iritu} in p^{ro}ducta, n^{on} a. p^{re}sentes, aut existentes, unde ait in h^{is} iⁿmodi apparitionibus nunquam videri Christum aut carnem eius vere quod fides tradunt Scot. Antoninus Molina Vasq. Suarez. Itaq; tametsi

Suscipit Deo d^{icitur} h^{abere} o^{mnimodam} dependentiam in conservari

sp^{iritu} habeant aliquam dependentiam ab ob^{iecto} conservari n^{on} t^{am} habent o^{mnimodam} extrinsecam et estem, sicut in lumen p^{er} se solo. DEUS con-
servare extinto luminoso. Ita et sp^{iritu} de-
structo ob^{iecto}, et sane soli (ca^{usa} p^{er} se ascribi^{tur} p^{er} effectus, qui efficienter producitur a ca^{usa} secunda; de angelis et dicitur e^{ssentia} sp^{iritu} rerum

Angeli absq; ob^{iecto} concursu sp^{iritu} p^{ro}ducunt

absq; concursu ob^{iecti} ip^sis in^{tellectus} cur q^{ui} n^{on} p^{ro}ducit DEUS sp^{iritu} a se sic productas conservare absq; ob^{iecto} in aliqua p^{ro}ducta? autem quidem ob^{iectu} habere ad sensatione^m duplicem quendam concursu^m unu^m ut principiu^m, al^{teru} t^{er}miⁿando, priorem posse suppleri a Deo, posteriore^m n^{on} p^{ro}ducta cu^m sensationes externa^m sine. Ita cognitiones intuitiva^m ut de essentia^m ipsaru^m sic terminari ad res p^{re}sentes s^{ed} esse reale, sed n^{on} e^{ssentia} n^{on} e^{ssentia} ad cognitione^m intuiti^{va} n^{on} ut terminetur ad rem s^{ed} esse reale p^{re}sentes sufficit si terminetur ad res in^{tellectu}

2° q^o q^o modo
considerari potest
obtin

Solatio

Solatio

uisibile, cui non fit uisibile, et fit satis circa
cuiusmodi obiectum primarium sensum non falli
quia repugnat ipsam uersari circa aliquid quod
non continetur intra latitudinem obiecti. Hoc fit esse
sermo uel de secundariis rationibus contentis sub
primaria uel de alijs conditionibus, quibus cum
percipitur obiectum prioris generis sunt in uisione
u. g. albedo nigredo et quae quaterus partici-
pant rationem. Nam primariam et formalem sunt
per se obiectum uisus, sed inaduate, unde questio
erit utrum aliquid album, aut nigrum uideri
possit, quod tale uerum est: posterioris gene-
ris sunt sensibilia coia, ut motus, Magnitudo, unde
questio erit utrum sensus iudicare possit aliquid
habere eam magnitudinem, aut figuram, quam
tunc se habet, de his et experientia tradit, non
errores contingere, nam aegroti dulcia aliquando
amarum uident, quia gustus eorum habet bilijs quo-
dam humore oblesum, et sic. Item, qui habent oculos
sanguine diffusos cum uideant uerum, item pro
uaria speculo suo diuersitate modo res magna,
modo parua apparent. Dubium est potest
aliquid circa opinionem artis q. 1. 2. de anima
t. 163 docet sensibile proprium non errare
affertq; exemplum de colore et sono ubi uisus
admittere deceptiones non contingere circa
sensibilia coia, probabilitate applicari uisus artis
sicut Maria dicamus cum doluisse sine coem
quidem operanti modo minus se quibus errare

Sect III

De sensibili 213

sensu circa sensibile proprium, quod circa sen-
 sibile coe, colligitur hac sententia ex t. 161. ubi ^{non de error} dicitur
 ait sensus priorioris quidem e verus, aut quod ^{sensus circa se} pars
 ipsum habent falsum, et infra, dicitur a. ut motus et
 magnitudo, quae accidunt sensibilibus, circa qua
 maxime iam est decipi in sensu, error a. et us,
 modi eveniant in ipso, ut quod verum obto alicui
 spem producat aut per aliam quam p propria
 videatur, sed quod propria spem ab obto et infra rava
 deinde alicuius albarius, puta organi, situs,
 distantia vel medijs obto alicui repraesentat,
 sic igitur ad febrius cuiusdam omnia quae
 alba sunt flava tamen apparent visis illius
 et sic per spem flavedinis, sed revera per spem
 albedinis, quia tunc haec spem ab obto et infra sustinet
 in organo flavedine ambuto fit ut ipsum quoque
 obiectum flavum appareat, sicut et viride ubi
 rubrum illud quod per visum modo vitium immittit.

Notatio Σ Circa sensibilia coe fra ^{Circa sensibi}
 quentissime fore uter ^{lia coe inter} sensus externos decipit
 huius licet alioqui pro nobilissimus, id fass ^{sensus externos}
 doctus applicat ^{decipit} Francisco Aquilonius l. 3. ^{sequentijs.}
 et q. Opt. ex quo advertere hic potes errorum
 fore oium, quos in visu experiri quatuor p ^{errorum, quos in}
 cipuas esse eas. a. ut variatus anguli verti ^{hinc appropinqua}
 colij, quem spem ab obiecti latitudine tanquam
 basi profecta et in oculi angustias contracta effi-
 ciunt nam angulus. b. ut lecta et plecta magni-
 tudinem obiecti proportionaliter maiore aut mi-
 nores refert, prout ipse maior aut minor fuerit

214 Tract. VII Part III Sect III

*obscure propin-
quas longin-
quas apparet*

in oculo. si in idem obiectum distans semper mi-
nus apparet quae propinquius quia per minores
angulos cernitur quae n. longius ex eadem basi tra-
id. protrahuntur, eo acutiores constituantur angulos,
qui si adeo parum euadat ut nullam habeat sensi-
bilem magnitudinem lateris. hinc ut obiecta, certe oculo
lucis nullo modo vera magnitudinem obiecti sed coeter
iusto minoris apprehendit, quod fit praesertim si
unus in oculo in uisionem incumbat ut asserit
Aquil. l. 3. prop. 10 ex ignorantia a. magnitudi-
nis ueritatis et deceptio circa distantiam, circa
motum et quietem: quae in interiecti corporis magni-
tudine estimantur, ignorata distantia nec fi-
gura recte percipiuntur, quia per distantiam
partes ab invicem dicuntur solum ut oppositae
sunt Aquil. l. 3. prop. 10 et sequentibus. Hinc saepe
aliquis minor tanquam sibi propinquior iudicat
se maiorem altero, hinc in aedificijs partes remo-
tiores uis angustiores, exempl. gratia in ambulacris
aliquo longo latera parietum uelut interiorum uer-
gunt, tabulatus depresso cernitur parimentum
a. altius eleuatum, hinc columnarum longa serie
positarum extremae nihil, aut parum despecta uis
hinc in statuis et picturis quadam conuexa defor-
mes, et male proportionatae, minus a. elegantes
apparent, hinc qui mare nauigant non deser-
tos campos perambulantes, perpetuo sibi ascer-
dere uis, et hac ipsa imaginatione defatigati,
quia partes remotiores maris et terrae altius
emergere uis. Haec oculorum delusio maxime est

183

De sensibili 215

observanda architecti, et pictoribus, ut n^o t^o per oculos
aeris, quod apparentem rerum magnitudinem imit^o archi
tontur, n^o si in corniculo longiori parietis t^o observanda
humiles erigantur sicut in operibus quodam condant
tandem ut debentur tabulatur quasi p^o mai^o suo
cubere et praesentibus angustias quaedam incul
care, item si in edita turri totius imagine
iusta comens proportione pingatur nulla in
illis erit maiestas aut elegantia. 2^a ca^a
Et Inaequalitas interiecti corporis cuius
magnitudine n^o raro rerum distantia estimat
hinc procul ab aere distanti arboris et detran
fluvius profusus inter se coniunctos putant, qu
intercapulo fluminis n^o apparet, hinc stella in
eadem planitie una collocata, nullaq; subli
mior altera, quia caelestis corporis intermedium
latet, hinc calidus in Horizonte un^o terra con
tingere, quia interiectus aer oculos fugit, ac
in Meridionali steharum altitudo utriusq; depre
henditur, quia pars calidus deversa usq; termi
nat et quasi pro medio intercedit, hinc cur
calidus directus oppositus oculis un^o linea recta
et gibbus phara^o aminus superficies plana
ut in stellis, quia partium eminentius distantia
a remotioribus n^o caratur. 3^a ca^a e^o luis ex 3^a ca^a
aeris et defectus nam obscuriora semper re
notiora apparent, hinc qui sub crepusculum
iter peragunt longius disparata oppida arbi
trantur, quam clara luce, hinc in picturis
quae colores subnigros sunt illita interioribus p^ogere

De sensibili

217

et nervus nō sentiat calorem sibi inestentem, de
medio a. certū vō nō ad omnes sensus externos mediū nō in
aliquo requiri, si nō terebris u. g. comprimitur oibus sensibus
oculus fulgore quendam videmus, et quibus delecta regitur.
At pellicula circa humores crystallinū asserunt
sō aut aurea, vel argentea, per quā facta est
tractio conspicienda intra auris. Item sentitur
nūquā bombus, qui ē contiguus organo au-
ditivis ad organū olfactus accedunt aliqua dō
exhalationes odorifera, quae sentiuntur in
gatu semp vō fieri contactus ā gustibili, in
tactu deniq, et si pro organo assignetur nervus
intra eundem constitutus nō est tū incredibile, quā
si in mediā ignis applicetur sentire nō debeat
calore, ita igitur explicari queat. Ailes calid
2. de aie t. n. et vō sensibile postū supra dpxima
sensum nō posse fieri sensationem, de hoc n. inter
obicitam et sensū intervenire saltim aliquod
mediū internum. Ceterū si sensibile sit valde sensibile vel
opellens laide sensū nō quidem rāōe speciei pōde opellens
sibilis, quā producit, sed ob alia quardam sensū laide
actionem coniectam, eoperimur. n. uehe-
menti aliquo lumine, aut nivibus undiq, curi
cum feris oculos laide, docuerunt id ē milites
Xenophontis q multas nivem facientes iter,
itemq, illi, qui ex obscurissimo carcere in splen-
didissima domū caliditā, et lenigatam
ā Dionysio Tyranno repente e ducti, si milia
circa auditam praestat magnus aliquis in auditu
sonus, puta bombardarū; lauduntur a. oculi

218 Tract VII Part III, Sect III

N

nimis lumine, quia lumen est sic productivum
caloris si cum nimia Intensione ad papillam
deferatur per colorem, quod producit, dissi-
pat soliditatem organi, quod quidem tunc laedit
ut a. ipsa praecipue rationem, similiter fit in colo-
ribus, qui multum participant de luce, ut ab-
bedo, quae ideo disgregat visum, lux a. dissipat,
et evocet Spiritus nigredo a. contrario modo
congregat, quia nihil, aut parum lucis habet.

nimiam ferocitatem
visus laedunt.
tenebrae tunc et dicitur laedere visum quia cum in tene-
bris non eliciantur Spiritus ad obiectum videndum
numquam sed aliqui perseverent facte in nervis
per quos ad visum devehuntur aliqua indispo-
sitis contrahitur, et consequenter sic in ipsa or-
gano visus, a quibusvis l. l. prop. 36 ait cum
radii lucis in oculo immitti refringendo non
colligantur versus perpendicularare, sed potius
dispersentur recedendo a perpendicularari non
fieri calefactiones, humor in. albugineas inter
corneam, et aerea tunica inter postremam perfringit
radios in medio minor est, quae in lateribus, ideoque
se habet in Ar. speculorum in medio nihil
optanatorum, minusque densitatis habentibus, quae
rem minorum referunt, et dioptrae dicitur prout
quae specilla in medio densiora et protuberantia
ita rem maiorem faciunt, et Omphaliptrae dicitur.
Iste tunc l. 2. prop. 8. vult radios in oculo frangi
ad perpendicularare nisi aequinoctio quadam
sic in perpendicularari et l. l. quidem dicitur ea
quae transit per centra humorum et tunc carum

De sensibili 219

oculi l. a. 2. ea qua transit per punctum con-
tactus incidentis radij optici ab obto, quod
sic de hac re optica, qua est alterius in-
fati supponere ut aquilonis quod nō admittit ^{aglonis, patet}
tendam lumen videlicet nō calefacere nisi rā ^{lumen nō cale} taurē.
dys per retractionem collectis. In auditu
causatus nō fiat sine commotione aeris, neq;
magnus sonus sine magnā commotione. facile
ab hac laedi pot organū auctiorū ut p̄t in ijs
in quorū aures directa exploditur bombarū
lae s̄t minores, hi. n. facillius capiunt, incom-
modum, quā alij, qui nō ita directa maiora
aliqui tormenta audiunt. Nimirū odore per
exhalationes nimirū fuitas, quas se cum ^{nimirū odore}
adferunt officere p̄t organū olfactus, idud ^{olfactus tot}
n. nimirū efficiant. Calet et Tol. uolunt
sensibile excellere ideo tendere sensus quod
illud imprimat sensus nimirū intensas et com-
proportionalitas species, adeoque sp̄s nō tm̄ esse agētia
intentionalia, sed et naturalia sed S. Th. 1. p. q. 76.
a. 3. op eo probat lumen nō esse sp̄m intentio-
nalem quia est principium quoddam transmu-
tationis realis quātum, est sibi et productiuū
caloris, deinde sp̄s intentionales sensus interni,
tamen valde intense tm̄ nō laedant illum, q. o.
nec sp̄s sensus externi et adde quod sp̄s debeat
potius perficere quā laedere, habetur. n. ut concur-
rat cum p̄a ad aliquā cognitionē, qua est per-
fectio p̄a, et quidem eo perfectior, quo intensior,

unde fit obiectum ut obiectum n' latere sensum
nam ut obiectum agit tñ intentionaliter quā glō
rādē nihil aliud producit nisi speciem, quā vol
lūy qualitatē alteratiua productiua ē, sed ad
summus alius qualitatis intentionalis, in eo
videlicet casu, quo spēs in obscuris conclauis
foramen in mitta hūm ut quod et n' tñ ut glo
sub. putat uiride in colorem conservare oculos n' g' rā
aliquā humiditate nati oculis.

SECTIO IV^a

De visu.

Multa quae ad visum (sicuti et alios sequentes
sensus) pertinent iam intelligi sufficienter ex
dictis possunt, hinc potissimum explicandam ut
1° in quā organi parte fiat visio 2° quod nati fit
obiectum circa quod versari debet, fit igitur

Conclusio 3 Visio n' fit in congressu ner
uorum opticorum aut in humore aliquo oculi, sed in
cā tunica, quae retina notatur ut scribitur Keplerus
Scheunerus in fundamento optico et alijs multis.

Notatio 3 Supponitur hinc talquam
certa quaedam visio veteris quorū visio fieri per op
ta missionem, quasi pōa scilicet visiva emittat
radium seu spiritum visivum, aut certe splendorem
aliquem ad obiectum, qui deinde radius aut splendor
ab obiecto iam alteratus ad oculum revertatur et
pupillā contingens visiones efficiat, sed potius
visio n' fit in
susceptionem fieri 7. quandam intus susceptionem cui spēs nimirum

Vbi fit visio

visio fit per
transmissionem

visio n' fit
susceptionem

222 Tract VII Part III Sect III

Obiectio

quod ex obiecto per oculos ad nervos Opticos
aut oculi corinhibitionem quae aduersarij statuunt
nō peruenit, ad hoc clauso, inquit alterutro ocu-
lo, uno relictu uidemus, ut experientur, qui ad pro-
ximam iaculantur, quod indiciū sit in utroq; oculis
fieri uisiones, et uno clauso omnes uim in altero
delabunt, sed Aquilanius in l. 1. Opt. prop. 76. ois
contendit obiectu aequaliter percipi utriusq; oculi
pōa, in idē punctu conspirante, idq; ex pedimento
liquere, cui scriptura u. q. fati remota utroq; ad
hibito oculis legi queat in ita uno, Arden uero
aliter in uolubematis docentem uulgi opinione
secutus est ut alias nō semel in illo libro, iam
latores unus oculis claudere nō ut clarius, sed ut
certius uideant, quo loco sit foras, nō deo oculi
per unū balistae signū ita dirigi nō possunt ut
in unū punctum conueniant radiorū alio in aliū
loco tendente, neq; spiritus copiosiores ad unum
oculū afflere clauso altero, quod unus oculis
intuendo facillime delascatur, in ita gemini
neq; his obstare, uir quod idē ait Aquilon. uno
oculo rei locū nō tam certo posse cognosci, ut
probat exemplo puero uir, qui clauso uno oculo
nō pōt statim contingere bacillum u. q. aut
reiculaū oppositam. Neq; exemplo acti, in
uius foramen uno tñ oculo aperto nō ita facile
filū emittitur, bona. n. rāo subiuncta ē de
lineis per punctū balistae progrediētibz. 50

Solutio

Uisio nō fit
in humore
crystalino

quod uisio nō fiat in aliquo humore oculi cor-
pore, quinia quo ad allongines et uitres, quoad
crystalinu a, qui merius interiacet ē contra Coriamb.

229 Tract xv Part III Sect III

uidebitur pupilla infus congrua maiore a. ad fen-
 gulos et passus si sensum in locum obscurum & de-
 cas, Nam si acicula alterius oculo paulatim
 admoueat Ita ut ille obtusus suus in acicula capus
 defigat et alterum interea alterum oculum oclusum
 teneat, uidebitur ad maiorem appropinquationem
 aciculae pupilla contrahi, ad remotiorem uero am-
 pliori, quod idem contingit si duo obte dicta fixa-
 in eadem uelut linea collocata corneam, alterum
 remotum, alterum uicinum, d. n. hoc cerni conueni-
 bitur pupilla, dum uero illud dilatabitur, hanc
 a. ampliationem pupilla fieri ex uera tunica
 coragatione et contractione ex eisdem applicatione,
 ut uero inde patere quod quaedam in superficie
 uera tunica uenulae, linamenta et tractus colo-
 rati occultantur, dum aperitur pupilla, rursus a.
 uisatur dum clauditer, quae de re et Placanz
 de pupilla agit ad loca Mathematica Arty.
 Quo ad Tunicae corneae ea est ualde transpa-
 rent, per quam et spiritus ad humores transferuntur,
 ut si hinc uisio perficiatur non uero ratio cur illi
 qui sub cornea nubeculae habent, non uideant, sed
 hinc nubeculae impediantur. In posteriori a. parte
 aranea cuius posterior pars uidelicet retina
 non uero distinguitur quibusdam non fieri uisionem
 probant ex eo quod in illa non terminentur spiritus,
 sed ulterius per humores crystallinum abeat,
 et ad quid alius esset ille humor si in aranea
 uisio absolueretur?

Notatio

Itaq; restat huius retina
 pro qua multu est Christoph. Schein. l. cit. rāo ^{pro quod}
 Physica esse sic qd sic sensus in substantia aliqua ^{visio fiat}
 cui adiacenti sunt spiritus vitales, qui quidem ^{retina}
 sunt in retina qua ex medulla nervi optici pro
 cedit, et cavernulis quibusda, praesertim in exte-
 ad radice ubi nervo cohaeret instar ligni querni
 ad spiritus vitales deferendos plenissime ut hē
 ut. l. 2. prop. 2. c. 16. Fit a. visio probabi-
 liter p radios decussatos, sicuti cu' spēs in carne ^{visio fit p}
 rad' obstrata in nictatur, pro qua qd adverte lū ^{radios ductos}
 calcantur hoc et in undisim' saepe experimetur, si
 conclave aliquod ita ocludatur ut unicum pa-
 teat foramen cuius diameter sit latitudo digiti,
 tu' per foramen illud ingreditur lux, et una reru
 obiectaru' specie' cu' unig' suq; et generig' coloribz
 quod certū si chartam aliquā munda' mtra con-
 clave foramine obtendat ea distantia qua parē
 qua sensu et experientia facile m'cipi p't, hīc
 vero omnes res in chartam allapsa' everso compa-
 rantur. I. superae inferae, et dextrae sinistrae, p
 radioru' interfectione' quoru' superiores ex obto
 venientes in chartam descendunt, inferiores a.
 ascendunt. Una a. et eadem res ex'tra collocata
 multiplicatur in charta s'm multiplicatione' for-
 minum, qua si sint inter se satis vicina concurrunt
 diversarū specie' partes in eade' charta portio-
 nem, sic ex una domo pagu' ex uno hoīe cohortem
 representabit, et sicut eiq; mod' clarissime cu' sol
 obiecta collustrat, oculoq; contapat nōto nihil in

speciebus mutatur, sed vnde sicut in charta retinet
 homo u. q. tunc coexistens, quod si a. mouetur et,
 curuat curuus et in charta apparebit. Ceteru
 si vitru couepat, et mundu foramini (quod dicitur
 maius esse poterit) imperatur totu spectaculum
 erit uicacius et clarius, vitru a. conuepat spha
 ra amplioris segmenta maiores erigunt remotionem
 charta a foramine, et quo segmenta sunt e circu
 lo maioris eo magis ampliant obiectu in charta
 vitru concuui' solu' abiq, conuepo adhibitu nihil
 officit, sed si in debita post conuepu distantiā in
 foris addatur ea proportione, quā in tubo
 optico requiritur speciei picturae in magnitudine
 saltem aliqua auuat, ut experiri licet inserto in
 foramen cubitali ipso tubo recte aperto, latus igitur
 vitru foramini addendu' uel utriusq, uel alte
 ra superficie conuepu esse licet altera sit
 planu' et perinde est quae obiectu respiciat, q
 charta. Jam ut hac uisioni applicetur sicut
 interuentus paries aërem extenu' ab interiore
 camera fuerit, rebusq, ingressu per solu' fora
 men. admittit ita uelut oculi tunica oculum
 in anteriori et posteriori distribuit spum,
 cui quidem a rebus aspectabilibus tm continge
 re. fit, quantum foramen, uel relaxatu, uel
 contractu' permittit, charta obiecta uicem
 praestat tunica retina in intimo oculo sita
 vitru a. conuepi foramen. obidit' humor chry
 stalinus, qui' hinc lenticulari quāda' conue
 xitate praeditu' oculo mirifice abidit, ut res
 distinctiores appaerent, quemadmodu' a. pictura

obiecti extra cubiculum positi redditur varia
 pro varis aequali, uel charta, uel obiecti ad
 uisum. Ita et res conspicitur pro accessione,
 uel remotione. Oculi ad obiectum, uel pupilla varia
 tione humoris Chrystallini, et tunica retina matre
 coriuntione, aut ligamentone, hinc nra Motricem
 facultatem ut tradit Scheinerus haec tunica uasa
 qua processibus ciliaribus attribuit ut suo artificio
 et spaciolum nimium affluxum prohiberet, et humorum
 crystallinum, aut conglobarent circūcirca compri-
 mendo, aut attenuarent attractione, uel in ante-
 riora protruderent, seu denique in horum repererit
 hinc ad obiecta uicinisimam oculum aliquam ad do-
 lore usque laborat, quod ex eo risu in nasi quod
 adhibet in componendis uisibus, effigiandis huius
 cibus et humoribus, quod sine compressione, aut con-
 uulsionem, adeoque dolore aliquid in accidit. Por-
 ro uisus res qua sita erecto in retina faccipit
 uersam et qua uerso situ haurit erectam
 aspicit, quia uisus res eo loco ubi apprehendit
 quo radius formaliter uisorius si produceretur
 spiraret cui igitur in contrariae partem (alio ali-
 quo modo reflectus) facatur hinc ita uisio-
 nis tendentia, et apprehensionis castitua in char-
 ta dissonantia nascitur, res ex subiecta figura illo

228 Tract VII Part III Sect III

expli cetur porro à Scheunero L. 3. p. 1. r. 22
 qui pro acriorū deorsuptione experientiam
 affert L. 1. p. 2. c. 2. n. in iucundam, nam si
 oculo obtundatur lamina, opaca ex quo forami
 pertusa et nra oculū ac lamina alia la
 mella vel cultri latitudo sensim ad nouetur uer
 fus foramen animadvertatur rei uisibili prout
 occultari ex illa parte ex qua nondū est admo
 ta lamella, quod quidem deorsuptione radioram
 indicat.

plur
 deorsu
 pto

Conclusio 2 Obiectū adu quatu' uisus ē

obiectū adu
 quatu' uisus
 est color

plur

color prout late sumitur, Ita eōs sentia choiam,
 quia nullū obiectū cadit sub sensu uisus quod d
 habeat rāōē cōm colorati, ut experientia ppetua
 docet, licet aliqui aspernent pro obiecto colorem et lumen,
 quia tū unus pōt unū debet esse adu quatu' obtū
 tertius dici uir quod sit color late sumptus, q glem
 sub se continet tanquā obiecta uisus partiatia colo
 rem et lumen strictē sumptū, nec alio fore nōū ap
 pellari pōt, circa hanc cond. agendū est aliquid de
 lumine et colore. sit igr

Notatio I Lumen s. dē actus perspiciui

Luminis de
 finitio

lumen nō ē
 substantia

Lumen ē gra
 uitas

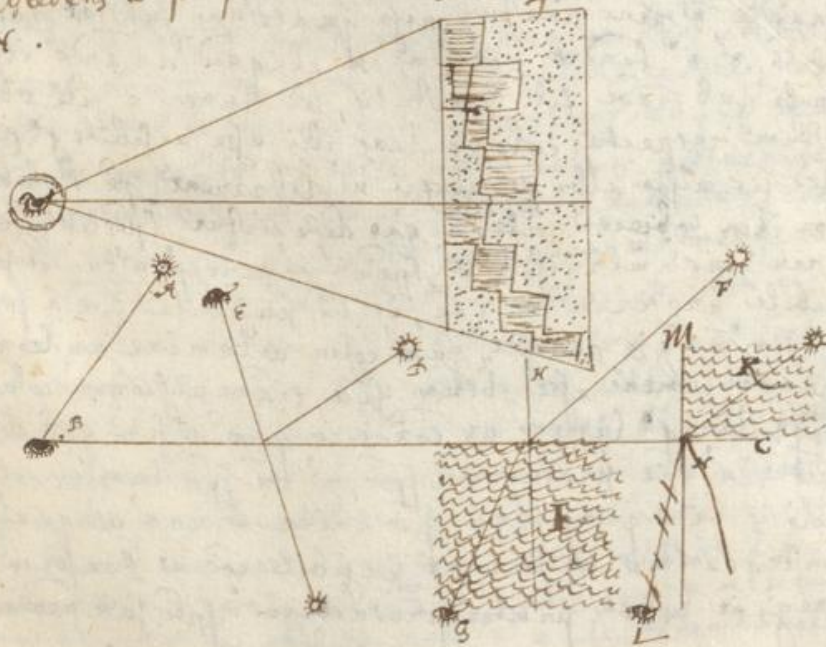
ut perspiciui est, ubi significatur quod sit actus
 illius operis, per quod species uisibiles transmitti
 et obiectum perspici pōt, lumen a. nec est substantia
 ut ueteres aliqui uoluerunt, ē quorū prom de sen
 tentia nāuquā locutus uir Aristes, nec quantitas
 nec habitus, sed qualitas quada' mēali, q denotat
 corpora qualia, quia n. est rāō lucis ad corpus
 lucidū, eade' est luminis ad corpus luminosum,
 cū qo lux sit qualitas corporis lucidi lumen est
 qualitas illuminati, qualitatem hanc aliqui

tri est, et falso similis quod Aquilon ait eandem
 lam in terra accensam lumen suum effundere.
 usq. ad celu. et ipsu. solem aliquanto magis
 illustrare. Radii lacy est linea quada. lucida. a radiis lucis
 luminoso procedens, et separatim a reliqua luce cogi
 tata, qua. uis a parte rei separata n. fit, quod orim.
 nocte ad lucerna oculi conuulsi huiusmodi li
 nea separatae apparent, fit ob cilia, q. lucida oculu.
 dolatam intersecant, ut ipsa p. rinde. lux ita in medio
 discreta uideatur, interim superficies lucida n. dari poe
 in corpore perfecte opaco, licet aliq. uelint p. erui mo.
 di superficie permanentis separatione n. poe corp.
 perfecte opacu. illuminari, q. et arbitratur oia sm
 profunditate luce quada. p. radii, quod patet in
 cornibus laminatim huiusmodi. Qui plura luminosa
 aequalia contondit in medio uisui sicut plures am
 bus n. fieri nisi postquam radii discesserunt, sed n.
 tri plures ab uno corpore umbra p. r. i. i. u. t. u. r. e. u. t.
 plura lumina per foramen aliquod in conclave
 emittatur ueruetia. ca. in ipso conclave con
 uenire possunt, adeoq. iuxta illoru. opinionem
 inter se se uniri n. rem precise referat in cor
 poris obstaculo. lumen potio maius n. tollit minus. lumen maius
 facit tri ut minus uisui n. distinguatur, q. oculu.
 sua opacitate occupat lumen ac nate uis re.
 nu. celestia, siue sublunaria uisus e. in fine spei
 ut sentit et agt. discrimina. n. luminu. qua. oppe. n. i. m. i. n. a.
 remur tri accidentalia sunt, et optinere adueri. t. m. a. c. c. i. d. e. n. t. i. a.
 usq. diuersitas coloru. fit fore ex permixtis spe
 ciebus coloru. uarietas actio. n. ex influentis aduer
 tis u. dispositione. patibit. n. a. d. u. e. n. t. i. a. c. l. a. r. i. t. a. t. e. x. n.

act III
 in
 quada
 ar
 bo
 et
 t. n. p. m.
 elis
 cal
 at
 p. r. o. d. u. c. i. t.
 ob
 t. n. q.
 i. r. a. m.
 h. a. r. e.
 i. n. h. a. r. i.
 p. r. i. m. a.
 p. o. r. e. l. i. q.
 a. i. d. p. o.
 l. i. n. e. p. o. r.
 p. r. e.
 c. o. p. o. r.
 a. p. p. e. l. i. q.
 t. o. r. a.
 l. u. m. i. n.
 d. i. c. i. t. u. r.
 a. l. i. q. u. a.
 n. o. d. i. b. i. l. i.

lumen maius
 n. tollit minus
 lumen maius
 n. tollit minus
 n. i. m. i. n. a.
 l. u. m. i. n. a. s. a. n. t.
 t. m. a. c. c. i. d. e. n. t. i. a.
 t. a. l. i. a.

ratione Physica assignant aliqui, quod ad supra dictu
 mediu' densius opus sit maiori virtute, contrinota
 a. virtus fortiori unde actio se se constituit, quasi
 et in arcu colligit, qn a. occurrat mediu' aliqua
 rariu, et superata facilius dispergitur quasi et
 dilatatur actio, reddendo a perpendicularari, n'
 au' qd' p' aiunt ob figura' contraria' contrarium
 evadere, q' ut e' respectu' propria, vide hic
 adiunctu' schema, in quo AB est radius directus
 recta procedens p' uniforme' mediu', puta p' aere'
 usq' ad superficiem BC, radius a. BC e' reflexus ab
 g'ade' scilicet superficie BC opaca FEs e' radius re-
 fractus vergens ad perpendicularare' HG p' mediu'
 densius ? puta p' aqua' et GL e' radius reflectus
 procedens a perpendicularari ML p' medium rariu'
 X.

234 Tract VII Part III Sect IV

Lumen ad uisionem coloris non requiritur ex
 parte coloris, sed tantum ex parte obiecti, dum enim in
 tenebris constituti sumus uidemus nihilominus colo-
 rem a longe et eo quidem melius quo obscurior est
 locus in quo obiectum intuemur, unde et in altissi-
 mis partibus dicitur stella esse de die spectari posse
 cum sit medijs lapu eberior prohibetur, nec obstat
 Auley cui ait colorem esse notiuum perspicui in actu
 productionis speciei per medium aliquod perspicuum,
 alium uero uult, quod quod color sit aptus produere
 species per medium actu perspicuum, unde tamen haud se-
 quitur obiectum non posse transmittere speciem, nisi medium
 sit illuminatum, aliq. a. hic docent per eandem medi-
 uisibilem speciem, quod quam uis color uisibilis et lumen
 quam rationem filium sub qua, obtinere non male et file
 modo indiuisibili actus, et specie cognosci debent, cum
 natura non percipiatur nisi quatenus substat ratio
 filii, uero non facit uoluntas in aliquid amando id
 nisi sub ratione filii bonitatis, sed lumen est file ob-
 obtinere respectu coloris, lumen illi esse uisibile quod
 sed sic uisio albi et nigri non differrent specie haberet
 non item obiectum file, a quo desuper mittitur species et ita
 per unam indiuisibilem speciem non percipiuntur et sen-
 sibile proprium et coe, et tamen sensibile coe a pro-
 prio magis pendet, quod color a lumine, unde re-
 gatur lumen specie obtinere file trans uisionem coloris
 requiritur, quod lumen ut conditio quadae sine qua ob-
 iectum non sit produere. species, non tamen species luminis et
 coloris sunt quasi duae species unitae et una aliqua
 integrantes ut faciunt sensibile coe et proprium,
 neque est lumen praeter productionem speciei suae produci

Lumen ut color talis quod est et spem coloris. Lumen ut
 videtur sic videtur, ut quod, sicuti patere videtur ad ut quod
 oculis, producit in spem per quam spectari queat
 et ipsi lumen non est species latendi, species est utilisibilis
 probabiliter videtur possunt ut quod si debito modo
 sunt terminata, licet nulli sunt in opinione contra
 hanc, sed ratio optima est ista, si cum immittuntur
 speciei modo supra applicato in obscura camera obiectio
 ut ipsi obiectum et non species sequitur esse visio
 nem obiecti reflexa, sed hoc dicit sequitur quod sequitur
 hoc, sicut non ut obiectum per actionem directam
 cum sit plene a tergo spectantis, minor a. probatur
 quia id quod ut per reflexiones, ut per certos an-
 gulos, alios ut obiectum non in quocumque situ et qua-
 cumque distantia videtur possit, ut est clara experientia
 in speculis, in quibus promereri non videtur species, sed
 obiectum coartat, et recte docent, si non radius absque
 oblique in corpus speculari incidens redire non
 possit non tunc tunc videtur, sed alius, ad quem in
 parte opposita reflexus, ille radius perveniet,
 in experimento a. illo cum speciei immittuntur eodem
 modo apparent in charta speciei quomodo cumque mu-
 tes stationes suas et situs; si dicas obiectum visum
 est tunc color, et lumen, sed nihil ex istis sunt species,
 quod non possunt videri. Et species est color quidem solutio
 vero, non tunc tales, qui proveniant solum per promp-
 tione elementum sed intentionales iuxta Aglon.
 ut infra videbimus. Porro haec species sic terminata
 producent oia alias species, quibus mediis tibus
 videantur, eruntque eiusdem generis, supra autem
 diximus solum de obiecto reali, non a. de intentionali

Sect IV
 Lumen ut
 videtur sic
 videtur, ut
 quod, sicuti
 patere videtur
 ad ut quod
 oculis, producit
 in spem per
 quam spectari
 queat et ipsi
 lumen non est
 species latendi,
 species est
 utilisibilis
 probabiliter
 videtur possunt
 ut quod si
 debito modo
 sunt terminata,
 licet nulli sunt
 in opinione
 contra hanc,
 sed ratio optima
 est ista, si cum
 immittuntur
 speciei modo
 supra applicato
 in obscura
 camera obiectio
 ut ipsi obiectum
 et non species
 sequitur esse
 visio nem
 obiecti reflexa,
 sed hoc dicit
 sequitur quod
 sequitur hoc,
 sicut non ut
 obiectum per
 actionem
 directam cum
 sit plene a
 tergo spectantis,
 minor a. probatur
 quia id quod
 ut per reflexiones,
 ut per certos
 angulos, alios
 ut obiectum
 non in quocumque
 situ et qua-
 cumque
 distantia
 videtur possit,
 ut est clara
 experientia in
 speculis, in
 quibus promereri
 non videtur
 species, sed
 obiectum
 coartat, et
 recte docent,
 si non radius
 absque oblique
 in corpus
 speculari
 incidens
 redire non
 possit non
 tunc tunc
 videtur, sed
 alius, ad quem
 in parte
 opposita
 reflexus, ille
 radius
 perveniet,
 in experimento
 a. illo cum
 speciei
 immittuntur
 eodem modo
 apparent in
 charta speciei
 quomodo cumque
 mu-tes
 stationes
 suas et situs;
 si dicas
 obiectum
 visum est
 tunc color,
 et lumen,
 sed nihil
 ex istis
 sunt species,
 quod non
 possunt
 videri. Et
 species est
 color
 quidem
 solutio
 vero, non
 tunc
 tales, qui
 proveniant
 solum per
 promp-
 tione
 elementum
 sed
 intentionales
 iuxta
 Aglon.
 ut infra
 videbimus.
 Porro haec
 species
 sic
 terminata
 producent
 oia alias
 species,
 quibus
 mediis
 tibus
 videantur,
 eruntque
 eiusdem
 generis,
 supra
 autem
 diximus
 solum
 de
 obiecto
 reali,
 non
 a. de
 intentionali

236. Tract VII, Part III, Sect IV

res absolute negatur est una spem posse producere
 aliam, sed ita ut ipsa sit tui id, quo obiectus ut
 ut quo, n. q. ut habeat se in visione. sicut obiectus
 et ut quod

Notatio Color primo apud Aristem du.

Coloris deseri-
 ptio

pluribus describitur, n. 3. de aia t. 66 di.
 motius perspicui in actu. quod fit mittat
 per per mediam iam actu perspicuum ob lumen,
 in quo quidem distinguitur color a Luna, q. in
 sole u. q. lux. n. tametsi sit motiva perspicui in
 quomodo color
 a luce distin-
 guatur. illu-
 minandi et sciendi actu perspicuum, quod h. h.

Coloris deseri-
 ptio

color. 1. a. de sensu et sensibili. c. 3. Describitur
 extremitas perspicui in corpore ter-
 minata: n. accipiamus colorem in ordine ad visum
 prout ibi accipit Philosophus maxime apparet Color

Color differt
 a lumine

in superficie corporis, est igitur color qualitas quaedam
 qua differt a lumine, nam experientia habemus
 colorem, qui varius dicitur, nec desistere, si lumen
 minuat, nec se crescere si lumen crescat, sed
 suo modo manere et si lumen non adsit; sunt item
 colores sibi invicem contrarii, et inter se specie
 discrepant, lumen a. nullum habet contrarium, adde
 quod si coloris veri, essent ipsi lumen deberent
 partari, et corrupti ob diversam reflexionem
 sicut fit in gride, et alijs coloribus apparentibus,
 obiectus a. albus vel niger u. q. parvis aut fa-
 bula semp apparet albus, vel nigram, quomodoq.

Color oritur
 ex primis
 elementis
 coloris.

mutet fitu cum. 3. color oritur ex permixtione
 elementorum, quod ita intelligitur ut ut dicamus
 nasi colorem ex primis quidem qualitatibus

238 Tract VII Part III Sect IV

ut lup, vel apparet color alius quod fit, ut caruleus
 pro alibili. Color aeris subridetur in extremam
 et mediam, extremi sunt, qui maxime discrepant, et
 oppositissimi sunt albedo, et nigredo, inter hos duo me-
 dius et ipse gratissimus est viridis et aër totatur
 in problematicis, inter viridem et albam duo alij inter-
 iacent, puta croceus, seu raniceus, et caruleus, hic
 ad viridem, ille ad albam magis aequat, inter viridem
 u. et nigrum purpureus, seu violaceus est, et ruber,
 quod fit eo hic ad viridem ille ad nigrum magis aequat. Color appa-
 rens nihil est aliud, quod vel color aeris alius
 hic color est apparet, quod fit, vel lup inter coloris apparet,
 rplep. hanc qui duplicem aliqui faciunt, puta eam, quod fit
 per juxtapositionem colorum minutissime diversorum
 ita ut fingali discerni nequeant, sed nonne quod
 ex oibus mixtus apparet, ut fit in pannis, qui est
 filis diversis coloris contempuntur, et eum, qui fit
 per transparentiam cuius color per alborum
 transluet et cuius vero cuius per albam cutem san-
 guis moderatè rubet, color enim ille apparet, non
 sanguis est, nec cutis, sed qui ex utriusque translucet
 3us cui lup aspectus nascitur, cui est, qui fit cui lup opaco
 opaco permixtus, ut in rubibus, quae pro varia densi-
 tate vaporum modo nigra modo cinerica modo
 4us est alba modo rubra apparet, cui stem qui est ex
 lucis refractione ut in fide, in pennis quarunda-
 m refractione aëris et cui denique, qui fit cui lup, vel alius
 5us fit ob color ob distantiam penes apparet ut canis lup
 distantia carulea vel filus carulea cui a longe confu-
 scitur; Opt. l. i. Opt. prop. 41 ponit tria colora

Color Verus
 subridetur
 in mediam
 et extremam

quod fit eo
 hic color est
 apparet, quod
 fit, vel lup
 inter coloris
 apparet, rplep.
 hanc qui
 duplicem aliqui
 faciunt, puta
 eam, quod fit
 per juxtapositionem
 colorum minutissime
 diversorum ita
 ut fingali
 discerni nequeant,
 sed nonne quod
 ex oibus mixtus
 apparet, ut fit
 in pannis, qui
 est filis diversis
 coloris contempuntur,
 et eum, qui fit
 per transparentiam
 cuius color per
 alborum transluet
 et cuius vero cuius
 per albam cutem
 sanguis moderatè
 rubet, color enim
 ille apparet, non
 sanguis est, nec
 cutis, sed qui ex
 utriusque translucet

3us per trans-
 parentiam

3us cui lup
 aspectus nascitur,
 cui est, qui fit
 cui lup opaco
 opaco permixtus,
 ut in rubibus,
 quae pro varia
 densitate vaporum
 modo nigra modo
 cinerica modo

4us est alba
 modo rubra
 apparet, cui stem
 qui est ex lucis
 refractione ut in
 fide, in pennis
 quarundam
 refractione aëris
 et cui denique,
 qui fit cui lup,
 vel alius

5us fit ob color
 ob distantiam
 penes apparet
 ut canis lup
 distantia carulea
 vel filus carulea
 cui a longe confu-
 scitur; Opt. l. i.
 Opt. prop. 41
 ponit tria colora

genera, videlicet *corporeum*, seu *maale*, quod inest *colori* 3°
stabilitati corporeis, ut est *albedo* u. g. in *creta* *alb.* In
rubro in *nino*, altera *intentionale*, et *subi.* *tonchiale*
luis, sed uerū tñ, ut apparet, ut est *apparectia* *phantastic.*
speciera in corpore *trito.* 3° generis *apparectis* seu
phantasticis, quod n̄ est tale, quale *conspicitur*,
colores illos magis *maales* dicitur *prop.* 39 in *sim.*
alios, et *compositos*, *simplices* enumerat *quinqz*,
duos *extremos* ut *albu*, et *nigru*, et *tres* *medios* ut
flaui, *rubru*, et *caruleu*, *compositos* *tres* dicit
ex *combinatione* *duoru* *medioru*, *uiridam*
ex *flaui* et *caruleo*, *aureu* *ex* *flaui* et *ru-*
bro, *purpureu* *ex* *rubro* et *caruleo*, quod si *duo*
extremi, uel *omnes* *tres* *medij* *simplices* *inter* se *mixte*
admixta *negat* *colores* *gigni* *ueritate*, et *elegantiā*
sed *autem* *potius*, et *horridu*, *si* *extremi* *ali-*
quis *mediu* *simplici* *addatur* *aut* *n̄* *fieri* *noū*
coloru, *sed* *eundem* *magis*, *magisqz* *intensum*,
tantū *ca* *deinde* *intensio* *diuersis* *noibz* *apptis*
samp̄ta *videlicet* *denominatōe* *ab* *ijs* *rebus*, in
quibz *uel* *p̄* *animaduēsa* *est* *uel* *in* *quibus*
maximē *clinet*, *hinc* *color* *herbaceu*, *rosaceu*,
violaceu, *amatillinu*, *caraceu*, et *quā* *sane*
doctrina *pictoribz* *n̄* *parū* *prodeē* *potē*, *ex* *coloribz*
noū *apparectibz*, *quō* *supra* *enumerauimz* *putat* *agl.*
quōdā *n̄* *esse* *apparectis*, *sed* *ueros*, *ut* *in* *rubro* *et* *plumiz*
quidā, *ut* *refere* *q* *ex* *diuis* *locis* *alijs* *qda* *fulgor*
apparectis *pluribus* *et* *n̄* *ex* *oī* *p̄te* *eodē* *colore* *imbu-*
taz *et* *sed* *alios* *atqz* *alios* *obtinere* *q* *hinc* *noū* *conspicitur.*

24° Tract vii Part iii Sect v
SECTIO V^a
De Auditu

*Sensus que
tionis* Circa locum auditus duo potissimum qui p^{ri}mo in
qua parte auri sit p^{ri}mo auditus? cuius sit
a. auri n^o solum pro anfractuosa illa cartilagine
temporibus adherente, qua oculis p^{ri}mo, sed et pro orga
no interiore quod in capite reconditur? quod sit
auditus proprius? ubi circa illud ipsum
quodam ulterius dicenda.

*Auditus sit
in tympano* **Conclusio I.** Auditus fit in ea parte auri,
qua tympanum, seu auringa d^r, pro explicata sit

*Auris continet
tunc.* **Notatio I.** Interior auri continet for
capituli intimas, cui p^{ri}mo statim auditu obtenditur
membrana qua tympanum auditus seu auringa d^r,
in qua diffusa videntur quidam nervi, p^{er} quos spiritus ad
auditum n^{ost}ruum lenchitur, haec membrana, quibus d^r est
calis fulcrum, qua in sua sua denominata ab
perenne malleoli in cavitate, et stapedis; includitur et
p^{er} haec membrana corpus quoddam aereum, quod
ab aere d^r aere internum et in aere d^r in hor
*Refellitur
sentia Conimb.* Conimb. docent hanc aere nec vitam d^r d^r nec esse
eiusdem rebus qu^o elementari, sed illi sustinet p^{er}
simile ob subtilitatem qua h^o, sed n^o apparet,
quomodo vita sit p^{ri}ditus hic aere innatus, cu
aliquis partibus n^o continetur, Tand. certe in topis
et aere hanc aere nihil esse, aliud, quod spiritus
in cerebro p^{er} nervos ad audiendum derivatos, et vitam

si habet, ut adeo improbabilius quondam Thomistis
sensere organum auditus esse spiritus animales
Notatio 2 quod igitur auditus fiat in tympano
paro probabilissime dicitur, nam tympanum hoc unum
et abundat spiritibus, et est receptivum spirituum, non fiat auditus.

tympano hoc per membranam madefactam consistat
obstanti vim auditivam disruptam u. peritum tolli
si quia aere tradit in natu esse organum au-
ditus et sentire illos sit u. de solo aere, sed una
cum sua membrana sicuti sapiens simile quod dicitur
les humore crystallino deprimi re. tñ alij putant
aere in natu sicut spiritus si huiusmodi sit
officula a. illa uolunt commota sonus simile
externo officere, quibus Vasalium l. 1. c. 8. sic au-
ditus ascribit, sed cum alij oia u. sentiant
cur hoc sentirent? in animalibus quibusdam
tñ abstractus est organum auditus ut tibi sit sta-
tuere u. glossis, Alder l. 7. de hist. animal. c. 8.
et l. 2. de partib. c. 12. ait quod in cerebro
corpore habere anfractus aliquos auditus de quo
dicitur queat simili aliquam membranam seu tym-
pano obductum esse.

Conclusio 2 Obiectum auditus proprium
ut adaequatum est sonus ita coiter dicitur, sed circa
sonus qui u. adeo facile est explicata quidam
hic advertenda dicitur igitur

Notatio 3 Alder l. 4. de aia c. 85
sonus describitur his verbis sonus est motus eius, soni degeni
quod sit moveri eo modo, quo resultantia pto
la lenibus cum quis percussit, hinc alij docerent

242 Tract VII Part III Sect V

sonus est esse qualitatem aliquam per motum loca
lis aeris resiliens ex percussione corporum se colli
gentium sed verum est contrarium, quod sonus vi
sonus est Helicet sit qualitas a motu aeris resiliens di
qualitas uersa, et a corporibus sonantibus causata y motum
motus n. raptus. Item e sensibile eae qd p. sonu
pbr 1° a motu ut dicitur obtu proprio auditus sensibi
le n. eae in eo differt a proprio quod hoc propi
possit ab uno dicitur at sensu, illud a. a pluribus
2° deinde proprietates soni sunt eade discrepa
tes a proprietatibus motus localis, sonus n. di
aeris, grauis, id motus n. item sed uelox tardus
3° dicitur in logica e de qualitate oia sensi
bilis propria ponit in 3a spe qualitatis, notu
a. in nullo certo predicamento constituit. dicitur
quod permaneat et sonus cu motu corporum tam e
transactus, et aliqui fiunt duo soni oppositi p eadde
lineas rectas, cu tm aer n. moueatur duobus motibus
sonus est quaeo tm caaliter ut ex ipso contraria patere pit; e porio
w filiter. sonus quaeo sonus qualitas quada n. n. dicitur ex praerceptione
prima. primaria qualitate unde et lumen et alia n. nulla
qualitates, praeter illas quatuor ab arte assignatas
Ipe n. inmerito dicitur ut alibi uiding quatinus ali
qui qui uolunt diuisione illa qualitatis in prim
et secunda n. esse adequatas cu lumen sit
qualitas, nec tm p. uel secunda sonus dicant
nec prima esse qualitatem, nec secunda, ut sub.
1. de auditu n. 22.

De Auditu

Notatio 2 ^{causa effectus} ^{soni eadem esse} ^{soni dicitur quod} ^{corpora collidit}
 granda est que impulsus, nimirum q̄ collidit ^{corpora collidit}
 pora, et ipsa et corpora collisa, n̄ a. pers, cui n̄
 uideatur esse casus seu dicitur sufficiens ad pro
 duendum sonum, requiritur a. ad sonum tua q̄da cor
 pora, puta percutitur, percussor, et mediū, q̄ tñ n̄ tua ad sonum
 debent esse, semp̄ discontinua, si n̄ uirga, aut fla. ^{regratib.}
 gello aere, pertutia, sonus aliquis exortatur, req̄
 tñ plura sunt corpora discontinua, qua dicitur suffi
 ciunt igr̄ partes diuersa ut cui se aqua diuer
 berant sonitūq̄ exhibent

Notatio 3 ^{de subiecto soni recte docere}
 uir ^{quibus. n̄. sub. et alijs} ^{sonus n̄ recipi} ^{sonus n̄ in}
 in corporibus sonantibus u. q̄. in campana, sed ^{corporibus}
 in medio puta in aere, n̄ dicitur t. 2. de dia. t. 18. ^{sonantibus, sed}
 sonus fieri ait alicuius ad aliquid, et in aliquo ^{in medio recte}
 nimirum in medio, hinc flante in n̄ quod modo, ^{pitur.}
 uel nullo modo, uel n̄ tñ h̄ere audire sonus, si
 igr̄ sonus esset in corpore sonante realiter, et n̄ ne
 dicitur intentionaliter fieret adhuc auditio, n̄ serus
 atq̄ sic uisio, tanetsi fierent, prouenit q̄ hoc q̄
 solus est in aere, q̄ per uentum ad aures uent
 retur, non aliter essent duo soni, cui unus sonus
 requirit esse realiter in duobus subiectis, uel si unus
 sic n̄ est maior r̄o, cur in uno, qua in altero
 corpore subiectetur; auerit, quod uox animalis
 qua est et quida sonus n̄ p̄ consideratur recipi
 in arteria, spera, uel lingua, uel palato, sed
 in aere q̄ non erit r̄o de sono quoda alio. ^{Obiectio}
 u. nihil ^{obstat quod dicere} ^{soleamus} ^{audire nos}
 sonum campana n̄ a. aeris n̄ dicitur t. 77.

244 Tract. VII Part. III Sect. V

superiorum An.
de his ab alijs
scribitur

ex corpora sentiuntur, quae pot. parere sonum
hinc inter ipsa et Audient. mediat aliquod
corpus quod sit subiectum soni, et hinc inter est
inter hunc sensum, et alios quod alij percipi
aut qualitates suas sensibiles prout sunt in hoc
vel illo subiecto, n. a. prout sunt ab hoc vel
illo principio, Audient. a. percipiat sua qua
litate sensibilem, n. tanquam existentem in
hoc vel illo subiecto, sed tanquam uenientem ab
hoc vel illo principio unde sensus n. fore iudi
cium in quoniam subiecto sit sonus, sed a quo sit
principio, Item q. de distantia corporis sonantis,
a quo proueniat sonus, n. a. de distantia aeris
in quo est, et deniq. de alijs conditionibus ex causa
modi principij, pro diversitate in principij, quo
ad soliditatem, aut alij quaedam dispositiones,
quae ab aliquibus uirtutibus sonantia appellat
hincera, sicut sic sonus, tanquam ille alios sic aer
qui alidit; cum post pulsationem campana ali
cuius nos immutatur, aut ceperit sonus in mare
apprehendat n. prouenit hoc ex eo, quod sonus
in campana recipiatur, sed quod in aere in tra
pacos ipsius contento sonus aliquis subiectatur
hinc metalla quaedam aerea et uasa maxime
sonant alijs praesertim dispositionibus non
absentibus, maiorem ac sonum reddit circulus
aeris, o funiculo per digitos utiq. aurum
sertos suspensus pp. quaedam forte continuitatem,
quae est per funiculum usq. ad aures motum

Obiectio
et solutio
ne

experientia

De Auditu

275

ubi et a digitis iter religio sono observatur;
 i. v. s. v. v. quida' dicit eadem huius soni grandioris,
 refert in refractione, qua fiat continuo seq. ad aery
 & medius densius sicut n. in visu res p. refractione
 maior apparet n. q. baculus in aquis, ita et fieri
 aere in specibus audibilibus, quod n. uti carere sua
 probabilitate. Ho. Natio soni alterius qm. uti sic natio soni de
 solus aer, an et aqua, et alia corpora fluida: de
 aqua oio concedendu' uti, quod et tradidit Atily 4. 79.
 eorum aut sonus audient in aere. et in aqua, sed
 minus, unde. et tempore valde. nubilo sicut pluvio
 n. ita exata percipiunt nos, res referri res ut in spec
 dubitatur intentionale p. aqua delata, sicut n. expe
 rientiis si duo lapides in aqua colidantur sonum deli
 quem colid, et in torrentibus audiri capta, qua infra
 aqua deferuntur; de reliquis corporibus fluidis eade
 ut res ut de vino, deo sicut solida n. corpora sunt
 saltem sufficientia ad recipiend' spec soni, unde
 audire et possumus p. vitra muros, et si arbor ipia
 longissima in aere per sua sulca paululu' eleva
 tal op. una parte mediant' leister perungatur
 sonu' imperitenti uti sensibili aery tui in altera
 extremitate arboris admoda clarissime percipit per
 poru' quasi continua' cavitatem, sicut alias p.
 tubos ubi sonus et spec' concluduntur distinctissimi n. e
 alijs loqui licet, nihil audientibus, q. sunt in
 medio, utru' alig' huiusmodi tubis in forinis
 metallicis, ubi qui infra sunt superioribus loqui pnt
 p. abitos et ducentos sexaginta et amplius, hinc
 aliq' tubos quosda' auditorios fieri posse existimat,
 uti utrosq. quos tui tal' longos aerybus accommodare
 nimit' apiniam fortassis erit

Corpora flui
 da medius
 soni esse pnt
 Corpora solida
 etiam pnt
 sonu' recipere

N3

Sect
 re sonu
 e. ligit
 r. v. s. v.
 ly scripi
 sicut a h
 lo. uell
 sed p. a
 Deum
 aucto et
 fert iuti
 a quo n.
 p. p. r. b.
 ita ceru
 p. v. r. a
 v. r. i. g. i.
 p. h. i. o. n.
 v. e. l. l. e. t.
 p. p. a. d.
 are al
 p. r. a. v.
 p. s. o. n. u.
 e. l. i. a.
 l. i. t. e. r.
 a. p. i. e.
 t. o. n.
 v. e. l. l. e. t.
 v. i. n. i.
 v. i. t. a. t. e.
 o. f. f. i. c. i. a.

246 Tract III Part III Sect VI

Notatio & sonus ad organum deferri potest
 aliquid sine esse reali, sed vel eadem pars per se
 aer continens, et motus, sed aliquid percipio est valde
 exigua, ut cum loquitur homo, et tunc a pluribus
 dicitur ut proinde talis parva aeris commotio non dicitur
 aeris quoad esse reale ad talis multos posse fingere
 item sapere multa audiri in loco reddi, et oblongo,
 cui aeri non sit accessus, alij igitur docent primo sonum
 producere alterum, et hunc tertium, adeoque multum
 pluri ad certam distantiam, ac deinceps usque ad au-
 ditum dari species soni; alij vero volunt multiplicari
 sonum, sed primo productum deferri per aerem com-
 motum ad aliquam distantiam maiorem vel minorem
 iuxta maiorem vel minorem aeris resistenciam, ita tamen
 ut ab initio soni producatur species illius, et quae
 deinceps audiatur sonus, quod ultimum probabiliter verum
 non in priori opinione, sed pro assignari quare ut
 statim in principio sit sonus, qui est sensibile pro-
 prium tamen ad producatur species, nisi postquam pro-
 ducitur ad aliquam distantiam, sed dicitur si motus
 ab initio producatur species, quod motus audiatur
 sonus, et non ab uno citius, quam ab altero, et alij
 putant immediatim in instanti post motum producti
 species, et totam sphaeram, sed contra est experientia,
 cum in nullis amplius est sonus sine esse reale,
 nec ulla aeris commotio, adhuc tamen sensibile ali-
 quot sonos audiatur, et totus est stand. 2. de aia
 sigillat. 44. se in palatio quondam Mediolanensis
 ditionis audire sonum uigilant successu repetitum

2a
 probabilior

De Auditu.

utiq; igitur opinari ut hab. sp. auditus hoc
 habere peculiaritatem quod fm nullitatem sui, cum
 tempore producatur, ut experientia probare,
 et rati dari fit quod ita se habeat modus operari
 sicut se ho modus extendi. Sonus a. qui producit sp.
 habet modum aliquem extendi successivum, et si n. ita
 successivum sicut motus, null. n. solum producit qdem
 motus et successivum, sed ita tm ut habeat aliqua
 permanentiam unde fieri posse alig sibi p sua p. nunt
 tur p fistulam, seu tubum in se nullitatem retortu
 et tunc obduratum alterius vocis ad aliud et per se
 reparatur, sed sine dubio uane pnt uero rati factu
 sp. soni ulterius tendere, quod fundat ipse sonus
 fm esse reale, imo sp. manere et si per se sonus
 ipse hab. coniect. licet reger familia de uisus,
 ad sonum pertinet hoc q ab arte di percutio
 respirati aeris ab aia ad arte rati appa
 cum imaginatione aliquid significandi
 et locutio, qua eidem e uocis per linguam
 articulatio, sonus grauem, acutus et doct
 Mer. difere tm fm magis et minus, q in continu
 are posse uir, continu. n. sonus in tuo e sape,
 cu uocem acute, grauitur moderatur, unde
 omnes actus auditionis erunt uarij speciei, q
 obiecta sunt unius speciei

Species Audibili
 tes sunt
 successivae.

Definitio
 Vocis

Definitio
 Locutionis

Notatio \rightarrow circa Echoe a duerta ta sonus
 qua species audibily diffandi per sphaera, ut ex
 perentia pte, ubiq. n. auditur sonus circa corp
 ra sonantia, sed sicut alig sp. uisibily ad aliqua
 corpora reflectitur, unde obiecta ostendunt in diti

In. Echoe
 ta sonus, quod
 sp. q sphaera
 ad diffandi.

248 Tract VII Part III Sect VI

locis, ita et reflecti sonus, aut spiritus audibiles, si in
 cavant in aliquod corpus concavum, unde sonus alibi
 et audient, quo quidem modo fit Echo: non est igitur
 officium si sonus reflectatur in
 esse intentionale.
 officium, ut sonus in esse reale reflectatur, sed
 sufficit si in esse intentionale, quod probant ea, quae
 allata quod sonus in esse reale in semper deferatur
 usque ad aures, Artes cum aliter indicant, non defini-
 nitur Echoem generaliter, ut notat philosophus. in circum-
 di vero reflexiones coartat docent quod ipsum sonum
 audiri non spiritus audibiles, tametsi non appareat quomo-
 do non etiam spiritus audibiles potest esse obitum ut quod
 sicut accidit in speciebus visibilibus, etiam a sine corpo-
 ra concava de qua capacita aliquantulum specierum
 tamen si non ois magna partem ex parte impediunt possunt
 species, ut reatit cogatur, nam multi est dicunt
 lumen in profundo spaci corporis recipi, et nihilo-
 minus reflecti, loca vero concava ides sunt aptio-
 ra Echoi quia prohibere spes re ad latera diffus-
 sata, sed tetrodant, quod si ex pluribus locis
 fiat reflexio sapienter dabitur unde repeti a iure
 sed cur non audiuntur in Echoe nisi ultima fore
 syllaba? Franc. putat prima verba fortasse non
 reflecti, sed humis parieti adherere, supponens
 videlicet Echoem fieri ipsius aeris sonantibus alii-
 sione et resultu in spaciis, sicut in lapillo in
 aqua. ~~inchoat~~ ^{undem} circulariter tradit usque
 ad littus, et inde revertitur, ita et voluit colligi
 corporibus unum aerem protrudere alterum usque
 ad obstaculum, unde a. utradi, probabiliter est igitur
 quod licet reflexio fiat totius vocis prioris, faden-
 tibus partes ab ultimis advenientibus turbentur

Quare loca
 concava apta
 et Echoibiles

de
 SE
 notatio

De olfactu

249

ante n. nisi illa partibz eorum, quae ab alijs sup
veritatibus n. turbantur, aut confunduntur sensu
percipi queant.

SECTIO VI

De Olfactu

Explicandum est in hac s. q. organum et subjectum
Olfactus s. obiectum proprium eiusdem.

Conclusio

Namillaribus, ita loci sentantia

NOTATIO 1. Aliq. voluerunt sensationem do-
ratus fieri in viso cerebro, sed videmus nam anima
libus distinctum quoddam organum attribuisse ni-
mirum narys, sicut q. reliqui sensus in proprijs sunt
extremis u. q. visus in oculis, auditus in auribus
ita et ratio cinandum est de olfactu, in quibusdam
animalibus praesertim valde minutis, praesertim quaedam
ubi sit organum huius sensus, et probabiliter multae m. d. hor
hoc sensu suo carent, q. animalia respirant, ut sensu carent.
hoies equi ad attractionem et pnt halitus odoriferos,
et per inspirationem attolluntur opacula quaedam, quae
sunt in organo olfactus

Olfactus resi-
det in tubo
capillari ma-
millaribus

NOTATIO 2

proceres, namillares, in quibus huius sunt
dipimus olfactu residere sunt tubercula quaedam, proceres
sunt carunculae in supremis narybus, quibus subija
tur os quoddam bipartitum, quod licet pluribus fo-
raminibus pateat duos tñ habet insigniores me-
atibus narium foraminibus respondentes, quod os orbis

250. Tract. vii Part. iii Sect. vi

et spongiosum appellant, ut a. a. n. a. institutio,
 no. act. inspiratione. attractus libere cere
 bri ventriculos in gressus nimio eis frigore no.
 curentur afferat, qui possunt offitum in nervis a
 alij ponunt cerebro prodehij si n. intelligent eos qui ad ex
 olfactum in
 rebus fieri
 tremis usq. raris pertinent, sed qui n. raris
 continentur ad raris protensi, n. un. distine,
 arunt. n. isti in si processus, fit dicunt et tym
 panu. auditus esse raris desinatem, et explicatio,
 sicut raris visorij in tanta retina oppositum.

Obiectus Olfac
 ctus est odor

Conclusus 2

Obiectus Olfactus est odor, ha
 bet hoc et suis sententia

Odoris definitio

Notatio J. Odor est qualitas quaedam sa.
 ex primarum per mixtionem resultans domina
 te sicco et calido olfactu movens, hinc regiones
 frigida et calida aromatu sunt fruges, hinc tempore
 pluvio madidi flores minus olent, et si exsiccantur
 sine novis riorati. hinc organu cathedro oppletu
 nis sentit odorem, hinc aliae iusta rosas conueta suo
 calore. illas magis odoriferas reddunt, hinc aquae
 rosae supposito igne suavis reddent, n. negatur
 si requiri aliquis humidus, na. res odorifera in
 cineris redactis plerumq. amittit odore, balsamu et
 humidu gratissima et est fragrantia, interdum
 in suavis odore conuictus est bonu sapor qui et
 oritur ex humido pro dominata, hoc ideo fit, quia
 idem mixtu, ut alibi diximus habet partes hete
 rogeneas, quoad qualitates, nimirum quaedam
 sicciores, quaedam humidiores, ita si intermixtas,
 ut nulla, si parua pars sentiri possit, quae non
 utroq. genere compleatur.

NB

De Olfactu

Notatio

^{Odor n' pnt exhalatione, odor n' sane}
^{aut natoru aut aliquu subtile, prater quod n. exhalatione,}
^{quod subtile n' suscipiat magis et minus, sicut aliq subtile}
 odor est et odor sensibile per se propriam, sub-
 stantia n. teste. Tale n' est sensibile per se, sed tm
 per accidens, odor item n' est qualitas producta
 na sui simili qualitas n. qd. quae resultat ex
 temperamento qualitate primaria n' producta alia
 sibi simili, sicut nec gravitas gravitatem in illud
 a. produere et potuit odor quod causabit temp,
 amentu unde et iste odor n' se diffundere in me-
 dia per vera actione Physica quasi corpuscu-
 lorum multiplicet, ad organu olfactu pervenit
 odor aliq n' exhalatione aut naporu fumosu,
 unde et radicea cerebri, quod d' fit p' sp' n'
 tentio nales, quo et sensu ilq' p' arter, cu' sui
 bradi absolute ut hinc odor pervenit ad olfactu
 s' esse reale, sic corpora quaedam odorifera faciunt
 et corpus vicinu odoriferum, cu' sicut in huius
 poro cuiusmodi naporu immittitur, unde postea
 mediislibu speciebu intertionalibus sentitur odor,
 quod a. aliqui docent tempore odor pervenire ad
 s' olfactu s' esse reale n' ut admittendum ^{Har setia}
 nam vultuq' ad quingenta. s'are milliaria d'at
 scipere odor casuuecu, aliq, animalia, ad
 maxima saltim distantia, sed incredibile e' ex-
 halationem fumosa ita diffundi posse, aequit,
 quod reliqui et sensus sentiunt per species
 intertionalis, quod si aliq' per uetus diff' q' b'
 odoru sicut et p' quae abri. s'ertur in quo s'ere

specie, licet a. n. habeat contrarios, tñ probale
 putant. Conimb. o. g. M. n. dup. 8. g. 3.
 eas n' produci in insati, sicut visibiles, sed
 successivae sicut species soni; speciem ordinis motus
 ta. tere. notibus soni appellatur, huc motus, gravitas
 acuti, saaves. &

SECTIO VII

De Gustu

Quo ad sensu gustus potissima sunt q' quare
 solent ea quae iam de alijs sensibus m. sp. ante
 advertibus transire, nimirum organu' et obiectu'

Organu' gustu
 gustu sunt
 nervi mollior
 lingua

CONCLUSIO Organu' potentia gustandi
 sunt nervi mollior lingua ita coiter Philosophi.

Nervi mollior
 lingua inferat
 est motu molli
 gustu a. signosa
 di. saporibus

NOTATIO Nervi durior in lingua
 inferunt motu, mollior autem signostandi

saporibus, sed tota tñ lingua denominatiue
 organu' gustus dñ sicut tota a. n. organu' audi
 tñ, licet auditiva potentia respiciat tñ in tym
 pano, ut supra diximus; quaedam animalia q'
 habent gustu' tamen lingua' habere n' videntur
 hnt tñ aliquos squivalens, n' est a. adeo a. n. i
 gustus, ut vita sine eo tolerari nequeat, qua
 nq' ad capiendu' alimentu' invitamento sit, facult
 tatem gustandi experimur fore maxime in ex
 tioma parte lingua' ubi filiae nervi mollior
 et caro, quae caro e' mediu' interu' specierum

NOTATIO Nervi gustatorij ex cerebri

Sect. VII

De Gustu

Legales deos diffunditur per totam linguam, itaque, ^{Novi quia} palatum et gutta, unde gulo ille collum sibi quibus ^{lois diffusit} optavit, ut voluptate sibi dicitur perfrueretur ^{tota in lin-} ^{quam.}
 in facis et libans dei Job. 12. nomine auris verba
 dicitur et facies comedebis saporis? et 34.
 auris verba probat et guttur estas gustu di
 indicat, ubi medicari ut n' in sola lingua gustati
 di poam respicere, vide et Artem l. i. de hinc.
 animalium c. 11. et 2 de partib. . 17.

Conclus ^{Obiectum proprium} Gustus est ^{gustus} gustus ^{sapor} sapor

Notatio I Sapor est qualitas quaedam ^{saporis defi-}
 orta ex permeptione ^{nitio} primarum humidum p' d' ^{nitio}
 minante, et actuali ut fieri solet in succis vel in
 tali ita ut accedente calida salina satile aliquo
 saltem modo resolui possit ut fieri solet in faccaro, felle
 ita exponit ^{quod} t. 102, quemadmodum a. odor n'
 producat aliud odorem, ita nec sapor aliud saporem, ^{sapor n'}
 si q' fel faccaro, ^{et} amarum reddunt aut dulces, ^{producat aliud}
 fit et optimas permeptiones in tan tenuis n. partes ^{saporis.}
 dividitur sapor una cu' suo fideo ut amplius discerni
 a' possit, quod fit in infra ty calis, peperatis, et no
 abstrahitaco et elementu' puru' n' habet saporis, si dicitur ^{elementum}
 aqua' linguat' dignoscitur ab alijs liquoribus q' puru' ^{puru' n' ha-}
 et quod elementu' saporis habet & imprimis aqua' ^{saporis}
 dignosci posse p' gustationes negativas, licet cras hu
 meditas et possit tactu percipiatur, ac postea
 per phantasiam magis indicetur, ita cum hi vis
 unqua' reperitur aqua aliqua pura, adeoq; omni
 sapora destituta id quod felleo loco ad argumetu'
 proposito usq; adeo p' te. Species saporis aliq' volu't ^{quos saporis}
 esse innumeras, alij coiter octo recensent, ut n. sapor ^{habet decto.}
 est dulcis ut in melle, et amarum ut in felle, et pinguis

254 Tract VII Part III Sect VIII

ut in butyro. 4ta acutus, ut in pipere. 5ta austrius
ut in pomis aliquo immaturo. 6ta stipticus, ut in fra-
stra nigri. 7ta porticus in limonibus. 8ta acerosus ut
in aceto, plura uide apud Pand. digests. 5ta.

Sapor e in mu-
tati sensu inter-
tionaliter.

plur

Notatio Sapor immutat sensu intertio

naliter sicut de alijs quoz, dping consentiente"
et S. Th. 1. p. q. 78. a. 3. nam Sapor supra
lingua existens, est sensationem uel immediate
per seipsum, uel producendo aliud reale saporem
in subiecto, sive organo Gustus, n'a hoc qu' Sapor
cu' sit qualitas secunda n' est actiua, et est
est de se medi' internu' in sensibus, n' eo illud
quia organu' Gustus e nervus lingua q' obtu'
rapidu' e'it distans, licet uero e' contiguam
fuerit cu' huiusmodi organo adhuc t'n' ad inuen-
taret sensu' su' esse reale, cu' n' po'it cognosce-
tia sic apprehensio, debet, ut notat Muro'
ad cognoscendu' obiectu' illud intra se tenere, quod
n' fieret si obiecto t'n' contiguo, saltim igitur

Gustus a tactu intentionaliter apprehendendu' e'it. Ceteru'
distinguitur Gustus oio distinguitur a Tactu, quidquid aliq
contra putarint, Gustus n. percipit Saporez,
Tactus a. qualitates tangibiles, et licet tolleretur
Gustus, t'n' tadhuc Tactus remaneret, p'ter quod quod
Tactus sic diffusus per totu' corpus, quod sole q'u

obiectio

Solutio

sta dicit n' potest, nec obstat. Antu' t'n' ait gustu'
bile esse quoddam tangibile, solum n. uult obtin'
saporosum n' posse gustari nisi per contactum
coniungatur cu' organo Gustus, qui n. u' u'
hic legitur quod est in foro? n' quod sic obtin'
Gustus, uel gustabile e' tangibile, quatenus tangibile

licet ratione generica ad obiectu gustus et tactus, quod uero aliq uolunt percipi eoru gustu quali, qualitates habes primas, eo quod aliter, aliterq, immutetur. In gustu quatuor a cibo calido et frigido. Dicitur reuaguetur, nam per gustu n percipimus calorem, aut frigiditatem cibi, sed p tactu in eadem tri lingua pstantem.

SECTIO VIII
De Tactu *

Tactus animali attributus e a natura, ut illa fuere possit quae temperamtu natura et consequentior ipsam uitam laedant, de hoc sensu explicabimus ei ut in prioribus facimus subiectu et obiectu.

Conclusio Subiectu seu organu Tactus sunt nerui sensorij, Ita Galenus, Pernelius, Vesalius, Albertus Magnus, Aquinas, Sandanus, S. Th. Scotus et alij.

Notatio Pro organo Tactus aliq assenti, aliqui pro subiecto uolunt Cor, ut Simplicius, sed hoc e contra experientia, nam et in alijs partibus corporis sentimur qualitates tangibiles, puta calorem, frigus, quod si Antea aliq uer ponere se suu tactu in corde uole solus quod potissimum dependeat a corde, sicut et de reliquis sensibus idem dici potest, probabiliter arbitratu q est carne pro subiecto Tactus constituant, sed apud Aristem tri uer tm haberi pro medio interno, sic aut l. r. de anima t. ubi quare et manifestum est, quod intus sit tangibilis sensoriu, sic n. utiq, accidet, quod quidem in alijs, appropria n. sup sensoriu.

256 Tract VII Part III Sect VIII

nō sentire, sicut carnes a. apposita, sentit, quare
medicū tactui carnis atq; sunt haec verba Aris, q' atia
utilior dicit de carnibus sensibus nō pōt imitari
ā sensibilibus immediate supimpositis, quod aduer
sari saluare nō pōt cu' sub. p'ia sentim et Pand.
et alij loquantur de extrema carne sentire.

Nervi tōm sen
tiant
p'li

Notatio Quia itaq; aerui tōm sentire
nō caro, nam ibi maior fit dolor, ubi concursus
natorum nervorum, ut in manibus, et pedibus, itaq;
ibi fit sensatio ubi sunt spiritus animales, hos exist
ragnat oio ad sensationem, qui tōm nō sunt in carne,
sed in partibus nervosis, atq; si dicat alicubi carne
esse organū tactus, intelligendus est de carne una
ad nervos, cu' a. a. ite in p. de aia t. 79. nervos nō
sentire forte nō absolute hoc asserit, sed dicit tan
tum modo eos nō videri sentire sicut opa, quamvis
mencia putet q' hūm cu' eo loco aliter sensisset postea
mencia sententiam; hinc a. ite p'li multo miris sen
su tactus esse in dentibus, opibus, et similibus, licet
ad dentes rariuli quidam sint in quibus dolor
esse p'li, nō excluduntur porro illa membrana, q'
nervosa quadam substantia constant, et in oculis.

Obiectis cum
soluione

Obiectis tactus
a qualitate
tangibilis

Conclus Obiectū Tactus est Qualitas
tangibilis prout comprehendit quatuor primas
qualitates, et quadam secundas, ut mollitiam,
duritiam, asperitatem, impulsū itom et gravi
tatem secundarias.

Genus eōe qua
liberū hūm
gibilibus qualitas

Notatio Humiori oia sunt obiectū
Tactus, quatenus conveniūt sub unā ratione
tangibilis, et genus eōe cu' ignoretur, vocari solet
tangibilis qualitas, ut in conclusione posuimus,
ut hūc una infima speciei pōt constituantur, ta
meti d'as indicasse putant. Ardem, q' tōm nō asserit

locutus un, cu argumetu aliquod positu ipse dis
 soluat, n. n. apparet sufficienti rāo distingui nandi
 cu et alij sensus plures contrarietates percipiunt
 ut gustus dulce, et amarum. Sed quomodo tan
 bitus qualitas immutat sensu Tactus? alij opinantur
 in p. timentem. esse illius aliquid Speciem, cu calor
 ut q. in nates organu Tactus realiter, alij tñ
 ut Nuro. 2. de aia disp. 10. q. 1. et sub. q. 2.
 de Tactu docent immutari tactum intentionaliter
 qua et sententiam tradere un S. Th. 1. p. q. 78.
 a. 3. nam si ipse calor sentitur a sensu Tactus
 vel sentitur per seipsum, qd fecit e contiguum cu
 organo, vel p aliam calorem productum n prius
 qd sensu determinetur ab obto n esse cogno
 scituri debet id fieri mediante aliquo principio in
 tinguo quale n est obiectu contiguum, n et secun
 dum, qd q rupa magnu igne consistit maxima
 in uultu calore sentit, et si tñ uertat faciem mox
 capiat illa sensatio, sed calor productus in organo
 n ue tam cito posse corrumpi, confirmatur, qd
 sui stas ad fornaces u. g. inter se contactam
 alio tñ obstante mox cu ille uaperit inter se
 et calorem percipit, qui n un tñ subito in ipso
 prodori fieri q. amoto obstaculo p specis uifi
 biles iam quasi liberis conspicitur calor sit
 et in proposito p specis suas sentiri un calor.
 uno tam uis esse uolunt spes sensibiles ad oem
 oio sensationes tanqua quada et principia ut si
 dms suspenderet suu conuergit ad eas specis pro
 duandas cu ignis in dicit in hoem calorem hōno
 ille calorem in se productum n sentiret, nec etiam
 igne contiguum eo quod a rupa n sunt corrūta

quomodo tan
 gibilis qualitas
 dim mutui sensus
 Tactus?
 NB p. d. q. d. p. in q.
 S. 2. c. 1. not 3

258 Tract VII Part III Sect VIII

in esse sensibilis, aut cognoscibili et unio illa
 naturalis ipsius caloris p. inha. re. t. d. nihil
 conferre uideatur ad sensationem cui sensa
 tio n. mirus fore eam quam eam fieri possit,
 interim uerum est ordinaria in in. m. tatione
 intentionali interuenire alterationes realem
 p. primas qualitates, quae cum sint productiuae
 sui similis, p. ut si producere in gaso debite
 applicato, aliud e. a. de qualitatibus, se candi,
 ha. n. n. sunt productiuae sibi similis, proindeq;
 ut si n. ad se alterio physica fit t. in in. tatione
 intentionali cui potro ipsa a. qualitatibus pri
 mis alterio, provenit un. cal. esse p. accidens
 ad sensationem tactus, cui abeq; illa saltem in se
 candi qualitatibus fieri possit, et sufficiat con
 tactus reali obiecti cui medio interno organi

Tactus n. percipit
 qualitates tan
 gibiles in suo
 organo

Notatio > Tactus n. percipit calorem,
 et reliquas qualitates tangibiles, quas habet in
 suo organo, saltem in debite aut in conueniente
 p. it. n. experientia qualitates secundas, ut molitudo
 et duritudo proprii organi n. sentiri p. ut qua
 litates prima sentiuntur cui una qualitas
 n. sit mirus aliq; sensibiles, quam altera, et alia
 tactus est in continua. sensatione, quod n. uide
 mus: si dicas cui qualitates tangibiles organi
 n. sint minus sensibiles, quae qualitates tangibi
 les externa posse et producere species quosda
 in organo, respondere licet sui se considerate
 illae qualitates n. sint minus sensibiles p. p.
 ab at tamen n. sentiri, aut species producere,
 quantum in esse reali sunt magis conueniente

cum ipsa potentia, quod si corpus aliquod
 sensitivum contiguum foret calori posset calorem
 sibi percipere, et calor iste solaris non sit
 aliquid in calori, neque tamen calor in organo tactus
 foret, sed produceretur ut in carne unde a
 nervis sentiri posset, an vero attactu suo ca-
 lor ab aliquo contiguo hinc percipi queat pen-
 det ex eo, utrum in calori sint qualitates tangi-
 biles, si nulla oio fuit potentia tactus, sed ibi tamen
 ad firmitatem ad sensum contactus, sed ibi tamen
 advertat ob soliditatem se impediri ulterius
 tendere, neque tamen sentiat impediri, et fere modo,
 quo impeditur ab angelo notaret se impediri,
 non tamen sentiret angelus impedientiam. Porro tamen tactus sine calore
 non percipitur qualitates nisi ex illis, tamen quod aliter
 docet Aris. I. 2. de aia 4. 118 hic est, qui di-
 cunt sensum tactus immutari realiter non intentionali-
 ter, non putant se habere in dependendo
 Aris difficultatem cum. n. agens naturale non potest
 agere in sibi simile non potest, inquit sensu-
 bile immutare sensum, nisi maiorem habeat in-
 tensionem, quod esse sensus, sed quid tamen de
 qualitatibus secundis dicitur? ut de duritie,
 molitie? quas ait Philosophus non sentiri, nisi in
 operentis aliquo gradu, unde nec satisfari,
 ut qui voluit qualitatem tangibilem non
 producere suam, nisi praesupposita altera ratio,
 nisi naturali, qualitates non secundae non indigent
 eius modi alteratione ut suas species producant,
 praeterquam quod et manus igni ad motum sentiat

continuo calore, quo tñ tempore ta epigno
 nō potuit illa intensio caloris produci
 quā d. sōnib. aiunt alterationē nō quidē requi-
 rit sensibile producat species sed requirit ut pōa
 iam actuata p spēm eliciat sensationē, nō pōa
 cū n. pōa in actu primo sic sufficienter constituta
 posita tali pōa attendente et obiecto in debita
 pta sentia naturaliter delectabit sed sensatio qō mi-
 perthens ex illa alteratio, praesertim cū qualitates
 secundae absq; eius modi mutatione aliquā sentiri
 possint etj existimant species intentionales quo-
 ad hoc imitari qualitates actiuas reales, puta
 calores, frigida talem aqua nō agnat in pāsu
 nisi ipsi se pedant, cū n. sub. addit tñ ex ce-
 deatēs gradus in mutare sensu, et nō et infē-
 rior, nō admittendū sū nō si nary calida
 ut quatuor in aquā calidā, ut quinq; sentiret
 solam quinq; gradus tñ non perciperet calidū
 ut quinq;, sed tñ calidū, ut unū, et si gradus
 diuersa perfectionis pōerentur ut in sente-
 tia subij gradus alig inferioris nō essent, qua-
 litates sensibiles, quia tūquā possent sentiri,
 siquidē organū, nūquā caret aliquibus
 gradibus inferioribus, u: q. 1. et 2. per dicit
 qd hoc esse p accidens, semp. n. fit et sensibile
 quā talē pter se respicit sensoriu debito
 modo affectam adeoq; calidū

SECTIO IX.

De sensu interno

sect IX

De sensu interno

qui versetur circa singulas praedictas actus
 tanquam inaequatos, circa omnes a. tanquam
 aequatos, n. n. apparet sufficiens ratio distinguendi,
 di, et n. g. quod unus percipiat obiecta praesentia
 alter a. ut absentia et relativitate, quod unus
 absolute alter vero quasi relative cognoscit conve-
 niens aut disconveniens, nam si sit sensus
 praesentia et absentia esse n. se posse sentire praesentia
 et absentia, cui sensus praesentia potius conferat ad sen-
 sationem, quam imperat ipsa a. convenientia et oij.
 convenientia si cognoscitur cognoscitur tamen in con-
 creto, et n. in abstracto, si g. est convenientia per-
 cipitur et id quod hinc convenientiam, cui non est
 sensus potest sufficere? a. ut igitur diversa sunt
 tamen denominationes unus et eiusdem sensus
 interni per diversos actus, quo est modo intelligendus
 actus, si plures numerat sensus internos, nec
 refert quod saepe laudatur imaginatio saltem
 ad huc memoria, vel e contra memoria saltem ad huc
 imaginatione, huiusmodi n. actus in partibus
 diversis diversis quoque dispositiones exigunt,
 quarum una videlicet laudatur in laudat altera,
 hinc mirum non est si ab eadem potest unus aliquis
 actus, et n. hincem alter, atque hincem primus con-
 tingit si quidem memoria laudatur alij vero
 imaginatione, alij a. stimulatione n.

Notatio Sensus interni habent oia
 animalia quantumvis imperfecta, oia n. habent
 appetitus sensitivum, quo bona, seu convenientia ap-
 petunt, et nociva, seu disconvenientia fugiunt
 sed appetitus sensitivus sequitur cognitionem sensualem

Sensus interni
 habent oia
 animalia
 quantumvis
 imperfecta
 oia n. habent
 appetitus
 sensitivum
 quo bona
 seu convenientia
 appetunt
 et nociva
 seu disconvenientia
 fugiunt
 sed appetitus
 sensitivus
 sequitur
 cognitionem
 sensualem

De sensu Interno

267

operare suas operationes, ita ut sit appetere
appetitum, et uim aliquam motricem determi-
nare praesertim ut reuoluentior sit magis
ratio in somno, n. r. regitur a ratione, hinc
origines motus ipsi maxime contingere solent,
qui uehementem habent imaginationem, uel na-
tura sunt melancholici, uel ex forti aliqua, et
Luctuosa impressione, uel uero tales ut
enigilant reuoluantur somni, quod fuit causa
ut eurgerent n. item occurrantur se surre-
pille, h. caam hanc dari posse, quia somni
sunt in sensu interno, in quo reliquere sit ali-
qua sui speciem, extempore a corpore motus
sui speciem n. relinquit, nisi sensibus externis
percipiatur, qui quidem in proposito som-
ni legati fuerunt; somni porro in passio-
sensu a. h. n. in uero som, quia e. ligamentum
aliquod a. h. sensu externum, et n. solam
unus, ueruetiam quia e. sensu interno, qui
et h. appellatur incipit sensu ligatio, ne
spiritus animales demittantur. Ad 3. m. quae solutio
sunt di. sunt interclusio spirituum est causa
somi, ita ut conuident referatio, et abitu ad
organum sensu est causa uigilia, tunc igitur
animalia a seipso excitatur naturaliter cum
uirtute caloris naturalis uapores consumuntur
qui neatus artas occupabant, et ueni spi-
ritus ex concoctione cibi ad instrumenta
sensuum deferuntur, hinc a. quaedam mo-
ut enigilantur cantus suos emittunt, ut p. de

galle, qui circa medium noctis id facit, tunc
 n. recreatur, quodammodo partem conuotione
 proprio aliquot instintu ad eartu excitatur
 licet aliqui dicant galle esse anem solare
 promulgat peculiariter orientis solis influxu ad ca
 tu per motum, saepe id contingit ab ipso dolo
 rem, alique in corpore vel ipso uehementem res sen
 sibili imaginationem tanta fiat conuotio ut

ut dormi
 anbes excitat

spiritus eorum non diffundatur ab alio porio
 uidecirco excitatur dormientes, quia in propriis
 sensoris semper latitant spiritus aliqui aiales
 unde n. nulli, qui dormientes ambulat, si pec
 cutiantur et sentiunt et ad lectus recurrunt
 alij a. ad interrogata respondent, quod sine
 aliquaali auditu fieri n. potest ipse et dily s. de
 generat aialiu c. i. docet esse aliquos qui
 nihil uideant, quare spiritus animales
 ex uehementi sensibili commouentur et a com
 uotione excitatur aia, — ad attentionem
 ac p. quidem percipit obscura tacta, et quasi
 per umbra, quia n. nullus illa adhuc spiritus
 habet in organo: deinde uero magno conu
 tu demittit alios spiritus, quibus ad organa
 sensuum uia paritur. quod a. p. eui modi
 obstructione fiat somnus et idem id est, quod
 lactuca, papauer, et similia que sunt ualde
 uaporousa sonant efficiere soleant, quod item
 si ueni, et phlegmatici sint uel maxime som
 nolenti, qui abundant uaporibus, sensu a. et de
 laetholici sint rigili, in quibus maior e spiritus,
 prater hanc obstructione alia et caam affert

quasi in phle
 gmatici sunt
 somnolenti

complexiōnis diversissima sunt somnia nam melancholicis occurrunt luctus et tristitia, cholericis incendia pugnae, uisus, spiritus pluviae, natiuitates, sanguines, coramnia uexationes, saltationes.

Obiectū sensus interni
est sensibile

Conclus 3 Obiectū sensus interni est
suis generabile ita sub. cui alijs. naltij.

Hoc est sensibile
suo modo obiecti
ut in sensu interno

Notatio I - Est ens sensibile et quod nō
excedit uim suam materialis et per se materialis reprae-
sentari potest, quodq; complectitur oīa obiecta sensuum
externorum, et conuulsi et actus, requi potius pro se
suo interno specie quaedam ex supra dictis facile
colligitur, disputant a. de caa p̄sertim ipsam
efficiente, nam a sensu qui nō nonnullis agen-
dis nō producantur, nō frustra positus est ab
aerore, deinde nec ab obiecto produant, saltem
proxime, sicuti species sensuum externorum quod
et tradit S. Th. 1. 2. q. 78. a. 4. ad 2.
nam uel essent diuersae species a speciebus sensus
externi, uel eadem. In dici nō potest, quia diuersae
essentialiter sōt ut et sunt sensus interni,
et externi diuersi et principium operandi requi-
runt et diuersi actus, ac modum habeant, nec
et in se ipse agit obiectū in sensu externum,
quod nulla imago peruenit in internum, ut si
externus ob inattentione aīa nō eliciat sensa-
tionem, unde et liquet nec spēs impropriae sensus ex-
terni posse producere spēm impropriae sensus inter-
ni, cui nulli hoīes dormiant aliqui apertis oculis, ne-
que recipiant speciem coloris, neque in ulla imago

est coniunctio cu' sensaōe, sicut sensibile propriū
 cu' Cōi, ideo sensus internus p̄t se naturaliter per
 cipere. obiectū externū absq; sensatione, quod
 tñ dici nequit de sensibili proprio, licet n. per
 actū Memoria cognoscat aliqui obiectū prout
 est sensatū, ipsa tñ sensus internus sape mal
 ta sibi imaginatur non apprehendendo ut sensatū
 cu' u. obiectum externū n. cognoscatur sine suo
 sensibili cōi saltem aliquo, p̄t eade' species sensus
 interni diversis modis modificari, ut cu' obijū
 tur color visus, recordamur n. et ipsius coloris,
 et visionis, et figuræ quam habuit & p̄t a.
 modificari et representari à specie expressa sen
 sus externi, quæ alias sensui interno ministrat
 species representantes obiecta ut sensata, ha
 ronis. Species expressa sensus externi efficit im
 pressam internam n. instrumentaliter sed talqad'
 cōi principalis, n. n. un. nobilior esse species im
 pressa sensus interni quæ expressa externi, nec
 probabile est quod aliqui docent quem inprop
 riam sensus interni n. differre essentialiter ab
 impressa sensus externi, cum præsertim impressa
 sensus interni distinctissime maneat absq; obiecto,
 adeoq; ab eo n. conservetur.

Non dantur
 in sensu interno
 species materialia

Notatio Præter species sensatas n. un.
 dantur in sensu interno species, quas mensatas ap
 pellare, quæ sensata dicitur n. quod ipsamet sentiat
 tur, sed quæ obiecta sensus externi sensibilia res
 præsentant, species mensatas putant aliqui referri
 ad sensus externi n. perceptibiles, ut heret conce
 rrentia et dicitur convenientiam, inimicitia inter "

Capum, et orem & nam appetitum, inquit
 sensitivum tendit in res sensibiles, ut convenien-
 tam q. rāo formalis obiectiva, est convenien-
 tia, sed ad appetitum n. seors. ac voluntas sic q. rāo
 quoddam caput nec fieri queat in aliquo incho-
 p. rāo debet huiusmodi convenientia plura
 q. rāo interna cognosci, nec oia commode
 salvari p. rāo sine speciebus illis imaginatis. Sic
 simpliciter cognita ex rāo anticipata vel simpli-
 ter sequitur fuga, vel propensio alterius, q. rāo
 a. dicant appetitum sensitivum presupponere forma-
 le sui ratione obiectiva cognita non ita habere ut, ad
 appetitum ita formaliter n. agat p. rāo fines, sed suffi-
 dat si dicitur, qui appetitum habet dicitur formaliter
 illam rāo obiectiva cognoscit, ac dicit quod ima-
 ginatio ipsius huiusmodi licet perfectissima, sed n. p. rāo
 fiat huiusmodi convenientia, et disconvenientia rerum, ad
 magno labore inquirendum sic mediato intellectu
 et de perambulans, quae n. herba u. q. rāo nocent, aut con-
 duntur & b. rāo et quarunt n. n. quae ea pro medi-
 camento, quorum nullae antea species habuerunt, pra-
 terquam quod huiusmodi species m. rāo rāo
 n. dicitur assignari eā efficiens, s. n. dicitur pro-
 duci a specie sensata, quatenus haec iudicia obiectiva
 sit convenientia, vel disconvenientia, cur q. rāo haec
 iudicia n. sit ab hōie notantur, aut quomodo
 illa p. rāo determinare ad producendum speciem
 convenientia vel disconvenientia, cui eade. saepe
 iudicia et in. hōie, et in amico repantur absol-
 vunt hanc sectionem t. rāo vel q. rāo
 antequam egling ad op. rāo d. rāo q. rāo q. rāo.

SECTIO X^a De Appetitu Sensiti

uo *

Principio p. huius de corpore sensitivo, et
primus anim sensitiva habere triplicem quan-
dam potam videlicet cognoscitivam appetitivam
et locomotivam explicata nunc dicitur cognos-
tivam sequitur Appetitivam, de qua proxime
nihil est agendum est, n. a. Et sermo de Appe-
titu innato, et naturali, qui n. sequitur cognitio-
nem, sed naturam, et nihil est aliud, quam prolixa
rei naturalis activa, vel Passiva, in id quod e-
conveniens propria natura, sed de Appetitu, qui se-
quitur cognitionem sensitivam nam cognitionem
intellecivam sequitur alius appetitus, qui dicitur rationa-
lis, sive voluntas

Conclusio I Appetitus sensitivus est pota q-
dam organica in corde principia resident in bonu-
rum cognitione inclinans, et malu-
rum contrariu fugiens

Primo appe-
titus sensitivus
tenu

Notatio I Dicitur p. Appetitus in Poa

Cum appetitus
iste dicitur
pot organica

quoddam organica: si. veru aliquod principium
appetitivu, et n. tri ipsa actuali appetitio, q-
has pota dependeat a corpore nec inveniatur in
aia separata recte organica appellatur, dicitur

Cum in corde
residat

2. In corde principia resident, Cor. n. est
subiectu huius pota iuxta S. Th. 1. q. 90. a. 1.
et coem reuentione sentiam contra aliquos, q-
putant subiectari in cerebro, quia sicut op. ti-
mua attentione caput fatigatur, Ita op. n. ma

De Appetitu sensitivo 275

via, aut alia quâvis passione alteratur
 Cor, sicut q^o ex fatigatione Capitis collige
 re possumus sensum vitæ subiectum in
 cordis appetitu illâ alteratione. Cordis appeti-
 tus sedem in corde statuemus. Si 3° In bonum ^{Cur in bonum}
 inclinans et malum fugiens, nat bonum, sive malum fugiens.
 reale, sic sive apparens (est obiectum appetitus
 respectu actus prosecutionis, licet a respectu
 actus fuga obiectum dicatur esse malum illa
 tunc ipsa fuga mali appetitur sub ratione boni;
 unde simpliciter dicitur obiectum adæquatum appe-
 titus sensitivi esse bonum. Si 4° Sensus co- ^{Cur sensus}
 gnitivum appetitus. n. cui fit (actus n. elicit ap- ^{cognitivus}
 petitionem nisi res à sensu proponatur bona
 et conveniens, quamvis sensus n. percipiat for-
 maliter sub ratione boni, quatenus significat
 convenientiam, sed tunc malam. Sed dicitur si
 requiritur cognitio sensitiva ad appetitum
 nem. dabitur dicitur quodam medietate sensus
 n. interior agat in appetitum in corde spiritus
 & cognitionem sensitivam n. concurrere ad
 appetitionem efficienter physice, sed illud esse
 utre ex naturali sympathia potentiarum. ^{Solutio.}

Notatio In quolibet animali ut est in quolibet
 tunc unus appetitus sensitivus, adeo q^o concupis- ^{in mali est}
 cibilis n. distinguitur ab irascibili, sed tan- ^{tunc unus appe-}
 tum diversa exercent officia, nam Auctor rati- ^{tuus sensitivus.}
 n. solum in dicit animalibus appetitum quo
 bona prosequerentur et fugerent mala, qui
 dicitur concupisibilis, verum etiam quo obstantia
 impedimenta, que bonum prosequi et malum

276. Tract yu Part iii Sect x

fugere prohibere arare. potest qui dicitur
 Insuper, aliter tñ Insuper, tendit in
 obiectum bonum, quod concupisibile, Insuper
 .n. respicit bonum, tamquam arduum et difficile con-
 cupisibile a. fertur in bonum quatenus abstrahit
 hic a tali difficultate; iam uero quod dicitur
 est probari uel inde fit, quia est in uoluntate
 n̄ distinguuntur Insuper, et concupisibile
 iuxta S. Th. 1. 2. q. 82. a. 5. Item, quia
 facile, uel difficile laquiri n̄ uir facere diuer-
 sitatem aliquam essentialiter in obiectis, uel
 si tales actus essentialiter essent distincti n̄
 essent tñ actus adequati, sed tñ inadequati, si-
 cut uisio albi, et nigri, auidit quod dicitur uis
 solum modo sensus interioris, unde uas et p̄na
 appetitiva, quae cognitionem sequatur sufficere
 poterit, si qui SS. et contrarij diuiserunt
 illos quosdam de actibus et p̄na s̄m diuersam
 decompositionem

plur

In appetitu
 sunt hii actus

Conclus In appetitu sunt uarij
 actus, ut amor, desiderium, odium, spes et pro
 applicatione sic

In appetitu con-
 cupisibile
 actus appetitu

Notatio I Appetitui concupisibili sex
 actus ascribuntur, tres sunt circa bonum pro
 sequendum, et tres contrarij circa malum
 fugiendum, actus circa bonum ita contingit
 cum Imaginatio proponit bonum aliquod con-
 ueniens mori fit in appetitu complacencia
 et dicitur amor, quod si proponat bonum absens,
 et futurum sequitur aliqua prosecutio, et dicitur

Desiderium, si vero proponatur, ut id actus
 situm datur quies appetitus in illo bono, et de
 voluptas, siue Delectatio, circa malum si actus
 eliciuntur, cum Imaginatio proponit dyconia possibili
 aens fit in appetitu, displicentia, et de oculo a appetitu
 cum a. obicitur malum aduersus fit auersio qda quingz
 contraria desiderio, et deniqz cum malum ut pns
 in actu fit Tristitia contraria voluptati
 Appetitus possibilis habet quingz actus, et qd
 prout versatur circa bonum ardua ac diffici. duos circa
 lia habet duos, videlicet spem, qua est inel. bonum
 natio in bonum prospectum arduum absens, quod
 tri fit possibile, et audacia, qua e quodam ole
 uatio appetitus, et motus, sed sup arduum malum
 arduum, n. a. datur in possibili actus aliqui
 tertius, qui dicatur quies, quia cum bonum
 possideatur n. est arduum; circa arduum malum ^{for} circa
 habet appetitus frascibilis tres actus, puta ^{malum.}
 Desperationis, contraria spem, qua fit cum bonum
 ualde difficile aut impossibile proponitur, tri
 mori item, qui fit cum malum proponitur
 cum difficultate cauendi, et Quia cia contra
 rius est, et deniqz Gram, qua fit cum malum
 est praesens, et animal auerbit difficultat
 se ab eo liberari posse.

Notatio ^{quingz modi} ^{actus q. d. nri} ^{Affectio} ^{Passio}
 auerunt denominationes, nam q. d. nri affectus
 siue affectio, quos aial sicut y hos actus
 uarie q. d. obiectu afficiatur q. d. Passio, quod
 cum aliqua sensibili alteratione et motu uisifians

Deet x
 in dicitur
 tenet in
 , passibile
 difficile m
 , dicitur
 adantat
 passibile
 tom, quia
 uere dicit
 ity, ut
 thaco d
 agant p
 eto uay
 it p on
 n. difficile
 ite sine
 uerfane
 e nary
 n. q. pro
 asibile
 d. pnd
 alium
 ingat,
 uo pns
 n. dia
 d. nri
 set dicitur

278 Tract VII Part III Sect X

Amor n. auerit Spiritus, et fra diffundit
 choleram, causant a. hu Passiones alto
 ratione in Corpore pp sympathiam, et con-
 neptionem facultatum naturalium, cuius modi
 a. affectionem appetitus Intellectualium n
 requirit, prout deq. in ipso n. est propria
 Passio ut docet S. Th. unde cu. pro ut de
 gelij attribuantur Amor, Gaudium et similia,
 uel ut Hoibus in appetitu Intellectualium signi-
 ficant simpliciter actus Voluntatis sine Passi-

3.
 perturbatione

one. 3. An Perturbationes, et Morbi, et Mobus
 accipiuntur, quod nimirum rationis imperio eligi re-
 luctantes statu mentis tranquillo perturbent, re-
 liqui actus appetitus sensitivi ad praedictos re-
 duci pot. ut fiducia ad spem, Verecundia ad Ti-
 morem, ex candescencia ad iram, Inuidia et Am-
 bitio ad Turbitiam ad huiusmodi a. affectionibus
 appetitus sensitivi respondent alia similes in
 voluntate licet n. eodem semp. noie. ex se poro
 affectiones mala et peccaminosa n. sunt cu. appe-
 titui sensitivo desijt Libertas qua ad peccatu re-
 quiritur, hinc et fuerunt in Christo ut docet S. Th.

NB

3. p. q. 15. ad illicita n. n. incitarunt, nec in
 dicent. ratio pra. uenerunt, qua aliq. hoibus cati-
 us contingere solent, uide. de ho. 3. Th. 1. 2. q. 22
 usq. ad q. 2. fusa disputantem, sicut et Gaudium
 3. de aia digress. q. 1. Haec hic fit de

Notatio 3 quare hic fit de admi-
 ratione et, hinc cuiusmodi affectiones sint, cu.
 n. nec appetitus Intellectualis, nec sensitivo conueni-
 re uideantur aliam quendam concordiam esse uisibilem

De Appetitu sensitivo 279

existimant, ut quod ad admirationes imprimis
attinet dei tria ad ea causanda requirunt, scilicet
obiectum aliquod novum et insolitum, quod et verum ad admiranda
habere potest in Christo, cui novum aliquid esse potest
sua scientia experimentalis, quia id, quod iam ipsi
alijs scientijs erat cognitum experimento et
aliquo accipiebatur ut docent Theologi, deinde
ignorationes causae, vel conditionis alicuius et
circumstantiae ad res pertinentes; denique, fictions
quandam mentis, quae est fixa et intractabilis
natio talis rei, cui suspensione animi, in qua fi-
pro re connotando suspensiones Conimbr. putant
proprie admirationes consistere, adeoque esse in
intellectu, sed S. Th. 1^a 2^a q. 32. ubi tam pone-
re in appetitu intellectivo, cui ait admiratio
nem esse desiderium quoddam sciendi quod cuius ma-
gis placet, et ea desiderium hoc habet adiunctam
aliquam spem consequendi cognitionem eius, quod
quis scire vult ideo debet ex parte admirationis
esse causam delectationis, et ea qua admirabilia
sunt esse et delectabilia. Quod attinet ad risum
ubi cum hoc fieri modo fieri, occurrere de re ali-
qua incuncta putat ledicere, nova argutiam
quandam et concinnitatem habentem animus
lubetitia afficitur, unde cor se se dilatat, et ma-
gna sanguinis ac spirituum vitalium fit diffu-
sio ad quam consequitur motus musculorum
thoracis, et diaphragmatis, ad huiusmodi motus
expanduntur et muscoli, qui sunt in buccis, prom-
dequillo oris gestus sic quos risum appellamus
Causa principalis risus dicitur pro appetitu a
Intellectiva quodam gaudium et admirationes

ad admiranda
grati.
in solent.

ignorationem
causae.
fictionem.

quo modo risus
fiat?

Causa principalis
risus dicitur pro
appetitu a
Intellectiva

Sect x
diffundit
ing allo
m, d'cor
causant
llest, un
a proprie
de la
alipidit
tionem
sicut
et
alio
hande
itor res
dia ad
lia et
tionibus
mily in
se poro
ent appa
ratu re
hoc
nt, nec
toibus
th. 1^a 2^a
et Pan
ter
de ad
my sint,
no con
novi esse

280 Tract. III Part III Sect IX

cuius modi aliquales saltem in visu includi vo-
lunt, sensitiva a. quo ad delucationem motum
masculorum poam motinam (unde ptt re-
sum in licentia qua moladit consideratum
ad diuersas poas spectare.

dolor n. art
obiecto sensu
Tactus.

Notatio De dolore controuertitur

Et ad quam poam sit referendus, is impri-
mi non potest obiectum certus Tactus n. con-
sequitur sensationem, cuius in obiectum sensus
debeat procedere, et poam et sensum, unde nec
dard. approbatur, qui putat Dolorem, et Volu-
ptatem esse ipsas sensationes, praesertim cum
actio unius cuiusque poa officiat praesertim
dolor a. potius dicitur in sensu, Et Adq. do-
lor non actio aliqua poa cognoscitiva, sed appe-
tibus sensitivis, ut docet S. Th. 1. 2. q. 35.
a. 1. et 2. poa namq. specificantur ab
obiectis medijs actibus, sed Voluptas est
circa bonum q. ad appetitum pertinet cum
illa respiciat bonum tanquam suum obiectum,
Voluptas a. et dolor sunt contraria q. ad
contraria ad eandem spectant poam, et dolor
est actus appetitus, interim ad dolorem pra-
requiritur sensus, unde et S. Th. inter Gan-
dium et tristitiam, et inter voluptatem ac do-
lorem hoc discriminis ponit, quod Gaudium et Tri-
stitia capiuntur ex apprehensione sensus
interioris, Voluptas a. et dolor ex apprehensione
sensus exterioris, et Maxime Tactus, is n. sentit
alterationem nae, unde et sensibilia Tactus

dolor a. d. o.
appetitus sensu
fini.

plu

unt dolorosa. De Causa doloris putant aliqui esse discontinuationes visibiles, alij esse inter series; alij utruq; simul, de intemperie certo esse, cuius dolor consistat in actu. Fuga ipsius appetitus cur non ex intempie dolor caeteri potest? De discontinuatione a. appetitus docere in se qd. n. cum sub igitur presentibus purgatur ne hementar dolet, quo tñ non nullo quomodo tanta intempie tanti doloris causa intempie dicitur queat?

SECTIO XI De potentia locomotiva

Potētia Locomotiva alia quidem est naturalis, qua movet sine praviā cognitione, alia a. Ani. ^{Principio potētia Locomotiva.} maly, qua praviā cognitionē, vel Instabilem consequitur, cuius ut Motus Arbitrarius appellatur, hanc animalis potētia Locomotiva vel organica esse fit vel inorganica, ut iam in sequentibus applicabitur.

Conclusio I Potentia Locomotiva Or. Potētia loco organica est facultas quaedam in animali in nat. ^{motiva definitio} sentis eius, vel aliquo aliquo alioque residens, qua consequitur motum proprio se servare ad obtinendam convenientiam, et fugiendam inopia dirigentem. Iste vel imaginatione, et impellente ita app. perit pro applicatione. sic

Notatio I Or. ^{Cur dicatur} residere in multis ^{residere in} multis ^{maximalis} iuxta Galenum n. licet eam aliorum sentiam ^{maximalis}

Can dicitur appetitus motus
Can dicitur appetitus
Can impellit appetitus
 poa ista locomotiva in multis subiectatur, proinde ipsa quoque experientia tradit, quod n. hi dilata-
 rantur vel contrahuntur fit motus, sicut
 2o. Epequi motum ad obtinenda convenientia
 ut sicut meretur. sicut 3o. Dirigere, intellectus
 vel imaginatione debet n. Deum, vel Imagi-
 natio ea loquuta proponere, que vel conquirere
 da, vel fugienda. sicut 4o. impellere appetitum
 cu n. motus progressivus, sic ut dicitur est ad qua-
 rum salutaria, et noxia vitanda debet motus ab
 appetitu imperari

poa locomotiva in hoie potest esse motus per appetitum
Notatio & Poa locomotiva in hoie potest
 exercere motu progressivum ad sine appetitu sen-
 sitivo per voluntatem immediate, vel contra-
 sine voluntate per appetitum sensitivum, si tamen volun-
 tas contradicere non potest appetitui causare motum,
 locus si non contradicat, nam in partibus contin-
 gere videmus ut appetitui sensitivum motum causet
 ad poa locomotiva. cu hoc n. de se est sufficiens
 sicut in brutis appetitui ipsa potest voluntas etiam
 contra appetitum sensitivum motum efficere, et ubi
 tamen fit hoc per quandam tamen sympathiam et conne-
 xionem partium, unde et colligere est in hoie et
 brutis partem appetitum sine intellectum sive
 sensitivum consideranda esse. poam quandam, qua
 efficienter et physice producat eum modi motum
 qua quidem poa est locomotiva, de qua in
 proposito agitur

poa locomotiva in hoie potest esse motus per appetitum
Conclus & Poa locomotiva inorganica
 datur in aia rationali et cu est corpori con-
 iuncta

Notatio s aliqui putarunt in anima

De pōa locomotiva 283

separata. nō dari pōam locomotivā, unde et Du error. huius
rarius docuit in 3° dist. 22 q. 3 aia. Chri. raris
nō descendisse ad inferos reali sua substantia
presentia, sed effectiva quodam, quo aia. Patru ephi
parabat, quae tñ sententia a reliquis tñ reprehē
ditur. epim. his faciunt et Thomista qdā, qdā Thomistarū
cunt aiam a se moveri nō pōe, pōe tñ a dōo vel
angelis, sed nō ut huiusmodi effectus aia rationali
deleganda, quae et imperfectissimis animalibus
conceditur. quod a. aia. corpori iuncta nō pōit
experire. a. tñ aliquē pōa sua locomotiva mor
ganica rāo ē, quia impeditur pō unione cō
comparta, sicut pō eandem multa alia facere,
nequit, quae aliqñ ipsi separata convenirent,
itaq; aia separata poterit se se ipsa iusta
probabiliorē plurimorū sententia locomovere
imo et alia multa a se distincta, cū sint plu
rima in rerū nāa, quae sine ullā sui mobil.
tate locali alia vel pellunt, vel trahunt, et aia
defuitorū nōnūquā in corporibus assumptis,
et formatis cū vivis collocantur, qualia sine
motu aliorū creverit. nō pōit. Et a. pōa ista
locomotiva distincta a voluntate, n. n. mi
nus distincta sunt actione movere et velle.
quam velle et intelligere, sed intellectus, et voli
tio requirunt divergas pōas q. ē motio et voli
tio, quae maxime dō a. ad pōam locomotivā or
ganicā requiritur concursus aliquis pōas cognō
sitiva et appetitiva, ita et pōa locomotiva in
organica dependant aliqua ab intellectu et
voluntate habebit

Notatio & Circa pōam locomotivā per

284 Tract VII Part IV Sect 1

quam anima separata aliquid aliud mouere,
 quare fit utrum deus et impulsus aliquid
 quo mediate eorum motus contingat, doceri
 debet ut in oio probabile esse. talem impulsu, quem
 anima separata corporibus mouendis imprime
 rit, neque n. potest esse tam facile, quasi
 eas esse, ut qualitates et Entia ad motum
 requirunt, producere nequeant. Ceterum cum anima
 locomotiva anima separata sic naturalis, erit fini
 ta, et limitata in mouendo, adeoque n. poterit
 omnia corpora mouere u. q. totam terram, vel
 et montem aliquem ingestam, et oio credibile
 est multis partibus inferioribus esse anima ratio
 nalis, quam sic angelus aliquid, qui est substantia
 completa. Quod si mobile quo p. dam p. am anima
 separata superaret nihilominus si ea n. de
 fatigaretur, defatigari n. in animalibus prouen
 nit pro defectu spirituum, cuius q. p. am motus
 substantia alienius separata n. dependeat a parti
 cularibus, aut organis, et requiritur aut oia sine diffe
 cultate rem posse mouere, aut oio n. posse

PARS IV

De Homine

Homo nobilissima animal, quod Aegyptij Sacerdotes ap
 pellarunt adorandi, et admirandi. Tullius magis a. ni
 raculy magis in Physica contemplatione, duabus
 partibus constat, corpore scilicet et anima, corpus materiam si
 cut fit suis partialibus instructum, anima a. rationalis est

Homo constat
 corpore et anima

De corporis humani organis 285
et mira oio essentia, ac potentia, has rgr partes de hoie deluiri nonnihil considerabim, et pui nu' quidem de corpore agemus, quod tam narys of, profils qz organis hris opt. Map. m'rupit

SECTIO I^a De Corporis huma- ni organis

Structura corporis humani (ut de reliquis ^{Encomia qd d' Corporis humani} reliquorum uiuentiu corporibus, qae infinitam et det poam, sapientia ac bonitate indicant taceamus) tam est artificiosa et proportiorata ^{protagona} ut protagona dixerit corpus humanu esse oia reru mensuram parua, atq. Idae oia artificij, Vitruuij ^{uoranij} a. onus architectonici rades ex hois semetua tan quae e perfectissimo rade a edificio desumpta esse in de certa p'hibita sunt noia mensuraru, puta cubiti, pedis, palmi, cuius imitatione extructa porticum Salamonis ostendit Vitruuius. Et a talij proportio obseruata in corpore n' defectuosa; Ita taria hois a quatuor cubitoru, uel quod idem ^{JA NB} ex pedum uel 24 palmoru uel 27 pollicum, si manus coniungantur in medio pectore, ita ut ex tenitas unius medi digiti tangat extremitate alterius medi digiti, tui latitudo a cubito ad cubitu est dimidia totius longitudinis, longitudo Capitis a mento ad uerticem est octava pars longitudinis totius humanae, distatia humeroru est pars tertia eiusde, extensio brachij latitudo est aequalis toti

286 Tract in Part IV Sect 1

longitudini, medius digitus aequat longitudinem frontis, pes triplo est longior, quam medius digitus, manus duplo est longior eodem, si homo extensis manibus et pedibus ambitus circuli contingat eius circuli centrum erit umbilicus. Et si de ceteris partibus externis, miranda atque internis loquamur erunt in fabrica corporis humani plus quam centum millia proportionum, de multis proportionibus partium externarum in ordine ad picturam et Anatomiam descripsit admodum accurate Albertus Durerus mirandus prioris saeculi artifex. Galeus etiam dixisse fertur se concessurum alicui alicui centum annos ut naber partem cuiuslibet huiusmodi vel figuram in corpore, ^{inire} a. facturum verberet. Nos ita hic de corpore humano sine organo eius agimus ut explicemus partes praecipuas, et ordinem quidem quia primum locum occupabunt ea, quae ad caput pertinet secundum, quae ad thoracem, tertium quae ad ventrem, quartum quae ad artus, quintam quae ad partes quaedam sunt homogeneas, ut scilicet ossa, cati, membranae.

Caput porrigitur ad collum
Conclusio I Caput a vertice ad collum porrigitur, cerebri, oculorum, aurium, linguae, et captaulorum

Caput
Notatio I Caput in homine supremo loco positum est, et in deorsum sensus, tanquam in specula sua functiones suas exercent, propterea quod

De humani corporis organis 287

cia hoc rane crebra, quod est rana frigida
 a nimio cordis calore magis distet, adde sensu
 quoque maxime quoad suam opacem dependent
 figura capitis dicitur rotunda est, ut plus cere ^{caput hoc cur}
 tri complectatur, cuius haec capacissima sit ^{rotundam.}
 rana ut ad oculum experiri licet in vase ali
 quo coriaceo iam in forma triangulari iam in
 oblonga, iam in rotunda efformatur, dicitur
 osse, concluditur, caput ut crebra molle defor
 datur hoc os in quibusda solidum est ordinarie
 sub duris compactum ut apparet in craniis mortu
 orum parum caput in vitio censetur esse, quia et ^{peram caput}
 formativis imbecillitatem et maam spermaticam ^{in vitio censetur}
 inopiam arguit, magnum vero caput si caetera
 consentiant laudatur, sunt q cognito capite ca ^{magnum lau}
 terum opium magnitudine et proportione ^{datur.}
 facile investigant, sic de facto in Gallijs san
 ti cuiusdam opia quae ab haeticis prophanis
 gripta fuerant ex capite reservato a medic
 cis collecta sunt, Capitis generatim duae sunt ^{capitis duae}
 partes puta calvaria, seu cranium, et facies, ^{partes}
 calvaria capillis lecta in tres alias partes
 subdividitur media du ventres, anterior ^{cranium}
 in frontem, posterior in occiput, posterior ^{cranium}
 ad has it spectant partes minutiores videlicet
 cuticula, pericranium, cutis, periostium,
 meninges, capilli ad sub calvaria latet cere ^{facies.}
 bruno, faciei partes sunt frons, nasus, tem
 pora, gena, labia, mentum, quibus in ortu
 oculi, nary, aures, lingua et cetera.

Cranium Notatio & Calvaria et præcipue cere-

brū mirabilem historiam fere prætor alios me-
 rios et deganter describit Andreas Laurentius in
 suis anatomicis partibus calvaria dñi alia qdem
 continentibus; alia uero contenta, continentia sunt
 uel cōis, uel propria, communes sunt pili, cutis,
 panniculus carnosus, pili tanto sunt duriores et
 crassiores, quanto natiuor pori, solent a. natiuor esse
 in homine magis calido, unde dicitur piliu m
 aicut esse indicium hoīs calidi, cholericī, et audacis,
 ut pili n̄ ueris et apri, contra timida animalula
 ut lepores habent molliores pili; firmissima sunt
 pili, unde et ligeri nequeunt, sicut et flumina, ex
 calore quoq; oritur quoq; crispitudo pilorum ut in
 alio quibus cernitur, uel et ex obliquitate polorū;
 fūmili longior est capilitiu de m̄ta copia; par-
 tes propriae sunt pericranium, cranium, dura me-

Pili

Pericranium

ninges, Pericranium siue periostiu (n̄ craniū
 distinguit Laurent.) est præualida quaedam
 membrana cranii extrinsecus tegens, et nasci
 aī a crassa Meninge, qua uillis compluribus
 per epitū cranii in hoc exteriori inuolucro
 extenditur, unde pericranii interioru dura
 Meninge cranio susperditur, os pericranio sub-

Cranium

iectum dicitur cranium, quasi cranos s. galea ce-
 rebri undiquaq; obvallans, hoc os crassum est
 ad securitatem, et rariū ne nimis grauet,
 et ut transmittendis experimentis sit idoneū, sub

Meninges.

cranio sunt duae membranae, quae a Graecis me-
 ninges, ab Arabibus a. Mater appellatur, altera
 est dura, crassa, exterior, et cranio propima,
 altera u. tenuior ac mollior cerebro adha-
 ærens, unde hæc pia, altera dura Mater dicitur,

De Humani Corporis organis 289

Partes contentae sunt cerebrum et cerebellum illud
est anterius, et ratione magnitudinis di simpliciter contentae
cerebrum cerebellum n. fore deo p. lo minus est cerebro, (Cerebrum et
unde ob parvitatem suam eo nomine diminutio, (Cerebrum et
uenit et est posterius in capite; utriusq; a
cerebrum distinguitur crassioris membranae dupli-
catura, sed ex parte t. m. superiore. nam in media
et inferiore Cerebrum continuatur cu cere-
bello; cerebrum anterius mediante diaphragma-
te seu septo aliquo Auro diuiditur in par-
tem dextram, et sinistram; cerebri huius parte
rior superficies subuenerica est, et uarijs an-
fractibus instar fluctuum implicatur, quod
si ad crassitiam duorum vel trium digitorum
seueris patebit altera pars cerebri, quae su-
periore candidior est, et durior, unde et calosul-
uocatur, hic a. n. est amplius diuisio illa a
membranis, sed pars dextra et sinistra cerebri
quae antea erant disiuncta sibi iam coniu-
guntur; hoc est corpus calosum in medio inter
summam, imamq; cerebri partem, h. d. dextram
et sinistram uentriculum, qui utriusq; figura
exhibet lunam falcatam uel auricula humana,
dexter, et sinister uentriculus siue cellula
in fine deorsum concurrunt et relicto intersti-
tio, quod parum habuerant efficiunt eam quad-
dam cavitatem, siue uentriculum in cerebro
tertium; is a. uentriculus duos de se profert
ductus, quorum quidem unus est uia aliqua, a ter-
tio sin. seu uentriculo iam dicto, in quartum,
qui est in cerebello, et partim in medulla spinali

290 Tract VII Part III Sect I

e cerebro oriunda, qua longè deinde excurrit
 ut aliqui dicant cerebrum esse obliquum, vide hic et
 Lef. I. de provid. numini cae 6. Ductus
 a. iste ita constitutus est, ut quartus ventricu-
 lum prius amplius, deinde angustius effi-
 ciat, donec ad instar calami scriptorii in
 acumen desinat. quatuor igitur numerantur
 ventriculi in cerebro; alter prior ductus ille
 e tertio ventriculo in cerebri basin tendit, in
 huius extremâ parte tenuis quaedam membrana
 conspicitur, prima latior dein angustior,
 peluim sive infundibulum uocant, per quod
 cerebri pituita defluit, qua postea lepsi-
 pitur ab aliquâ glande sibiuta, quâ pitui-
 taream nominant unde per uarios canales
 emittitur pituita in naros, aures, oculos
 sustentatur a cerebro offe, quodam uelut basi
 et pavimento quod interstitur tanquam tapete
 tubicula quâpiam e uenerari discipulo con-
 pto. In uentriculos cerebri deferri dicitur spiritus
 vitales ex corde, et nimis eorum calor frigore
 cerebri temperetur, in quibus quidem primis
 uentriculis pro sensibus duplicatis organis, ut
 oculis, auribus et ut sic ex spiritibus vitalibus
 fiunt animales pro sensationibus attemperati,
 ex duobus sinibus descendunt spiritus tertius
 accommodentur pro motu locali, quos ita ido-
 neos quartus deinde uentriculus recipit, et per
 neruos, tanquam per canales in totum corpus distri-
 buit interim spirituum calorem multum mitigatur
 frigus cerebri, quo et sacculi uolunt anteriorum

De humani corporis organis 293

partem cerebri, ut eleuetur et rursus deid at
 instar cordis, sed debilius; ad castigandam autem
 calorem iuuetur cerebrum ois, et hanc respira-
 tionem, si quid in eo sit nocivum naturam uisum
 constringit et opprimit, qd est Aternitatio, in Apropie
 pia subito oia membra deficere aiunt, quod in
 cerebro qd pituita uel sanguine obstructo neatur
 spiritus deficiant, qui a cerebro conseruari con-
 finari debent.

Notatio 3 Oculi duo sunt dati a Deo n^o oculi
 solo pro ornatu, sed et pro necessitate, conuincit
 ad multiplicem ois cognitionem, unoq; ad
 perdito altero adhuc prodesse fit, ne a facile la-
 dantur n^o uno distapat fatigamento munisti sunt ^{Oculi uario}
 primu. n^o undiq; extanti officio propinquaculo ^{inamento ma-}
 circundantur, deinde palpebris quasid continis
 obducuntur, et supercilia pulueris de sudore
 frontis arcent, quod ides praestare queunt cilia
 palpebris in orbis affixa, sicut et n^o micu fulgo-
 rem leui quadam umbra prohibere; oculorum
 figura aptanda est ut plura simul obiecta
 uidere possint; cinguntur et oculi multo a-
 dipes, qui et ad humectationem et calefactionem
 conferunt; nam ut propius ad oculum accedant ^{Oculi partes}
 partes ipsius sunt quatuor, uidelicet humores ^{quatuor}
 Tunicae ueridur, mufculus, qd igr Musculi, ^{Musculi sunt}
 qui sunt in extremita motus localis septem ferunt
 statuantur in aliquo oculo, pro septemplex motu ^{7 sunt}
 quatuor recti pro motu fureu, deorsum, a d^o ^{musculi}
 dextera, et sinistra: duo obliqui pro uolutione,
 et uolutione, unus omnes qdasi colligant pro

292 Tract VII Part IV Sect I

oculo figendo et stabiliendo in animum rei obtutu
quem dicunt motu toxicu, sunt et ad angulos
loculorum caruncula, seu glandula carilosa
ad continentu et exprimentu humores u. q.

sympatia oculi
loru.

Laerymaru in tanta est a. sympatia oculoru
ut in qua partem unu movetur in eandem et
mouetur alter: pp aliqua forte partium
coniunctione, unde n' possumus simul appe
cere oculu verticale, et terra subiecta, cuius
rei et caas esse p't ne res confuse aut dista
ctis apibus visorijis appareant unde putat
Aglon. l. 1. Opt. prop. 19. aniculas qua n'

2a
Nervi Optici

habent consentientem motu oculoru n' utrog
um videre, sed altero feruari. 2. Nervi Opti
ci seu visorij, quibus e cerebro spiritus ani
males tanquam canalibus ad oculos devehunt
duo sunt, singuli ad singulos oculos producti
et in medio ante quam oculos attingant simul
fere coniuncti, quoru cavitates tam sunt opti
quas ut n'p deprehendantur sed plane nervi
solidi appareant, n' tñ ita concurrunt, ut
ex utrog fiat una quada cavitas, sed tantu
coloribus se attingunt, imo Vesalius testatur
a se hominem dissectu in quo oio n' conue
nerant nervi.

3a
Tunica.

3. Tunicae totales sunt fere
quae sunt q. quatuor, videlicet, agnata, Cornea, Vnea, Bra
nea, quaru t'ru posterioru anterior et
posterior pars de versis noibus appellatur, un
de aliqui numerant tunicas septem, Tunica agnata

De humani corporis organo, 293

in pericranio videtur totus oculus non circū Agnata
dat, et hinc frons dicitur, nam eo usque portū
gitur, quousque oculus exterius albus apparet,
quia a coniungit oculū palpebris, et ossi, et res
liquis tunicis coniunctiva, quoque nuncupatur,
atque haec prima tunica non addeo propinqua ad
oculū spectat; altera igitur est magis propinqua Cornea
quae totū oculū involuit, et ex dura parte cere
brī educitur, hanc ex anteriori parte corneā
appellant, quia perspicua est inter cornea in la.
minas distincti, ac spēs transmitti possunt, an
parte a posteriori, et operā dī scleroticos seu
consolidativa, tū sequitur tertia tunica est
vnea procedens, quae Antica sui parte
vnea vocant, haec in medio rotundo foramine
pertunditur, quod per vnea contractionē vel
dilatationē ampliari potest, et minui, ob vnea
colore oculi denominatur nigrū, glaucū, fla
uū, fuscū & foramen illud pupilla dicitur,
quamvis hoc nomen, et aliqui humori crys
tallo ascribant; dī a pupilla ab imagine,
quae in hac pupilla ibi apparet totū illud ro
tundū, quod ab vnea circū scribi cernitur dī
firis oculi; postica pars vnea nominatur
Coroides, quae firis non est conspicua, et a
in hōie nigra, ac trahet per se firis et hu
mores, hinc pupilla nigra intuentibus vī
pbari hoc fit ex diversitate pupillarum
in lobis, et foliis, in hīs. n. pupilla alterius
est coloris, puta caerulei, et flavi, cuius modi
et color cernatur in superficie concava ipsius

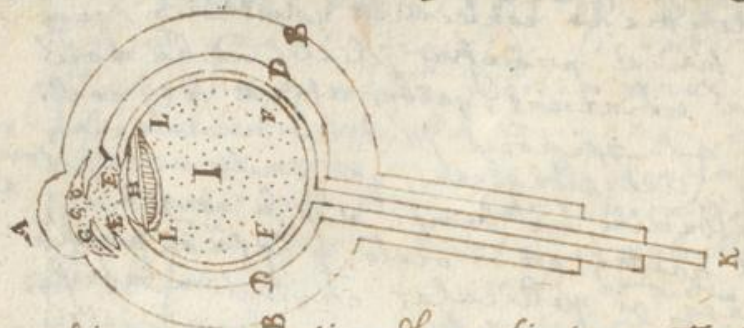
294 Tract VII Part IV Sect I

Viana

tunica, quam Coroidem dicunt. Tunica
 q^a est, quae ex media substantia nervi optici sine
 ipsius cerebri medulla derivatur, et post di-
 stillationem nervi in tenerum quendam et dolium
 seu folliculum extenditur, haec tunica posteriore
 parte qua vitreus humor complectitur retina
 de ab innumeris sicut venulis, et fibris, eam per-
 septantibus, cui in parte anteriore tunica arane-
 a, et Hyaloidea s. quasi vitreus referentur
 quasi vitreus illius humorem propinquius ambit
 praecedunt, ex retina n. crassi vix, et processu-
 bus ciliaribus concretis sunt, sicut et reliqua
 tunica, sunt n. hi processus coeae quaedam vin-
 culo, neq. tm tunicas anticar a posticis dycer-
 nunt, sed et suo quoda modo conveniunt, et no-
 men a cilijs habent quod instar capillorum ci-
 liarium radij quidam setosi, seu fibra nigra
 ab ijs introitus in retinam spirantur, quibus
 et processibus vis quaedam insere. ut totum oca-
 li humorem comprimendi et relaxandi, unedo-
 plicandi et complicandi, crystallinum humorem
 protrudendi et retrahendi. Porro quae tunica
 aranea de humore crystallino ex utraq.
 parte praecingit quod egyptia constat, si qd
 n. exemptus hunc humorem digitis leniter
 compresso oio exprimit relinquetur vacuum
 quidam folliculus, cui si calidus indas, et suffles
 tumescet nebula in eam figura, qua
 aliq. hie humor crystallinus: sicut a. aranea
 posticam hyaloidea a. hie, ita antica n. dissimili

De humani corporis organis * 295

quale membrana conuerti aduult^{us} aliq, quae
 in ambu tunica procepsu ciliaru, ad hu moreb
 crystallinu subintrent, quibus retina fini conti
 nuatur. 4° humores sunt tres in oculo, unu^s ^{Humores in}
 est aquosus, sive albugineus, qd similis aqua, ^{ad oculo sunt 3}
 ouorum albumini, hic humor nup a cornea oc
 carrit et primus est in oculo, p^{er} ipsu et pupilla
 foramen usq, ad pelliculas crystallini ingressu;
 alter est humor crystallinus, seu glacialis, uisui ^{Crystallinus}
 moro consistens, lenticulariter oblongus, dimi
 dia sui parte humori uitreo immersus, et in
 partem oculi anteriorem magis procedens, prior
 a. huius humoris portio est amplioris circuli
 quod posterior, sed tunc postremo loco hu
 mori uitreo, mollior crystallino, sed consistens
 tior et firmior aquosus, is maximu oculi spa
 tium occupat; centra a. tunica tunicae tuni
 humoru diversa sunt, tunica cornea magis
 prominet, et curuatiore est; nervus opticus ad
 latus oculi iacet, nec datus p^{er} mediu oculum
 linea. (in qua aliqñ humoru, et tunicae
 centra) contingitur, pro elegantia pleriq
 uisq, ditoru uide adiecta figura, quae
 oculu representat p^{er} apem et nervu opticu
 directu, in hac figura littera A denotat
 tunicam corneam, B consolidatiua seu
 sclerodem, C tunica p^{er}uam, cu a pertuna seu
 foramine pupilla. D. est posterior pars p^{er}uae
 seu Coroides, E. q^{ui} a matre procedens. F. est
 aranea simulq, membranula illa, quam iuxta

aliquos oppānti adhuc diximus, F est retina
 sive posterior Aranea pars, ubi et p lineola
 ultimam. intelligo tunicam Hyaloideā, quae
 totam humore vitreū continet. G significat
 humore aquē, sive albugineum. H humorem
 crystallinum, seu glaciale, in figurā suā len-
 ticulari. I humorem vitreū, qui suā quadam
 viriditate hoc maxime nomen meruit. K
 nervus opticus distinctus. L deniqz processus
 liareq ad humorem crystallinū, ubi tunica
 coniunguntur. Oculi porro hominis in re
 propriū, et innatū lumen nō hē ordinariē
 ut ait Franc. alijs a. animalibus quibusdam
 quae nocte debent venari ut falibus, & mftis
 hēe. quō dda lumen, saltem in iride asserit
 alphon. l. i. prop. vs. quod si oculi humani
 perlustrari aliqui fulgore emittant, vel qbus
 dam. sint tam splēndidi, ut et in tenebris vi-
 deant, ut de Tiberio Caesare refert Plinius
 eum sēt obscurissimā et nocte a somno
 excitatū lustrare. in conclavi oia potuisse,
 quod et Candarus de se Juvenis testatur et
 p. S. Aug. scribant eum acris intuentem

Car oculi
 scilicet sub
 fulgore
 emittunt

298 Tract VII Part IV Sect 1

qua Andreas Laurentius ait eade[m] esse magni
 stidine, in puerulo, atq; in senex, sordes q[ua]m
 biliosa, et uiposa, quae in cures deriuantur
 impediunt uentiles, ne ulterius prorepant,
 et nocumētū offerant; attentius auditati solē
 mes, cohibere spiritū, et ositantes n[on] bene ad
 dimus, quia ut uult, Laurent. per caraticulū
 quendam aere subeante nimis oppletur tym
 pānū.

Lingua Notatio In ore hoīs primū occurrat
 lingua, quae est substantia carnea mollis,
 et fungosa, multis musculis ad motū instruda
 in faring dimidiā ex parte ligamenti affixa,
 ut motū facile moderetur, humidatur p[ro]p[ri]o
 saluāe glandulis, seu tonsillis, ut uocant, imo
 palato affixis p[ro]manante ut sapore m
 roixt melius percipere, qui humiditatem
 postulat; ad radicē lingua in collo duo neu
 tu incipiunt, alter posterior, mollis, et carnea
 gula seu Oesophagus appellatur, p[er] qua[m] cibū
 at potus in stomachū demittitur, h[uius]modi non
 nihil in tepidū potus p[er] uimulas in arteriam
 aspera[m] illabatur, alter neatus est durus,
 et cartilagineus, ipsa scilicet arteria
 aspera, p[er] qua[m] aere respiratus in pul
 mones descendit, et ascendit p[ro] uoce for
 manda, summa eius pars, et lingua p[ro]
 p[ri]ma miro quodam artificis facta nomi
 natur Larinx, et opculū habet, quo potest
 occludi, ne cibū in arteria[m] aspera[m] descendat,

Oesophagus
 Arteria as
 pera

Tract vñ Part v Sect 1

videlicet aspera. sic humore lapata; anhe-
litus quibusdam foetidus est, uel ob corrup-
tionem pulmonum, uel ob halitus p^resoph^a
quos ascendentes, uel ex ciborum reliquijs
dentibus. infra dentes putrefactis. In ore sunt sex dentes
et in utraque maxilla plerumque septuaginta, in qui-
busdam hominibus aliqui plures, in alijs pauciores,
ordinarie tñ sunt plures in uiris, quam in feminis,
dñr dentes formari cū reliquis ossibus, unde pri-
ma formatio est in utero, quamuis extra gēra
uatis non prodeant, quia in iduo opus licet aliq^u
memorentur cū dentibus nati sicut et alij, qui
loco discretorum dentium unum quoddam continuum
os habuerunt; euentibus quibusdam dentibus pnt
renascentur dentes noui sicut et capilli, quamuis in
senio hoc fieri nō fiat, aliqui uires exerepse nō
implet lacunam alterius, uel se in locum uicini
deficientis dilatant, dentes alij sunt procius
acuti ad frangendum idonei, qui dñr carini,
alij lati, et acuti in ter. ulteriores ad scindendum
qui dñr incisores, et gelasini eo quod in uisu
appareant, alij denique latiores, et fere qua-
drati ad ferendum et molendum, unde et molares
appellantur, eorum postremi dñr dentes sapien-
tia quia crescere solent cū hoies capere in-
cipiunt circa annum u. g. uigesimali, uel
senis aliqui, et in ipso senio, unde et Vesalius
ait creuisse sibi cum modi dentem cui talia
scriberet, in animalibus uicariis, et gran-
dioribus, quae cornua habent dentes superiores

De humani corporis organo, 307

non sunt in cornua absumpta cor
na sunt fore caua, non tamen in ceruicibus, unde aliq
dicunt, quod hi sagittae caput pondus deponant,
inhaerent a. cornua cuti non ossi, unde quidam
bones in hac articulatione hanc mouere dicuntur.

Conclusio Thorax a collo ad ventrem ^{Thorax}
pertinens et interiori undique membrana ^{collo ad} suffulsa ^{ventrem}
tas continet nobilia duo membra, pulmones, et ^{ptingens}
cor, ac postea per interpositum diaphragma a
ventri digeruntur.

Notatio 3 Tota fore pectoris amplii ^{Pulmones}
tudinem explent pulmones duo, seu potius illae
partes pulmonis ex arteria aspera pendula
et cor mediis complexa, cuius et refrigerandi
gratia tanquam folles quidam sunt, subtia
leniter leuis, spongiosa, et rara, unde quae
fistulis manibus exanata, ad aere ex arteria
aspera suscipiendum, quae quidem in pulmones
bifurca desinit, et in fibras minutissimas,
innumerabilesque dissecta toti pulmonum sub
stantia passim se inueniat, et ubique aerem
inspergit, unde pulmo est flabellum cordis,
et hoc organum non quoad nos hoc se arteria
aspera, ut fistula, pulmo a. ut folly et forte
horum imitatione inuenta sunt organa mu
sica, quae quia nequeunt una aliqua fi
stulam dilatate, et contrahere, ut nos ar
teria aspera, debent pro varietate soni ple
res habere fistulas diuersa magnitudinis,
quibus in uicis epiglottidis uaria opercula.

302 Tract VII Part IV Sect 1

clavibus oblongis affixa sunt oblita artificioso digitorum motu aperienda, et claudenda. *Figura Pulmonum.* Pulmonum similitudo est fere, ut angula sicciorum brachi bisulca, qualibet pars Pulmonis hinc ad huc duas alias partes, superiores scilicet et inferiores, quae lobi dicitur, posteriori ex parte alligantur pulmone spinæ dorsæ per aliquam membranam, ne si libere penderent hanc illuc iactarentur ad motum hominis, si quæ usque contentione. Pulmones nimis inflantur, facile rupturæ venulae unde sanguis efficitur.

Cor **Notatio** **Z** In medio thoracis sub pulmonibus pendet cor, quod est instar pyramidis infla turbinata, multo magis in anteriorem partem, et ad sinistram latem delectante, et a cor nunc calidissimum, imo fons caloris, et officina spirituum vitalium, eius substantia mollior membrana quapiam firmissima, maiorem et tutelam dicitur, ea pericardium dicitur, non tamen immediate attingit cor, sed amplior est, ut cor scilicet dilatari, et constringi possit, intermedium autem inter cor, et hanc membranam aquos humoris plenum est, cui innatant cor, ut refrigeratur. plenius, et minus gravat, quoniam et ad eam frigida nunc accrescit, ne nimium cor incalescat, aliqui opinantur hunc humoris non reperiri in viventibus, sed primum in mortuis generari, cum deficiente cordis calore spiritus in substantiam quandam aquosam densantur, verum et in mortuis tantum calor,

De humani corporis organo, 303

ut maris dissecantis adurat, quomodo igitur poterit
aqua produci praesertim tam cito? cuius Vesalius
scribat se et in corde uinctibus exsiccato humore
aqueum obseruasse, idcirco tunc ait in cadaveribus soli
expositis tantum aqua a igni, ut plene intumescat,
forte ob solis calorem a se ipsa liqueat, aut sanguis cras-
sior in humore quendam tenuiorem, raris uisq; per
putrefactionem degenerat, aqua a. ex latere Christi
profluentem uera, et miraculosa fuisse id alibi
miramur. Caterum caro cordis firma est et solida, Caro cordis
firma.
tunc re facile cadatur, uel atteratur per motum,
tunc ut melius calorem conseruet, tunc ut spiritus, qui
sunt tenuissimi per maiorem firmam sed firmam
gosa potius non effluant, paruum cor diu esse calidius
magno, quod sed calorem magis uirtuti obtineat,
sicuti fere paruum hypocaustum citius calefieri
potest, quam magnum, hinc magis et audaces sunt quibus
cor paruum, ut diu de leonibus, tametsi homot pro-
portionaliter habeat cor maius, quam reliqua
animalia, sicut et cerebrum et iecur. Habet
a. cor duas quaedam caritates quae paricula
carneo diuisuntur, et sinus, siue uentriculi
appellatur; in dextrum sinus per uenas caenam
influit sanguis nutrimentalis ex hepate, et
uirtute cordis magis elaboratur, unde pars
pulmonibus in alimentum cedit, pars a. in fini-
strum uentriculum per uenas, et poros intestini-
liae carnis transmittitur in spiritus uitalis
conuertenda, atq; inde per artarias toti cor-
pori distribuenda, a. dexter uentriculus nullus
maior, quam sinister, cui plus continere debeat, si

304 Tract VII Part IV Sect I

iether tñ crassiore carnis pariete cingitur, ne
 spiritus teretes facile erumpant, ex utroq;
 cordis latere prominent duae appendices car-
 neae, quae dñr auriculae cordis, et sunt caua
 ac paulo nigriores, quae reliquu' cor, maiora. è
 auricula quae in dextro latere, quae quae in sini-
 stro, ad basin cordis uisuntur quatuor uasa
 quoru' duo sunt è latere dextro, uena caua sicut
 deorsu', et feru' protensa, ex hepate adducens san-
 guinem, et in membra superiora transmittens, et ue-
 na arterialis ad pulmones progrediens, unde hi
 sanguines, et alimentu' aliquod recipiunt, ex late-
 re la. sinistro sunt arteria magna quae spi-
 ritu' p' omne corpus diffundit, et arteria
 uenalis, quae dñr spiritus pulmonibus commu-
 nicare; circa horu' uasoru' ostia sunt exteriùs
 auricula illa caua à figurâ, sic dicta, qua
 in una uena caua altera ueno, uena arte-
 riali incumbit, intèriùs uero quatuor uaso-
 ru' orificij: undecim membranae, reuocatae la-
 nascuntur, tres ad orificiu' uena caua, tres ad
 uenam arterialem, tres item ad arteria' ma-
 gnam, et duae deniq; ad arteria' uenale. Pro-
 murimine cordis pallatur thorax costis ex
 spirâ dorsi procedentibus et in medio pectoris
 osse, quod sternon appellat conuissis, haru'
 costae sunt duodecim, licet inferiores aliquot
 imperfectae nec totu' ambitu' circulares efficien-
 tes, aëribus est pectus acutus ut aerem faciliùs

De humani corporis organo 305

sciunt, pectus latum in homine habetur si
quod magni caloris, proinde magni etiam
parvi ut apparet in leonibus et felibus.

Notatio 3 Thorax dividitur ut dixi Thorax

mas a ventre. n. scilicet ac superior et mundior
contignatio ab inferiore, et culinaria inter
posita tenari quodam membrana, seu musculo
quod diaphragma, vel septum trans aereu appellat
tur, et in osse costis adnectitur, oblique tanquam
a superiori parte anterie ad lumbos posteriori
descendens, hoc diaphragma tribus foraminibus Diaphra
et peria, p. aereu transit gula ex gutture. gma.
veniens ad stomachu, p. alteru arteria ex
corde descendit, per fultu vena caua. ex
hepate cursu ascendit, n. a. caret vario usu
imprimis n. vapores prohibet, re. e stomacho ni
mi exanturi, lasis n. praecordij, seu diaphra
mate tanto impetu exhalationes efferri, atq. ita
cerebru perturbare dicuntur, ut homo e p. parte
mentis excedat, praeterea mouetur diaphra
qua in respiratione, et deniq. iuuat ad ea
reicienda, quae nra idonea. n. sunt, cui ven
trem videlicet, et contractione quodam sui et
obliquitate deprimat, ab eodem dicunt prone
rire visu, et filtrationem sub apilly, eo, quod
nerui aliqui ab illo neq. ad apilla progredi
entes ob sterilitudinem minimiq. proinde
tactus impatientia diaphragma commoueat
ad usum concitandum, unde et Benedictus
Veronensis scribit gladiatores quodam u. rim

sect 1
capitulum
ut ut
dicitur
aut car
natura
na n. si
or res
a uis
eduan
itell
y, nra
et, ex
ged p
heria
com m
A opter
dilla
era ab
nor nro
ua lad
a, h
herid no
exal
costij
o p
y, h
aliquo
p. p
m. p

mortuos, quod illis diaphragma glutinis retitum fuerit.

Venter a
ipfis partibus

Venter to
tus carnes.

CONCLUSIO 3 Venter à thorace usq; ad femora porrigitur, continens in se iecur, folliculū fellis, lienem, renes, stomachū, intestina, quae iam per suas not. sunt applicanda.

NOTATIO 1 Venter fere totus ē carnes, et membranaceus, ut videlicet quae continentur si necesse fuerit lapari possit, puta ventriculus, intestina, & a. venter, quasi calina qda, et officina totius corporis, oibus membris alimentis preparans, anteriori pars ventris dicitur Abdomen, seu summen, constans cute, adipis, musculis, & sub hoc est tenacissima quadam membrana quae cetera omnia involuit, sicut membrana succingeris oia, quae in thorace sunt continet, inter quam et costas, cum aliquid intercipitur pleritis, scilicet, membrana quae dicitur diaphragma venteris suppellicilem complectens, dicitur peritonaeum, cuius usus, sicut nupime agnoscitur, est, saltu, per dū diuersione, uocis, contentione, rempitur, et uiscera effundit; superius ubi haec membrana adheret diaphragmati, tunc haec nō fecas, ac ipsa diaphragma, foramina pro transitu nimirum gulae, sive oesophagi, et arteriae et uerae cauae, sub peritonaeo est alia membrana, tenuis, et pinguis, facta per similes, quae Omentum dicitur et inferiorem stomachi partem atq; intestina comprehendit, inuans et cibi concoctione instar straguli stomacho impositi. Membra porro uentre conclusa

Membris Ven
tis splicia.

De humani corp. organis. 307

sunt triplicis fore generis pro triplici officio
 diversitate, nam q̄da' destinata sunt ad præparandum
 rãdum corpori alimentum, cuius modi sunt stomachus
 chus et hepar, quada' a. excrementa à bono rã
 timento separata recipiunt, et intestina, lienis
 folliculus fellis, renes, Vesica, quada' deniq; ad
 sololis generatione faciunt ut testes, uterus. Et
 nam chary, modi fore series et ordo, ut etiam ordo quo cib
 nihil supra tradidimus, cibum ore susceptum, comestum con
 ptum, et masticatum, p̄ esophagum descendit in ven
 triculum, seu stomachum, ibi fit prima aliqua
 concoctio, et conversio in eam miam, quae (hilo
 appellatur, et in vomitu dignosci fit; ex ven
 triculo descendit in intestina, ex interstiniis
 vena Meseraica, Mesenterio impleto faciem
 præstatione expugnat, et detriores partem re
 linquere, p̄ siphonem emittendam; succus p̄ verã
 meseraica, ad hepar attractus mutatur.
 ibi in quatuor humores, in stituita videlicet
 aqueam, flavam bilem, seu cholera, atram bilis
 seu Melancholia, et sanguinem, Flava bilis
 abundans et ignea quada' lenitate super
 natans, reorinat in proprias vesiculas, quae
 di folliculus fellis, et sponte ad se trahit
 bilem flavam, sicut magnetis ferrum, Melan
 cholia tanquam sax quaedam terrea sub
 sidit, et in proprium locum, puta in splenem
 pariter attractam ducit, unde utraq;
 bilis ad intestina deferitur, reliquis deinde

huiusmodi egerenda. Aquea pituita, n̄ statim à
 sanguine separatur sed aliquandiu, ymixta
 manet, ut p̄ angustos uenarū meatus, sua
 dene facilitatē p̄bit, uale. et uehicalum san-
 guinis h̄i postea uerò defluit in renes, et inde
 in uesicam per certos sicut meatus, sanguis a.
 ceteris humoribus modicè immixtus, ex hepate
 p̄ uenā caua in totum corpus distubuit, ubi
 pro cuiusq; membri n̄a in uarios humores traq;
 mutatur, donec in eandem abeat substantia,
 pròindeq; et in Generationis m̄a uerti p̄t
 in seditibus et locis a n̄a destinatis; h̄ic q̄ ge-
 nerationem et processum et seruitia membrorum
 seu partium, quæ in uentre continentur, nam
 de partibus, seorsim aliqd̄ diendū, fit igr.

Recur.

Notatio Recur. à thorace primo
 loco occurrit, locatum est sub diaphragmate
 adhuc inter costas, corpus est spongiosum, et
 calidū sanguinis officina, superius gibbosum
 ceruistur, inferius concuum amplectens s̄a
 cauitate stomachū, n̄ s̄a ut si pruna illarū
 opperculis imponerentur, quemadmodū in pul-
 mones cordi imponitur, ad illud refrigeran-
 dū, ita recur uentriculo ad illū calefacien-
 dam pro coctione, magis t̄m in dextro latq;
 declinat recur, sinistro. n̄ à splene occu-
 ratur, adeoq; æglibriū seruandū erat,
 p̄ hanc a. recurū declinationē calidiorē
 esse aiant partem corporis, quæ dextra est.

De humani Corporis organo, 309

in cavitate illâ hepatis est uera quâdâ è plu-
rius conuoluuta aduoluta, quâ è uenâ mese-
raicâ puerâ è chilo stomachi attractâ et in-
star Vastis albicantem admittit, primum de-
uena portae dicitur, nō hâc. ierur alia cavitationem
aut finem internum sicut cor, sed uenulas tm̄ in
quibus sanguis à carne ierurâ exproquitur, qui
postus deinde in uenâ magnâ, caudâ effluit,
uena porci Meseraica tam utilis, et uicia
ad corporis totius nutritiones ne facile impli-
centur, aut per tenuitatem suâ rumpantur in-
serta, seu implexa sunt illi membrana, quâ Me-
senteria appellatur, quod sit media inter inte-
stina et stomachum.

Notatio, 3 sub dextera conuoluta se Folliculus
uicis prope uenâ portae adnascitur folliculus
follis, figura rotunda, et oblonga, in cuius uicibus
bilis flada, a colore sic appellata, quâ tñ nōquâ
colore in mortuis glanduâ fieri aiunt, constituitur
folliculus follis duplici quâdâ tunica, quarum
una à peritonæo accepta è altera à propria,
in quâ sunt fibrae, per bilem inistantur inte-
stina, et facis expollant, unde et humores pitui-
tosi uisceribus adhaerentes una absterquantur,
ne a. bilis cui in intestina demissa est in folli-
culuâ reuergitare possit dua quâdâ membra
uolae tanquam ualuula dicitur radieu prohibere,
peculiaris porro receptaculo opus est ne si sola
bilis uno impetu delabatur exulceret inte-
stina, et continuâ uentris profluuiâ creet,
cui usq. nunc guttatim, paulatimq. destillet, abiq.

in comodo feces promoret, interu superiori me
 atu condant in iecor, ibiq; sanguinem amarū
 reddet, interdū et obstruit, in fe lioribus meatibus
 in totū corpus funditur, una cū sanguine, et mor
 bui fectōri cū generat, oculos, et caetera membra fla
 ue quoda' colore p; traluentia inficiens; dī a.
 inuēy habere, meatū quendam et exiitū in stoma
 chi fundū, praesertim, cū fame, urget, animalia
 quae folliculo fellis carent, ut canes n̄ ideo tamen
 clarent oī felle, quod iam alibi dīpinus, et si qd
 fellis emittendam, sit resta in intestinū p; te,
 ualas p̄t. emittere

Lien

Notatio Lien positus est ad latus
 sinistrū iecoris figura. oblonga, et in similitudo
 nem. cotis, seu. lingua, et nigricantis coloris, qā
 bilis atra, seu melancholica receptaculū, quā
 per uenā uentriculo infundit, cuius aetione os
 machi constringit, famem suauitat, cibū retinet,
 at tū deniq; in intestina progreditur, quāto
 uero magis crescit lien tanto magis reliquū
 corpus diminui scribitur, quia humorē dīe
 in pinguedine uentrandū liq; ad se trahit, liene
 a. diminuto reliquū corpus pinguescit, curso
 ribus lien. n̄ mediocri est impedimento, forte
 quia humor melancholicus illā agitatione spi
 ritali irritatus fodiat liene, uel qā n̄ nihil
 rarefactus aliqua partem laedit; locus splenis
 sub infimarū costarū cartilagine uocatur
 Hypochondriū, et morbus ex melancholiā natus
 Hypochondriacus; cū communiter dīci solet ex liene
 uenū provenire iuxta illud splen. uideri facit

De humani corporis organis 211

intelligendum id est mediate, et p aliqua contra-
rij aberratione, tñ .n. lien te sanguine melan-
cholicam (qua est caa tristitia) separatur sanguis
deinde perior latitudo, riqz efficit, lat. n. pro-
ni ad tegam occurrente u. quãpiã inuunda.

Notatio ¶ Ad infima' iecoris extremitatem prope vertebra' dorsi, et finis' diaphragmatis sunt duo aenei, unus in parte dextra, alior alter a. in parte sinistra de superioribus uterq' suscipit ex uena' caua' aquos' humores, cogit' suo iam munere perforatus, postq' uidelicet sanguinem per angustos sanguinis hepatis meatus, in ampliores et aptiores uiam uenae cauae deducit, sunt a. uenae istorum excauati duobus, quibusda' sinibus, membrano inter se corpore discriminatis; ad uenam u. cauam, duae aliae uenae cernuntur, quae quia aquos' humores ex sanguine emungunt, et in uenas uehant exalgentes dñs; humor poro ita p alios meatus uenis similes, et ueteres appetatos exerantur in uesicam, ac uero q' fit aliqua ut humor viscosus renu' calore in culu' lapidescat prouenit inde. ingens illud calenti excrementu' per ueteres in tenui ni uesica' peruadere. debet. In sacris literis per renes intelliguntur sabinde, sacretissimae cogitationes hominum, ut cu' dñi Hieremia 17. ego dñs scrutans cor, et probans renes, quia scilicet renes in abstrusissimo quo dam, et ultimo corporis loco sunt positi, accipiuntur

Renes

Renis sabin
de pro se
crebris uenis
cogitationibus.

1
sagioni
ca amero
bus uel
agire
Inenhat
ay; di
itai n
t, uinalia
l'cho teno
mas, et p
itina) te
ad lator
similitud
coloris, q
alud, p
ca m
cainet
tur, p
relig
orei p
fract
exiit, c
sto, fo
atione
a uic
locos p
ceter
a rati
let ex
leue

332 Tract VII Par IV Sect 1

Intendat p^{ro}
libidine

Et rery pro libidine, quia licet per se ad generationem n^{on} faciant, tñ prope illos deducuntur uena, qua sanguinem pro maa generationis deferunt in utroq; sexu, et in feminis quidem prope uterus, qui tubela gratia inter se ficit et uterum u^{teru} r^{egitu} locatus est, circa fund^u suu^m ubi sedes habet Embrio rotandus, ut pote qui factu^m multu^m exresistens continere commodius queat.

Stomachus

Notatio 6 sub hepatis concavo positus est ventriculus, sive stomachus sacco fibide utriusculari y simili et triplici quoq; fibrarum genere ad trahendu^m scit retinendu^m et expellendu^m instrutus, qñ cibis attrahit et quales detrahit et quasi labbeuiat, unde in glutiendo sentim^{us} ipse^m flere. Larimge^m et gula^m cadere, atq; in ciamore deglutitione, cili^{bus} consistere maldurationem seu coctionem^{em} epistimant, unde Theologi dicunt in sacra^m communionem. tunc gram^{em} danti cu^m deglutitur nostra, qñ tunc conuertitur, figit^{ur} et Christi^m resurgens proprie^m comedit cu^m Ap^{osto}li, et tamen cibis in sua^m substantiam n^{on} conuertit, sed alio fortasse transalut p^{er} penetratione^m glorio^{sam} p^{er} p^{er}is, unde consequitur connectionem proprie^m n^{on} esse actu^m p^{er}ia^m u^{er}getatiua^m seu nutritiua^m, sed locomotiua^m ut tradit Suan. 3. p. tom. 2. disp. 47. 5. 5. P^{ar}te^m uentriculus constat tribus tunicis, una est externa. a^{nt} p^{er}itona^m o^{mn}is transumpta dua^m sunt interna cu^m esophago co^mis, et farius leuis est et plang uentriculus, interius a. rugas quamam seu plicas loculosa^m

De corporis organis. 313

more habet, figura obtinet rotunda, ut plus
continere queat in sinistro latere. maior est et
elevatior, plus .n. hinc spatij hinc hepate nimirum
in dextrum latus uergente, antariq. unicum habet
orbem, posterior in duos quosdam medio sinu quo
pias diuiditur, quia incumbit uertebri, et arste
ria, quibus loca cedere oportet, sunt a. duo in uen
triculo astia unus pamp. luv in superiori parte sinu
stri lateris, per hoc cibum et potum ex esophago in
gastro habent, ideoq. hinc os uentriculi, et est pra
cipua: famis sedes, regendo .n. alimentum ipsa pas
tas gula uexare. fit et saepe copios seu malos
humores attrahit cui deest nutrimentum, unde
ipso nunquam ieiuno appetita, cibi optinguitur:
alterum ostium est angustius in superiori parte
dexteri lateris deorsum uergens, quo chily in in
testinum egreditur, ideo uocatur pilorus sive
ianitor, quia restringit res et claudit donec
cibus in chily conuersus fuerit. si quidem con
tacti potuit, aperit a. et dilatat res chilo con
tacto. In fundo stomachi dicitur fieri melior
digestio, quod in parte superiori, unde et cibos
leues ac matantes, ut pinguedines difficillime
digeri aiunt, eaq. de causa graue aliquid
in fine mensae hinc casum et pyram supponi
bona stomachi digestio fundamentum est boni
uoluntudinis humanae, si .n. male digerat, fit
crudus chily, ex hoc a. malus sanguis, unde
consequenter totum deinde corpus male hinc
adeoq. cruditas sive fare. morbo uel est origo, ut

334 Tract VII Part IV Sect 1

reale superius nobilissimi medici Hippocrates,
et Gal. plures crapulae, quae gladio perire,
nasitur a cruditate, et copia, et quantitate
ciborum, quemadmodum .n. lignis facile suffocatur,
si nimirum ligna acca male, ita color stomachi
ciborum multitudine facile obruitur, et temperantia
potro servatur, ac confuetur.

Intestinalis

Notatio 7. A stomacho procedit inte-
stinum quod est reipia unica, perpetua traditi-
tu habemus, sed in varias sui spiras, convolvitur,
longitudo intestini est ulnaria circiter qua-
tuordecim et dimidia et septupla ad longitudi-
nem totius hominis, figura rotunda est, sed secundum
aliam sui partem aliamque sui partem aliam quoque magni-
tudine, seu crassitie habet, aliudque nomen, et
officium dividitur .n. imprimis totum intestinum
in gracile, et crassum, gracile mox a stomacho
chilum incipit, et magis elaboratum per venas
meseraicas ad hepate transmittit, crassum vero
excrementa fictiora a venis meseraicis re-
litta excipit, et tanquam noxia inconuenientia
reijcit, deinde utriusque horum intestinorum sub-
dividitur iterum in tres partes. Gracile in
duodenum, ieiunum, et ileum, Crassum in caecum,
colum, et alium, seu rectum, Duodenum est fere
longum duodecim digitos, et stomacho propi-
num, neque ita in spiras convolvitur sed recta
descendens, per anum deorsum quod fere semper in sectio-
nibus inare deprehendatur, quia cibum non lin-
retinet, ob venarum forte meseraicarum copia

De humani corporis organo, 335

a. paulo longius, et ititius quoddam conuo-
lutionis in anteaustus, illud est longissimus in
testinorū, sit fortasse dictū, quod pluribus gyris
volvatur, unde et morbus uoluptatis, ex huius in-
testini inflammatione, obstructione, aut imple-
tu, alias et Tenue nūcupatur, intestinū (a cū-
figurā hī ventriculi, caecū a. seu Monocolum
ita fortassis, quā nō hī duo foramina opposita,
in hoc alunt topugi adhuc, si quid boni succi in mā-
teria chilosa remaneat. Colopū seu collicū deducit,
ex caeco satis carnosū forte ā rodāzū .i. torqueo,
sic appellatur, quod illic collicū doloros, seu tormi-
na; alius seu Rectū est ultimus intestinorū, ad quod
faeces deducuntur, habetq; nucleū alieitū, qui pro-
ut opus est constringit, uel lapat, spirā a. Intesti-
norū ppā sunt, ut nulla pars boni succi elabatur,
quā a uenis meseraicis attrahatur, si quid. n. a
inā partem effugit, in alterā deprehenditur,
deinde sunt et, chonctatis cā, ne inuacūda
faeces elabatur.

Conclusio 4. Artes in Hoīe dūr manus, Artes
et pedes cū adiunctis brachijs et cruribus (ad q
varia spectant, ut ossa, carnes, nerui, uena,
musculi, cutis @

Notatio 3 Homo ā Veteribus arbor qdā ^{Homo arbor}
in uersa dicebatur, in quā caput radicis thorax ^{in uersa.}
et uenter trunci, brachia et pedes ramorū uices
gerant. Sicut ad manū spectant quatuor partes
Scapula, quae est os latū, et triangulare, dorsoq; scapula
in cubitū, ita quā fundamentū brachij ā sca-
pula usq; ad cubitū pertinet, cubitus, seu lauerij (cubitus
et ulna. La cubito usq; ad extremā manū contrarij

11
ipparate
paria
anlibate
de suffoc
stomac
et tempore
causit in
stus hui
radialis
her uel
longitud
distanti
y, nati
uic, et
stabilis
a. Amato
per uer
spū uer
dū u
reueritū
inorū p
aite m
l in fū
est fo
io p
sed nū
p in fū
et non
m copis

336 Tract VII Part IV Sect 1

duobus ossibus, uno crassiora, altero minore subina
 to, quod dicitur radius, manus extrema tribus parti-
 bus componitur nempe Carpo, Metacarpo, et digiti-

Carpy
 Metacar-
 pium

Carpus, seu brachiale. est infima pars manus, cu-
 bito coniuncta, ubi octo ossa, quae ponit Gregorius
 Forstius: Metacarpus est media latitudo, et longitudo
 inter digitos, et carpum, huius media pars ante-
 rior latioris volae dicitur seu palma, posterior autem
 proprio nomine caret, quatuor vero oblongis ossibus
 totum metacarpus constituitur in pedibus fere no-
 dum, quibus totidem digiti adnectuntur, in quibus
 constanter ossibus tribus, nimirum index, quo

Digitus

demonstrare. Aliquid solemus, Medius (respectu fiet
 ois quinq; digitorum) annularis, seu Medius,
 quod in hoc annuli gestari soleant, et a Medicis
 forte ad ungendum et ad pulsum testandum
 sit adhibitus, ut denique auricularis, seu Mixtus,
 quo auriculas palpant, et purgare solemus,
 huius aequae a Carpo quintus digitus, qui quod unguis
 bus praeter ceteris possidet pollex dicitur est, et tibi-
 us ossibus constat quorum infimum carpo iunctum
 est. hic contrarius ceteris ut res apprehensa me-
 lens laudatur: digiti longitudine sunt inaequales
 apprehendendo tamen sunt aequales, quia curvatur
 in medium sphaerae, cuius medius circulus maior
 est et elevatio, quae laterales

Copa

Notatio Ad pedes spectant quatuor
 huius partes sicut ad manus, scilicet sed Copae,
 respo. det scapulae, et sacro ossi valide implatur,
 dicitur sacrum os, quod veluti basis est aliorum
 osium, huius enim sunt spina tota, tui femora et crura

338 Tract VII Part IV Sect 1

ut contrahi a musculis substratis, est et quanc-
 tis quada, sed fere tenuior membrana, qda in
 corpore multa ad defensionem involuit. Valicubi
 satis carnosa est, praecipuae membrana sunt, ut
 ex supra dictis snt Meninges, serito neu, et similes
 tenuia, membranis adhaeretur adeps i pinguiore
 tenuiorq, sanguine de venis sudante, habetur adeps
 pro inditio frigida nra, quia frigore coarctat, et
 multu sanguinis absorbit, quo maxime corpuscitur
 calor unde et brevioris vita dnr est hoies obesi
 ob caloris exilitatem, tamen interim adeps cale-
 faciat, sive in calore suo conservet reliqua m-
 corpus, sicut nix agros serena a. utiq, frivatus
 est adeps, sicut et sanguis, aiunt. n. mures aliqui
 prois uientibus, nec sententibus corrodere p-
 quedinem; pinguedo n. ab adipo n' multum diffor
 nisi loco fortasse Generationis, ut aliqui uolunt,
 quia adeps membranis, pinguedo carni adiungit,
 hinc ubi sicut dicit n' quilibet adeps, sed certoru
 animaliu scilicet pinigeroru, altera tantu
 parte dentatoru, praecipue uero circa renes,
 laudat a. m. suo. Lunaput nominatur.

adeps sicut
 pinguedo.

Cario

Notatio Caro mollis et sanguine plena
 corpus humanu exornat, calorem fouet, membra
 uitalia tractur, in lapsu et restu propulsi
 nari est. Triplez a. carnis genus statuit Andrae,
 laur. et medici cui illo alij, 1° n. est Sarcarchina,
 qua est caro uisceru; alteru est caro musculoru,
 qua proprie et absolute ab Hippocrate Sarp appell-
 latur, 3° deniq, genus est sa. caro qua peculiari
 cuilibet parti, ac proprio nomine edret: qao caro

De humani corporis organis 319

est mollior, eo molliori complexionis, ingeniiq; signu
est. putavit. Ailes in Chy signom. cy; carnis nova
sunt et partes molliores sicutur ut in pomis et
pyris.

Notatio 3 ossa sunt plene, tenuis ossa
nae, quippe frigida, sicca, et dura, sunt a.
uolati fundamentu quoddam totius corporis ad md
lem carnem sustentantur, n' secus ac ligna iniqua
tatis e molliu ma eformatis pro fulimento
supponi solent, si n' ossa n' essent homo in sua uerme
culi humi serperet, flavescente mole. carna et carne
uel unius ossis fractura satis eiuemodi folirinam
necessitatem indicat. Venter sine ossa consistit ue
dilatare, et contrahi queat. Ossium alia sunt solida ossa alia
ut minora pleraz, alia exanata, et forata, alia
peruia, ac medulla usata, que conuertur alimentu
aliquod, et hu nectamentu ossiu ex sanguine pro ue
nient. medulla u. spina dorsi a cerebro e, cu
quo nae conuenit, ydelyz, nembriis dura et lina Ma
strij inuoluitur, unde cu cerebro uita tribuitur nec
hanc medulla negatur, que n' est alimentu spina.
sed ipsamet aliter sanguine, pex uenas suscepto,
Andreas Iauer. putat oia ossa et magna et par
ua habere succu aliquem, que coi uocabulo
medullam appellare licet, piscibus ossiu doro
sunt spina quibusda alys animantibus carthi
lagines, Gal. 1. de formaco fetus scribit in cor
pore humano esse ossa supra ducenta et singula
habere scopos supra quadraginta, qui in illis for
mandis, disponendis conuertendis e considerandi sunt

piscibus ossiu
doro panoblypi
nae

SB

320 Tract VII Part IV Sect 1

Ornata
formae officii
requebat ut
trini usus.

hinc igitur ut sola opera apte foverentur Sals. ait
de prouid. num. n. 68. plus quā octies mille
scopos esse spectandos. diuersitatem et distinctio-
nem officii requirebat in hōie te' uariis, ac multi-
plex membrorum usus, tot n. flexus, et curuaturae
unde solidū os nō forebant, sed uaria postulabant,
unde articuli, ueruebrae et uel in manibus
sūt utilitas, oīa tñ opera aliquo modo inter se con-
nata sunt, ut ex oībus unus quasi continuum
os efficiatur, quaedam n. inftar glauorum sunt in fi-
ra ut dentes, maxillae, quaedam serratim et pesti-
natim quasi commissa, ut uidere est in ossibus et
sularis cranij, quocūda' capita immittuntur,
tanquā in uas aliquod in aliorū ossium cauitates,
quae uocantur acetabula, pypides, sirus et copu-
lantur. inuicem ligamentis quibusda' ut chartila-
ginibus, et alijs uinculis, quae minus dura quā
chartilagines, quo tē tendo p̄tinet uinculum
scilicet quoddam p̄lexibile et lectū, quod laxari
et intendi queat ac motui locali inseruiri apud
Dand. 1. 13. c. 13. cartilagines a. nōa ossi
p̄quā similis est in siccitate et duritia, unde
multa opera in chartilagines deserviunt, sicut
apparet in naso. ceteram uisam officii seriem
breuiter sic trauro Ad. Laur. Animi. p̄ ea
series in caput, truncū et artus, capitis, roīe
capit uerit calua, et facies, calua, sex cranij
otto ossibus constat, facies, maxilla' utramq̄
continet, superiōr sūc et inferiōr, ubi aliquot opera

Officiū s̄
vix

322 Tract VII Part IV Sect 1

sunt itaq; musculi plus quam septenti, longi, bre-
ves, lati, angusti, crassi, teretes, radii, curvi
acuti, obtusi, teretes, plani, angulosi, figurati
simpliciter, multipliciter, alij sup alios, iuxta alios
in directum in obliquum, in transversum. Atque
do propter artificia dispositi, quorum beneficio
singula membra sua motu obtinent et post pau-
ca interiecta musculos singulos habere, ait ex me-
te Galeni scopos decem, ad proinde in solis mus-
culis sex millia scoporum considerari, eadem argu-
munt Galeni circa oia viscera existit, et sic
circa quolibet partem, adeo ut si quis ser-
vata scopos consideret in aliquot myriades co-
rum multitudo exerescat unde, concludit corpus
humanae a sapientissimo, potentissimoq; artifice
esse affirmatum.

Vena **Notatio** Vena sunt canales sanguinis
per totum corpus deducti, quibus ille diffunditur,
la origine venarum hinc est inter Philosophos et Medicos,
Origo venarum. Medici dicunt venam cavam, a qua omnes obliquae
vena tanquam a suo fonte procedunt nasci ex hepate
nam alia si in corde nascerentur, unde pulsus
haberent, quem cor et arteria, itaq; vena cava
amplior est circa hepate, quam prope cor, in q
origo solet esse amplior, potius hepate erit origo
venae cavae quam cor, sed Ariles et Peripatetici
opinantur in corde prodire, quos sequitur ex Ana-
tomis celeberrimus And. Vesalius, nam vena cava
integra profertur hepate, nec in hoc initio, aut
valde apparet, qualiter tamen cor non profertur, in quo
est circumscripta corona quaedam ei similis, q arteria

De humani corp. organis 323

conventibus quoque medicis constituitur. Nam ve-
rarum substantia ex sanguine et solida, atque ab ho-
matis natura, quae tota mollis, et velut cohaerens
sanguis, penitus aliena, quae sentia fore probabi-
lior videtur, nec obstat, quae in contrarium sunt allata,
vena enim rana non eadem parti cordis inseritur, cui
inseritur arteria, praeterquam quod notus ille magis
niger color, et famma sanguinis tenuitatem postulat,
quae est ratio, cur cor, et arteria, quae ex sinistro cor-
dij vena proficiuntur perpetuo pulsant, et veris
vena crassiore continere sanguinem et minus cali-
dum partibus minus calida inseruntur, deinde Vesalius
testatur se in anatomia reperisse vena caesa magis
esse officium prope cor, quae prope iecur, adde
quod in cerebro nervorum initia non sunt ampliora,
quae alibi sunt rursus iam producti, quos in cerebro tra-
hensarij cum Gal. prodire videntur.

Notatio 6 Arteria sunt vasa spirituum, quae Arteria
duplici tunica satius crassa, et dura constant, huius
modi enim structura requiritur ut spiritus subtilis non
exhalat, vena autem, quae sanguinem nutritivum multo
crassiore consistit, tunica per se habet tunica, tripli-
ci tamen fibrarum genere instructa, sicut et arteria ut
delicet rectis ad trahendum, transversis ad pelles ducendum,
obliquis ad retinendum, aiunt enim vena non sunt trans-
mittere sanguinem, sed et retentum magis excoquere
et conservare. Arteria in sinistro cordis ventriculo
prodire, pariterque cum eo pulsu citari non est dubium
inter doctos, non hoc enim et medici et philosophi aequo
conveniunt, nec discrepant, de effusione Arteriae
per corpus aude Anatomicos.

324 Tract VII Part IV Sect 1

Nervi

Notatio 7

Nervi longitudine et figura simili sunt venis, et arterijs, differant tamen. colore, tempore, et officio, colore quidem, quia sunt albi, tempore u. q. sunt frigidi, et fissi, officio denique quia spiritus animalem sensui et motui locali necessarium ex sinu cerebri in oia membra dispergunt. Sunt qui dicant nervos esse oia solidos nec foraminibus quibusdam excavitatos, sed recte And. Lau. epistimare uis eos habere nullam cavitatem, sed esse motu, quae sensum percipi non facile queat, quo modo n. alioq. esset transitus spiritus sine retractione corporis. Nervorum poro duo sunt genera, quidam n. ad sensum, quidam ad motum. Minus illi molliores sunt, et breviores et ferre in capite, hi a. duriores, tunc ut sint magis robusti ad gravia membra et onera tollenda, tunc quod durior sit, spinalis et medulla, quae cerebrum ipsum in capite epistimans, imo eo fit durior, quo longius a cerebro abierit, et haec n. medulla tanquam ex propagatione cerebri nervi proprii, cetera, odueatur. Longissime per totum corpus dispersi, et masculis a. motu regitibus insipi, qui si sufficienter ut possint efficere sensum tactus, est n. in manibus masculis indiget, organo aliquo magis corporeo. In cerebri lateribus (olibus) nervis olfactorijs qui ab antiquis, quod more aliorum extra calvariam non exant inter nervos non recensebantur. Septem nervorum paria funduntur, quae a latinis coniugia appellantur, quod antiquis, nimirum ex nervo altero habeat in altero latere quasi coniugia et quia medulla spinalis inferioribus membris in quo cerebrum capite, nec facile a toto ex cerebro

Nervi duo
sunt genera

De humani corporis organo 325

in mediata potuerunt nervi in ois, alio partes
deduci, itaque ex ipsa spiritali medulla pro mem-
bris inferioribus nervi multi exoriuntur, nam
a vertebriis singulis ad utrumq; latus produciuntur
nervi, unde vertebra propria pro hac re fora-
mina obtinent, septem igitur nervi a vertebriis
cervicis prosiliunt, duodecim a vertebriis dorsi,
quinq; a lumbis, et sex deniq; ex osse sacro, distri-
butione a. horum q; totus corpus describitur Medici.
Ex his intelligi fore. fit qua sit q; origo nervorum
contendunt. H. Nervus inter se alig. q; cor sciat
et qui cerebrum cu' Medici assignant. *Harv. 1. 2.*
o. 28. com. 1. de. gen. c. 8. q. 1. u. 3.
controveriam sic digerunt, aiunt n. Ailem
et cu' ipso phos nullos recte sensisse quod motus,
et sensus a corde dependeat, Gal. a. et Medicos
recte stude' quod nervi enascantur i' cerebro, et n' i'
corde, nam quod ad prius quidem attinet ani-
malia quae am sunt quae darent capite, et con-
sequenter cerebro, ut Gal. faceret de. caneris et
altis quibusda' a et tri' motus hinc ac sensus. Item
sensus et motus fiant mediastibus spiritibus ani-
malibus ut et asserit Gal. cu' ait vulnerato
a. extracto ex parte cerebro aial motus et sensus
n' amittere, nisi sinus cerebri, in quibus continet
spiritus lesione aliqua efficiantur, atq; spiritus
animales oriuntur ex corde, cu' a spiritibus
vitalibus n' nisi accidentaliter discedere, ut ali-
bi dicitur, q; cordi potius motus et sensus ascribitur
praeterquam quod dispositione quoq; meliores con-
di sequuntur sensus et motus perfectiores, unde illa

origo Nervorum
corporum.

326 Tract VII Part IV Sect II

animalia, quae cor habent durum et densum hebet
 plane sensu sunt, quae vero mollius ualens prae
 quod ad posterius attinet multi sunt nervi,
 nullo modo copulantur in corde, sed omnes
 cum cerebro aut medulla spinali, quae cerebri
 quaedam propago est, unde à corde proficisci ner
 ui non possunt, multa item sunt animalia, quae
 corde carent, et tamen nervos habent, nervus tamen est
 et cerebri eadem est substantia; cerebrum enim medullosum
 est, et duabus uelatur tunicis, sicut et nervi intus
 sunt molles, similiterque constant duabus tunicis
 duris, et tenui, quod si ligetur nervus in medio pars
 superior versus cerebrum sentiet, et movebitur, pars
 autem inferior insensibilis erit, et immobilis, nec inter
 ceptis uis à corde ad cerebrum, aial sensu motus
 illico destituetur. factum hinc potest praecipuum
 ac principale membrum esse cor, a cuius spiritu actio
 nes omnes uicales, siue mediate, siue immediate
 dependens, licet non omnes ipsius immediate exer
 ceat, imo nullum aliud habeat sensum, nisi tactus,
 non tamen recte legitur eo, quod cor sit principium
 motus et sensus, ad potest spiritus suppeditans esse
 et principium uitalium. Propria uero cordi prin
 cipatum assignari debere aiunt, quod in eo magis
 clarescat id, quod in Repull. aliqua diu alijs
 quibusque hinc non ista Metaphora ad corpus ani
 malis traducta est, cor a. in actione sua
 propria uersante primario circa bonum
 quasi coem totius animalis confectionem uel
 delictet spiritum uitalium, ut non mouetur ab
 alio, ipsum uero mouet, et uim quasi tribuit

Cor proprium
 membrum

alijs membris suas functiones, tum publicas, tam
privatas legitime exercenti, ut teste Vernelio
citra facultatis vitalis in corde residentis favores
nihil point reliqua facultates unde passim in
Foro et origo caloris vitalis cor a Philosophis et
Medicis appellari solet.

SECTIO II^a

De humani corporis temperamento

Ad corporis humani constitutiones melius in-
telligendam opus precium erit et aliqua de Temperamento
addere, hoc a. est, quod in seculo ac or-
gana varia quoque ratione deservit aia ut q.
*sensu scilicet
ny.*

Conclusio I Temperamentum consistit in cer-
ta quadam et debita proportione ac contempe-
ratione principum qualitates ita Phi cohor-

Notatio I Haec modi contempao n' e po-
sita in manifestabili, sed habet latitudinem qua
da, intra quam diminui po-
nihilominus composito, tametsi notabilis admordus
variatio sic morbus: principes a. illa qualitates
referuntur a praecipuis humoribus, qui in hepate
nascentur, a cholera videlicet, sanguine, pituita
et melancholia, qui quidem humores varias habent
utilitates, ac eo ijs fitt, qua passim alibi dicta
sunt, itemq, ita sunt in corpore humano, ut unus
aliquis forte praedominetur in impressione qua
litatum, unde dnt hoies cholericus, sanguineus

*Contempao
habet tunc
tudinem.*

Certa et etate, certa anni parte, certis morbi
 plagis prominent ibi humores, ad sanguis
 pna dominatur in pueritia, et tempore uerbo
 et tempatis mundi plagis: Cholera in iuuentute
 in aetate, et praecalcidit, fieri qz regionibus: Molar
 tholia in senio, in Autumno, in frigida et sicca pla
 ga: phlegma, seu pituita in decrepita, in hys
 que, in frigida et humidâ mundi plagâ, atqz hinc
 et certa uerboru genera nascuntur, certis etati
 bus, anni temporibus, et mundi plagis et non
 sunt a: animati isti humores, ut supra diximus
 nec continuantur cu corpore, nec simpliciter noce
 corporis ueniunt ut humores praecidit, quamuis
 uenero ad uita fructu uerij, quare Theologi
 docent ex ui uerboru n' adesse sanguinem
 in consecraue corporis Chri, sed qz conuoluta
 tiam, qz corpus Chri e uerum, adeoqz carniue
 p'adit, unde si quis in tibus morbi consecra
 set adfuerit corpus ex sanguine et sanguinis por
 ro plus habent hoies, qui n' sunt pingues, licet
 alias sint carnosî, sanguis. n. pinguis magna
 ex parte in pinguedine abit, quod si homo
 inedia, labore, merore et ephactus sudorem
 consumperit loco sudoris naturaliter sanguis
 per poros exire fit, sic tradunt alig Chri
 pro angustia sine miraculo sanguine tadere.

Homo habet q
 Antiquissimam
 peramentu.

Notatio Temperamentu hois uidet
 esse oia perfectissimul, h' n. homo perfectissi
 nam et firmi substialem, aciam uidelicet ra
 tionis participat, habet et perfectissimas opaco

De human, corpor, temp 329

et colore, formam, ac proportionem membrorum ue,
rustissimam, quod si dicas in corpore humano
predominari duo uidebimus Elementa, terram & aquam
nimirum, et aquam, quod probatur tunc ex loco habi
tationis, tunc ex consequentibus, quia corpus crassum
est, et graue, tunc ex saeris literis, quae Gen. 2. dicit
formasse deus hominem de limo terrae, limus autem
est terra aqua mixta. sicut Conimb. pseudomi
nam quidem elementa illa deteriora quoad mul
titudine materiae ex illis relicta, nisi quoad primas
qualitates, plus uel habet caloris, aut humiditatis, quae
frigoris et siccitatis, a qualitatibus a. deprimuntur
perfectio temperiei in uero uero animatum uero
habere plus caloris, et humiditatis, quae frigoris et
siccitatis, nam pueri u. g. magis frigore abundant
nihilominus tamen, quae operatur uitalis, a calore humido
potius proficiuntur illi praecipue uita ascribitur,
aut enim. uitalis uita consistere in calido et humido,
Homines calidissima esse inter oia animalia dantur
ascribit, et ideo habere cerebrum maius, ad uisus
generationes Cordis, et Naturae quoque uitalis, caloris
u. propriae e erigere, et eleuare, cuius quod
defectu senes curuatur, in pueris maior pu
tatur calor, quae in iuuenibus, quae uis in illis
ita percipiatur tactu ob humiditatem he
berantem, sicut in iuuenibus, qui sunt fictiores.

Homo inter animalia calidissimus

Notatio 3 In temperie hois sicut et in tempore
aliorum uentis solet fore duplex calor distinctus
qui, Elementaris uidelicet, et uitalis, Elementaris uitalis.

et i
certis m
ad fargi
pore ab
fuentati
ribus. N
et sic
propiti
laga, et
certis
aqui p
pra d
implic
pauca
e tholo
aquin
oito m
is, arg
et con
aquin
is, aut
id mag
e si ho
sado
er san
e tholo
ne p
hois
per
colicet
may

Vitalis subdistinguitur
in formatum et in
flexionem

inlibet forma partiali convenit, sed ad vitam
non sufficit, requiritur .n. et in membris post
vitalis a. aia proprius est, quem rar
in duplices aliqui faciunt, puta formatum, cuius
membris a. primam non aia informate, et flexionem
ton ab alijs membris calidioribus, presentim a
corde p spiritibus, q tñ calores nec specie, nec nu
mero differant, sed sunt partes in unum numero
calorem coalescentes, similis est et ratio de humore,
alij .n. Elementaris est, et alius vitalis, que pariter
subdividuntur in naturam et adventitiam, si naturam
tm appellentur humidum radicale. potest id fortasse
totam consumi successu temporis; sicut aut hu
midum radicale manere diutius in carne, quod in
offibus, et hinc rationem reddidit, quare puerorum
ossa facta facile concreverunt, et solidentur, et
item adultorum, quibus tm caro vulnerata coa
lescit, vult .n. in offibus puerorum esse adhuc hu
midum radicale, quod seorsum coalescat, et item in
offibus adultorum. sed in carne: sed n'apparet quo
modo ossa solidiora nihil humidum radicale conti
nere possint, et possit tm caro, qua magis corru
ptioni obnoxia. partes porro diversis tempori
bus qualitatibus affectis et heterogenea inter se
agunt, et mutuo alterant, quod n'nulli quidem
reparant, quia sic male natura consulisset nro
vitalitati, et conservationi vite, si hostem quasi
intinuerit, et perpetuum bellum intestinum membris
indidisset, item quod p eiusmodi reactiones vel altera
gitar aliqua debita tempore, vel n'attingitur, si n'

De humani corp. temper. 335

tu frustra fit illa actio, si sic tu praestat in-
 tio maxime in concursu, quod tot actio nibus im-
 mutari; sed haec non obstant, nam non in primis actu
 consuluit ea ratio, quam potuit, cum non anima habeat
 varias potestates, actusque illorum multiplices organa
 aliter aliterque temperata requirit non debuit
 esse aliquis conflictus in membris, interim ut me-
 dia suppeditaretur facultas utinam, quod intinse ca-
 quibus restauraretur, quod est deperditum, hoc est oio
 defraret, ut pite se ex ipso, quod alibi sunt declarata.
 deinde aliquoties quidem attingitur debita tem-
 peries, sed mox iterum variatur, ideo nono quodam
 labore restauranda est. Si est a. utrum cerebrum fu-
 gfaciat cor uti vult. Ailer, Galenus non hoc negat, quod
 si cor debuisset fugerieri a cerebro non tam longe
 fuisset dispersum a cerebro, praesertim in anima
 libit longiori collo praeditis, nec tot officium se-
 pimentis interclusum, item quia cor satis refu-
 geratur ab aere quod non est necesse a cerebro quoque
 refrigerationem petere: sed adverti debet mode-
 ratam admodum esse refrigerationes cordis a cere-
 bro, ideoque nihil temetum, non a sufficientem
 accipi ab aere, quia saepe aer nimium est calidus
 aut refrigeratio impedita, ut in aqua, humo-
 Interim et cerebrum quod et vicinas alias partes
 refrigerat, et non pro hoc tantum, sed pro alijs quoque
 officijs tam artificiosè constructum est, cale-
 fieri potest a cordis. Sand. vult. l. i. r. s. s. cor
 in refrigerari a cerebro per humores delapsam

332 Tract vn Part iv Sect II

uel n' ipsu' calorem, qui est in corde, sed eum, qui est in spiritibus a corde profectus, uel deniq; n' positivè, sed solummodo negativè resistendo calori cordis in capite evaporanti.

Temperamenta in Hoie hanc fore numerari solent, Calidū, frigidū, Humidū, Siccam.

Notatio I De Temperamentorum varietate sic habet, qua ad rem faciunt

Medicus Joannes Vernelius l. 3. c. 3. Cum quatuor sint ea, in quibus temperamētū abso- lute conficitur singulorū copulatione simpliciter quatuor creantur temperatura Calida quide, in qua Calor frigori ante cellit, Humoris a. et sic- citatis equalitas est, frigida in qua frigus uincit atq; dominatur, humida cuius humor primus ob- tinet, sicca ubi humore siccitas potentior est, parib; is que in altera oppositione sunt contrariis.

Quatuor sim- plices de tem- peratura

Coniugatae temperatura quatuor.

Quatuor sunt et coniugatae temperatura, quae duarū simplicium copulatione processerunt, sedq; extulerunt, nam duae in' sint oppositiones limitibus quatuor conclusae, neq; unius utraq; possit extre- mitas principatū obtinere, fit utrius ut n' plures duabus excellant, eodem ratiō momento fit ut quamvis de numerando perueniantur coniun- ctiones illarū in quatuor dantur pat' pōint nōa consistere, ha sunt Calida et humida, calida et sicca, frigida et humida, frigida et sicca, quas coniuga- tas quatuor temperaturas, aut compositas appellant.

De corporis hum. temper. 333

Novem igitur sunt tempera mentorum genera, quae
pmissionibus differentias, et proprietates consequun-
tur, unum temperatissimum, quod paribus omnium
conflato portionibus, extremorum melius profertur,
intemperata 8, simplicia quatuor, totidem compo-
sita, temperatissima quod est medicum, et omni tempera-
titudinis quasi punctum intelligitur, cetera
quae ab hoc temperantur longe lateque, fusa sunt, neque
h. quae calida dicimus omnia, pari a medicoritate in-
toto alio distant, neque aut frigida aut humida, aut
sicca, uno eodemque ordine sunt ordinata: in compositis
porro convenientius qualitates aut pariter reperiuntur,
aut alia alia antecellit, etenim calidum, humidumque
appellamus, nam illa pari sunt ordine sive calidum
sicca praestat, sive contra, sicca calidum, unde
intelligitur octo esse imparia tempera
variusque, tamen ex maiore, minoreque, usque in
numerabilia fieri discrimina, ex quorum pro-
prietatibus tam similitudinum partium, tam infinitarum
corporum naturae et proprietates consergunt, atque
constant, ita temerarius. ut appareat, sive tempera-
mentum vel esse aequale, vel inaequale, quod
a. aequale ad pondus dicitur duplici modo spectari
potest, uno quidem in singulis partibus, si quilibet
nimirum habeat aequales gradus qualitates,
altero a. in toto corpore omnibus membris simul
acceptis, ita ut quavis in uno membro sit plus
caloris, in altero plus frigoris tamen si calor omnis
per totum corpus diffusus conferatur cum frigore
itidem per totum corpus diffuso similiter siccitas

cum humiditate aequali sit numerus graduum,
posteriori modo dari temperiem aequalem ad
pondus praerentim in hoie, eamq; perfectissimam
esse complexionem patat Sand. l. 1. c. 3 aequali
tatem vero priori modo sumptam possibilem esse
in corporibus maximatis, et forte de facto in cute
humanâ dari docet idem Sandinus et Corimbien.
et Marc. at vero totus corpus animatus plane re-
spectu eiusmodi aequalitatem primarum qualitatum
am. postulat partes heterogreas

Notatio Veraciter ut l. 3. c. 11. non
recte fieri ait cuius nomina temperamentorum et ha-
morum confunduntur, adeoque ex huius quidem
bilioso esse temperamento, illud sanguineo, alium
pituitoso aut melancholico dicimus, hoc enim temperamento
sed dominantius humorum esse nomina
cui plurimum inest sanguinis, is iure sanguineus
dicitur, cui bilis flava exsuperat biliosus, et humorum
a. ita redundancia non semper confusibilis sibi temperamen-
tis respondent, observamus enim non raro cardios et nolles
eosq; tacta frigidos, quibus ingens bilis copia quoti-
die rejicitur, alios item heretos, subnigros, et quos-
ciles, qui minimis huius eluviei congesterunt
alios proaterea non paucos una origine frigidus,
siccumq; temperamentum adeptos, quos tamen
melancholicos esse aut atrae bilis proluvie suffu-
sos non iudicamus, quin et senes extremi quoru-
m aetas frigida et sicca infestatur minimis habeat
melancholia, sed si quis humor novus ita supfluit,
maxime pituitosus, accedit quod pro alimentorum
varietate alias bilis flava, alias pituita succrescit,

Sect II
De humanis corporis temperamento 235

seruū tñ Arnoldus vidualandus in medicinam
Salentinam scribens oste adit, quod sit humoribus
temperamentū, et quomodo singulis elementis respon-
deant, melancholica n. frigida est, inquit et sicca ac
terra respondee; pituita frigida, et humida et aque
comparatur, sanguis calidus et humidus, et aeris con-
fatur, flamma bilis calida et sicca et igni re-
spondeet. Deinde affert signa quibus temperet etiam
sanguinea, Cholericā, Melancholicā et dignosci
quodant c. 88 89 et sequentibus. Sanguinei dñi sanguinei
plerumqz carnosī, n̄ pingues, proprie, pin-
quedo n. teste Gal. et Auicennā gignitur ex
habitus frigiditate, dicuntur autē lati et hi-
lari, faciles ad risū, n̄ iracundi, prompti ad
ignoscendum, prouidi ad facetas, bene colorati,
pilo decenter rufi, potius quā alio ingenio leuio
præditi. Cholericī sunt prompti in aggrediendo, Cholericī.
agiles in opando, colore aliquō flauo, seu rubico
seu flammeo, aliquō nigro adusto fuliginoso in
pilis, corpore utriqz macilento, ingenio utitur
bono, qe habent spiritus promptos ad celeriter
cogitandū, et dicendū, et phantasia ce-
gana recte contempta, quae tñ celeritas nimia
facit n̄nuquā ut sint precipites, adeoqz n̄
optima semp concludant, aut agant. Pituitosi
seu Phlegmatici censentur pigri, lenti in opan-
do multo somno lediti, colore malo, quam et
temperata sequitur ingenium tardum, eo quod
organa, et spiritus vitales phlegmate occupatū,
et grauantur, nec agitari aut usurpari libere
et lucide possunt. Melancholici ob grauitatem melancholici

336 Tract VII Part IV Sect II

sui humoris sunt pigri quoque in aggrediendo
sicut pituitosi, et tardi in efficiendo, colore ita
plumbeo, morosi, timidi, serapulis obnoxii, appre-
hensivi quod si in cholera ymicatur melancholia
efficit ut doceo hanc ex Aile et alij hoium pre-
dentem considerat, ingenio et memoria praecellens
ten, ad artes omnes, scientiasque idoneum.
placet hinc versiculos quosdam in medicina Sa-
bertina petitos adiangere, quos explicat citatus
Philanovanus de sanguineis igitur erumodi
habentur.

Natura pingues isti sunt, atque cocantes
Humoresque bonos capiunt audire frequenter,
quos Venus, et Bacchus delectant ferula, risu,
et facit hos hilares, et dulcia verba loquentes,
omnibus hi Audis habiles sunt, et magis apti,
Qualiter ex causa nō hos facile excitat ira,
Sargus, Amas, Hilari, ridens, rubeiq, coloris,
Castans, carnosus, satij audax, atque benignus.
Cholerica seu biliola temperatura hinc sequit
tibus depingitur.

Et humor cholerae qui competit imperuosus
Hoc genus est hoium capiens praecellere carit,
Hi breuiter dicunt, multum comedunt, cito exsunt,
Indo, et magnanimi sunt, largi, summa petentes
Furibundus fallax, irascens, prodigus, audax.
astutus, gracilis, ferox, croceiq, coloris

Phlegma seu pituita hinc versiculis solet
describi

De human, corpor, temper, 337

Phlegma dabit vires modicas, latorq, breuesq
Phlegma facit pingues, sanguis reddet modicos,
Otia n' studio tradant sed corpora somno

Sensus hebes, tardus, motus, pigris, somnus
Hic somnoletus pigror, et spatio crebriore,
Et hinc lenes hebes, pinguis facie color albus,
Melancholica deniq, temperatura signa sic usa

restat adhuc tristis cholera substantia nigra
Qua reddet praeos perturbatos, pauca loquentes,
Hi vigilante studijs, nec mens est dedita somno
Seruare principium, sibi nil reputant fore tabul'
Fruidas et tristis, cupidus deceptiq, tenax
Non copers fraudis, timidus, luteiq, coloris.

Adverti in his tamen nulla esse uel tal' benigna
nam, quae n' uitium a modis potit, uel tam
maligna, quae n' corrigi, unde nec iudicia Phy
siognomica certa esse pot, et imprudenter fare
iudicaret, qui illico ex eiusmodi nota iudicaret, quae
videlicet uel habentur ex temperamento corporis, uel
ex certa figura et conformatione membrorum
collata cum aarijs nationibus uel cum ho
aut illo sepe, uel cum his, illique brutis de quibus
rebus multus est Ales in suis Physiognomicis.
Verum interim de p'prie hor' constitutio uel ex
signis superioribus attingi, et S. cente Gregorius
Nazianzenus de Juliano Apostata sic conie
cturam fecit, quamuis iudicia habuerit
ualde emiserit, nec praeiise Physiogno
mica, unde et Eclesiasticus ait. c. 19
Ex uisu cognoscitur uir, et ab occurfu faciei

at 11
facies
colori
appu
lanchellu
San pra
a pra
neum
iura sa
citab
cyanti
ates
quates
h, riq
uets
i apti
at ira
loris
iniquis
ita sup
perus
lanc
ito col
me per
aue
oloris
uly pla

338 Tract VII Part IV Sect II

cognoscitur sentatus; amictus corporis et igitur
dentium, et ingrossus hominis et nunciant
de illo, vultus hominis et igitur dentium exan-
ciant de illo. Franciscus Valesius scribit legibus

26

del criminis suspitionem, is primo torquatur
qui aspectu deformior, quod presumatur aliqd
et physiognomicis. Ceterum hic signa quaedam

Magni

quae aliqd physiognomici tradere solent ad iun-
gamus, de hominibus qui magno sunt corpore;
sed si fieri carnibus alie hiler. spe. pfectissimos
i. bona et pfecta constitutionis; Ita sua mi

Parvi

aliqui viri magno corpore fuisse scribuntur, de
parvis ita dicitur, qui corpore valde parvi, acuti
sunt, quia fortassis in prima generatione, ves-
tis seminalis in parva corpore sua minus
laborare debuit, quod debuisset in multa, ideo or-
gana singula maxime quae ingenio destruiant
perficere melius potuit, praecipitur item et via
vivi dicitur parvi, de quibus Levinus Lemnius

L. 1. c. 10. qui calido sunt, inquit, fieri qz
corpore habitus celeberrime incandescunt, praeser-
tim quae in procero pufilloqz existant corpore
quibus oblata est fucili quavis, nulliusqz momenti
occasione citissima bibet accenditur, quae pp
loci angustiam, minimaqz organorum inter-
vallu' mentem confestim corripit, atqz ut hanc
les casus, atqz fugurida inflammata, accenditqz;
eadem rade huiusmodi constitutionis homines

De human Corp temper. 329

pra caeteris ingenio, mentisq; iudicio pollens, quod
 spiritus coacti minuscq; diffusi aut dissipati horum
 vires suas exarant. *Philos. a. ait* eos, qui paruo
 sare corpore simul et firo ac marillepto esse msta
 biles, ac mutabiles, bene. n. uia a corde usq; ad ce
 rebra facit breues, celeres et crebra spirituum
 mutationes, q uenis parui sunt cu carne bene
 humidâ et colorata illi perficiunt instituta,
 constanterg; agunt, sic fuerunt *Alexandrus magnus*
 et *Carolus Quintus* Imperatores parua qdem
 statura sed magno tamen. aro in rebus aggre
 diendis, perficiendisq; fuisset. *Caput magnus* *caput magnus*
 caeteris signis ingeniu denotantibus cercatur
 bonarum artium receptaculu, sic caput magnu
 habuisse scribitur *J. Th. de Aquino* unde cu
 simel in scholis taciturnas esset bos natu, a reli
 quis est appellatus. *Caput ualde sphaericu non* *caput sphaer*
 habetur bone nota, caput pineatu in formam *culm.*
 pyramidis aruaciam notat licet et uersuti in
 et ingeniu dei. n. hoc fieri ex firmitate, et caliditate
 cerebri. *Caput magnu cu frontis latitudine et*
 uultu quasi *Gygantis* tardu mirat mansuetu,
 et fortem, referuntur eiam modi ad bonu: hoies ual
 des rabi astati dâs et uferunt ad uulper. *Color triu*
 quille et moderatè rubens docila declarat *mige*
 giu, capilli subnigri si sint moderatè tenues
 indiciant bona complexionis, capilli a. rubei hoies
 reherentem cholericu *Albus capillus comple*
 pioniis est fugiua. *Front quadrata, et moderata,*
 magnitudinis capiti minisu consona magnam nitati

et II
 oris et rign
 acciant
 Hal eras
 libis legib
 cat m' in
 quate
 abas d'igi
 a quada
 libt adio
 t corpore
 d'if' f'or
 f'or n'
 de, le
 u' p'ochi
 no, n'us
 n'ras
 u'le or
 p'oriane
 ten at cu
 na lenit
 f'ioq;
 t, p'p'p
 cor'por
 i'g, au
 que p'
 m' n'or
 at ha
 c'candit
 homin

340 Tract vñ Part iv Sect iii

requirit, refertur ad leones, quibus fons est ob-
 nubilosa, gaudares et terribilis, habentur referunt
 ad Taurus et leones, fons in lingua rugosa pre-
 sentem in radice nasi Melancholicus notat, glau-
 ci et albi oculi timidi sunt signa; oculi magni
 et pellucidi nitore quopiam dociles indicant, et in
 genis bonus, oculo tuus medicitas inter nigros
 et parvus laudatur, oculi parvi concavi magna
 nimios, plus a. concavi mansuetos significant.
 quibus oculi valde nigri timidi et supercilia
 de coeunt tristem indicant, supercilia arcuata aro
 ut peres naso attingantur subtilis et ingeniosus,
 Aquilinus nasus magnanimitatem et prudentiam no-
 tat, nasus rotundus et obtusus cuiusmodi e leonibus
 magnanimitati. Item, nasus in extremitate acutus, ut
 furtiva et iracundia, patula nares alacritatis et for-
 titudinis sunt indicia. nasus curvus, os parvum
 dentes curvi, et grossi sunt ab humido et frigido,
 aures nimium rotunda indoilitatem arguunt, aures
 mediores habent nota optimorum morum, os latum belli-
 cosos significat, et e a calido, si labium superius ad in-
 ferius obtundatur magnanimitatem refert, mentum
 minus prolixi minus iracundus docet. dentes debiles
 rari et minuti arguunt debilitatem vitam. Lingua
 grossa et lata nigerius ruda, et ha mores phlegmatici
 est, lingua longa grossa et rotunda aut medice ita ut
 potest quis nasus abstrigere bouina monstrat naem
 deo acula, et fortis iracundus derodat, dorsum latus
 et solidum virile e, argues allu lati subrubescit optimi
 nigeris praebent signa. lex totam manus rota linea
 caetera arti sunt indicia longioris aita, eo fortassis quod

Corr: de lapide in
 Paulu 846 2. d.

de
 hie
 At
 Tarte a
 in eiy
 duna p
 miffib
 alleary,
 fies ni
 sed cont
 mictur
 pifione
 si corre
 a m p
 fays m
 hie p
 quidit
 Con
 extra
 perles
 plore
 a pifit
 pifitay
 est duc
 Sect ac
 vifone

et m
cor est
ar refer
nape
tates
li magn
are, et
bor nipo
ari mag
grificat
Sapientia
antate
geroni
dicitur
coribus
acutis
tatis
aerum
frigidit
dicitur
et later
cipit
et n
tate
Liqua
phlegm
dicitur
hat n
dicitur
dicitur
rolle
dicitur

De Aia natura 341
tota linea arguunt virtutem p. formatricis fuisse robusta q. accubata p. fecerit in sua nra articulatione q. a. bene articulata sunt dentibus durare q. erant ceteris paribus

SECTIO III^a

De nra et quidditate Animae Rationalis

Tanta est aia rationalis praestantia ut alig longius in eius contemplatione abiepti partem quoddam diuina subitua deperint, sed male, na' dicitur subitua est inuisibilis, est eius completus, et auro p. factus ut n' sit purus alterius, e' immutabilis, de novo n' degressus scientias, q. oia minime compatit aia humana, p. ter quas quod contrarius error orthodoxa expugnet, imi mirretur quomodo tantilla aia tota' orbis sua cogitatione completi queat si n' sit eius diuina, quasi q. de cognitionem magnitudine aliqua sit opus, nra n. in p. nra quaquam tabella tota' et mundus d. pingit, q. nra nra p. nra opinionibus aliu' de fati de aia praestantia constabit si nimirum eius nra et quidditas explicetur, ac postea ipsa p. oca.

Conclus J. Anima rationalis e' spiritus, ac vera fia informans corpus, utraq. conclusioni nra fia informans. partem. e' h. de fide putat tot. tamet si Rub. quod priore nra. ubi p. nra, quia ad Rom. 8. dicitur ipsa p. nra. n. spiritus testimo nra reddi spiritui nra. Mat. 26 spiritus quidem p. nra e'. Item q. aia rationalis est independens a nra, et p. nra sic p. nra, iltu' sicut ac uolunt, q. n' habeat p. nra organu' in corpore sicut appetitus sensitivus, sed p. nra q. o.

De Anima natura 343

denique si anima rationalis non esse facta nisi per manus tuas
maxime idcirco quia solum dicitur quoad locum
et ratione phantasmata, quae determinatur ad intelli-
giones, ut ait Averroes, atque hoc non est satis ut hominem
intelligere dicamus sic non eodem modo videtur prin-
cipio intellectus ratione phantasmata, quo obicitur ^{ut deat esse}
coloratur videtur ratione visiva, ut habetur 2o de anima ex parte
6. 20. sicut non potest dici quod homo intelligat esse ^{illegit illi}
exteriora habeat principium intellectus sibi videtur ^{non potest}
phantasmata non nec explicari potest quod fiat ^{non potest}
videtur non potest dici quod homo intelligat esse ^{non potest}
unio, nam si dicatur unio cum materia per usum ^{explicata}
rationis, ut Averroes vult tunc sequitur prius non
facere in specie humana, quod est absurdum,
nec refert quod contra de sex rebus dixerit gene-
ris non posse fieri unum non est non sensus quod
debeant esse species eiusdem generis proximi, sed
solum quod debeant pertinere ad idem predicamentum
et convenire possint ad constituendum sub illo
speciem, quod hoc competit fieri in corruptibili
respectu corporis corruptibili.

Notatio I Quod aliqui dicunt animam ^{anima non}
esse compositam ex materia et forma recte contra ^{componitur ex}
procedit ratio S. Thomae ^{materia et forma} 1o q. 75. a. 5.
nam vel anima informat formam se totam, vel formam
aliquam sui partem, si prius quod forma se totam ^{pro. 1o}
est actus, adeoque nihil habet potentiam receptivam
ex qua componatur, si posterior quod solum erit
actus, et forma sine illam partem, et sine aliam
erit potentiam receptivam, sive vel forma, atque fiet unum
completum quod si ex utraque parte, deinde sequens ^{pro. 2o}

344 Tract VII Part IV Sect III

alias processus in infinitum, aut descendendum
 tandem esset ad aliquam animam carentem
 tali compositione, si n. aia est composita ex
 maâ et fia, tunc vel fia huius compositionis
 est oio simplex vel et composita ex maâ et
 fia, si alteram de hac iterum quæritur et sic
 in infinitum, si vero primus q. iam conceditur
 animas quædam oio simplex, quâ semel admisa
 n. recte negatur cuiq. formæ, unde pariter
 ostenditur nullam formam esse materialem posse
 esse constructam ex maâ et aliâ fia, Neq. q.
 nec aiam rationalem compositam esse ex actu
 spiritali et receptivo spiritali, ut ita tota
 ipsius Entitas spiritalis sit quo sensu ait S. Th.
 aliquos aia rationales ex materia formâq. constari
 potest, nam et in his descendendum tandem
 ad aliquam formam oio simplicem, vel processum
 in infinitum concedendum. Atque porro cu
 ait 8. Met. t. 10. immaterialia n. habere
 aiam sui esse nihil hic obstat, ut n. opponit
 Fonseca uult tñ Phis immaterialia n. hñre
 aiam formalem à se diversa, sed q. se esse
 talia, tametsi aiam interiori habeant efficien
 tem, neq. sequitur et aiam esse actum
 parum creati est prors, est n. aia in pñâ
 ad huc, ad varia accidentia quæ recipere
 potest, si s. quidam P. S. noie corporis usi sunt
 de aia humanâ loquentes sciendum est variâ
 apud eos fuisseceptionem, nam alij per
 corpus intellexerunt quod, cuiq. essentiam prout
 contra. distinguitur ab accidente, sicut P. S. M.

346 Tract VII Part IV Sect III

est forma substantialis, et principium vegetandi
 et anima sensitiva est similiter forma substantialis et prin-
 cipium sentiendi, sed anima rationalis est forma sub-
 stantialis et habet formaliter ut sit principium
 vegetandi, et sentiendi quod erit formaliter anima
 vegetativa, et sensitiva, item anima rationalis.
 Ad actus qui substantialis constituens hominem for-
 maliter, et essentialiter sensitivum, ac vegetativum
 non minus, quam rationalem quod non minus est forma
 liter sensitiva, ac vegetativa, quam rationalis,
 accidit quod homo sit essentialiter, ac formaliter
 anima et vivens cum quod plures anima in eodem corpore
 non dentur. eadem anima tanquam forma utriusque tri-
 buerit homini, sed quod formaliter per informatio-
 nem. continet formaliter illa forma, cum illud
 in genere anima formalis tribuat quod anima rationalis
 tam vegetativam, quam sensitivam formaliter
 continet, ut atque, haec anima accommodari et pre-
 brab quod non solum anima sensitiva, sed et vegetativa
 formaliter includit. Interim iuxta nullorum
 loquendi modum licet anima rationalis comprehendere
 et eminenter animam sensitivam et vegetativam
 non quidem proprie, sed tamen improprie, quatenus
 nimirum anima rationalis non continet formaliter
 animam sensitivam specificam, et materiam bruto-
 rum, aut animam vegetativam specificam et
 materiam plantarum, sed eminentiori, ac perfectio-
 ri quodam modo, ac non tamen materiali, sed immateriali,
 adeoque genericè abstrahitur à materiali et imma-
 teriali, materiam non continet anima rationalis
 formaliter, quare haec ratio intelligi debent
 Auctores cum dicunt in anima rationali eminenter

De Anima natura * 347

contineri sensitivam et vegetativam sicut etiam
fides cu' ait sensitivum et vegetativum includi in
rationali ut triangulum in quadrangulo, quod constat
n' esse formaliter in quadrangulo, cuius sint duae
figurae. Sed dicitur differentia inferior n' includit
formaliter superiorem, quod nec anima posterior inclu-
det formaliter animam priorem, sicut anima
cum dicitur n' potest rationale esse formaliter sensibile, vel
rationalitas et sensibilitas ad negatur consequentia,
dissimilitudo n. est, quod anima sit forma physica,
differentia a. ab ea forma desumatur, patet u.
ab una forma physica plures differentiae im-
adequate desumi, cuius illa plures gradus essendi
formaliter includat, a qua pluralitate gra-
dus desumitur pluralitas illa differentiarum
unde licet anima omnes illas formaliter includat
ut est forma physica, tamen n' sequitur una etiam
differentiam formaliter includi ab altera, cuius
una differentia sit desumpta a determinato
gradu essendi ipsius forma, proindeque forma
substantialis conceptus inadequate n' involvit aliam
differentiam, alioquinumeretur forma secundum rationem suam
integram, et adequatam, unde et liquet, quod
modo anima posterior includat formaliter gradus
prioris autem est suo modo inferiores animas, et nihil
ominus una differentia n' includat alteram for-
maliter. Cuius u. coiter dicitur una species n' inclu-
di formaliter in altera, adeoque nec animam sensiti-
vum in anima rationali intelligendum est de speciebus
inferioribus, quae sibi in animam non subordinantur,
nec a deo subalternis, cuius n. inferiores subordinantur
superioribus, easque per specialiores differentias determinat

348 Tract VII Part IV Sect III

uno eaq̄ includunt, ut aīal uīens, uiuens
 corpus, et corpus substantiam. Jam ē animas
 racionales formaliter corporeas dicunt ut q̄o,
 ubi aduēta supposito quod gradus metaphysici
 debeant doceri a toto composito (in hoc n. dīte-
 runt partes metaphysica a physicis. Duolunt ali-
 qui ut tamq̄ partem compositi ex aequo constituerent
 illum gradum, et in unā quidam parte esse se-
 mi gradum, in alterā item semigradum (ut
 scilicet rationalitas, quae est principium discurrendi
 componetur in istos partim ex semigradu. nā
 partim ex semigradu fia, adeoq̄ sequitur cu-
 principium adequatum discurrendi sic partialiter
 a nāa ipsam nāam partialiter concurrere
 ad discurrendum, qui sū spiritualis est sed alij
 rectius doceret unū gradus metaphysicos (qui
 debent identificari cu- toto quod est nāa et
 essentia integra, completaq̄, ut proinde unus
 quicq̄ gradus metaphysicus debeat esse re-
 aliter ens completus, et integrus sumptum
 nō ab unā parte compositi sed ab utraq̄
 accipere quidem, ab utraq̄ parte sua esse
 sed diuersimode, ab unā uidelicet tanquam
 a rāe principij, ab alterā uero tanquam
 a rāe principij, quod sic ens completus
 u. g. gradus corporis prout dicitur praecise
 principium habetur a nāa complementum a.
 in esse. Entis habetur a fia, hinc licet aīa
 rationalis sit spiritualis nihilominus tñ quater,

De Animæ natura

349

Ens completum dicitur esse dare componens, quæ
nam modus veris in gradu corporis, et aliorum
in illorum ratione principij sumitur à materia, comple
mentum a. in ratione entis, et in ratione gradus com
pleti à formâ, ita est contra gradus quorundam
aliorum ratione principij desumitur à formâ, com
plementum a. à materia u. g. rationalitas dicitur prin
cipialiter discurrendi, quod sit ens aliquod comple
tum una includitur in anima, versus materia
est quibus una ens completum exurgit, prout quid
in discurrendi quod sit ens completum, et gradus
metaphysicus non includit utraqz partem eodem
modo, cum materia effectiva non concurrat ad dis
currendum: qui tamen est ab anima non potest constituere
suis completere discurrendi principium, ut est
principium discurrendi, cum ipsa discurrere non
causet, quia tamen anima est ens incompletum licet
in ratione principij non completum à materia
compleri nihilominus sit in ratione principij
quod sit ens completum in quod u. dicitur de
rationalitate intelligi quibusque sit de multis
alijs gradibus puta animalitatis, viventis
unde tamen anima rationalis gradus corporis
est ut quod non contineat formaliter tanquam
principium. Alius proximum, continet tamen
formaliter tanquam complementum in proximo
eodem modo dici debent formaliter contineri
huiusmodi gradus ab anima, vel à materia substantiâ
quo modo constituitur hæc gradus metaphysicam.

Anima ratio-
nalis procre-
ata ab
Angelo

Conclusio Anima rationalis producitur
per creationem à solo pro est de fide ut no-
tauit Tol. et alij. sub. a. contrarium appellat
pemerariu, ut et meditata conclusio ab ipso
is. n. 2. de gen. animalium c. 3. postquam dicitur
anima vegetativa et sensitiva contineri in semine
s. in materia ex qua per agens naturale educuntur
expresse hoc negat de anima rationali et ita sub
intelligit restat igitur ut Mens sola existens
aueyat, eaqz sola diuina. sic, nihil. n. cō eius
actione communicat Actio Corporali, interim in
perceptione actione producatur anima rationali
h. perceptive ut filio, sicut nec ipsa creatione
ex nihilo prout alibi dicitur. Quædit ratio
ad comprobanda conclusionem, nam vis creata
nihil se produere, nisi dependenter à subiecto
sive materia, quod experimentalis inductio ma-
nifestat, res anima rationalis non dependet
à materia cuius sit spiritus quod id quod est colligitur
ex opere anime, quæ spiritualis nullum
certum organum requirit, ut u. Gen. 2. dicitur
quod spiritus regenerit ab oī opere non est id sim-
pliciter accipiendum, ut et Christus dicit, si quis
usqz modo operatur et res quod regenerit à pro-
ductione aliarum species, ut nulla id spem
producat, quam non initio saltim in sua
causa produxerit.

Anima ratio-
nalis non procre-
ata ab Angelo

Notatio Idem rationale uoluerunt
alijque produci ab angelo, sed is uel hoc face-
ret per creationem, uel per aliquam inductionem

De Suiditate Anima 353

adeoq; ex sua natura, si posteriora dicatur, tu
negatur immortalitas anima, si a. prius n. fit
competere Angelis creatis, sed soli deo, quod si dicatur, obiectis
licet angeli nequeant produere aia' aliquam eam
principales, poterunt tñ produere, tanquam cause
instrumentales. Et esto tamen angelus, quod alia quicq; solutio.
creatura, adeoq; eo solum viventi, adhiberi possit,
a deo, velut instrumentis creationis, tamen cu'
hoc pendeat ex libera deo voluntate n. a. ex alicui
eius eam naturalis intelligentia gratis de facto fieri
aperitur, cu' non habeatur aliquod fundamentum.
Satis igitur de a. solo deo creari humana, aia, a solo deo
ubi tñ adverbium est deum p. duplicem quandam actionem anima
vel ad illas concurrere, una est creatio, quae ad
entitatem seu substantiam alicuius animae terminat
altera est per qua' unitur corpori, quod ei facit
cu' agenti naturali, et cuius respectu deo homo pro
ducere hominem, ut alibi est applicatum, cu' igitur
deus causas suas naturales unica actione genera
tionalia producat diversimode tñ aiam rationalem
efficit, quae quidem non fuit ante corpus, quod
informatur, sed initio quae creationis illi dicitur
infanti, quod Tol. notat esse de fide, tamenq;
conimb. 12. de aia. c. 1. q. 3. a. 2. et
alii, sua n. cuiusmodi est, et aia, ut de ping
rationalis n. efficitur nisi cu' eam naturalis eam
postulat, quod quidem tñ primum fit cu' adsunt
debita dispositiones, unde absurdum figmentum e
animas prius fuisse in stellis, et ob pra' commissa
in corpora deinde tanquam in carceres quosda'
detrudi, ubi et obliuiscantur oia, quae ante in

352 Tract VII Part IV Sect III

calo scire runt, nec refert, quod angelus, in quo
 cuq; instanti producti quaeque, est in angelus
 eius aliquod completum immediate producibile,
 sed aia rationalis fia et ens incompletum creat
 in ordinem ad dispositionem. sua maã, hoc et
 uoluisse in fides. Ar. Met. 1. 16. et 17. ad ait
 anima rationale esse caãam formale, et manere
 post corpus n̄ tamen ante corpus posit. n̄. hanc
 ibidem differentiam inter caãam efficientem et
 formalem, quod efficiens caãa potit existere prius
 quam operetur, n̄ item et formali, quae simul
 ac sit maãam sua informae; adde si anima
 foret ante corpus, tu habuisset operationem ali
 quam, puta intelligentiam, nec apparet cur n̄
 profemus iam illis recordari non se eius atq;
 animas, quae post mortem corpori rursus
 uniuertur, quod extra corpus uiderint cognosunt,
 n̄ est a. uera aia in oibus hominibus, sed diuisa
 in diuersis, ut et de fide esse asserit quib. et
 Toler. nec una. Item migrat de corpore in
 corpus aliud, quod uetores n̄nulli contra fidem
 ariam pronuntiarunt.

Inno. Vitalis
 dicit qd in uerbo
 delectia a maã
 pbr.

Notatio Z. Ex anima rationali inde
 eadem. quodq; immortalitas ratio potest
 quam et fides catholica docet, habetur n. in
 bre. Lateranensi sub Leone X sess. 8. et
 passim ex sacris literis fit, secundo machab.
 6. capto dicit Eleazarus se quamuis in p̄nti
 tempore. supplicijis hoĩu eripiatur, manu t̄n

354 Tract VII Part IV Sect III

ait quod amare, cogitare & destruuntur cum corpore, at intellectus diuinus quid, et impassibile sit. t. 21. ait, intellectus alius, genus aia esse a sensitivo et vegetativo, posseque ab his separari sicut perpetuum a corruptibili 3. de aia t. 7. docet sensus quod uehementi sensibili laedi, n'a. in intellectu, quia sensitivus n' est sine corpore, ut h' intellectus reparari queat, t. 17. intellectus Agentem, et passibilem. dicit esse tanquam potentias, et differentias in anima, et t. 19. subiungit intellectum agentem esse separabilem, immixtum, et impassibilem. t. 20. esse immortalem, et perpetuum. nec uero in alijs quibusdam locis contrarij est sibi phus, et ut affirmat in 3. de aia c. 1. illum passivum extingui, cuius itam ait in 12. Met. 650 in se perpetua felicitatem, hominibus a. equo sustentat tempore, nam illuc passivi nomine accipit imaginationem, dicitur n. ibidem. phantasia esse quasi quendam intellectum, uult igitur aia rationale in statu separationis n' recitari rerum quas in hac uita sciverat eodem modo. i. cuius conversione ad phantasmata, hoi a. perpetua felicitatem negat, quae competat nimirum toti, moitur n. homo. Jam illis mentem confirmat substantia aia, quae quod spiritualis sit indicat operationis, multae sunt in operationes eleuata supra naturam quod cuiusmodi quaeque natura quod et substantia operatio namque sequitur conditionem naturae operatio naturae uero naturae. i. substantia unde, profluit, n. i. sola quae a phantasmate representantur ut si quae

De Anima natura 355

Laria et maclia, pnt ab illu cognosci, sui se, q
representantur. ut unu pnt cognosci ut delecta
Na, Nam pnt intellectus reflecti supra seipm, et
supra sua opatione, qua n' conveniunt potentis
maclibus, accidit quom saepe numero intellectus iu
dicia faciat, et format contra determinatione
phantasmatis, adeoqz per illa corrigimur aliqu
sensu, ac phantasmata u. g. cu' iudicamus, v. g. m
esse incorporeu, et tñ phantasma habemus rei
alienius maclis et corpore, Nam cu' angelos
nullo colore affectos arbitramur, et tamen ut luci
du' quid vel albu' imaginamur @ prate rea p'
solaps intellectus virtutem ex notis quibusdam
transcurrimus ad ignota et coniectural' facimy
de futuris, contingentibus, ac liberis @ rusus li
bertas voluntatis tanta est, ut ea' nec angeli, nec
ulla oio creatura superare possit, si n. nolit homo
nullus cu' ad assensum prahendu' cogere poterit,
fortur et in bonu' n' solu' finitu', sed et infinitu',
interim tñ aia dependet a phantasmate in m
telligendo in hac quidem vita, n' tanqua' a
macl et subiecto, et tanqua' ab obiecto mini
strante species obiecti, separata n. aia illyt'
absqz eiusmodi dependentia, et tñ modus factu'
n' item subtilia intellectiois variatur, qua gde'
et accidit in maclie soli aia inhaerens. Leonard.
Lestius libello peculiarari de immortalitate animoru'
multis et pulchris rationibus ea' ipsa' immortali
tatem corroborat, nec minima est qua' desumitur
e providentia divina, nam si aia hominis cum

346 Tract yu Part 17 Sect III

corpore fandiū perit, tū' b' r' s' bonis n' reddite
 p' amia, et malos sape n' punit, atq' hoc re-
 pugnat providentia b' r' s' q' m' a' b' r' e' s' p' p' e' r' i' o'
 entia satis demonstrat, multi n. boni in hac vitā
 nulle calamitatibus opprimuntur, et multi mali
 prosperā semp' fortunā exultant @ minor etiam
 constat quia providi gubernatoris est subditos debi-
 tis medijs dirigere ad observatiōne' legis, quomo-
 do a. dirigentur si nulla sit opes p' d' e' m' i' o' n' i' s, aut
 nullus sit metus p' a' n' a' r' u' m? cū' hinc tū' plerūqz
 vel maxime duci soleant?

CONCLUSIO 3. In rebus animae racionales aequa-
 les sunt n' solum in essentiali verū et in individuali
 perfectione, Ita s. univ. Honor. Sotus. Tol. l. 3. de aia
 q. 28. Fors. 5. Met. c. 26. q. 10. s. 2. contra
 parientes, Arabes, et alios quosdam, n' est a. p' s' t' u' s
 in conclusione aiam una n' habere diversam
 aliquā hereditatem ab alterā, unū a. o' i' o' d' i' f' f' e-
 rentia individua n' convenire univoce, sed p' s' t' u' s
 est n' excedere se animas, quod quidditatem sin-
 gularem nobilitate essentiae unde utiqz ad huc mā-
 hene discrimina accidentalia, per quae una aia
 p' t' habere maiore' u. g. scientiam vel grām
 b' r' s' quā altera. n' sententia porro 'hac nostra
 a. i. e. s' t' i' s' u' s' a' t' A' r' i' s' t' o' t' e' l' i' s' q' u' i' l. 3. Met. t. 11. ait
 in individuis eiusdem speciei n' esse hoc p' r' i' u' s' et
 illud p' o' s' t' e' r' i' u' s, et consequenter neqz melius, neqz
 deterius, et 7. Phys. t. 1. 31. inaequalitatem con-
 edie solummodo in speciebus eiusdem generis, n'
 a. in individuis eiusdem speciei, quod sic uult
 Porphy. cū' expresse negat posse esse inaequalitatem
 inter individua eiusdem essentiali specifice.

358 Tract VII, Part IV, Sect III

agentis naturalis non uti requirere formam aliquam,
 seu animam rationalem in proposito certam
 ac determinatam, cuius proinde obijciatur grauis
 censura Academiae Parisiensis contra uiam
 sententiam illud iam uulgatum est eam censuram uel
 auctoritatem ultra sequamur non extendi, nec est
 absurdum quod Parisiensibus uti animam Christi
 uel s. virginis sibi substantiam esse eiusdem per-
 fectionis, et non maiorem cuius anima fuit damnata,
 sufficit non si hoc superetur infinito quasi mo-
 do in gratia et gloria, et similibus, cuius a Philo-
 doctus 2. de anima t. 94. eos qui sunt boni ta-
 ctus, et meliores carne in eadem aetate esse praes-
 tantioris ingenij non ideo perfectionem diuersam
 substantialem animarum indicat. Sed dicit Salas
 mon. Sap. 8. ait de seipso Prae a. erat inge-
 niosus, et fortiter quod anima bona, ac cum esset
 magis bonus ueni ad corpus incommunitatum
 uel frustra praedicaret anima sua naturalis bo-
 nitatem si omnia anima in ea naturali bonitate
 siue praestantia pariter essent, eadem bonitatem
 non proueniret ex corpore. satis declarat cui
 dicit ideo se bonum corpus natum fuisse quia
 bonam habebat animam. idem infirmante
 Plato 3. de Repull. cui asseruit quibusdam
 dari animas aureas, is uidelicet, qui pro in-
 perijs, et populorum gubernatione futuri, qui
 busdam a. argenteas, qui in inferiori digni-
 tatis, et officij gradus collocandi, quibusdam denique
 ferreas, qui officia fabulosa tractaturi essent.

Obiectio

De Anima natura 359

respondent aliqui salomoni loqui de bonitate, q
conuicta erat sep gra et uirtutibus a bco, Chri
stophoro, a. de. castro caput illud Sapiencia
explanaus ait p aia n' intelligi solat formam
corporis, sed totius naa inoleuit ac propensioe
partim ex aia, partim ex corpore, citam, q modis
loquendi scriptura n' est in usitatus, nec utia
contra communes consuetudines, dicimur in aliquid
animi caa facere, quod desiderij expleudi gratia
facimus, illa a. uerba scriptura cu' istem magis
bonus ueni ad corpus cognatu' hunc habens sensu
ut idem auctor interpretatur ex hac bona uide
factu' est ut ad uigessimu' seculu' uel uigessimum
tertiu' aetatis aetate puererim mundo corpore,
et incontaminato

Solutio

Notatio Σ Cu' aia racionales in se
se substiaali perfectione sine similes multo magis
admittendi sunt, qui arbitrantur ita animas
esse diuersa perfectionis ut repugnet inueniri du
as quada' eiusde' perfectionis individualis, eo
modo, quo tradant aliqui implicare, ut plures
sentur Angeli solo numero discrepantes, est a.
hac illoru' raa, quia omnes anima eiusde' spei
distinguantur numero q' differentias habens
individuales distinctas q' n' aequales, sed parum
conficitur, quemadmodu' n' a quate in reliquis
uirtutibus n' facit oia idem, sed admittit distinctio
nem realem, extemoru' ut ptt in duabus u. q'.
lineis aequalibus ita et contingere ptt in substia
q' habentur plures anima numero distincta
qua tamen aequales habeant perfectione' numerica'
sine individualen

sentia ab
sua

SECTIO IV^a De Intellectu

Acceptio Intellectus uocabulum uarie ufer patur. 1. n. significat ipsius aia rationalis substantiam. 2. unum ex quibus habitibus Intellectus, quo semp uera dicuntur, quo et appellantur habitus principio. 3. ipsum aliqui actum ab Intellectu procedentem, et elicitedum. 4. nom quanda cognoscitivam, qua cognoscit tr res absq discursu. 5. alii aliquo intuitu, unde Angelus uocatur substantia intellectualis, siue Intelligencia, anima uero potius rationalis, qua Intellectuali substantia unum patur. 6. nom spiritualem, et cognoscitivam aia rationalis, qua homo partim p discursu, partim sine discursu intelligit, is Intellectus huius est maxime loci de quo et agit Aris 1. 3. de aia, a. 1. usq ad quadagesimam; diuiditur a. 1. 1. in agentem, et possibilem, ad hos explicandos sic

Conclus I patur Intellectus agens et quidem realiter ab illo possibili distinctus ut probabilis opinari uim S. Th. 1. p. q. 57. a. 1. ad m et q. 79. a. 10. Valens. Tolet. Murc. sub. Intellectus Agentis noie intelligit poa quada effectiua specieru intelligibilium, una qui specis n admittunt consequenter etia hanc Intellectu Agentem requirunt probatur a. 1. p. 1. conclusionis, na ad aem cognitione, ta sententia, quam intellectualis requiritur, et obiectu in ratione

Intellectus agens realiter a possibili distinctus.

pro p. 1. p. 1.

*possibilitatis
proportio
magis
ad cognoscitivam
partem
ad habitum
Intellectus
et magis
ad huius
angelus
ad uiri
qui ista
fieri
Intellectus
ad in p
cognoscitivam
habere
probo
fortitudo
no aliter
ad obiectum
et p
et simili
S. Th. 1. p. q. 57.
a. 1. ad m
et q. 79. a. 10.
Valens. Tolet.
Murc. sub.
Intellectus Agentis
noie intelligit
poa quada
effectiua specieru
intelligibilium,
una qui
specis n
admittunt
consequenter
etia hanc
Intellectu
Agentem
requirunt
probatur a. 1. p. 1.
conclusionis,
na ad aem
cognitione,
ta sententia,
quam
intellectualis
requiritur,
et obiectu
in ratione*

sensibilis et intelligibilis fiat p[er] se et potentia
 proportionetur, sed obiecta maxime materialia quae
 tanquam aliq[ue] per sensum tanquam optinunt quae inter-
 nus cognita et p[er] phantasmata representata
 sunt extra illud, eiq[ue] in proportionata, cui
 sic habitus quorundam spiritualis q[ui] concedi debet
 intellectui aliquis agens, per quem producantur
 et proportionentur obiectorum species, cui anima n[on]
 accipiat a Deo principio statim infusus, sicut
 angeli, sed ministerio Corporis tanquam compartis
 acquiri debeant, accedat auctoritas, ut Philosophi
 qui ita docet 3. de anima t. 17. et sequentibus,
 p[er] se, q[ui] pars, quia habent actus adequatos o[mn]i-
 bus rebus, q[ui] t[er]t[er]o. n. Illud nihil prorsus cognoscit
 sed t[er]t[er]o p[er] intelligibiles producit, aliter vero p[er] se
 cognoscit, et, certi si esset unicus Illud deberet
 habere unum adequatum obiectum, n[on] apparet a.
 quomodo hi duo actus producere p[er] se et intelligere
 constituent unum commune gradum, quae in ob-
 iecto attingant hi intellectus, quod est necessarium
 ad obiectum aliquod adequatum; actus. n. intelle-
 ctus possibilis attingit rem p[er] modum cognitionis,
 et similitudinis virtualis, quae percipitur res ut
 ens, adeoque fit ens. Ens intelligere, productio a.
 speciei non attingit ut ens, sed solum ut tale.
 Ens effectivum cognitionis secus est de sensibus inter-
 nis, nam illi omnes sub ratione quadam coi conspirant,
 promulga[n]t n[on] opus est distinguere, interim contra-
 riam quoque sententiam, quae dicit esse unum d[omi]n[u]m capat
 intellectus diversis officia habentem satis probabilem

p[er] se 2^a
 pars

iudicant citati Tol. Marc. sub., quae quae Arist. de his duobus intellectibus semper loqui, ut de potentis realiter distinctis.

paraly regat
dani
Agentem.

Notatio I. Dari Intellectu agentem ne
gat barand. m. p. dist. 3. q. 5. et alij quia ob-
iectu sensibile fit determinare sensu ad sensatio-
nem absq. sensu agente q. ic obiectu intelligibile
poterit determinare intellectui absq. intellectu
agente, et alias pari rade deberet duplex adus
tas constitui videlicet agens, quae produceret actus
nes, et patiens, quae illas reciperet, sed est in his n.
equivua quaedam disparitas, na obiectu sensibile eis
dem. est generis cu speciebus sensibilibus p. quas
sensu immutari oportet, haec a. omnia in a. alia
sunt atq. obiectu intelligibile saltem maiale,
n. est eius de generis cum speciebus intelligibilibus,
ut pote quae sunt entitates spirituales, q. cu
voluntas, potio cu n. indigeat speciebus alioue
principio operandi, cuq. satis determinetur et
posuit suu actu dicere ab intellectu, sed ipsi pro-
ponente n. debet in agente pariter, et patien-
tem d. tribui. Interam Intellectu Agens distin-
ctus a possibili licet in statu separationis ca-
reat sua operatione, n. est censendus cu suporfluo
operabiliter. n. post resurrectione p. tota deinceps
eternitatem, sicuti u. q. appetitus naturalis anima
separata ad corpus informandu n. indicatur sup-
flaus et ~~superflus~~, sufficit. n. quod suo tempore anima
tanquam sua quaedam maam suam informaverit
vel informatura sit, zc. sequitur hunc ibam
agentem sic simul quam vitales, quia scilicet

procedit ab aia, et nō uitalem, quia scilicet nō ē
principiū actus uitalis, non nō sufficit ad hoc
ut dicatur pōa uitalis, quod procedat ab animā
cū ab eā nō procedat ut a principio uitae, sed
sū aliquam rōnem inferiorem eo fere modo, quo
ab eādē animā procedit proprietates substanti
accidentibus spiritalibus, quare intellectus agens
nō erit pōa uitalis, sicuti nec species ab eā pro
ducta erit similitudo rei uitalis, unde p hanc
intellectus nō efficiatur cognitio

Notatio Intellectus Agentis rōne aue,
perunt aliqui ipsū **VERUM**, alij **Intelligentia**
sive Angelus, alij substantia quāda aliā ab aia
seu natura, sed ex his nihil recte dicitur, nō
quā cū plū agens statuatur ut producat species
intelligibiles, tū si cā quada secūda pro illis
assignari quēat frustis confugitur tū cām
tū qm pōt assignari sicut in se patet qd
nō qm quia angeli nihil prāter motū in alijs
rebus a se distinctis efficere pōt quia item pro
ductio specierū intelligibilis pōt p hanc ma
tibus nō tanta perfectionis est, quā anima affū
bi pōt, unde in ipsa refertur, tanquā opōa
quada debita, minimeq virtutem hysus ad
eā excedens, nō deniq 3m qd Arist. 1. 3. de
aia 4. 13. ait in aia existere utramq
diferentiā plū scilicet et agentem, et possibilem.
Item 20. agentem esse in quod est actus et
forma, q qua uerba ut illud ipsū distinguere
ab eo intellectu, quē dixerat nulla aliam na
turam habere, nisi ut sit potentia, qua quidem

alij nō colligunt
intellectus
quā
alij pōt
aia pōt
ut nō pōt

2m

3m

Dico autem intelligentis non competit, maxime cum
 t. 18 velit intellectus agentem esse ut ha-
 bitus quendam, sicut lumen, quod facit colores,
 potius existens quodam modo actu, coloris ut loquar
 abiles. Hoc refertur quod dicitur t. 17. Intellectus
 agentem habere se ad possibilem sicut se habet
 abis ad materiam, quae tamen non est idem subiecto cum
 sua materia, nam t. hoc paritatem solum in eo po-
 nit, quod sicut materia artis indiget arte ut fiat
 artificialis recipiat, ita Intellectus possibilis in-
 diget Intellectu agente ut recipiat formas
 intelligibiles, cum u. ait. t. 18. Intellectus agen-
 tem facere omnia, quod quidem soli Dico competit
 non aliud uult, quam quod agens tribuat species,
 et fiat intelligibilis uerum omnium, sicut Intellectus
 possibilis uicissim deum fieri omnia, non sane quod
 realiter fiat deus, uel Angelus, uel lapis, sed
 quod intelligibilitate species omnium saltem aliqua
 lapsu suscipiat, in t. 20. cum de utriusque intellectus spiritus
 id quod est spiritus sua natura esse separatum, cuius non
 additum corpori, aut organo, proinde immortalem,
 ac perpetuum, neque tamen nos recordari praeteritorum
 post hanc uitam, eo quod intellectus passivus corrumpitur,
 sine quo anima nihil intelligit, per illum
 passivum iuxta eorum interpretum sententiam accipit
 sensus internus, nam. Artes gloriatur, Intellectionem,
 intelligere et similia uocabula, usurpat aliquo
 generice tamquam aliquid commune ad intellectum proprie
 dictum et imaginationem sive sensum internum,
 unde tamen haec sequitur nullam peritus futuram

De Intellectu 365

reordinationem post hanc vitam in aia à congrua
 soluta, sed ea daturatur a creatura, qua fit in
 ta imaginationis. Itaque Intellectus agens comoto
 iam hō, angelis, et substantiā aliā separata re
 distimē ipsi anima rationali attribuitur, per quā
 species intelligibiles producere potest licet a
 intellectus angelicus species eiusmodi immediatē
 à hō efficiantur. (quamvis status ē in Angelis
 ponat Intellectus agentem ut consequenter negat
 omnes species intelligibiles immediatē a hō in
 fundi) nihilominus tū, hac dicitur efficientiā
 in aia rationali nō est opus, tunc nō ad ea confu
 gere possumus, cū nihil est in nāā, in quod effectus
 aliquis talis referatur, sicut fit in Angelis, illi nō
 nec cognitionem sensitivā, nec quicquam aliud
 habent, à quo pōa ad species aliquid ad determi
 netur, et serō in nominibus datur cognitio sen
 sitiva, dantur et phantasmata, à quibus omnino
 sufficiens determinatio esse potest ad species produ
 cendas adeoq; sine necessitate ad hōm recurrit.

Notatio 3 Intellectus agens nō intelligit qd agens
 id quod vult dicitur 3. de aia. t. 27. docet tū nō intelligit
 praeter intellectus, qui omnia facit, dari et intellectus
 qui omnia facit, quod si a. diceret Intellectionem
 istā vel diceret in sermo vel in intellectu possibili
 si nō in quia fit et ipse esset istis in pōa et sicut
 potest recipere istos ita et potest recipere spēs adeoq;
 tolleret istos possibile nō et sicut quia fit Intellectio
 nō potest dici actio inmanens, nō hō recuperetur in
 eadem pōa, hō qua in subito, a qua eliceretur
 tanquam à principio sicutam inadaquato,

Itaque agens
 hō hō
 rationali attri
 butus.

et sicut intellectus nō est actio in materia, Ita nec
 est vitalis, adeoq; Ineute intellectus intelligens
 formaliter, pōa nō formaliter intelligens debet
 esse principium actus, et intrinsece cum actibus
 illarūq; in se recipere. Ceterū unica habet illū
 agens actionem intelligenti proxiam, non quidem
 circa phantasmata, sed circa intellectū possibile
 in eo speciem produciendo, Ita sentit Fons, s. met.
 c. 28. q. 8. Comib. sub. et alij contra quosdā,
 qui putant actionē intellectus Agentis referri
 circa phantasmata. / spū expressos phantasia
 in primis nimirū ipsis qualitates aliquas
 lumini externo per similes, per quas dispartur
 phantasmata illustrari, verū ista qualitas lucida
 ut sic appellemus, vel sit materialis, vel spiritalis,
 si materialis, tū nō minus improporcionata habebitur
 ad producendā spū intelligibile, quā ipsa phantas-
 mata, si spiritalis tūa naturaliter unita spū
 tualis recipietur in materiali, quod nō vī dicendum
 proterea quod nullus agens spirituale impū-
 mat ubiq; corporalibus qualitatibus aliquam
 uel frām reale? Cō interim dñi sō illustrari
 aliquo modo ab intellectu agente phantasmata,
 sed locutione quādam metaphoricā, quae desinit
 ab illustratione reali factā in rebus solum
 nōso, sicut n. lumen externū facit colores visibiles,
 ita obiectū intellectus existens in phantasmata se
 meti sit motū intellectus, quia tñ est conuictū
 conditionibus materialibus, quae intelligibilitatem impe-
 diunt sicut tenebrae visionē, ideo ut actu moueat

opus est lamire Intellectus agentis, i cuius presentia
 proveniat ut obiectu nonat sine conditionibus
 materialibus, hinc a. pte actionali illa, qua est circa
 intellectus possibile, tanqua circa subiectu necessari,
 et illam, qua est circa phantasmata versari solus
 tanqua circa obiectu extrinsecas aliqua illustra
 tione illuminatu quatenus obiecta in phantasma
 ta existantia sunt actu intelligibilia, qua prius
 erant in pte intelligibilia, et sic abstractu
 a phantasmatibus, quatenus altioni quoda modo
 species immateriales exhibentur; itaq; eadem est
 actio, qua versatur Intellectus agens circa intellectus
 possibilem, et qua circa phantasmata, nihil hi
 intrinsecu attribuendo, sed extrinsecu dicitur et
 ut opponimus. Sed uter ex duobus Intellectus
 perfectior est agere ad patientem? Intellectus
 possibile, vel considerari pte in actu suum
 intelligendi vitalis, que tanqua principiu ali
 quod intrinsecu dicitur vel in passione, qua
 sensus respicit in intelligibiles, via si conside
 retur in modo perfectior ut perfectior utiq; esse
 Intellectus possibile, qua Intellectus agens sicut et pte
 vitalis perfectior est n vitali et hoc modo sim
 pliciter perfectio sumenda. un, si a. consideret
 in modo tu Intellectus possibile in quid imperfectior
 esse agente videtur. n. loquendo imperfectius
 est passivus ut passivus qua sic agens.

Notatio ¶ Species intelligibiles sunt qua
 litates quadam spirituales que representant

qui Repibile
 sunt qualy
 castas qd
 spirituales

obstanti intellectui tanquam signa formalia non sunt
 ut alia, et non preparantur ipsa intelligenti,
 producentur a. ab intellectu agente tanquam
 effectus sui causa et quidem principaliter, Aristoteles
 enim ait intellectus agentem omnia facere, puta
 intelligibiliter eadem utique efficientiam signifi-
 cat, res sunt alia quaedam communi assignari, sed
 sicut anima in reliquis, ita et in his utitur potestate
 supradicta, quae cum maiorem habeat perfectionem
 quam species intelligibiles, habebit et virtutem
 sufficientem, ut possit eas tanquam causas primi-
 paliter producere. Interim phantasmata potest
 habere velut conditiones quaedam, sine quibus non
 quod ipsa ut experientia docere, nihil enim
 intelligimus nisi prius fuerit in sensu, tam ex-
 ternum, quam internum, et hoc quoque ratiō intelligi
 potest 5. The. si quoniam dicit phantasmata facere et
 causare species intelligibiles, non enim aliud vult
 quam huiusmodi esse conditiones nostras ad illarum
 specierum effectivam, quae modum loquendi habet
 ut philosophus cum ait lumen faceret potestatem existen-
 tiam coloris, autem coloris, lumen enim est tantum conditio
 sine qua coloris percipi non potest, quod si phan-
 tasmata essent causa tum vel essent principia
 vel instrumentalia, vel exemplaria, nihil
 ex his dici potest quod non potest quia phantasmata
 sunt inferioris ordinis, quam sint species intelli-
 gibiles, quod non potest has efficere tanquam causas

principales, n° 2^m quia n^o apparet quo modo
 male naturaliter potest agere et instrumentale
 hoc t^m in aliquo spirituale, tamen hoc ip^o au^o
 Avitatem plurimorum et doctissimorum utror^o
 sic et admodum probabile, praesertim cum n^o sit opus,
 ut instrumentum habeat eadem cum effectu perfectionis,
 n° 3^m quia c^o exemplares sunt ad quas opam
 respiciens operatur, adeoq^{ue} solum cognoscit^{ur} eas. Ite
 uires sunt, ut aliquid nimirum ad imitationes si
 nila producat, sed intellectus agens n^o est p^o co
 gnoscitiva, neq^{ue} sensitiva ut constat, neq^{ue} in
 tellectiva ut sa^o ante dictum est q^o (u^o p^ovis
 species sint spirituales, nec habeant contra
 riu^o, et subjiciantur in subiecto incorruptibili
 puta in illu^o possibili, e cuius a^o p^o co adu^o
 cunctis erunt et ipsae entitates quaedam in
 corruptibiles quae tamen conveniunt in hoc cum
 speciebus sensus interani, quod a^o nulla c^o creata
 dependeat in conservari, et n^o intereant quod
 diu subiectu^o maneat. Itaq^{ue} fuit et n^o a^o in
 separata a^o modi forma quod intelligendu^o
 est de speciebus impressis nam expressa, quae
 sunt ipsum verbum Mentis p^o Intellectionem
 productu^o una^o cum actu ipso e^o moriuntur
 nec nisi illo manente remanent

Notatio ↗ In illu^o humano n^o datur
 sp^o propria reru^o spiritaliu^o ut s^o d. Angeloru^o,
 a^o rationalis, actu^o habitu^o cu^o na^o intellectus Agens
 n^o sit producere sp^o nisi determinetur a^o sensu, eaq^{ue}
 eliciat ex phantasmatibus illu^o Arabis, quod et s. Aug^o.

In illu^o hu
 mano n^o datur
 sp^o propria
 reru^o spiri
 tualiu^o ut
 s^o d. Angeloru^o

tradit. 1. n. de. Taint. 5. 8. ubi dicit nulla
 species dari in illis nisi sensum intuerente, cui
 q. res immateriales et spirituales n. cadant sub sensu
 nec habeant phantasmas n. poterit et illis agere
 determinari ad producendas proprias illarum species,
 suffragatur et experientia spirituum n. aliquos fingimus
 istarum rei corporea, angelum u. q. istarum Iudenis,
 aut rei lucida, quippe p. alienas species rerum
 materialium nihilominus dici potest habere nos proprios
 conceptus spirituum, si n. sit equivocatio in nomina
 propriis, claros n. et distinctos representatos n.
 habemus, habemus tamen nulli alii convenientes, u. q.
 auctore nomine angeli apprehendimus substantiam quoddam
 completam n. materialem, incorruptibilem et licet istarum
 materialium n. tamen falso, quia n. affirmamus ita se
 rem. habere prout apprehendimus, sed expressis
 simis, aliter se habere, quamvis difficile sit illis
 quomodo fiat ut p. species materiales quoque modo spi-
 rituum apprehendantur, putant quod et Murro. "
 fieri non initio p. discursu quo materialiter a re
 prius istarum entium materialium cognita remouetur,
 unde potius negative quam positive cognoscatur
 magis videlicet sciendo, quid non sit, quam quid sint
 spirituum. In hac itaque sententia n. habemus species
 propriam et materialium distinctam et substantiam, sed tamen
 accidentis p. cuius speciem confusi aliquo modo
 substantia apprehenditur, mox n. de substantia
 cogitanti accidentia obiectatur puta color, figurae
 hinc q. confusa apprehensio accidentis prior est,
 quam substantia, licet distincta definitio sit posterior

De Intellectu 371

accidens n. definitur per respectum ad substantia
et quamvis n. habeatur evidens apprehensio
prode in se est, habetur tñ evidens iudicium aut
discursus de connectione prioratorum, n. a. aia
accidentis et materialis datur propria species, sed
tñ p. se sensibilis, n. ad species intelligibilem re-
quiritur phantasma, quod tñ versatur circa tale
accidens, unde nec quantitatis datur propria sp.
et clarus conceptus, quia non est sensibilis p. se,
sed per participationem localem, hinc nec infinitum
nec indivisibile, et huiusmodi complura clare
p. concipi queant, hinc et illud axioma nihil
est in substantia, quod n. prius fuerit in sensu.

Notatio 6 Hec singularia dantur propria species, ideoq. directe cognosci pnt, n. tñ reflexe p. discursu ut aliqui putant, ex illis Arist. verbis quae habentur 3. de aia, t. 10. assignat n. illi discrimen sensus at. illius, quod sensus cognoscat singularia, illius a. universalia, et ait illam in cognitione singularium habere se velut lineam reflexam, sed recte intelligendum est Arist. vult n. sensu tñ cognoscere singu- laria intellectus vero et universalis, et que- madmodum eadem realiter linea p. esse recta, vel curva, ita eundem intellectum posse cognoscere singularia, vel universalia, ut enim sensus percipiat singularia directe, cur n. et illius pot. qui est multo perfectior? funda- mentum a. adulariorum est, quia sp. intelli- gibilis abstrahit a ma. q. et a singularitate

per se tñ
larum dant
pnt.

nãa namq; principia est singularitatis,
 sed hoc fundamentu coitor n̄ admittitur, nã
 et Angeli hnt singularitatem nec tamen
 nãam deinde species intelligibilis à materia
 abstracta in seipso, n̄ in representando, aliaq;
 nec nãam vñlem cognoscere liceret ut aduer-
 sarij tñ volunt. Illia porro n̄ habent pro-
 prias sp̄s, sed intelliguntur per species singu-
 larium, quæ cū vim habeant aliquam et abstrac-
 tionem, et singularitatem representandi, aliter
 vocitur illis, ut ad utruq; vel ad alteru' solu'
 frustra n. multiplicandi. Entia ubi pauciora
 sufficiunt, alijsq; singuli gradus metaphysici
 anis, gentis proprias habere species, ta-
 metsi a. initio ad abstractendu' vñle plurimum
 singularium species requirantur, e quoru' n̄mi-
 rum collatione fiat vñle, tamen eo semel
 abstracto unica singularis species sufficere vñ
 ad concipiendu' vñle negationes quoq; n̄ p̄
 propriam speciem, sed p̄ speciem forma
 quam negant ilgi p̄vnt.

Intel. possibilis
 q. d. dicitur
 q. d. dicitur
 q. d. dicitur
 q. d. dicitur

Conclusio Intellectus possibilis dicitur
 ille, qui elicit intellectiõnem, atq; à quo
 verbum mentis effectivè procedit, quod quidem
 minime producit phantasma, aut illud agens
 pro applicatione, etc.

Notatio Intellectus possibilis tamen si
 respectu intellectiõnis elicitæ sit activus, est tamen
 in genere intelligibilis pura, quædam potentia
 quod est Arist. ad huc l. 3. de anima t. 14. d. 1.

appellavit tabula rasa, in qua nihil sit depi-
 ctum, accipit igitur species suas aliunde, et per phan-
 tasmata, neque utrum fuit divinitus illas nobis
 infundi, cui habeamus, praevidita phantasmata et in-
 tellectu agentem et, si quidem species congenita
 forent, cur non et haberemus naturaliter inditos
 variorum scientiarum habitus, quid opus tantis la-
 boribus ac studiis? cur non modo a conceptione et
 nativitate nostra speciebus illis congenitis uti posse-
 mus, et actus rationis aperire, peccare item et
 mereri? cui sine phantasmatibus eiusmodi species
 acquiescere solent. Est porro hic intellectus possibilis, *Intellectus possibilis*
 propria quaedam spiritalis subiectata, in tota anima *pro spirituali.*
 et in qualibet eius parte virtuali multiplicata
 pro multiplicatione hominum, quod sit spiritualis pa-
 tere potest ex operationibus, nam anima rationalis habet
 propria operationes spirituales, puta intellectuales
 quae et res materiales et substantias abstractas co-
 gnoscit, quod debet et habere propria spiritalia fun-
 damenta, sicut anima sensitiva, haec propria materialia
 ad suas operationes materiales, quod non sit in certa par-
 te, unde constat, quia non est propria organica
 sed inorganica, cuius vero intellectus in hac vi-
 ta dependeat aliquo modo ab organo, hoc habet
 quidem, ubi aut ubi est organum, neque tamen se-
 quitur, ut intellectus certa cura corporis
 sedi affigendum, qui sine se ab organo non dependet,
 sed sine quocumque actu, neque non bonae consequen-
 tia est, a negatione actus, ad negationem propria
 nec bene infertur intellectuales esse in tota anima

ect w
 abicit ab
 itione, re
 nec tamen
 a natura
 eorum, alia
 et ut aduer
 habent pro
 species prop
 ad et p
 ita non s
 alteri p
 ubi p
 accepit
 ita
 lura in
 vni
 e
 somel
 affere
 cog
 forma
 ilitis
 a que
 od q
 ita
 tis t
 uny
 putat
 q. d.

374 Tract VII Part IV Sect IV

ad aequale eo quod fit in aia, alias n. etiam
 humanitas Christi, qua verbo divino unita
 est et est ubiqz, sicut verbum divinum est ubiqz,
 qua est haec ubiqz, quod deniqz, multipli-
 cetur intellectus Possibilis pro multiplicatio ne
 hoium satis clarum est, singuli n. hoies habent sin-
 gulas animas q. singulas potes adeo qz singulos
 intellectus. Sed quales utrum in quavis anima
 n. sine plures intellectus possibiles? Et Graevus
 sapat unicum omnia n. cadunt sub intellectum
 ratione Veritatis, et Intelligibilitatis, promdeqz
 cu cog ratio obiecti sit una frustra distinguitur
 tan. pota neqz n. distinguantur aliq nisi fm
 rationem eorum et n. fm particulares conditiones
 obiecti ratione u. eorum habent oia obiecta
 partialia sub obiecto communi in proposito con-
 tenta, hinc intellectus iste distinguitur a
 synderesi n. ut pota quoda a pota, sed ut pota
 ab habitu, quemadmodum u. q. Intellectus specula-
 tiuus in quo est habitus primorum principiu-
 rum speculativorum et Intellectus practicus in quo
 est habitus primorum principiorum practico-
 rum n. sunt distinctae pota, sed habitus, synderesis
 n. est habitus sine conservatio Principiorum
 practico- rum Cypria S. Th. 1. p. 2. q. 79. a. 2.
 huiusmodi principia practica sunt, quae uni-
 versaliter nota u. q. bonum est amplexibile
 virtus est amanda, propria sunt suo domino
 reddenda et actus a. synderesis est conscientia

376 Tract VII Part IV Sect IV

species intelligibiles, ita vs de' uti p'o, utiq. n. illa
 p'oa utitur speciebus, et habitibus qua p'rimodi
 in se habet, cum una potantia p' species et habitus
 alterius n' opetur, est a. memoria actualis rei co
 gnita qua cognita est cognitio, et reminiscen
 tia est quasi iudicium quaedam memoria, seu re
 novatio memoria lapsa, interim licet p'tus semp
 habeat species n' tamen debet semp intelligere, p'te
 n. ex imperio voluntatis ijs uti. tuel n' uti, requit
 item actus phantasia qui n' semp adfuit cum
 sine his tamen in hac vita n' fiante Intellectiones,
 quare et obliuio sic contingere, tametsi n. species
 hinc intelli gibilez quantum ex se semp maneat
 n' hi semp manent quoad usu, quia ex defectu
 phantasmatu' aut organoru' im perfectione in actu
 quasi epire n' p'nt. Actus p'prio memoria p'ater
 species obiecti n' relinquit in p'tu specie' sui qua
 p'tus p'prie recordari obiecti illius p'prio in
 tellectu, ut namq. spirituales n' nisi per alienas
 species cognoscuntur, et alias perciperemus, et
 actus spirituales in hac vita fm se quod e contra
 experientia, nam p' modu' rei cuiusdam materialis
 concepiamus, dependet n. p'tus in oi Intellectione
 a phantasmate cuius rei p'robabilis ratio a p'ri
 ori redditur, quia modus operandi seu Cognoscendi
 in proposito sequitur modu' essendi, sicut q' aia
 in hac vita semp est unita et connexa corpori
 ita et eius opatio connexa est cu' opatione corporis
 a posteriori a. constat certis experientijs, talso
 n. interno sensu, uel per morbu' uel per somnum
 impedito fit simul turbatio et ligatio iudicij
 p'tus hac sane maiori un esse connexio inter p'tu

per divinam potentiam contingere potest, nisi tamen est verissime
 te semper accidere, ut advertit et Suarez. Beati vero
 in corporibus iam gloriosius constituti tamen toto
 conata rapiendi sunt in cognitionem, et amorem
 DEI, tamen a rebus externis non operabuntur, in certis
 potius vinculis illud potentius externarum provenit
 ab internis sicut e contra potentius interiorum in somno
 ligantur quasi per ligationem sensuum exteriorum.

Notatio 3 Obiectum intellectus considerari
 potest ut Terminativum, et ut motuum, obiectum termina-
 tivum et motuum simul quod videlicet intellectum non solum
 terminare, verum et per proprias species novare potest
 est ens duratipatens sensibile ut color sonus & ratio est quia
 intellectus per se quoad potentiam quoad seipsam non movetur nisi
 per species intelligibiles, ipsa autem haec species non elicitur
 ab intellectu agente nisi concurrant phantasmata,
 sicut igitur phantasmata sunt solummodo rerum sensibilium
 ita et sensibilia tantum proprie dantur species, quae
 proinde intellectui moventur unde et illud iam supra
 alatum apud Aristotelem receptum est, nihil est in intellectu
 quod non prius fuerit in sensu. Obiectum Terminativum
 tamen et non motuum, quod videlicet terminare potest
 potest esse, nisi per alienas species movetur
 est ens in tota sua latitudine sumptum, quatenus
 id finitè attingi potest, hanc vero et substantias se-
 paratas intelligimus per unum materiale spiritus alienas,
 ipsa quoque anima seipsam in hac vita per eorum modi
 duratipatens species apprehendit et istius seipsam itaque
 habitus suos, et alios tamen quod naturale est unum
 vere deinde per iudicium quaeat. Plura ut plura
 potest simul istius intelligere, seu pluribus actibus
 simul elicitis plura, ut plura cognoscere, unde unico

actu non intelligit simul plura penitus discreta, distincta
 etia n. actu ab objectis accipitur, adeoq; alii sunt
 plura obiecta totaliter distincta, plura etiam sunt
 actus, quia in obiecta pnt esse non distincta totaliter sed
 aliquo modo una sabinde poterunt ita. uno actu participi
 nam. si sensus plura ut plura. p. n. subordinata cognoscit
 sciat cur n. it facultas. Itis tartarum valeat. par.
 n. minoris activitatis et perfectionis censari debet qua
 sensus qui nigredinem u. q. et albedinem simul in ali
 qua tabula percipit, qua sunt visiones diversa spei
 sciri adeoq; in unam convenire n. pnt ea u. dicit
 Aris. 1. 2. Topic. c. 4. contingere quidem unum
 intelligere, scire vero plura, et solum indicat nul
 la aliquando sciri in habitu, qua actualiter simul n.
 intelliguntur. quod constat quotidianis experientis
 habet n. quiddam habitus u. g. Logica sed actus
 litera non multas vel omnes conclusiones simul cognoscere
 potest.

Notatio 4 Intellectio est actio quaedam
 ab intellectu possibili procedens circa rem intelli
 gibilem non a. mera. dicitur Passio seu receptio
 specierum intelligibilium, aut mera qualitas
 sicut aliqui voluerunt nam anima Intellectiva consistit
 homini gradu intellectivi et vita rationalis, adeoq;
 etiam operationem vitalem intelligendi cum n.
 quodlibet vivens habeat in seipsum principium
 suae operationis u. q. Vivens vegetativum sua natura
 fuit augmentativum et non eo carebit vi
 vers Intellectiva, prout deq; sua Intellectio prim
 cium habebit, unde dici n. poterit quod se se
 habeat mere Passio, aut quod Intellectio sit solum
 receptio specierum, aucto quod ipse Aris. 9. Met. d.

380 Tract VII Part IV Sect V

actionis vitalis ponat in predicamento Actionis unde
 non notant esse vera qualitates. Ceterum huius
 huius actionis .i. Intellectionis in proposito est et de
 verbum Mentis quod sic describi solet. Est qualitas
aliqua spiritalis ab illa possibili producta
et ab eo dependens in conservari per quam ta
quam per. viam imaginem actualiter rep
tentatur. ut illa, ita a. tunc sine Verbo Mentis
 sine vera aliqua actione intellectuali non potest fieri.
 Quare hic quomodo differat inter se Intellectio sive
 intelligibilis Verbo Mentis Obiectum. Intellectio
 nem imprimis a specie intelligibili realiter differ
 re, species n. intelligibilis est eadem quoad Actionis
 nulla a. eadem cum. effectu suo realiter identificat
 hinc est species impressa Intellectibus a Verbo Mentis
 sine specie expressa eadem ratione distinguitur
 Intellectio a. conceptio, et distinctio Verbi. Quae aliq
 distinguunt sed idem unum dicere possunt a Verbo
 Mentis modaliter n. secus ac qualibet actio a suo
 fco, cum. n. nec per absolutam sed potentiam
 modus a suo modificato separatim existere
 potest n. dabitur Intellectio aliqua, sine Verbo
 Mentis, cuilibet n. operationi Mentis. (sive ea sit
 1^a sive 2^a sive 3^a.) Respondet aliquod Ver
 bum Mentis, denique Verbum ab Obiecto differt rea
 liter, nam verbum Mentis ex intrinseca sua
 ratione est intra mentem, obiectum a. est extra
 Intellectum, saltem quatenus obiectum interius
 Verbum dicit relationem aliquam et ad obiectum et ad Illud,

.NB

ad obiecta quidem habitudinem imaginis ad suum
 prototypum ad intellectus a. habitudinem effectus
 ad suam. eam cum intellectus possibilis sit causa
 effectus. Verbi.

SECTIO V

De voluntate

Quoniam admodum ad cognitionem sensitivam sequitur ex
 natura appetitus sensitivus, ita ad cognitionem
 intellectivam sequitur appetitus intellectivus, qui
 est et dicitur voluntas, et aliqui sane opinantur non potest
 dari creaturae quaedam intellectuales, cui non ex natura
 rei debeatur voluntas, unde audent non potest esse ex natura
 sua impeccabilem, omnis enim voluntas quae non est regula
 suarum operationum potest deficere a regula superiori,
 adeoque tunc habeat libertatem ut natura sua relicta de-
 linquere, et peccare. De hac voluntate quaedam hic pro-
 pria rationis explanatione dicenda sunt.

Conclusio. ¹Voluntas est appetitus
 rationalis qui tendit in obiectum bonum ab illa
 cognitum. Hanc s. Cois. describit.

Notatio. ¹Voluntas realiter distinguitur
 a sua intellectiva ut tradit s. Th. q. 22. de veritate
 a. 10. et n. Diversissimos modos operandi ex sua natura
 cum illis feratur in obiectum suum. attrahendo illud
 ad se per similitudinem ab obiecto recepta, adeoque
 indiget aliquo tenente se ex parte obiecti, volens
 a. tendat in obiectum ferendo se in illud, proindeque
 non indiget aliqua specie supradicta, sed propria sit

sufficiens, sicuti fieri est *poa* locomotiva ad efficien-
dam notionem ad locum, hinc praeterea haec *poa* obiecta
adequata penitus diversa cum *pluribus* fuerint in obiecto
suis hoc verum, voluntas a. in obiecto, ut bonum, propter quod
quod una ex his altera dirigat. Si quare utraque fuerit
has sit *poa* et altior voluntas, ac *pluribus* in *pluribus* non
nisi sine aliquo discrimine, nam in genere motus praeter
tior est voluntas quod ad suos actus, et habitus, secus
a. in genere Entis, esse. Ite res considerentur, operatio res,
n. *pluribus* nobilitatis, tunc operationibus *pluribus*, cui tanquam
poa eade obiecta ab illis praesentatur, ipsa et visio
beatifica in intellectione consistere plerumque docetur
tametsi vero voluntas moveat illam ad experientia actus
adeo, in quod sit superior, tunc altiori quod non *pluribus*
voluntatem, moveat regendo, videlicet, Imperando, et
ordinando.

Notatio 2^a. Obiectum voluntatis non est esse
bonum et malum a ratione cognitum, seu verum ut seu
apparens, bonum quidem censetur esse obiectum voluntatis
respectu actus prosecutionis, malum vero respectu
actus fuga, seu horrois, quod si unice rationem adae-
quatam cupias, tunc solum bonum assignari poterit,
malum. idcirco fugitur, quia est carentia quadam
boni, nam malum ut malum amari non potest, nec bonum,
ut bonum odio haberi, sicut nec falsitas falsum
potest amari, eigo asperiri, quia tale est, quod est con-
sistentia contra. Nominaliter aliter docentes, ut in ipsa
et experientia satis constare, quibus non aliquid odio
prosequitur illud scire, ut malum apprehendimus, quo-
tis vero amamus ut bonum concipimus quod quidem
intelligendum est in reduplicazione, ita de ratione existens

amorem sit malum vel odio appetens odium, sit bonum, specificatiue autem. sapere in quod malum est amamus, ob aliquod uidelicet apparentem bonitatem u. q. sapere inimicis male uolumus, quia in nobis esse bonum, si illis sit male, sapere item appetimus mortem, ut effugiamus mala, quae patimur, ideo namq. mali carentia ratio boni continet. *Sensu Voluntas, sine Appetitu rationali subordinatur Intellectui in suis operationibus sicut appetitus sensitivus Imaginationi ita ut n. possit tendere in suum obiectum nisi ab Intellectu praecognitum, et sibi propositum, per se n. potest quaedam caeca est, ut in dicamus, nec nouit suum obiectum, sed indiget Mente ductore, non uero sufficit si antea fuerit cognitio sed oportet actualiter existere cum Voluntas agit ad id ut statet suar. tom. 2. de relig. l. 2. c. 13. n. 7. contrarium implicare contradictionem eo quod huiusmodi sit essentialis, prouidetq. in mutabilis dependentia, nec obiectum uoluntatis aptum, nisi cognitum hinc et patere sit prima intellectio n. esse uoluntaria daretur. n. alias processus in infinitum cum illa uolitionem antecederet deluisset alia cognitio, hanc alia ut h. suar. disp. Met. 23. s. 5.*

Notatio 3 Intellectio, seu Verbum Mentis n. u. concurrere Physice affectiue ad actum uoluntatis, sicut putat Fons. 9. Met. c. 2. q. 6. s. 2. Laps. de gra. c. 4. n. 12. et probabile conuenit sub. aliis n. eade. ratione afferendum fore et in imaginatione concurrere Physice ad appetitum sensitivum, unde daretur actio militans, ha. n. potest sunt in diuersis locis, nec agunt transeunter sufficit igitur si Intellectio moraliter concurrat proponendo uidelicet

De voluntate

385

Conclus Σ Voluntas est proa libera ita docet fides (propheta et lumen et nota clare de monstrat, nam ad quid alia deliberatione, ad quid leges, monita, reprehensiones, promissa, mira parat? et si n' possemus n' faveri, quod facimus? p'ra quide' et uolueratur, sed a' nemine prude' te per modu' parat, sed potius y modu' cautela ut dolo' us memoriã nequebantur, ad simile n' faciendũ qd' n. uidit earem ob furon' carnis in iudiciũ uocari et post multas atrocitates extremo supplicio ad iudiciũ? hoibus a. irrogatur multa, y modum' pane' offi' malum, quod fecerant, n' amplius, uent' facturi, solenus propterea stantibus et p'ceptis minis et panis deliberare adhuc an uelimus fa' cere, an n' faveri, et quisq; sare, in scripto suffi' cianter nouit se pro arbitratu suo ambulare uel quiescere loqui uel tacere, scribere uel n' scribere, ut adeo repte Scotus moueat contra negantes li' beru' arbitriu' n' esse agendu' rasibus, sed uerbu' ribus, tam diu .n. pugnandos donec fateantur in' uia' p'tate esse amplius n' periclitare: pro huius libertatis meliori' intelligentiã sit

Notatio Γ Triplex quaedã libertas sta' tai p'c' una ab obligatione p'cepti altera a' ui et metu, 3^a a' necessitate opandi, seu de' terminatione ad unu'. Hic n' agitur de duabus' prioribus, constat .n. hoiem libere opari tametsi p'ceptu' habeat uel minis impellatur, 3^a a' libertas a' qua' uoluntas di' libere' arbitriu' n' est in' eo formaliter posita, ut sponte aliquid faciamus, nam et bruta sponte p'multa faciunt

comedunt u. g. libenter, sed n. libere, cu. n. fament
 proposito cibo n. pnt abstinere nisi impediuntur,
 nec sufficit ad libertatem ut plerumq. deliberet et u.
 trinusq. partib. momenta ponderet n. libere, non
 consistit in plerumq. sed in uoluntate est q. libertas
 hac nihil aliud, quam indifferentia quoad ac in de
 terminatio uoluntatis ut positis oibus ad agendum
 praerequisitis pot. agere uel n. agere prout res
 docet Suarez et alij. Ceterum haec iam libertas du
 plex est una exercitij seu contradictionis, qua
 possumus agere, uel n. agere, altera specificationis,
 qua ex duobus positis possumus hoc uel illud agere,
 quae rursus gemina habetur puta contrarietatis in
 bono et malo, sicut nos possumus bene uel male
 agere et diuersitatis inter plura bona, sic christus
 n. potuit male facere, fuit tamen liber, quia ut
 theologij docent potuit bonu quod facit hoc uel illo
 modo pp. hoc uel illud motu suo facere uidelicet
 ex charitate, ex patientia. Cuiusmodi haec uoluntas
 nra quoad exercitij semp. est libera, quia semp.
 proponitur obiectu uel actus circa obiectu elicet,
 uel ut malus aliquo modo s. difficulte, molestus uel
 certe ut n. necessarius hic et nunc, fit igitur actus
 suu suspendere quoad specificationem uero contra
 rietatis n. omnes actus sunt liberi, qm. n. proponit
 obiectum sine o. materia, ut felicitas aut bonu
 in coi. n. fit uoluntas rep. hinc fit duplicem
 esse modu operandi in uoluntate libere uidelicet, et
 n. libere, utriusq. tamen libertas sit perfectio quoad
 pot., tamen n. respectu cuiusq. obiecti, sed proportionati
 si namq. obiectu dignum hinc amatur et hinc a. beatis

NB

melius est, neq; tanta est libertatis perfectio, ut proa-
valeat ei alij perfectioni potentia, cui intellectus sim-
pliciter loquendo sit perfectior voluntate, nec tñ forma-
liter liber, sed tñ radicaliter, quatenus ita proponit
obiectum voluntati, sñ rationem boni et mali, utq; nō utq;
ut possit libera eligere, de alijs a. potentijs sicut impa-
ratiue dicitur apud esse libera, quatenus obediunt libero
decreto voluntatis, huc de locomotivā dipimus.

Notatio Σ libera determinatio voluntatis,
qua se ad agendum resolvit, nō est aliquid in se distinctum
ab actu ad quem se determinat, sed est ipse met actus sic
a voluntate procedens, ut ipsa de circumstantijs in acri-
tatis possit nō procedere, si nō esset alius actus, versus quem
veretur ar. liber, et utriusq; per alium actum ad eum
fuerit determinata. voluntas, adeoq; fieret processus
quidam in infinitum. Porro voluntas et dū agit est
libera, sed in sensu, dicitur nō in composito, licet n. posito
quod agat nō possit nō agere, tñ positis omnibus ad actio-
nem illam requisitis abstrahendo solū ab ipsa actione
poterat nō agere, quod si concurrant plures cā
ad effectum aliquem, quarū alia quidē vna, alia
verō libera ita, ut necessaria sine liberis nō operatū
sū effectus respectu talis cā erit liber, quia tā
vna concurrere nō est simpliciter determinatus in
tali casu, sed pendat aliquo modo ex resolutione cā
liberā, hinc etiam si ars per impossibile cona-
retur operari vno ad eptā eo tamen modo quo
nunc agit libera, tum nihilominus actus nostri
ad quos concurrunt, liberi forent, quia et Theologi
docent eundem numero actus initio liberis postea
vnum fieri pro vel contra iuxta motum tamen
loquendi unitatem, actus absolute liber dicitur aut
vltius prout disposita fuerit cā particularis

generalem concurrens potestatem et determinans, hinc
 in brutis censentur actus absolute nisi tametsi
 liberi sint quatenus à diuino concurrens proficisci
 uoluntati a. profecto hoc concurrens non potest actio
 nisi non sequi tamen non tollitur libertas, quia actualis
 deus concurrens non prerequisite ad non agere
 sed sufficit eius prompta uoluntas ad concurrendum
 si consentiat nostra uoluntas ad libertatem autem
 ut supra diximus plus non exigitur, quod ut potest
 agere uel non agere, positi omnibus prerequisite
 ad agendum, cuiusmodi non est actualis concurrens deus
 qui iam infert sensu compositus et nostram cooperatio-
 nem inducit, pari fere modo dicendum est de
 praesentia deus, quae sit non tollit libertatem, quia
 non prerequisite ad nostram actionem nec immutat nostrum
 modum agendi, sed supponit actum libere futurum, uale
 et ita agimus, quasi deus non sciret, hinc distingui
 solet duplex quaedam necessitas actus, una antee-
 dens, quae dicitur ex aliqua causa uel conditione
 prerequisite ad actionem, ut si ex alicuius uolun-
 tate nostra cogere, ut falso quaedam putarunt
 alia deus consequens, quae dicitur ex supposito actu
 uel ut pnti, uel ut futuro, nam profecto, quod fu-
 turus sit certo erit in sensu composito, postquam illa
 necessitas tollit libertatem, cuius sit contra eius
 definitionem, posterior a. non tollit, quia quod
 libet quod est, quando est necesse est esse inpta
 Ailem 1. peripherm. c. ult. ut in ipso lumen
 nae. Voluntas cuius ipsi ab illis plura obiecta
 alia meliora alia minus bona proponuntur ut

posse eligere minus bona iuxta illud quod ait
poeta *Uides meliora probosq;*

Posteriora sequor

n'a. n'io ante voluntatis lapsu praecedere debet
error intellectus speculativus, n'a licet istis optimis
sua manus exequatur p'e s'i voluntas in peccat se
flebere u. q' intellectus dicit est quidem hodie iei
nanus ex p'cepto sed adsunt factula valde sa
pida, voluntas bono illo p'lecta omittit p'ceptu
interim plerumq; antequam saltem inconsiderat
aliqua istis, du' obiecti circumstantias n' satis p'p
p'ndit, qui dicitur error practicus unde ap' m'a
e p'ho dicitur *fortis d'is p'ccator ignorans,*

Notatio 3 Voluntas multipliciter variisq;
distributas habet actus, utilis a. est, et celestis
ea divisio, qua in elicitos et imperatos dividit,
Imperati ex Imperio ab alijs facultatibus elicitis
elicti vero a Voluntate procedunt, s'm hos potest
Voluntas a solo deo necessitari eo quod ipse infinita
sua potentia possit physice praedeterminare,
per quod praedeterminatione tollitur Voluntati
libertas in actu secundo, n'a. in actu primo, s'm
imperatos u. actus aliquos p'e et voluntas necessi
tari a causis secundis sic multi aliqui, multumq;
reluctantur ad veram, trahuntur, et membra
morent. Sunt foris duplex actus in genere
puta prosecutionis, et fuga, ad fugam, seu
volitionem pertinet odium mali, timor futuri ter
ritis praesentis, qui vero pertinent ad prosecu
tionem, sine volitionem, vel negatur circa
finem medioru', vel circa ipsa media, circa finem

Tract VII. Part IV Sect V

sunt Voluntas, Intentio, Gaudium & Voluntas, hic non accipitur pro ipsa facultate, sed speciali quodam modo, quo proprie circa finem versatur, Intentio est, quatenus tendit in finem per media obtinendum, Gaudium in delectatione quodam consistit et perfectum competit non duntaxat rationali, primus ex his actibus spectat finem absolutum, alter finem absentem, tertius denique finem presentem circa media isti sunt Actus Electio, Consensus, Usus, Electio est actus elicitus voluntatis cuius respectu ad rationem, et versatur circa res non prohibitas subiectas atque possibili, quis enim impossibilia eligit? de scribitur Quia electio voluntaria quod pro consultatum, unde et voluntatis actus est et a prioritate rationis deliberatione dependet, ipsa a deliberatione quam et consilium consultationem appellantur est actus quidem Intellectus a quo elicitur ordine hoc dicitur ad voluntatem motivam sui principii ad consultandum, consensus applicat appetitum ad acceptandum illud quod ex consilio pro fine obtinendo utile et conveniens indicatur et Usus denique ipsa media in operationem adhibet. Hec actibus potius voluntatis multa restant dicenda sed Theologis non a. Physicis. Absolimus hanc Physicam nostram. 24 Martij anno 1624 Jridie festi sanctissimae Virginis Annuntiatae in cuius honorem cuncta haec et scripta et delicta sunt.